תלמוד ירושלמי · מפרשים · פני משה על תלמוד ירושלמי · סדר נשים

פני משה על תלמוד ירושלמי יבמות

רבי משה מרגלית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פני משה על תלמוד ירושלמי יבמות

רבי משה מרגלית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פני-משה-על-תלמוד-ירושלמי-יבמות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 6
הלכה א 6
הלכה ב 17
הלכה ג 21
הלכה ד 22
הלכה ה 22
הלכה ו 24
פרק ב 27
הלכה א 27
הלכה ב 29
הלכה ג 32
הלכה ד 33
הלכה ו 37
הלכה ז 38
הלכה ח 39
הלכה ט 40
הלכה י 41
הלכה יא 42
הלכה יב 44
פרק ג 45
הלכה א 45
הלכה ב 52
הלכה ג 52
הלכה ד 55
הלכה ה 57
הלכה ו 58
הלכה ז 58
הלכה ח 58
הלכה ט 60
הלכה י 62
הלכה יא 63
הלכה יב 63
פרק ד 64
הלכה א 64
הלכה ב 67
הלכה ג 71
הלכה ד 72
הלכה ה 73
הלכה ו 74
הלכה ז 74
הלכה ח 75
הלכה ט 76
הלכה י 76
הלכה יא 77
הלכה יב 82
הלכה יג 83
הלכה יד 83
הלכה טו 84
הלכה טז 85
פרק ה 86
הלכה א 86
הלכה ב 91
הלכה ג 92
הלכה ד 93
הלכה ה 95
הלכה ו 96
הלכה ז 97
הלכה ח 97
פרק ו 99
הלכה א 99
הלכה ב 102
הלכה ג 103

הלכה ד 105
הלכה ה 108
הלכה ו 109
פרק ז 112
הלכה א 112
הלכה ב 116
הלכה ג 116
הלכה ד 119
הלכה ה 121
הלכה ו 122
הלכה ז 123
הלכה ח 124
פרק ח 124
הלכה א 124
הלכה ב 132
הלכה ג 137
הלכה ד 141
הלכה ה 142
הלכה ו 143
פרק ט 145
הלכה א 145
הלכה ב 146
הלכה ג 147
הלכה ד 147
הלכה ה 149
הלכה ו 151
הלכה ז 151
הלכה ח 151
פרק י 152
הלכה א 152
הלכה ב 158
הלכה ג 160
הלכה ד 164
הלכה ה 164
הלכה ו 165
הלכה ז 169
הלכה ח 173
פרק יא 175
הלכה א 175
הלכה ב 181
הלכה ג 185
הלכה ד 186
הלכה ה 187
הלכה ו 188
הלכה ז 190
פרק יב 193
הלכה א 193
הלכה ב 198
הלכה ג 202
הלכה ד 203
הלכה ה 204
הלכה ו 204
פרק יג 207
הלכה א 207
הלכה ב 210
הלכה ג 216
הלכה ד 216
הלכה ה 216
הלכה ו 217
הלכה ז 219
הלכה ח 221
הלכה ט 222
הלכה י 223
הלכה יא 223

הלכה יב 224
הלכה יג 224
הלכה יד 224
פרק יד 226
הלכה א 226
הלכה ב 228
הלכה ג 230
הלכה ד 231
הלכה ו 231
הלכה ז 231
פרק טו 232
הלכה א 232
הלכה ב 234
הלכה ג 235
הלכה ד 238
הלכה ה 240
הלכה ו 243
הלכה ז 244
הלכה ח 244
הלכה ט 244
הלכה י 246
פרק טז 247
הלכה א 247
הלכה ב 248
הלכה ג 250
הלכה ד 252
הלכה ה 253
הלכה ו 255
הלכה ז 257
הלכה ח 257
הלכה ט 257

פרק א

הלכה א

מתני' **חמש עשרה נשים פוטרות כו'**. שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות כדיליף טעמא בגמרא מלצרור. והא דנקט פוטרות צרותיהן דאלו הן עצמן דפטורות מילתא דפשיטא היא ולא איצטריך למתני דודאי לא אתי עשה דיבום ודוחה לא תעש' שיש בו כרת כדמסי' רבא בבלי דף ח' דערו' גופא לא צריכ' קרא כי איצטריך קרא דעליה למיסר צרה והיינו לדיוקא וה"ק במקו' עליה לא תקח לצרור הא שלא במקום מצוה שריא צרה דאלו לאסור הרי יש כרת בצרה כמו בערוה תוס' שם ד"ה כי איצטריך:

בתו כו'. בבתו מאנוסתו וכן בת בתו ובת בנו דאלו בתו מאשתו היינו בת אשתו דכיון דכתיב ערות אשה ובתה לא שנא ממנו ולא שנא מאיש אחר אבל בתו מאנוסתו לא נפק' מהאי קרא דאשה ע"י קידושין משמע אלא נפקא מדכתיב ערות בת בנך וכדאמר בבלי דף ג' אתיא הנה הנה כו' כתיב הכא כי ערותך הנה וכתי' בקרא אחרינא דאישות שארה הנה מה להלן בתו כבת בתו אף כאן בתו כבת בתו:

חמותו. שמת בעלה ונשאה אחיו ומת בלא בנים:

חמותו ואם חמותו כו'. כל אלו אסורות לו משום ערות אשה ובתה וגו' ויש בכלל זה חמותו ואם חמותו ואם חמיו:

אחותו מאמו כו'. מפרש בגמר':

אשת אחיו שלא היה בעולמו. כגון ראובן שמת בלא בנים ונולד לו אח לאחר מיתה ושמו לוי ויבם שמעון אשת ראובן ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו שתיהן לפני לוי שתיהן פטורות לפי שאשת ראובן שנישאת לשמעון אסור' ללוי בכרת לפי שמיעט' הכתו' מיבו' ללוי כדיליף טעמא בגמרא וקיימא עליה באיסור אשת אח וכשם שהיא אסורה כך צרתה אסורה רש"י. ולאו דוקא נולד ואח"כ יבם דהא קי"ל כרבנן בפ"ב דבין נולד ואח"כ יבם בין יבם ואח"כ נולד אסור' עליו אלא משום דבעי לפרושי לדברי הכל נ"י:

וכלתו. מפרש בגמרא:

גמ' **כתי' מצות תאכל**. בשירי מנחה:

לפי שהית' כו'. בריית' בספר' פ' צו פרק ב' ומייתי לה בבלי החולץ דף מ' וקרא יתירא קדריש דהא כתי' ברישא דקרא והנותרת מן המנחה יאכלו ופליגי ר' יוסי ור' חונא בפירוש הבריית' דר' יוסי מפרש להמתניתא דה"ק מצות תאכל לקבוע עליו מצוה שהכהן המקריב הוא יאכל ממנה:

יכול תחזור להיתיר' הראשון. כלומר שלא יאכל המקריב דוקא אלא רצה הוא לאוכלה רצה שלא לאוכל' הוא אלא כהן אחר. דשלא לוכל לגמרי לא מצי' אמרת דהא כתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שכהנים אוכלים והבעלים מתכפרין וכדאמר בבלי שם:

כיוצא בו. דרשינן יבמה יבא עליה לקבוע עליו מצות יבום שתהא קודמת למצות חליצה: **לפי שמתחל' היתה בכלל היתר כו' יכול תחזור להיתירה הראשון**. שיהא רשות בידו רצה לכנוס כונס רצה שלא לכנוס אלא לחלוץ דהא ע"כ אגידא בי' ובכדי לא תיפוק:

ת"ל יבמה יבא עליה מצוה עליו לייבם. והיינו דקאמר כיוצא בו כמו דהתם בתרי גווני מישתעי דמעטי' קרא דלא תימא רצה לאכול הוא רצה שלא לאכול ממנה כלום אלא אחר וקמ"ל שצריך המקריב עכ"פ לאכול ממנה מקצת למצוה לומר שמצוה בו יותר מבאחר והכא נמי דלא תימא רצה לייבם רצה לחלוץ שיהא רשות בידו ולהיות שניהן שוין למצוה קמ"ל יבמה יבא עליה מצוה שתהא מצות יבום עליו יותר מן החליצה. וכרבא שם דמפרש הברייתא הכי ואליבא דרבנן דאמרי מצות יבום קודמת. וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות יבום הלכה ב':

ורב הונא מפרש המתניתא דהני תרי גווני דמעטי' קרא לחד מינייהו הכין הוא. וה"ק מצוה לפי שהיתה כו' רצה לוכל חמץ כו' ומשהוקדשה נאסרה לאכול חמץ קרב קומצה יכול תחזור להיתיר' הראשון דרצה לאכול חמץ כו' והאי חמץ לאו דוקא דהא בהדיא כתיב לא תאפה חמץ חלקם דאפי' שירי מנחה של כהנים לא תאפה חמץ אלא רצה לאכול חלוט ברותחין דלאו מצה מעלייתא היא וה"א דאוכל קמ"ל דאע"ג דחלוט מצה הוא לצאת אדם י"ח בפסח כי הדר אפיי' בתנור הכא שנה הכתוב מצות תאכל לעכב לומר דמצה מעלייתא בעינן למצו' ולא חלוט. וכר' יצחק בר אבדימי דמוקי שם לבריית' כאבא שאול דאמ' הכונס כו' וכדמסיק לקמן. וזהו דקאמר כיוצא בו יבמה יבא עליה כו' דביבום גופי' נמי אשכחן תרי גווני לשם מצוה או לשם תואר כו' כמו במנחה דבאכיל' גופא תרי גווני איכא ומעטי' קרא דדוקא לשם מצוה והילכך אמרי' שם לאבא שאול דסבר מצות חליצה קודמת מטעם זה שלא יבא לפגוע בערוה וכסתם מתני' דסוף פ"ק דבכורות דאתיא כוותי' וכן סתמא דמתני' דהכא דקאמר מן החליצה ומן היבום כדאמר בבלי ריש מכילתין וכדעת הר"י ור"ח שם תוס' ד"ה אמר רב:

מה אבא שאול כר"ע. לשון שאילה הוא אם אבא שאול כר"ע דאמר יש ממזר ביבמה. וכהאי תנא דאמר בבלי דף צ"ב דלר"ע אפי' בחייבי לאוין גרידי דלאו דשאר נינהו וכגון ביבמה לשוק הוי ממזר:

וקאמ' הש"ס דלא היא דלא אתי' דאבא שאול כר"ע דמה דאמר ר"ע ביבמה שזינתה דס"ל לר"ע דחייבי לאווין כחייבי כריתות נינהו לענין לאסור על בעלה כי היכי דהבא על א"א שהיא בכרת אוסרה על בעלה כן הבא על שומר' יבם שהיא בלאו לא תהי' אשת המת וגו' אוסרה על יבמה וכן הולד ממזר מיבמה כמו מא"א וכרב המנונא בבבלי בהרבה מקומות ועיקרה בסוטה דף י"ח:

מה דאמר אבא שאול ביבמתו. וזה מטעם אחר שפוגע בערוה אם כונסה שלא לשם מצוה ולא שייכא כלל להא דר"ע:

אתיא. הא דאבא שאול כר' יוסי כו' ובבבלי פי' כל כתבי דף קי"ח גרסינן אר"י ה' בעילות בעלתי ונטעתי ה' ארזים בישראל ומתמה שם למימרא דר' יוסי מצות עונה לא קיים אלא אימ' ה' בעילות בעלתי ושניתי. וכתבו התו' שם ובירושלמי משני דיבמו' היו ולא רצה לקיים בהן מצו' עונה אלא רק כדי לקיי' מצות יבום דהיינו ביא' ראשונה עכ"ל וצ"ל לפי זה דה"נ גרסי' ויבם את נשי אחיו א"נ דחדא מינייהו נקט ובאמת כולן יבמות היו וטעמ' דס"ל כאבא שאול ואפי' לאחר שכבר בא עליה ויבמה לא אמרינן דנעשית כאשתו לענין זה ולפיכך לא רצה לקיי' בהן מצות עונה:

ודרך סדין בעל. למעט הנאתו שלא יהא כוונתו אלא לשם מצוה ואפשר דהוא כעין שפי' הראב"ד ז"ל בנדרים בההיא דר"א מגלה טפח ומכסה טפח על הסינר שהיתה חוגרת בו אף בשעת תשמיש ומגלה רק טפח ומכסה מיד והכל כדי למעט הנאתו:

בין לחיים כו'. בין בחיי אחיו בין לאחר מיתתו אסורה עליו משום אשת אחיו ואפי' אין לו בנים:

והותר מכלל'. ע"י יבום בשאין לו בנים:

יכול לכל דבר. כלו' בין אח מן האב בין מן האם ואפי' לא היה בעולמו הכל הותר ע"י יבום מכלל ערות אשת אחיך:

נאמר כאן כו'. וכרב' בבלי דף י"ז והילכך דריש הכא יחדיו פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו דלמעט אחין מן האם מג"ש נפקא ליה אבל לרב יהודא אמר רב שם דלית לי' הג"ש דריש מיחדיו המיוחדין בנחלה פרט לאחיו מן האם ואשת אחיו שלא היה בעולמו נפקא ליה מכי ישבו שהיתה להם ישיבה אחת בעולם:

ומת אחד מהם. מלת מהם קדריש דה"ק ומת א' מהם שלא נשתנה אלא מיתתו אבל היא כמו שהיתה בתחלה ולאפוקי אם גירשה קודם מיתתו דפטורה. א"נ האי הן לשון אבל הוא אבל בחייו אם גירשה ומת אח"כ זו פטורה וקמ"ל דלא תימא ע"י יבום התירה התורה אשת אחיו ואפי' גרושתו:

הא אם יש לו בן. כלומר אפי' בן מכל מקום ואפילו הוא ממזר וכדדריש בבלי דף כ"ד בן אין לו עיין עליו:
יכול אף שאר כו'. דהוקשו לאשת אח ואע"ג דבאשת אח חדא איסורא ושאר עריות שהן אשת אח תרי איסורי אין משיבין על ההיקש:
וקאמר ר"ז דלהכי איצטריך ג"ש דעליה דנאמר כאן יבמה יבא עליה ונאמר להלן באחות אשה ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה (ויקרא י"ח):
מה עליה כו' אף עליה שנאמר כאן באחות אשה באחין מן האב כלומר דאפי' במקום יבום שהוא אחין מן האב אמר רחמנא לא תקח והשתא ילפינן כל העריות מהקישא דאחות אשה שיהיו אסורות לייבם וזהו הקישא דר' יונה בבלי דף ח' וכר' ישמעאל לקמן:
הדא דר"י ב"ח. דילף ג"ש דעליה:
או מה עליה שנ' להלן. במוציא שם רע דכתיב והוציא עליה שם רע (דברים כב):
אף עליה שנאמר כאן בשאינה יבמה. ונימא דלא אסרה תורה אחות אשה אלא שלא במקום יבום:
התורה אמרה ביבמה. דילפינן מג"ש דעליה מיבום וכמאן דכתיב בגופה דמי ואת אומר כו' בתמי':
התורה אמרה בשאינה כו'. כלומר דמאי חזית למילף מיבום ולא ממוציא שם רע:
ואיקפיד. הכעיס ר' אחא לנגדו על דמקשה לו כן. וקאמר הש"ס לא דר' אחא פליג כלומר לא דפליג על ר' בנימין בר גידל מטעמא דנפשיה ולומר מן הסברא דאית לן למילף מיבום ולא ממוש"ר:
אלא דהוא מקפיד כו'. כלומר שכך הי' מקובל מרבו דילפינן הג"ש מעליה דיבום וכדמסיק:
מאי כדון. מאי היא כדתניא ברייתא בהדיא דכתוב יבמה כו':
להלן ביבמה גרסינן:
שאר כל העריות. מנין דאסורות להתייבם:
שיש לה היתר. דכשמתה אשתו מותר באחותה.
מה זו. וילפינן דשאר כל העריות פוטרות צרותיהן נמי מק"ו מאחות אשה דנפקא לן מלצרור:
עד כדון כר"ע. זו היא לשיטת ר"ע דיליף מק"ו:
כר' ישמעאל. אבל לר' ישמעאל מצינו ברייתא דיליף במה מצינו מאחות אשה ולקמיה מפרש מאי בינייהו:

תני ר' ישמעאל מה מצינו מה אחות כו' גרסי': מיוחדת ערוה כו' וכן דריש לה בבלי דף ג' וצ"ל דסמיך נמי אהיקשא דר' יונה דהוקשו כל העריות לאחות אשה דכתיב כל אשר יעשה מכל התועבו' דאי במה מצינו איכא למיפרך מה לאחות אשה שכן בידו לרבות האיסור על עצמו ולקדש כמה נשים וכדפריך בבלי דף נ"ד גבי אשת אח תו' שם:

מה נפיק מן ביניהון. מאי בינייהו דר"י ור"ע אם ילפינן מק"ו או מהיקש:

אלמנה לכ"ג. איכא בינייהו ולאו דוקא דהה"ד כל חייבו לאוין שאין להן היתר לאחר איסורן וחדא מינייהו נקט:

מאן דמר ערוה כו'. כלו' למאן דנפקא לי' מק"ו וא"כ ח"ל שפיר נפקא נמי מק"ו:

ולמ"ד דיליף מהיקשא מה כו' ולא נפקא לן אלא חייבי כריתות:

ותהא מותרת להתייבם. קושיא היא דלהאי מ"ד תהא באמת אלמנה לכ"ג מותרת להתייבם:

וקאמר ר' אייבו דמהכא נפקא ח"ל דכתיב לאיש זר זו אשה שהיא זרה לו ואסורה עליו ואמרה תורה לא תהי' לו זו לאשה ואפי' במקום מצוה:

מעתה. דמן התורה אסורין ח"ל להתייבם לא תהא צריכא חליצה והא אנן קי"ל דחולצין ולא מייבמין כדתנן לקמן פ"ב:

ומשני ר' ירמיה יבמתו ריבה. דכתיב ועלתה יבמתו השערה ומה ת"ל יבמתו דהא כתיב ברישא לקחת את יבמתו אלא דהתורה רבתה בחליצה וכן דריש בבלי דף כ' יש לך יבמה שעולה לחליצה ואינה עולה ליבום ואיזו זו חייבי לאוין וכדמסיק הכא לקמי' אלא דהכא מעיקרא קס"ד דקאמר סתם ריבה והילכך פריך דנימא דריבה אפילו ליבום:

ומשני כדתני ר"י מאן כו' ולא זו שמיאנה שמים לה ואסרה:

מעתה לא תהא צריכא נמי חליצה. ממיעוטא דמאן יבמי דבחליצה כתיב:

והיינו דקאמר הווי צריכה לדין דר' ירמיה. כלומר דעל כרחך צריך אתה למידרש דר' ירמיה דיליף מיבמתו ומהתם שפיר שמעינן דרבתה התורה בחליצה ולא ליבום דאי הוה כתב ואם לא יחפוץ לקחת את יבמתו ועלתה השערה הוי משמע דהאי דקרינא בה לקחת הוא דמצרכא רחמנא ועלתה השערה לחלוץ אבל חייבי לאוין דלא קרינן בהו לקחת לא קרינן ביה ועלתה וגו' להכי הדר כתב יבמתו למימר דיש לך יבמה אחרת שעולה השערה לחלוץ ואע"ג דלא קרינא בה לקחת שאינה עולה ליבום ושפיר שמעינן תרווייהו מהאי קרא:

ר' בון שאל לפני ר"ז אלמנה לכ"ג כו'. ולא שמיע ליה האי דרשה דיבמתו ריבה:

וא"ל איפשר כו'. כלומר דהשיבו ג"כ מן הסברא דאפשר דקידושין תופסין בה כדקי"ל קידושין תופסין בחייבי לאוין ואת אומר אינה צריכה חליצה בתמיה דכיון דבדיעבד תפסו בה קידושין אם קידשה זקוקה לו במקצת מיהת מיקרי שלא תצא על כל פנים בלא חליצה. אי נמי יש לומר דרבי בון נמי סבירא ליה להאי דרשא דיבמתו ומוקי לה בשאר חייבי לאוין והכא באלמנה לכהן גדול דוקא קא מבעיא ליה והיינו מן הנישואין דאיכא עשה ולא תעשה אלמנה לא יקח כ"א בתולה מעמיו יקח אשה ולא בעולה ולאו הבא מכלל עשה עשה וקס"ד דהואיל וחמירא אפילו חליצה לא תיבעי וקא פשיט ליה דהואיל וקידושין תופסין בה צריכה חליצה ובבבלי שם מסיק דחייבי לאוין מדאורייתא חזו ליבום דאתי עשה דיבום ודוחה הל"ת אלא מדרבנן הוא שאינן מתייבמות דגזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה שכבר קיים העשה ולפ"ז לא מיתוקמא ההיא דרשא דלעיל שם מיבמתו יש לך כו' אלא באלמנה לכ"ג מן הנשואין דמדאורייתא לאו בת יבום היא ורבי' רחמנא לחליצה:

הרי איילונית. דודאי תופסין בה קידושין ובשהכיר בה מיירי ואפ"ה את אומר דאינה צריכה חליצה כדדריש לקמן:

א"ל שאני איילונית דהרי מטעם אחר הוצאתה דגזרת הכתוב הוא דכתיב אשר תלד וגו' וכדדריש לה רב אסי בבלי דף י"ב אבל לא כטעמיה דאיהו ס"ל כערוה ממש היא ואפי' צרתה אסורה בלא הכיר בה ואנן קי"ל דמותרת וכדלקמן סוף הלכה:

עד שאת למד כו'. וכקושיא דרב אחא מדפתי בבלי דף ח' דמאי חזית דאקשת לאחות אשה לאיסורא נקשינהו לאשת אח להיתירא:

למידין ב' איסורין. דהיינו כל העריות במקום יבום שניתוסף עליהן איסור אשת אח מאחות אשה במקום יבום שהיא ב' איסורין:

מאיסור אחד. אשת אח לבד וכחד תירוצא שם:

ור"א בשם ר' בון. אמר טעם אחר דכל דבר שבא מחמת הגורם כגון אשת אח שאחיו גרם לו האיסור ולפיכך כשבטל הגורם שמת אחיו בלא בנים בטל האיסור:

ודבר שאינו בא מחמת הגורם. לחוד דהיינו שאר העריות והן אשת אח אעפ"י שבטל הגורם דאשת אח איסור של העריות נשאר במקומו וכדמסיק:

מה אית לך. במה אתה אומר:

כגון אלו כו'. שמנו במתני':

שלא תאמר בתו. וה"ד כל העריות שאסורות לו עד שלא נשאו לאחיו והוי אמינא דאחר שנשאו לאחיו ומת בלא בנים מותרת להתייבם קמ"ל דשאני הכא דלאו בטל הגורם הוא אצל איסור העריות:

לוי כו'. בבלי דף ט':

אמו אנוסת אביו. שהיא מותרת לאחיו ונופלת לפני בנה לייבום:

ולמה. ומ"ט:

א"ל. בשביל דר"י אוסר באנוסת אביו לקמן ריש פרק י"א ואנן לא תנינן אלא מידי דלית בי' פלוגתא כדלקמן:

ופריך ולא מודי ר"י שאם קידש אנוסת אביו כו'. וא"כ משכחת לה בשעבר וקידשה ונפלה לפני בנה וליתני:

אלא בגין כו'. וההיא ודאי כר' יודה היא דקתני אמו ואשת אביו וכדדייק שם מאי אמו אילימא נשוא' אביו היינו אשת אביו אלא לאו אנוסת אביו וקתני לאחרים אבל לאחין לא. ואכתי לא מסיק דלא קתני דאי עבר עד לקמי':

ותני ר"ח בתוספתא פ"א כן דקאמר שם נישאו לאחין שלא בעבירה צרותיהן פטורות:

ולא משכחת לה. מכל שש העריות אלא אמו אנוסת אביו. והיינו לרבנן דשלא בעבירה היא ולרבי יודה דבעבירה היא מכל מקום בדיעבד משכחת לה דפוטרות צרותיהן:

ולמה לא תנינן. במשנה גם כן אם בשביל דתני ר"ח בברייתא כ"ש דתנינה ג"כ במתני':

אלא בגין דתנינן כו'. על חמש עשרה העריות דמתני' ובכולן את משכח אחותה כו' חוץ מאמו אנוסת אביו. דהא ע"כ נמי בעינן למצוא האסורה לזה מותרת לזה וכדאמר בבלי דף י' דבתרתי לא משכחת לה באנוסת אביו. דאי יעקב ב' אחיות אנס ונשא ראובן את א' מהן ושמעון האחרת ומתו ונפלי לפני בניהם לוי ויהודה שנולדו להן מיעקב. אחותה שהיא יבמתה משכחת לה. והאסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה לפי ששתיהן אסורות על שניהן א' משום אמו והאחרת משום אחות האם ואי יעקב ב' נכריות אנס וילדו לו ב' בנים (וברש"י שם בנות וט"ס הוא) ונשאום ב' בנים מאשה אחרת ונפלו לפני בניהם האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אבל לאו אחיות הן ועיקרא דמילתא משום יבום ב' אחיות נקט:

נתני שש עשרה. כלומר להאי תירוצא דלא תני אנוסת אביו משום דבתרתי לא משכחת לה אבל דאי קתני א"כ ניתני נמי חלוצה פוטרת צרתה אם חלץ ליבמתו וחזר וקידשה ומת בלא בנים דמגו דהיא אסורה על האחין בכרת כדאמר ר' אמי לקמן לר"ל. צרתה נמי אסורה. וכן הקשה ר"ל בבלי שם:

וכן שאל ר' יעקב לפני ר' יוסי והשיב לו בגין ר"ע דאמר יש ממזר בחלוצה ואין קידושין תופסין בה ולא משכחת לה:

וניתני על רבנן. וליתני בשביל רבנן דפליגי על ר"ע:

ומשני לא אתינן. אנן לא שונין כ"א דבר שכ"ע מודים ובפלוגתא לא מיירי:

אתיא דיצחק כו'. דאמר לר"ל האחין חייבין על החלוצה כרת כר' אמי לקמן:

ר' יסא אמר. דפליגי ר"י ור"ל לר"י החולץ אינו חייב על החלוצה כרת אלא בלא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה ואינתיק ליה מכרת ללאו. ודוקא איהו דאינתיק ליה אבל האחין חייבין על החלוצה כרת דכדקיימי קיימי:

בין הוא כו'. דעל הצרה איהו נמי כדקיימא קיימא באיסור אשת אח:

ר"ל אמר בין כו' דאיהו שליחותא דאחין קעביד וכן איהי שליחותא דצרה קעבדא אבל חייבין בלאו:

מחליף שמועתא. דרבי יוחנן לריש לקיש ודריש לקיש לרבי יוחנן וכן היא גירסת הבבלי שם:

אלא דעון דעון. כלומר חלוקי דעות ואמוראי נינהו אליבא דר"י:

ואפילו תאמר. האי אפי' הוא כמו. וכן דרך הש"ס הזה כלומר כמו דאמרינן דעון דעון לר"י כן נמי לר"ל:

מילתיה דיצחק. דאמר ר"ל בעי דניתני חלוצה פוטרת צרתה אלמא דס"ל לר"ל דהאחין על החלוצה בכרת מסייע לר' אמי דאמר נמי הכי לר"ל ובבבלי מפרק לה אליבא דהאי מ"ד. דלהכי לא מצי למיתני במתני'. לפי שאינן בצרת צרה דליכא למיתני בה הלכה צרתה ונישאת לא' כו' דהרי על כולן באיסור כרת עומדת:

ומיליהון דרבנן. ר' ירמיה ורבי בא דלקמיה מסייעין לר' יסא. והיינו אליבא דר' יוחנן:

הכל מודים. ר"י ור"ל בצרה שהוא חייב כדאמר לקמן שלא נראה לפטור בה ולא אמרינן בה דשליחותא דצרה קעבדה:

מה פליגין. כי פליגי בחלוצה דלר"י האחין חייבין על החלוצה והיינו כמו ר' יסא במילתיה דר' יוחנן:

מיליהון דרבנן אמרין. היינו הנך רבנן דמחלקי בין צרה לחלוצה דסברי דחלוצה פטור הוא ולא קנין וכדלקמן. ופלוגתא היא לקמן ריש פ"ג:

מה בין חולץ כו'. עיקרא דמילתא לקמן פ' החולץ הל' ט' והתם קאי על הא דתנינן החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת חולצת ולא מתייבמת וכן המגרש את אשתו ונשא אחיו את אחותה ומת ה"ז פטורה לגמרי והתם מפרשינן לה האי וכן דקתני. ובעי מה בין חולץ ומה בין מגרש דהכא חולצת והכא פטורה:

את סבור חליצה קנין. דליהוי כמו קנין שלו ולאסרה על האחין בכרת ולפטור צרתה:
אינה אלא פטור. דנפטרת מזיקה וקיל לה איסורה ואינה אלא בלאו. וכדמסיק אין האחין כו' כלומר לאחר חליצה שוב אין האחין חייבין עליה כרת משום אשתו של חולץ דלאו קנינו היא:
אבל חייבין עליה משום אשתו של מת. כלומר קודם חליצה דאז באיסיר כרת עומדת אבל לא משחלץ לה דקיל איסורה אפי' לגבי האחין:
כמ"ד בין הוא כו'. והיינו להנך רבנן דמחלקין בין צרה לחלוצה וקאמרי הכל מודים בצרה כו' וא"כ אליבייהו לר"ל בין הוא בין אחין אין חייבין על החלוצה אבל על הצרה חייבין ולפיכך בעי:
ניחא הוא. בשלמא לגבי דידיה איכא לחלק בין חלוצה שכבר נראה כו' וחייב על הצרה שלא נראה לפטור בה וכדקיימא קיימא:
אלא אחין מה חילוק אצלן לבין צרה וחלוצה. דקס"ד לגבי אחין כדקיימא קיימא בין הצרה בין החלוצה:
חזר ואמר כו'. כמסתפק אם החליצה עומדת באיסור כרת על האחין אפי' לאחר חליצה ומשום דכאשתו של חולץ היא או דוקא קודם חליצה ומשום אשתו של מת
ואמר לו ר' יוסי מה את סבור כו'. דלאחר חליצה אין חייבין עליה דקיל איסורה וכדאמרן. וצ"ל לפ"ז דמחלקינן בין חלוצה דאיהו שליחותא דאחין קעביד. ובין צרה דלא אמרינן בה שליחותא דצרה קעבדא. וטעמא דבחלוצה כבר נראה לפטור בה ואפי' לגבי אחין וכדלעיל. אבל בבבלי ליתא להאי מ"ד לחלק בין צרה לחלוצה לגבי האחין. אלא אי לר"ל אמר שם דחייבין על הכל. אי לר"י אמרינן נמי בצרה שליחותה קעבדה כמו בחלוצה דאיהו שליחותא עביד ואין חייבין על הכל בין הוא בין האחין:
ר' יודן בעי כמ"ד כו'. כלומר למ"ד דבצרה הכל מודים שהוא חייב ובחלוצה פליגי דלר"י אינו חייב על החלוצה כרת. ומעתה נסתפק אם א' מן השוק קידש את אחת מהן וקידושי ספק הן ביבמה לשוק וכדלקמן. ובא היבם אח"כ וחלץ לה ובא עליה אח"כ וביאתו ביאה דהא אינו חייב על החלוצה וא"כ ודאי פקעי קידושי קמא לענין זה שתהא מותרת ליבם אחר שיתן לה זה גט דהא עכ"פ צריכה גט מספק מהראשון. ואם אח"כ חזר היבם וחלץ לחבירתה ובא עליה דעכשיו נעשית הראשונה צרת חלוצה וחייב עליה היבם כרת:
למפרע כו'. כלומר מי נימא דמעתה חלו קידושי קמא למפרע אם לא נתן לה עדיין הגט הואיל ונאסרה עכשיו על היבם. והאי ובא עליה דבתרייתא לאו דוקא דהה"ד אם לא בא עליה אלא משום קמייתא נקט דהתם חלץ ובא עליה דוקא. דאי חלץ לחוד אכתי

לא פקעי קידושין דקמא. ואי בא עליה לחוד כבר קנאה ותו לא מיקרי צרת חלוצה לאחר מכאן. והיינו דר' יודן סבר לה כשמואל בבלי צ"ב דאמר שם בקידושי יבמה לשוק בעניותינו צריכה גט דמספקא ליה אם קידושין תופסין בה והלכך משכחת לה האי בעיא:

אמר רבי שמי לא כן כו'. דסבירא ליה כרב שם דאין קידושין תופסין ביבמה כלל וא"כ לא משכחת לה הך בעיא דר' יודן:

ולא מתניתא היא. ואמאי אמרת נמנו כו' דמשמע דהם דרשו זה מהמקרא וכן מקשה ר' יוחנן שם:

או לאחר כו'. מתני' היא פ"ג דקידושין האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שיחלוץ ליך יבמיך אינה מקודשת דכיון דהשתא לא תפסי בה קידושין לקמיה נמי לא תפסי בה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם:

והי' ר' יוחנן משבח בעצמו כו'. ובפ"ב דסוטה הל' ה' גרסינן והוה ר' ינאי מקלס לי' וכן הוא בבלי שם:

הזלים זהב מכיס. היא התורה החמודה מזהב:

בני אל יליזו מעיניך. שכל זמן שאתה הוגה בהן אתה מוצא בהן טעמים הרבה. ועל שהוציא זה הטעם ממשנה זו:

בתר כו'. לאחר כל השבח הזה אומר אני דלא מוכחא מידי משם דיכולני לפרש המתני' כר"ע דאמר לעיל יש ממזר ביבמה דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין. וכן דחי לה בבלי שם:

אלא תמן כו'. כלומר בלאו הכי לא מוכחא מהאי מתני' מידי לבעיא דר' יודן דהתם ביבמה אחת כו' ושנייא היא איסור יבמה א' דיש זיקה ואין קידושין תופסין בה אבל הכא בבעיא דר' יודן בשתי יבמות ואין זיקתן כ"כ דנימא דלא תפסי קידושין בהו כלל. וכן מחלק לקמן פ' ד' אחין:

כמ"ד כו'. למ"ד לעיל דחילוק יש בין חלוצה לצרה ומטעמא דחליצה פטור היא ולא קנין. והיינו למ"ד דמחלק בין הוא לאחין דהן חייבין על החלוצה:

חליצה פטור וביאה פטור. כלומר לדידי' דסבר חלוצה פטור ואפ"ה אסורה על האחין לעולם. וא"כ כמה דתימר חלץ לה נאסרה על האחין לעולם ונימא נמי דכוותה בביאה דפטור היא לפוטרה מזיקת האחין דאם בא עליה נאסרה לאחין לעולם:

תני ר"ח. מסקנת הקושיא היא אלמה תני ר"ח דאם מת הראשון לאחר שייבמה ייבם השני כו' ואמאי הואיל ובא עליה נאסרה לאחין לעולם כמו בחליצה:

מה את סבור היא חליצה היא ביאה. בתמיה דודאי אין שוין בזה דשאני חליצה דכיון שחלץ לה נעקרה הימנה הזיקה למפרע מן האחין. וא"כ למפרע חל עלי' איסורו של מת דתאסור משום אשת האח לגבי האחין וכר' יוחנן לדעת ר' יוסא לעיל:

אבל בביאה. אם בא עליה כבר אשתו היא ואם מת זה מתייבמת לשני מכח זיקת זה:

ותני ר"ח כו'. כלומר ומהשתא שפיר תני ר"ח כן:

אחותו מאמו כו'. לפרושי המתני' קאי דבכולן משכחת לה שנופלת לפניו ליבום:

אחות אמו גבר וברי' כו'. ראובן נשא אחות אמו של שמעון שנולד ליעקב מאשה אחרת הרי יעקב וראובן בנו נשאו שתי אחיות:

ואשת אחיו מאמו נאמר כאן כו'. כלומר דלהכי אסורה עליו שהיתה מתחלה אשת אחיו מאמו ולא שייכא יבום לגבה דאין יבום אלא באחין מן האב כדילפינן מג"ש ואם אח"כ נשאה אחיו מאביו שהיתה נכרית אצלו ומת בלא בנים אסורה עליו עולמית דלגבי עריות כתיבא ערות אשת אחיך ודרשינן בין מן האב ובין מן האם:

ורבי יונתן דריש לה מג"ש דישיבה שיש עמו ירושה לאפוקי אחיו מן האם:

ונאמר להלן. בפרשת המלך:

יחדיו פרט כו'. כדלעיל בריש ההלכה. ונראה דלא ניחא להו להנהו אמוראי למילף מג"ש אחים אחים מבני יעקב דא"כ ל"ל יחדיו תיפוק ליה דדוקא שהיה בעולמו כמו בני יעקב. וכקושי' התוס' בדף י"ז ע"ש שתירצו בדוחק:

איילונית כו' היו בפרשה. שניהם ממעטינן מהאי פרש' כדלעיל:

מה חמית מימר. ומה ראית לומר באיילונית צרתה מותרת כדקתני במתני' וכולן שנמצאו כו':

ואשת אחיו כו' אסורה. דקס"ד איילונית נמי כערוה היא:

מטעם אחר הוצאתה. דגזירת הכתוב הוא מאשר תלד כו' ולא דייך למעט מהמקרא שאינה מתייבמת היא עצמה. אלא שאת מבקש לאסור צרתה בתמיה דהא לאו ערוה היא:

ערוה היא. דהתם מיעטה הכתוב מיבום כדדרשינן מיחדיו וא"כ עומדת עליו באיסור אשת אח כשאר עריות ופוטרת צרתה אבל איילונית לא אימעט' מטעם ערוה אלא דלאו כאשתו היא ואפי' האיילונית בלאו הכי ערוה היא לו אפ"ה צרתה מותרת מטעמא דכמו שאינה בעולם היא כדלקמן בהלכה ב':

מתני' פליגא על אסי. דקתני באיילונית צרותיהן מותרות. ובבבלי מפרק לה דבשלא הכיר בה מיירי ומודי רב אסי דצרתה מותרת וציינתיו לעיל:

מה דמר אסי. מה שאמר רב אסי דצרת איילונית אסורה כר"מ הוא דס"ל נמי הכי דר"מ אמר זה הכלל כל שאין את מייבמני אין את מייבם צרתי:

וכלתו. זאת אומרת שמותר לאדם כו' וכן הוא לקמן פ' נושאין הלכה ד'. כלומר אעפ"י שיכול לבא לידי ביטול מצות יבום אם ימות ותפול לפני אחיו ותהיה אסורה משום כלתו. לא חיישינן לזה. ועיקרא דמילתא מוכחא מהתם דלא חיישינן לביטול מצית יבום ואפי' לכתחילה דקתני שם במשנה בני הזקינה חולצין או מייבמין כו' ועיין לקמן שם. דהכא אפשר לדחות דבדיעבד קאמר ולאשמועינן דפוטרת צרה:

הלכה ב

מתני' **וכולן אם מתו**. שמתה בתו קודם מיתת אחיו או שמיאנו בו ובגמ' מפרש לה היכי משכחת לה מיאון בבתו והרי הוא קיים ואין מיאון אלא ביתומה:

או שנמצאו איילונית. לאו דוקא נמצאו אלא אפי' הכיר בה כדמפרש בגמרא:

איילונית. לשון איל הזכר מן הצאן שאינה יולדת וסימני' מפורשים בבבלי פ' הערל פ':

שאין את יכול לומר כו'. שכבר ילדו מאחר קודם שנשאו לאחיו ולאו איילונית נינהו ומיאון נמי ליכא שהרי גדולות הן דבנים כסימנים הן ואין ממאנת אלא קטנה ואעפ"י דקטנה בשנים היא מ"מ כגדולה מיחשבא והכי מסיק בבבלי והך סיפא דמתני' ר"ע היא דאי לר' ישמעאל משכחת לה מיאון בחמותו בקידושי קטנות. וכדמפרשינן בגמרא. וכ"כ התו' במתני':

גמ'. ר' יוחנן אמר כו' הך סוגיא גרסינן לקמן ריש פ' ב"ש ושם הגי' עיקר עם מה שהגהתי מכאן מריש הסוגי':

ממאנת היא ביבם. אם לא מיאנה בבעלה יכולה עדיין למאן ביבם לעקור הזיקה ולהתיר הצרה דלמפרע לאו צרת ערוה היא:

וכלה לחמי'. אממאנת נכרית קאי דמותרת לאביו כשתמאן ביבם:

אינה ממאנת. ולקמי' מפרש במאי פליגי:

כב"ש. דאמר לקמן ריש פ' י"ג דממאנת בבעל ולא ביבם ורב ור"ל דלא כב"ה בתמי':

ומשני דהכא במילתא אחריתא פליגי וכ"ע אליבא דב"ה כדמפרש ואזיל דמה אנן קיימין פלוגתייהו אם באומרת כו' כל עמא מודיי שהיא עוקרת גרסינן דהא אומרת ולא בנישואי אחיך ועוקרת הזיקה והיינו כעולא דאמר בבבלי ק"ז דממאנת ביבם לב"ה ואפי' לא עשה בה מאמר אלא אף לזיקתו:

אלא כן אנן קיימין. פלוגתייהו באומרת אי איפשי גרסינן דאומרת סתם אי איפשי בנישואין:

דר"י אמר כאומרת כו'. דמסתמא אמדינין דעתה שנתכוונה ג"כ לעקור זיקתה מנישואי אחיו שמת. ורב ור"ל סברי דכאומרת אי איפשי בנישואיך לבד אבל בנישואי אחיך רוצה אני. כלומר אם הי' קיים הייתי רוצה בנישואיו וזיקתה קיימת:

מתני' פליגא כו'. וקתני מיאנו דומי' דנתגרשו:

נתגרשו ולא הימנו. בתמי' דע"כ דהימנו ודכוות' מיאנו הימנו אבל לא ביבם וקשי' לר"י:

תני ר"ח כן גרסי'. בתוספת' ריש פ' א' דתני נמי הכי דדוקא אם מיאנו בחיי הבעל כו' וזה הכל מהקושי' דאלמא אינה יכולה לעקור זיקתו:

ומשני ר' יודן מתני' תיפתר בשמתו ולא מיאנו:

דמתני' אמרה גרסינן:

כל כו'. כלומר האי ולא מיאנה מפרשינן שמתה אבל אם היא קיימת יכולה למאן השתא:

אפי' תימר בקיימת. ולא קשיא על ר"י דמיירי שאין שם יבם אלא אביה ומש"ה צרת' לא מתייבמת משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו וכדרמי בר יחזקאל בבלי י"ג:

בלבד מן האירוסין. לאו אמיאון קאי דהא פלוגתא דב"ש וב"ה היא לקמן פ' י"ג אלא אאיילונית קאי. וה"פ דר' יונה קאמר דדוקא שנמצאו איילונית מן האירוסין כלומר שמת אחיו קודם שנשאה דאיכא למימר שלא הכיר בה שהיא איילוני' והוי מקח טעות והילכך צרתה מותרת אבל אם נשאה אמרינן דמסתמא הכיר בה כדאמרי' בכתובו' חזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו ונתרצה בה והרי היא אשתו וצרת' אסורה וכרב אסי לעיל בהא דמוקי למתני' בשלא הכיר בה:

אף מן הנישואין. והכיר בה אפ"ה צרתה מותרת כדמפרש לקמן:

במחזירה תנינה. כלומר במהדורא בתרא של רבי יוסי חזר מדבריו:

לא כן למדנו רבינו. דאפי' מן הנישואין:

והיא כו'. יתד היא שלא תמוט בתמי':

קומי. לפני ר' מנא:

יאות. שפיר אמר ר' יוסי השתא דבשלא הכיר בה מיירי:

עד לא יחזור בה. בתמיה. כלומר דאת מתמה עוד על שחזר מדבריו. א"נ דכולא מילתא בלשון תמי' היא על תחלת דבריו של ר' יוסי דמה אלו בתו מן הנישואין כו' צרתה מותרת בתמיה אלא דע"כ בשלא הכיר בה מיירי וטעמא דמקח טעות הוי ולא הוי כצרת בתו:

א"ל. לעולם אפי' מן הנישואין והכיר בה דאיילונית כמי שאינה בעולם דמה אלו כו':

שמא פטר בחברתה כלום. בתמיה. דהרי לאו בת חליצה ויבום היא:

הוי. ע"כ איילונית כו' כלומר כיון שאין ביאתה או חליצתה פוטרת צרתה אעפ"י שאינה ערוה נמצאת שאין זיקה עליה כלל והויא לה הכא צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה ומותרת. וכן מסיק בבלי י"ב דאפי' הכיר בה צרתה מותרת:

בתו. דקתני במתני' שמיאנה ובתו ממאנת בתמי'. שהרי נישואי תורה היא כו'. אם אביה השיאה וגיטא בעיא ואם היא קדשה נפשה אפי' מיאון אינה צריכה:

ומשני ר' הונה תיפתר כו'. דכיון שנישאת אין לאביה רשות בה ואח"כ קדשה היא את עצמה לאחי אביה ויוצאת במיאון. והכין מפרק לה בבלי פ' האיש מקדש מ"ד:

זאת אומרת. אמתני' קאי דקתני ואי את יכול לומר בחמותו כו' שאין קטנה יולדת:

דלא כן. דאל"כ תמתין עד שתגדיל ותמאן כו' כלומר שתמאן בקטנות' ותמתין עד שתגדיל ותאמר רוצה אני במיאוני' ראשונים דס"ל להאי תלמודא דחיישינן שמא תחזור משתגדיל וכשמואל בבלי ק"ז:

כלתו כו'. ובבבלי נדה נ"ב גריס בתו כלו' דר"י פליג דס"ל דאפי' בקידושי קטנות יכולה היא למאן אחר שילדה וכדמוכח שם דלאו דוקא בקידושי טעות הוא הא דאמרי' בעלמא אליב' דר"י דממאנ'. ולא מיתוקמא מתני' דהכא כוותי':

אמרו דבר א'. כדתני בברייתא דלקמי' עד אימתי כו' והובאה בבבלי שם. כלומר דלר' יודה עד שירבה השחור והיינו בריבוי שערות ואפשר לה שכבר ילדה וכן לר"ש דאמר עד שתתפשט הכף וכן גריס לה בתוספתא נדה פ"ו דברי ר"ש גבי מיאון ובבבלי יוצא דופן מ"ז תני לה גבי סימני בגרות עד שתתמעך הכף והוא מקום תפוח למעלה מאותו מקום כיון שמתגדלת מתמעך והולך:

ויהא השחור רבה. דתרווייהו בעינן ולפעמים משכחת לה זה בלא זה:

על הלבן. כן היא גי' התוס' שם לבן הוא הבשר:

הלכה כר"י. וכן אמר ריב"ל:

דאית לי' אולפן. שהוא מקובל כן:

לציפורייא. לאנשי ציפורי:

הלכה כר' יודה. והיינו מה דאמר לעיל דר"י ור' ישמעאל אמרו דבר א' דאפילו אחר שילדה:

ולית היא כן. דלא אמר ר' חנינה הכי וכדמסיק:

מאי כדון. מאי טעמא משום דפליגי חברייא בני הישיבה ור"ז בהא:

שאם נבעלה כו'. דהך ביאה הוי קידושין גמורין שהרי גדולה היא ובידה לקדש עצמה וכן אמר בבבלי שם לר"י:

על דעתי' כו' השתא מסיק למילתי' דר' יוחנן דבשלמא ע"ד דר"ז דאמר בנתקדשה בגדלות תליא מילתא אבל אם נתקדשה בקטנותה אעפ"י שנבעלה לאחר מכאן ממאנת דאמרינן על דעת קידושי הראשונים הוא בועל ולא נתכוין לחזור ולקדשה:

ניחא. דשפיר משכחת לה דילדה וחי' היא וממאנת לר"י:

על דעתין דחברייא כו'. אלא אליבא דידהו דבנבעלה תליא מילתא לר"י ואינה יכולה למאן אם לא שנבעלה קודם שהביאה ב' שערות:

וזה אימת כו'. כלומר דע"כ עיברה קודם ב' שערות דאז תוכל למאן והא דנקט וילדה לאו דוקא אלא משום דמסיק הקושיא וחי' היא כלומר דשתיהן ודאי לא מצית אמרת דהא לאו חי' היא ואם ילדה לאחר מכאן עכ"פ בנה מת וכדלקמן:

וחי' היא. בתמי' ולא משכחת לה דתמאן לאחר שתלד:

לא כן אמר ר' רדיפא כו'. דגבול יש לה:

איתא עיברה. אשה שנתעברה כו':

משהביאה כו'. וזהו לאחר הזמן דרבה בר ליואי בבלי פירקין י"ב וכן פי' התוספות שם. ואע"ג דמשכחת לה שעיברה קודם ב' שערות וילדה לאחר מכאן דהיא חיה. משום דעיקר הקושי' על הא דאמר לעיל דר"י כר' ישמעאל דאפי' בנה על כתיפה ממאנת וזה לא משכחת לה לחברייא אליבא דר' יודה. ומשמע מהכא דס"ל דתוך הזמן היא ובנה מתים ודאי אבל בבבלי שם עלה דמקשי על רב ביבי מחמותו דמתני' מסיק דשמא תמות וחמותו אי אתה מוצא כו' שכבר ילדה ובנים הרי הן כסימנין כדפרישי' במתני':

מאי כדון. היכי מפרשי' השתא אליבא דחברייא הא דאמרן לעיל אמרו דבר א':

ה"ג ר' ישמעאל כר' יודה עד שירבה שחור כר"ש כו'. כלו' הא דאמרי' דאמרו דבר אחד לאו דר' יודה סבר להא דר' ישמעאל דאפי' בנה על כתיפ' כו' אלא ר' ישמעאל הוא דסבר כר' יודה וכר"ש בזה דאפי' נתגדלה יכולה היא למאן על קידושי קטנות כדמפרש טעמא דאמרי' על תנאי קידושי הראשון הוא בועל וכדלעיל:

והשתא פריך אבריית' דלעיל על דעתי' כו' ניחא. דקבעו חכמים זמן עד שתביא סימנין הללו דאז גדולה היא ואינה יכולה למאן ואפי' לר"י אפשר נמי דלא ס"ל דאף בגדלותה תמאן דעל דעת קידושי ראשון כו' אלא דלא מיקרי גדולה עד שירבה השחור:

ע"ד כו'. אלא לר"ש דאמר עד שתתפשט הכף ואפי' לאחר שריבה השחור דודאי גדולה היא וטעמי' דעל קידושי הראשון הוא בועל כדמסיק:

דו אמר. כמו דאמר:

לכשיוסיף בה קנין אחר. כלומר הא דאמרן עד שתתפשט א"כ מעתה אפי' גדולה היא תוכל למאן לעולם על קידושי קטנות בתמי':

וקאמר ר' יצחק וכיני. כן הדבר באמת לר"ש אלא שתיקנו תכמים זה הזמן כדי שלא יתפרצו כו' ואם היא גדולה כ"כ אינה יכולה למאן:

אתא עובדא לפני רבי יוסי. בקטנה שלא מיאנה והגדיל' ועמדה ונישאת הויא כדמוכח מדלקמן:

אמר יבדקו דדיה. אם נראו בה סימני בגרות כדתנן פ' בא סימן משיטו הדדים וכדמסיק:

מה כרבי יודה כו'. כלומר דמתמה מה דעתיך כר"י דאמר עד שירבה שחור דאז מיחשבא גדולה והכא ספק ריבה שחור ספק לא ריבה הויא כדלקמ' ולכן צוה לבדוק בדדי' כדמפרש ואזיל:

הוא דאמר ריב"ל כו'. כלומר דמעתה מסימני בגרות נוכל להבין מאימתי חלפו ימי הנערות ואע"ג דלר"י אין כאן סימנים מ"מ לגדולה מחשבין לה דחיישינן שמא נשרו:

ואמר ר' אבהו כו' אין עושין מעשה. מסקנת הקושיא היא דאין חוששין שמא נשרו אם בדקו ולא אשכחו סימנין לחשבה כגדולה. וכרב פפי פ' יוצא דופן דף מ"ו:

ומשני הדא דתימר בתוך הזמן. תוך שנת י"ב אבל לאחר הזמן עושי מעשה לחשבה כגדולה דחיישינן שמא נשרו. וכדמסיק שם דהיכא דקדשה בתוך הזמן ובעל לאחר זמן דאיכא ספיקא דאורייתא דחוששין והכא נמי כדמסיק:

ברם הכא. לר' יודה נמי דספק ריבה כו' היתה בההיא עובדא:

כופו אני. להשני ליחן גט משום דספק אם היתה גדולה ואינה יכולה למאן ואין נישואיה כלום ספק לא:

רבה השחור. דודאי גדולה היא:

אינו נוגע בגט. דמשנבעלה אח"כ חלו קידושי ראשונים ואינה צריכה גט משני. וזה מסתייע למאי דפרישית לעיל דלר"י לא סבירא ליה דעל דעת קידושי ראשונים הוא בועל. וכן מוכח ממסקנת הבבלי שם לדידן דב' שערות הוו סימני נערות ואם בעל לאחר שגדלה לא אמרינן על דעת קידושי ראשונים הוא בועל וכרב בבלי מכילתין דף ק"ט:

הלכה ג

מתני'. כשם שבתו פטורה. דאין שם אח אלא הוא כך צרתה פטורה כדילפינן לעיל מלצרור:

לאחיו השני. דהיכא דיש אחר שתיהן מותרות לו ומייבם לאיזו שירצה ויבם צרת בת אחיו והיה לו אשה אחרת ומת:

כשם שצרת בתו פטורה. דאסורה עליו משעת נפילה ראשונה כך צרת צרתה וכן לעולם אם יש לו אחין הרבה כדדריש לעיל דלצרור משמע צרות הרבה וכללא דהאי מתני' דנקטינן יבמה שנאסרה שעה אחת על יבמה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם:

היא מתני' כו' ל"ג ואשגרת לישנא דלקמן אחר הל' ד' היא:

הלכה ד

מתני'. צרתה מותרת. שהרי בשעת זיקת יבום אינה צרתה:

וכל היכולה למאן. כגון שהערוה קטנה ולא מיאנ' בבעל ומת צרתה חולצת שאין קידושי' קידושי תורה לפטור צרתה אבל אינה מתייבמת דכיון דרבנן תקינו לה קידושין הרי היא כאשת אחיו וצרתה אסורה:

גמ' **ה"ג כיני מתניתא כו' ומת' צרתה חולצת כו'**. כלומר דכן מוקמינן למתני' כמ"ד לעיל דבמתה הערוה מיירי והיינו דדייק מדלא קתני אלא מתה בתו או נתגרשה ואח"כ מת אחיו ולא נקט נמי מיאנה ואח"כ מת אחיו צרתה מותרת וע"כ דטעמא דבמיאון יכולה לעקור זיקתו אפי' לאחר מיתתו וא"כ קשה סיפא דקאמר כל היכולה למאן כו' דתמאן השתא אלא ודאי במתה איירי ודלא כאבא מרי לעיל הלכה ב' דמוקי בקיימת וטעמא משום דבשעת נפילה נראית כצרת בתו. אבל בבבלי מוקי לה כר' אבא מרי וכאשר ציינתי שם ולפ"ז הא דלא נקט במתני' מיאנה ואח"כ כו' ע"כ צריכין לטעמא כמ"ש התוס' שם ד"ה מתה בתו משום דמתני' אתא לאשמועינן אפי' כנס אחיו את הנכרית ולבסוף גירש בת אחיו דהיו צרות קודם גירושין הואיל ובשעת נפילה לא היתה צרה ובמיאנה או שנמצאת איילונית אין שום חידוש דבטלי להו קידושי קמאי וכך לי כנס ולבסוף מיאנה כמו מיאנה ולבסוף כנס:

הלכה ה

מתני'. חמורות. מפרש בגמ' מהו חומר שלהן:

לאחרים. ולא לאחיו מאביו שלא' בעבירה כדאמר בגמ':

צרותיהן מותרות. שאין צרת ערוה אסור' אלא בנופלת לפניו ליבום מאחיו:

אמו. שהרי היא לאחיו אשת האב ואפילו היא אנוסת אביו כדאמרינן לעיל דהאי מתני' ר' יודה היא:

ואשת אחיו מאביו. בגמ' מפרש:

גמ' **מה אינה חמורה**. במה הן חמורות מאותן ט"ו ערויות דהא בכולן כרת והולד ממזר:

שאין יכולות כו'. כלומר דמתני' ה"ק דודאי אפי' אותן ט"ו עריות אם הן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות שאין צרה אלא מיבום אלא דהחומר באותן עריות שאין יכולות להנשא לאחים שלא בעבירה ואם נשאו בעבירה מ"מ צרותיהן מותרות שאינן צרת ערוה שהרי אין קידושין תופסין באותן עריות:

ותני ר"ח כן. בתוספתא וציינתיו לעיל הל' א' דתני וכולן כו' שלא בעבירה דאז צרותיהן פטורות ואם נשאו בעבירה לא משכחת לה כדפרי' וזה מסתייע לפי' הרמב"ם ז"ל במשנה כן. והא דקאמר וכולן אם יכולות להנשא שלא בעבירה פירש הש"ס לעיל דמכולן אין לך אלא אמו אנוסת אביו ואליבא דרבנן כדפרי' שם:

אין צרה אלא מאח בלבד. כדפרישית במתני' דשלא במקום מצוה מותרת הצרה:

מתני' אמרה נמי כן מפני כו':

ותה' צרה מן השוק. ולמה לא תהי' צרת ערוה אסורה אפי' שלא במקום יבום:

לא שמיע. לר' ירמיה הדא כו'. א"נ לא שמע למתני' כו' בתמי':

חזר ואמר ר' יוסה לנפשיה אין דשמיע ליה אלא כבן אדם דשומע דבר מה ומקשי עלה לידע הטעם ולא מסיק הכא טעמא ובבבלי קאמר דמעליה ילפינן כדפרישית במתני' בריש מכילתין וע"ש:

הבא על הצרה. של הערוה מהו כו' דקס"ד דאע"ג דפטרה רחמנא מיבום כדדרשינן מלצרור מ"מ קיל איסור' הואיל ובמקום יבום הוא ואם הוא חייב כרת עלי' כשאר אשת אח:

יאות. שפיר קא מיבעיא לך:

איפשר כו'. זהו משכחת לה אלא אפשר לצרה בלא אשת אח בתמיה דהיא גופה אשת אח היא וכשפטרה התורה מיבום באיסור אשת אח כיש לה בנים קיימא. א"נ י"ל דר' ירמי' בעי הבא על הצרה שנישאת לאחיו השני ומת וחזרה ונפלה לפניו אם באיסורה הראשון קיימא. והשיב לו ר' יוסי דאי אפשר לצרה בלא איסור אשת אח שנאסרה עליו בנפיל' הראשונה והרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה עליו לעולם כדאמרינן לעיל הלכה ג':

ואשת אח לא יבמתו היא. בתמיה ואמתני' קאי דקחשיב אשת אחיו מאביו בחמורות:

תיפתר שהיו לה בנים מאחים. כלומר מאחיו מאביו ואין בה צד יבום ואם נישאת אח"כ לאחרים צרתה מותרת דהויא שלא במקום מצוה:

הלכה ו

מתני'. מתירין הצרו'. דלית להו הך דרשא דלצרור דס"ל כר"ש דדריש לה בבבלי לדרש' אחריתא בשעה שנעשות צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחים אפי' באחת מהן וטעמייהו מפרש בגמרא:

חלצו. הצרות מן האחין:

ב"ש פוסלין מן הכהונה. שחליצתן חליצה:

וב"ה מכשירין. שהרי אינה זקוקה היא וכחולצת מאינש דעלמא היא:

נתייבמו. לאחים ב"ש מכשירין אותן לכהנים אם נתאלמנו מיבמיהן:

וב"ה פוסלין. שהרי נבעלו לאסור להן והרי היא כזונה דאסירה לכהן:

לא נמנעו. מפרש בגמ':

אלו על גב אלו. שהם משאילין כליהם אלו לאלו:

גמ'. טעמייהון דב"ש. דלא דרשי לצרור לצרת ערוה ואע"ג דטפי מסתברא להאי דרשא:

דכתי' לא תהי' וגו'. ודריש החוצה החיצונה מכלל דאיכא פנימית והיא הערו' הקרובה ליבם וקאמר רחמנא דחיצונה היא הנכרית לא תהיה לאיש זר אלא ליבם וכדאמר בבלי י"ג:

אתייא דב"ש. דדרשי חוצ' לשון החיצונה כאילין כותייא הכותים דהן מפרשי נמי הקרא הכי לדרשא דידהו:

שהן מייבמין כו'. כדאמר בבלי עשרה יוחסין דף ע"ז דלית להו יבום אלא בארוס' ומוציאין את הנשואות ופוטרין אותן בלא חליצה:

דאינון דרשי החוצה החיצונה. שלא נכנסה לרשות הבעל לנשואין:

מה מקיימין כותאי גרסינן:

ובן אין לו. דמשמע שהיא נשוא':

וקאמר ר' יעקב דרומי' לפני ר"י דדרשי הכי ובן אין לו מן הנשואה ואותה אינה מתייבמת דקאמר רחמנא החיצונה הארוסה לא תהי' לאיש זר אבל הך דלא הויא חיצונה תהי' לאיש זר:

לא יחסדונך כותאי. שלא יחשדוך ככותי דאת מקיים דרשיהון ודרך שחוק אמר לו כן:

נומיתי. אמרתי להם מי גרם לכם לטעות ולא לדרוש החוצה לשון לחוץ:

כר' נחמיה כו' וכן הוא בבלי פירקי שם:

והא כתיב ישובו וגו'. בלמ"ד וה"א:

לדיוטי. לחדר התחתון וזהו הלמ"ד יתירא:

ראה האיך כו'. כמי לנהוג וכן אמר נמי בבלי י"ד אלא דשם גריס נעשה כדברי ב"ה הולד פגום לב"ש דהא בני חייבי לאוין הן לב"ש וכשרין לקהל אלא דפגומי' הן לכהונה. וצ"ל לגי' האי תלמודא דריב"ן בשיטת ר"ע אמרה דיש ממזר מח"ל:

שיהו הצרות חולצות. וינשאו לשוק בהכשר לד"ה:

אמר רשב"ג. לריב"ן שרצה לתקן לחלוץ:

שנישאו. לשוק כב"ה ובניהן פגומין לב"ש אם נגמור הלכה לחלוץ. ורש"י ז"ל שפי' שם מה נעשה לצרות הראשונות שנתייבמו ובניהם ממזרים אם נגמור הלכה שלא יתייבמו. היינו לשיטת הבבלי שם דרצה לפשוט מהכא דעשו ב"ש כדבריהם:

מודין היו. ב"ש לב"ה שאין הולד ממזר כו' ולאפוקי מדר"ע דאמר יש ממזר מח"ל כדאמר שם. ור"א פליג אדריב"ן לפי הגי' דלעיל:

שאשיאה לכהונה. להפליג הדבר אמר כן דמ"ש. ובבבלי גריס שאשיאנה לשוק כב"ה ולאפוקי מריב"ן דאמר תקנתא דחליצה ואפשר דלהכי אמר נמי לכהונה ולא שתהא חולצת:

בני צרות שנישאו לשוק כב"ה מה הן כו' וכן אמר בבלי ט"ז:

מעשה שנכנסו כו' כתיבה נמי בבלי ט"ז והנוסחא נשתנית במקצת:

אזלון לגביה יונתן. ובבבלי אמר דאחר שנפטרו מר' דוסא פגעו בו:

שלח וכתב ליה. ר' דוסא ליונתן:

ולא סברין. לא היו רוצים להבין:

מישדי. השליך עליהם צרורות:

ואית דאמרין. שכך הי' המעשה בפתח אחד נכנסו ובשלשה יצאו כדי שיפגעו בו וישמעו תשובתו:

בעו מילף. שהם צריכים עדיין ללמוד:

תלון שני עיני. שיגביהו גבות עיניו שהיו ארוכות כמו שמצינו אצל רבי יוחנן בבבלי פ' הגוזל:

עמון ומואב. ארץ סיחון שכיבש מעמון ומואב ואותה לא קדשו עולי בבל וזורעין בשביעית ותקנו להן מעשר עני בשביעית כדי שיתפרנסו מהם עניי א"י שאין להם בא"י לקט שכחה ופאה בשביעית:

שהן כשרין. ולא אמרינן דממזרים הן מבנות ישראל שבאו עליהן נכרים:

ועינוי דמיין. כלומר מראיתו ותואר פניו:

רב נחמן כו'. סוגי' זו כתיבה לקמן פ' עשרה יוחסין הלכה א':

מתני' אמרה כו'. דתמן תנינן פ"ז דנדה כל הכתמים הבאין מן הרקם טהורין וכן תני שם הבאין מן הנכרים טהורים דלא גזרו על כתמי נכרים וקתני סתמא משמע אפי' מתרמוד דלא מחזקינן להו בספק ישראל:

הא. מכאן דגירי תרמוד כשירין וכן אמר ר"י בבלי שם:

אמר שמועתא. שמעתא דלקמי' דפליגי אמוראי בזה:

חד מכשי'. כתמיהן:

וחד מקבל. גרים מהן:

מאן דמכשיר. דמחזיק להו כנכרים מקבל:

ומאן דמקבל. אפ"ה לא מכשיר כתמיהן דס"ל דמספקינן להו בנכרים שבאו על בנות ישראל וכמ"ד נכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר וכתמן טמא:

בבל ליוחסין גרסי'. וכן הוא לקמן וכן בבלי שם דף ע"א:

בין הנהרות. חדקל ופרת:

כגול'. פומבדיתא:

ספק חללות וכהנים כו'. ולא משום עבדות וממזרו' וכשמואל שם:

תמן. בבבל:

מתה. שכולן ממזרין וכרב פפא שם:

חולה. רובן כשרים:

גוססות. שרובן ממזרים:

תכילתא דבבל. מכלילה ותפארתה ליוחסין:

אעפ"י כו' בבלי י"ד:

ובאחיות. לקמן ריש פ"ג:

ובגט ישן. פ"ח דגיטין:

ובספק א"א. ריש פ' ב"ש אין ממאנין אלא ארוסות כו' והקטנה היא ספק א"א דילמא ממאנה:

ובמקדש כו' ל"ג:

והמגרש כו' גיטין שם:

והאשה מתקדשת כו'. ריש קידושין:

ממזרות בנתיים. בין ב"ש וב"ה ואת אמר הכין לא נמנעו כו' בתמי' ומפרש ואזיל היך עבידא דממזרות בנתיים כגון קידש הראשון כו' וה"ד דמצי למיפרך מכל הני דקחשיב אלא משום דהכא הוי ממזרות ודאי:

לחומרין. בהאי גוונא דלעיל וצריכה גט משניהם:

מעתה כו' ומשני ר' הילא אילו ואילו כהלכה כו'. כלומר לאחר שהסכימו שניהן להלכה דלא עשו ב"ש כדבריהם. וכרב בבלי שם:

בדא תנינן. סוף פ"ד דמקואו' דתני שם מעשה בשוקת יהוא שהיתה בירושלים אבן חלולה שהמים נכנסין לה דרך חור שבדופנ' ומשקין בה הבהמות ולא היו בה מ' סאה אלא מקוה שלם היה בצדה ומתערבין מי השוקת דרך הנקב כשפופרת הנוד שהוא שיעור עירוב מקואות לב"ה והיו כל הטהרות שבירושלים נעשות על גבה ושלחו לה ב"ש ופחתוה שב"ש אומרים לעולם תורת כלי עלי' עד שיפחות רובה דאלמא דעשו כדבריהם:

ומשני ר' יוסי בר בון עד שלא בא המעשה. מאיזו דין לב"ה היו כו':

וע"ז קאמר ר' אבמרי יאות. שפיר הוא דאחר שבא ההלכה למעשה לפני ב"ה לא היו ב"ש נוגעין לפסוק כנגדם:

מה תנינן טמאו טהרות. כלומר דהא דמשמע שם דטמאו טהרות שנעשו על ידי מקוה זו היינו למפרע קודם שבאה השאלה לפני ב"ה ולא מכאן ולהבא:

ר' יוסי אמר דפלוגתא דרב ושמואל היא אם עשו כו'. ובבבלי משני לה לרב דאמר לא עשו ומסיק שם כשמואל:

ממזרות בנתיים כו'. למ"ד דאילו כהלכתן:

ומשני המקום הי' משמרן מן המכשול. ובבבלי משני דמודעי להו ופרשו:

כהדא דתני כו'. ענין בפני עצמו הוא ודרך הש"ס הזה לומר כהדא כלומר כך המנהג כדתני וכן הוא בהרבה מקומות ובריית'א היא בבלי ר"ה ובכמה מקומות:

באיכן. באיזה מקום:

סליק פירקא

פרק ב

הלכה א

מתני' **כיצד אשת אחיו כו'**. דפוטרת צרתה:

ונולד להן אח. ומצאה זקוקה ליבם ועליו אסורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו:

ואח"כ יבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת:

ומת. בלא בנים:

הראשונה. היא אשת אחיו הראשון שנפלה לפניו כבר פעם אחת:

עשה בה מאמר. ולא הספיק לכונסה עד שמת. מאמר הוא שקידשה בכסף או בשטר ונקרא מאמר דדין קידושין באמירה הוא וביבמה אינן קדושין גמורין שאין היבמה נקנית מן התורה לגמרי אלא בביאה כדמפרש בגמ':

שניה חולצת. דלא מיפטרה משום צרת ערוה דלאו צרתה ממש היא:
ולא מתייבמת. דמאמר קונה מקצת והויא לה צרת ערוה במקצת וכל מקום שהקידושין מדרבנן חולצת ולא מתייבמת:
גמ'. יחדיו כו' לעיל פ' קמא הלכה א' וע"ש:
ופריך דלא כן מה אנן אמרין. אי לא כתב רחמנא יחדיו דמת בלא בנים חהא אשתו אסורה שמא יוליד אביו בן א"כ מעתה ניחוש אפי' מתה אמו כו':
ויאמר קרייה. ונכתוב רחמנא ובן ואב אין לו. כלומר מדכתיב ובן אין לו לא תהיה אשת המת לאיש זר יבמה יבא עליה משמע הא אין לו אח שיבא עליה מותרת לאיש זר אעפ"י שיש לו אב דאל"כ יאמר קרייה ובן ואב אין לו שהרי כשם שהיבם אוסר אותה כך האב אוסר אותה אלא ודאי דלא חיישינן לכך ויחדיו למה לי:
ומשני אלא כן אנן קיימין. דלהכי איצטריך יחדיו בשמת האב והניח אשתו מעוברת:
שלא תאמר אילו מת כו'. כלומר דכשם שאם מת האח והניח אשתו מעוברת דודאי צריכה להמתין לידע אם הולד יהיה בן קיימא ותהיה פטורה או לא וה"נ אם מת האב והניח אשתו מעוברת תמתין אם יהיה בן קיימא ותהיה זקוקה לו:
לפום כן. להכי איצטריך יחדיו דאינה צריכה בזה להמתין. וכהאי גוונא מתרצין התוספות ריש פירקין על קושייתם דתיפוק ליה מדכתיב דרכיה דרכי נועם:
יבמה וגו' כתיב. זה הביאה:
ולקחה. זה המאמר ומשמע מהכא דמאמר מדאוריית' הוא אלא שאין גומר. ובבבלי נ"ד דריש מולקחה לשלא כדרכה וכן הוא הכא לקמן ריש פ' ו':
עורה. כמו אורעה:
לאוסרה לאחין. שאם עשה בה מאמר אסורה על האחין ליבמה:
ור"ש אומר כו'. דמספקא ליה אם המאמר קונה או לא כדמפרש ואזיל:
או יבמה יבא עליה והרי היא לקוחה לו. דרשינן לומר דהרי היא כאשתו לכל דבר ויוצאת בגט כהאי דאמרינן בבלי ל"ט:
והמאמר לא הועיל בה אפי' במקצת. וכן משמע בבבלי מ"ח דלר"ש מאמר מספקא ליה כדפרש"י שם:
המאמר קונה קנין גמור. וכן הוא לקמן ריש פ' ה':
איזו וכו'. בבלי נ"ב ומשמע משם דאף בשטר וכדפרישית במתני' וכן הוא בהדיא בתוספתא פ"ב:
בין רבנן כו'. אעשה בה מאמר דמתני' קאי דכ"ע מודים בה דהשני' חולצת וכדמפרש ואזיל:

כרבנן. לרבנן טעמא דחולצת דס"ל דמאמר קונה במקצת וצד שקנה כו' והויא צרת ערוה במקצת ולפיכך חולצת ולא מתייבמת:

כר"ש. ולר"ש טעמא דספק הוא דאם קנה המאמר שתיהן אסורות גרסינן וכהאי מ"ד לקמן דמודה ר"ש בנולד ואח"כ יבם הואיל ומצאה באיסור ואם המאמר קונה הויא הך צרת ערוה וכדלקמן:

לא קנה המאמר בה הראשונה אסורה. דעדיין עליה זיקת אח שלא היה בעולמו:

והשניה. צרתה מאח השני שמת מותרת ולפיכך מספק חולצת כו' לכ"ע:

מה נפיק מן ביניהון. ומאי בינייהו דר"ש ורבנן בזה:

בא על השניה. לאחר שעשה מאמר בראשונה דעל דעתין דרבנן ביאת ערוה היא דהא עכ"פ צרת ערוה ודאי במקצת היא ולר"ש ביאת' ספק:

ופריך מפני שעשה בה מאמר. הוא דאמרינן דשניה חולצת הא אם לא עשה מאמר בראשונה מתייבמת השניה:

ואין לו זיק' בה. בתמיה והויא צרת אשת אח שלא היה בעולמו בזיקה שנזקקה לזה לפני מותו ונעשית כצרת אשתו דקס"ד דקסבר יש זיקה אפי' לאחר מיתה:

ומשני ר' חגיי קיימתה. למתני' כההוא דאמר כו' שומרת יבם שמתה מותר באמה דלא אלימא זיקתה למיהוי כארוסה ותהא אמה אסורה משום חמותו דאין זיקה אלא מחיים כדמסיק זיקה כו'. והכי נמי כיון שמת זה בטלה זיקתו ואם לא עשה מאמר בערוה מותרת השניה לזה וכרב הונא אמר רב בבלי י"ז דאית ליה אין זיקה לאחר מיתה:

הלכה ב

מתני' **וייבם כו'**. ואח"כ נולד כו' ואפ"ה עדיין זיקת יבומי הראשונים עלי':

ומת. המייבם:

ר"ש אומר כו'. בגמרא מפרש אהייא קאי:

גמ' **ר"ש אומר המאמר כו' ואת אמר אכין**. בתמיה דקס"ד דר"ש אעשה בה מאמר קאי ולפיכך מתמה דהא לר"ש ספוקי מספקא ליה אם המאמר קונה והאיך קאמר מייבם לאיזו שירצה כו' כדמסיק להקושיא:

ומייבמין לבעלת מאמר. בתמיה:

וחש לומר שמא לא קנה מאמר גרסינן. דניחוש לומר שמא לא קנה המאמר של זה שמת ונמצאת שהיא עומדת בזיקת אחיו הראשון שלא היה בעולמו:

וחולצין לבעלת מאמר כו'. כלומר דחליצה נמי לא אפשר לבעלת מאמר דניחוש שמא קנה מאמר והא השני' זקוקה לו ולא נפטרת בחליצת בעלת המאמר דאשת אחיו שלא

הי' בעולמו היתה והה"ד בזה אם לא קנה מאמר נמי הוי מצי לאקשויי אלא משום דלייבם טפי ניחא להקשות אם לא קנה מאמר והילכך בחליצה אם קנה מאמר קאמר כלומר דאפילו קנה מאמר נמי לא שייך חליצה בה לפטור הצרה:

הווי. על כרחך מה דאמר ר"ש על רישיה דמתני' קאי ייבם כו' דהראשונה יוצאת כו' ועלה פליג ר"ש דמייבם לאיזו שירצה כו' כדאמר טעמא לקמי':

מודה ר"ש בראשונה. במשנה ראשונה נולד ואח"כ ייבם דמותר וכרב פפא בבלי י"ט ולא קשיא דרישא לא איצטריך דהשתא בסיפא ביבם ואח"כ נולד אסרי רבנן רישא מיבעיא דלא זו אף זו קתני:

אשכח. ברייתא דתני עוד היא במחלוקת וחלוק הוא ר"ש אף בראשונה וכרב אושעיא שם:

מה בין ראשונה כו'. לר' יוחנן דקאמר דמודה בה ר"ש:

ראשונה. נולד האח קודם שייבם זה בא ומצאה באיסור שלא היה בעולמו:

והשני כו'. דכבר ייבם זה:

אשת אביו. שהיתה נשואה לא' מן השוק קודם לידתו של זה וכשנולד בא ומצאה בהיתר מה אמר ר"ש אם ה"נ תהא מותרת:

ומשני לא אמר ר"ש אלא ע"י כו'. כלומר אם בא ומצאה בהיתר יבום אבל לא באיסור אחר וכן כל הני בעיא דלקמי' וכה"ג מפרק לה בבלי כ' דלא אמר ר"ש אלא ביבום משום דאיסורא דאית לי' היתירא הוא:

גרושה שנעשי' אלמנה. אם נימא דלר"ש מותר' לכהן הדיוט הואיל ועכשיו בהיתירא היא לו:

את אמר כו'. אדבתרה קאי וכמו אמר מר הוא כלומר דאת אמר ר"ש דאמר מייבם כו' אריש דמתני' קאי ובעי הש"ס מה אמר ר"ש אסיפא אם עשה בה מאמר ואם בא עליה או חלץ לה כדלקמן. והני בעיא דלעיל ממילא איפשיט דלא אמר ר"ש אלא ביבום כדלעיל ולא רצה הש"ס להאריך:

נשמעיני'. האי בעיא מן הדא כו' ברייתא הובאה בבלי י"ט עשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח ולא הספיק לכונסה עד שמת ר"ש אומר ביאתה או חליצתה של א' מהן כו' כדמפרש לקמיה דעל השניה קאי:

ואם חלץ לבעלת מאמר כו'. כלומר הא דאת אמר ביאתה כו' של א' מהן לאו אבעלת מאמר קאי אלא אחבירתה דפוטרת לבעלת מאמר כדמפרש ואזיל:

את אמר כו'. דמה נפשך אם קנה מאמר הוי ליה כיבם ולבסוף נולד:

שתיהן נשיו. כלומר דאפי' הראשונה מותרת לר"ש:

ונפטרה בחליצת חבירתה. דהא מאמר ככנוסה והוו להו מבית אחד:
לא קנה מאמר. הרי שפיר יבם לשניה דאשת אחיו שהיה בעולמו היא ולאו צרת ערוה היא ואין הראשונה צריכה חליצה אלא יוצאת משום אשת אחיו שלא היה בעולמו וממ"נ בעלת מאמר פטורה:
ואם חלץ כו'. כלומר אבל אם חלץ לבעלת מאמר שהיא ראשונה לא נפטרה השני' וצריכה חליצה דשמא לא קנה מאמר ולא נגעה בה חליצה ויבום בראשונה דממילא פטורה משים אשת אחיו שלא היה בעולמו וחליצתה אינה חליצה:
שמא קנה כו'. החזרת לישנא היא:
מה נפיק מן ביניהון. מאי בינייהו דר"ש ורבנן בזה הא רבנן במתני' נמי אמרי השניה חולצת:
חלץ לראשונה. לבעלת מאמר ובא על השניה איכא בינייהו והאי חלץ לראשונה לאו דוקא דהא חליצתה לאו כלום היא אלא כלומר אפי' חלץ לראשונה כו':
על דעתין דרבנן. דאמרי המאמר קונה מקצת ביאת ערוה היא דהויא צרת ערוה במקצת:
אינה ביאת ערוה. דהא לדידיה ממ"נ השני' מותרת:
בא על הראשונה כו'. לאחר שעשה בה מאמר זה שמת:
לרבנן. הראשונה ביאת ערוה דהא אפי' ביבם ולבסוף נולד אסרי:
והשניה צריכה גט. לביאתה וחליצה לזיקתה דצרת ערוה במקצת היא:
וע"ד דר"ש שתיהן צריכות גט. כדמפרש ואזיל:
הראשונה צריכה גט שמא קנה מאמר. והוי יבם ולבסוף נולד וביאתה ביאה ואסור לקיימה שמא לא קנה מאמר וערוה היא:
שמא קנה יבום שמא קנה מאמר. כלומר דשמא קנה מאמר ושתיהן מבית א' וא"כ קנה יבום הראשונה והשני' נפטרה מביאת חבירתה גרסינן דבית א' הוא בונה ולא שתי בתים וצריכה גט לביאתה:
ר"ז בשם רב ששת אמר. דאשכח חדא ברייתא דתני תמן לדברי ר"ש שתיהן אסורות. וקשי' אמאי שתיהן אסורות דאם קנה מאמר שתיהן מותרות דהא כיבם ולבסוף נולד הוא לר"ש וכדאמרן:
לא קנה כו'. ואם לא קנה מאמר אלא דהוי צרת ערוה בזיקה מ"מ קשיא:
קנה זיקה. כלומר אם זיקה ככנוסה שתיהן מותרות דהא אפי' הראשונה מזיקת אחיו שהיה בעולמו היא:

ואם לא קנה זיקה. דלא הוי ככנוסה וא"כ הראשונה אסורה דלא פקעה ממנה זיקתה הראשון מאחיו שלא היה בעולמו ואכתי השניה מותרת דזיקה לאו כלום היא ולא הויא צרת ערוה:

ומשני שמא לברייתא דר"ז ס"ל זיקת ר"ש כו' דזיקה לר"ש כמאמר לרבנן דמיא דקונה ומשיירת היא והילכך אף השניה אסורה דהויא צרת ערוה במקצת ע"י זיקה:

וקשיא צד כו'. כלומר דמ"מ קשיא אמאי שניה אסורה ופטורה לגמרי דהא הרי יש בצרה זו צד איסור מה שקנה זיקה וצד היתר שלא קנה זיקה וחליצה מיהת צריכה:

אמר רבי שמי וכי כו'. כלומר דאין אומרים מה נפשך בעריות לדון בה צד היתר וצד איסור כדמפרש ואזיל:

מאי כדון גרסינן. מה טעם:

כהיא דאמר כו'. כל יבמה שאין כולה לפנים. לפני היבם שיש בה צד איסור צד הקנוי שבה מה שהיא זקוקה לו נידון משום ערוה שהרי אינה יכולה להתייבם והוי לה גופה כצרת ערוה וערוה פוטרת צרתה והכי אמר לקמן פ' ב"ש הל' ז' ושם גריס שאין כולה לחוץ וחדא היא. וצ"ל לפ"ז דרבנן דמתני' דס"ל המאמר קונה ומשייר וחולצת הצרה דלא סבירא להו הא דאמר ר' שמי אלא אליבא דר"ש קאמר הכי לברייתא דר"ז:

הלכה ג

מתני' לא חולצת כו' אפי' צרתה כ"ש היא:

איסור מצוה כו'. כדמפרש לקמן:

חולצת כו'. ודוקא היא אבל צרתה מתייבמת דאין צרה פטורה אלא מערוה וכלישנא בתרא בבלי ך':

אחותה כשהיא יבמתה. אחותה של ערוה כגון שנפלו שתי אחיות משני אחין והאחת אסורה עליו משום ערוה או חולצת או מתייבמת אותה אחות ערוה דלא פגע באחות זקוקתו דערוה לאו זקוקה היא:

גמ' **עד דאנן תמן כו'**. כשהיינו בבבל היינו מוצאין במתני' י"ד עריות מן דעד כו' מן האי גוונא דמשכחת לה אחותה כו' כדמפרש רש"י ז"ל דף ט':

חוץ מבתו. דלא משכחת לה בנישואין שאי אפשר לבתו של ראובן ושל שמעון להיות אחיות מן האם שהרי אשת ראובן שילדה לו בת וגירשה לא נישאת שוב לשמעון שגרושת אחיו היא. ובבבלי שם קאמר דשיתא בבי דרישא לא משכחת לה בנישואין ולאו דוקא הוא דהא בת בתו כו' כולהו משכחת לה בנישואין אלא איידי דלא תני בתו

דלא משכחת לה אלא באונסין כדלקמן לא תני לה לכולהו עריות שהן מצד בתו כדפרש"י שם. והאי תלמודא לא מדייק כ"א בתו לבד:

דסלקינן. כשעלינו לכאן שמענו מר"ח דתני דמשכחת לה אף בבתו ובאונסין דבת אנוסתו של ראובן נשואה ללוי ולה אחות מאם משמעון שאנסה ג"כ וילדה לו בת נשואה לאחיו השני ליהודה ומתו בלא בנים ונפלו לפני ראובן ושמעון ה"ז אסור כו' והא דקאמר הכא מאיש אחר אירשא דמתניתין לקמן פ"ג קאי:

אחותה כשהיא יבמתה. דאלו בסיפא האסורה לזה כו' ע"כ דמיירי שיש לה אחות אם מאחיו ושניהם ע"י אונס וכדפרישית ועיין לקמן שם:

פשיטא הדא מילתא איסור מצוה כו' נפטרה צרתה. כלומר בחליצה פשיטא לן דמיפטרה חבירתה בחליצת איסור מצוה וא"ק דהא מדאורייתא תרווייהו רמו עליה וחדא מיפטרא בחליצת חבירתה:

ובא עליה. לשון בעיא היא אם בא על איסור מצוה מאי אם נפטרה צרתה הואיל ומן התורה מתייבמת או לא דהואיל ומדרבנן אסורה:

ר' יוסה אמר איתפלגון. דפליגי רבי לעזר ורבי יוחנן בזה דר"י אמר לא נפטרה צרה ורבי לעזר סבר דנפטרה:

ר' שמי מחליף שמועה. דר' לעזר סבר דלא נפטרה:

ומסתברא כרבי שמי. דבכל מקום רבי לעזר סמוך לרבי חייא רבה דהוא בר פלוגתיה:

דתני ר"ח כו' ובא עליה דנפטרה צרתה. אלמא לר' לעזר לא נפטרה. א"נ א"ל דאיתפלגון דקאמר על שאר אמוראי ור' לעזר ור' יוחנן תרווייהו אמרי דלא נפטרה ור' שמי מחליף דר' לעזר ור"י סברי דנפטרה ומסתברא כר' שמי דבכל מקום ר' לעזר סומך עצמו על דברי ר"ח רבה דקאמר דנפטרה ועיקר:

הלכה ד

מתני' **איסור מצוה**. בגמ' מפרש:

אלמנה לכ"ג. שמת אחיו ההדיוט ונפלה אשתו לפניו:

גרושה כו'. כגון שעבר אחיו המת ונשא גרושה וחלוצה וקידושין תופסי בחייבי לאוין הילכך כשמת צריכה חליצה ולייבם אסורה ולפוטרה בלא כלום אי אפשר דלא אלים לאו למיפטרה כדאמרינן בריש מכילתין:

גמ' **עריות מד"ס**. שניות ואמאי קרי להו מצוה דמצוה מן התורה כו' מלאו דלא תסור:

ואיסור קדושה אלמנה לכ"ג. וקרי לה איסור קדושה דכתיב וקדשתו וגו' ול"ג הכא אלה המצות עד לקמן:

ואית דמחלפין. דאלמנה לכ"ג איסור מצוה הוא דכתיב בסוף ספר תורת כהנים אלה המצות וכל שם מצוה אחת היא כלומר כל מה שמפורש בזה הספר ואזהרת כהנים התם כתיבא וכר' יהודה בבלי שם:

ואיסור קדושה. עריות מד"ס כדמסיק כל הפורש מעריות נקרא קדוש. כלומר שמקדש עצמו אפי' במותר לו מן התורה כגון שניות שלא יבא לידי עריות מן התורה:

קדוש הוא כו' בבלי ברכות דף י':

על מנוי. סדין שלו:

מנין לשניות. רמז מן התורה:

האל. דכתיב כי את כל התועבות האל (ויקרא י"ח):

קשות. דמשמע תועבות הקשות כדכתי' את אילי הארץ לקח (יחזקאל י"ז):

מכאן שיש למטה מהן. רכות וקלות מהן ואסורות:

ואלו הן השניות כו'. וכן הוא בבלי כ"א אלא שקצת הנוסחא נשתנית:

אשת בן בנו. כלת בנו:

ואשת בן בתו. כלת בתו:

אשת אחי אמו. בין מן האב בין מן האם:

ואשת אחי אביו מאמו. דאלו מן האב אסורה לו מן התורה:

כולהון אין להן הפסק. דאפילו למעלה מהן עד סוף הדורות אסיר:

חוץ מאשת אבי אמו גרסינן וכזעירי שם דמוסיף על רב בזה ואשת אבי אבי אמו מותרת:

כולהון יש להן הפסק. כלומר אפי' הני דקחשיב מקודם כדמסיק דבר קפרא מוסיף לחשוב נמי אם אבי אמו ואם אבי אביו ואותן בלבד אסורות אבל למעלה מהן מותרות. וכ"פ הרמב"ם ז"ל פ"א מהל' אישות דאם אבי אמו ואם אבי אביו אסורות בלבד ולא ציינו המפרשים שם מקום מבוא דין זה ובבבלי אינו מבואר דין זה דלמאי דדחי שם דף כ"ב דרב אההיא מתני' קאי א"כ כולן דחשיב קודם אין להן הפסק:

כלת בנו יש לה הפסק. ובבבלי מסיק דכלת בתו דוקא יש לה הפסק. דאין בצידה צד כלה דאורייתא אבל כלת בנו אין לה הפסק:

מה פליג. מה חילוק ומה הטעם דיש לה הפסק וקאמר דכלת בנו ממקום אחר באת ולא ממנו ורב לטעמי' כדאמר לקמן:

זרע היוצא ממנו. בנו ובתו אסור ואין להן הפסק דבת בן בנו ובת בן בתו אסור עד סוף הדורות:

טעם דרב. לטעמיה דרב אברהם אסור כו' ובבבלי הן שניות דר' חייא דאמר שם שלישי שבבנו ושבבתו כו' ובעי' דלא איפשיטא היא אם יש להן הפסק. והרמב"ם ז"ל פסק שם

דיש להן הפסק. ולא קשיא מכלת בנו דאין לה הפסק דלכאור' כ"ש הוא בת בן בנו דקרובי עצמו הן דכבר תירצו התוס' שם דכלת בנו יש לאוסר' שהן בני ירושה ושכיחא גבי':

כל שאילו נקבה מן התורה אסורה. שאם היתה נקבה היא ערוה מן התורה:

בזכר אשתו אסורה. משום שניה כדמפרש ואזיל:

אית לך אף תרתי. בתמיה אם יש לך לומר דנגזור אף גזירה לגזירה כדמסיק:

אמו תורה. מן התורה ואם אמו שניה ואסרו אם אביו מפני אם אמו ויש לפרש נמי דבניחותא קאמר דיש לך בכאן לגזור אף גזירה לגזירה כדאמר בבלי שם דכל הני גזירה לגזירה נינהו וטעמא דכולהו דבי אימא רבתא קרי להו:

וכן אשת בנו כו'. אסרו אשת בן בתו גרסינן מפני אשת בן בנו כדאמר שם לא אסרו כלה אלא מפני כלה. וכן ר' מתניי' אמר דאית לך עוד הני תרתי. דגזרינן גזירה לגזירה:

אשת אביו כו'. וטעמא דכולהו דבי אבא רבא קרי ליה:

אשת אחי אביו כו'. וטעמא דכולהו דבי דודי קרי להו וכדאמר שם:

רבי חונא שמע כולהון כו'. כלומר דפליג דלאו גזירה לגזירה נינהו אלא דילפינן מהאי קרא. וגרסי' לה לקמן ריש פ' נושאי' ועיקרא דהאי מילתא בפרק אלו הן הנשרפין וכאשר ציינתי שם עם הגי' נכונה:

כתיב ערות אשה ובתה וגו' את בת בנה ואת בת בתה לא תקח שארה הנה זימה היא וכתיב ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זימה היא באש ישרפו וילפינן זימה זימה לג"ש:

מה למטן ג' דורות. בת בתה או בת בנה שהן דורות למטן ועם אשתו הן ג' דורות אף למעלן דורות עליונים ג' דורות שאף אם חמותו אסורה:

מה למטן בל"ת. דכתיב לא תקח אף למעלן דלא כתיב ביה אזהרה יליף בג"ש דבלא תעשה:

מה למעלן דרך נישואין. דאיש אשר יקח כתיב ודרשינן דדוקא דרך נישואין כשהראשונה נשואה לו חייב על השניה משום אמה אף למטן כו':

מה למטן עשה בת זכר כבת נקבה. דבת בנה כבת בתה:

אף למעלן עשה אם זכר. אם חמיו כאם חמותו:

והשתא מסיק למילתיה מה אית לך למימר מה יש לך לרבות מכאן אם חמיו ואם חמותו כדאמר לעיל מה למטן כו' אף למעלן ג' דורות וא"כ לא תהיה אם אביו כאם חמיו ואם אמו כאם חמותו ומן התורה אסורין:

אסרו אשת אביו כו'. כלומר דהשתא לאו גזירה לגזירה נינהו אלא דאסרו אשת אבי אביו מפני אם אביו שהיא מן התורה אסורה כאם חמיו ואסרו אשת אבי אמו כו' וכהאי כללא דלעיל דכל שבנקבה אסורה מן התורה בזכר גזרו באשתו:

לא תהיה כו'. כלומר דכן נמי אין אנו צריכין דגזרו כלת בתו אטו כלת בנו והיא גופה גזירה אלא לא תהיה אשת בן בנו כבת בן אשתו דהא הואיל בנקבה אסורה כו' וכן לא תהיה כו':

והא מתניתא פליגא על רב. דאמר כל שבנקבה אסור כו' דהרי קתני בברייתא הובא' בבלי שם מותר אדם כו':

אלא חורגתו. הא אסורה עליה מן התורה משום בת אשתו ואפ"ה הרי חורגו זכר וקאמרת דאשתו מותרת ולא גזרו בה. בבבלי מקשי נמי כה"ג על רב ומפרק לה דלא אמר רב האי כללא אלא היכא דמקרב לה בחד קידושין לאפוקי אשת חורגו וכן כל הני דחשיב שם דבתרי קידושין מקרב לה:

אשת חמיו כו'. משום דנראי' כחמותו:

אי. ואם תאמר דמן התורה היא אסורה כחמותו הרי מצינו דוד שנשא רצפה כו' פילגש שאול. ובבבלי קאמר דאשת חמיו מותרת ודעת ר"ת בתו' שם דאח"כ אסרוה וכהאי תלמודא וכן דעת הטור א"ה סי' ט"ו:

יסבון כו'. ינשאו במקום שאין מכירין אותן שהן חורגין דליכא משום מראית העין. ובבבלי פ' משוח מלחמה דף מ"ג קאמר בהדיא דמותרת דקלא אית למילתא:

תמן תניי'. פ"ג דכריתות דף י"ד הבא על בת בתו חייב עליה משום בת בתו וכלתו אם נשאה בנו כו':

רבי יוסי אומר אם עבר הזקן ונשא'. אביו של זה ואח"כ בא עליה זה חייב אף על אשת האב:

מה עבר. זה הזקן:

עבר על ד"ס. שהרי שניה היא לו או משום שהיא בת בת בנו או משום שהיא כלת בנו דהא חייבנו לבריה משום כלתו וכן אמר שם:

הדא אמרה. אם נשמע מכאן דשניות אין להן הפסק ואע"ג דהיא עצמה שניה היא דקס"ד דעבר על ד"ס דקאמר משום שהיא בת בת בנו והרי בברייתא דלעיל לא קחשיב לה משום שניה אלא ע"כ דלאו דוקא קתני והיא נמי שניה היא דבת בנו ערוה מן התורה היא וא"כ שמעת מינה נמי דכל הני שניות דקחשיב להו לאו דוקא הן ואין להן הפסק:

וכי שניות כו'. לא שניות לדברי תורה בתמיה אבל לא שניה לשניות ודוקא הן:

וכולהון משום כלת בנו. כלומר הא דקתני עבר הזקן משום כלת בנו הוא דקחשיב לה בברייתא דלעיל ולא משום בת בת בנו. ורש"י ז"ל שפי' שם דהוי מצי נמי למימר משום בת בת בנו לשיטתא דהבבלי אזיל וכר"ח דאמר הכי שלישי שבבנו ושבבתו שניה. א"נ יש לפרש האי דקאמר וכולהון משום כלת בנו ה"ק דודאי התם דקאמר עבר הזקן טעמא משום כלת בנו ויותר אין להוסיף על השניות והכא דאמרינן כולהון אין להן הפסק וכר' חנין לעיל טעמא משום כלת בנו דאין לה הפסק כדתני בהדיא בברייתא בבבלי כלתו ערוה וכלת בנו שניה כו' עד סוף כל הדורות וטעמא כדפרישית לעיל וגזרינן נמי בכל השניות משום כלת בנו:

ור' חזקיה בשם יונה. קאמר דלא רבי אבהו אמר כן אלא ר' אלעזר היא דשאל כן לר"י:

שמנה שניות שנינו. בברייתא דלעיל וזה הא הרי תשע ממתני' דכריתות עבר כו' דהיא בת בת בנו:

וכולהון כו'. והשיב לו דכולהון משום כלח בנו וכדפרישית. והרמב"ם ז"ל פסק בזה כהבבלי וכר"ח דחשי' לה שניות אלא דפסק שם דכל השניות יש להן הפסק חוץ מד' נשים כו' וטעמיה כדפרישית לעיל משום דבעיא דלא איפשט' היא ובדרבנן לקילא. אלא דעדיין צ"ע דהא בהדיא קאמר שם בכריתות כדתני' כלתו ערוה כלת בנו שניה וכן אתה מוצא בבת בנו ובבת בן בנו עד סוף כל הדורות דאלמא אפי' שניות דר"ח איי להן הפסק. וצ"ל דהי' גורס התם כמו בבבלי הכא וכן אתה אומר בבנו ובבן בנו עד סוף כל הדורות ועל כלת בנו קאי וכדאמרן:

הלכה ו

מתני' **אח מכל מקום**. ואפי' ממזר וטעמא הואיל והוא בנו לפטור מן היבום כדלקמן הילכך מיזקק נמי זקיק. בבלי שם:

אחיו לכל דבר. ליורשו ולהטמא לו:

שפחה ונכרית. דולדה כמוה כדיליף בגמ':

מתני' **וחייב על מכתו כו'**. אם הכה וקילל את אביו חייב מיתה. ובבבלי שם ע"ב מוקי כשעשה תשובה. דאל"כ הא כתי' ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך:

גמ' ה"ג ובנו לכל דבר אפי' לפ"ו ולשני' וכן מצאתי בחידושי הרשב"א ז"ל כלומר אעפ"י שנולד בעבירה גזרו בי' שניות וקיים ביה נמי מצות פ"ו. ומביאו הרמ"א אה"ע סי' א':

ה"ג בן גוי שבא על בת ישראל וילדה בן ישראל שבא על גויה משבאת לישראל וילדה בכור כו' וכן גרסינן להסיפא במתני' ריש פ"ח דבכורות דבנכרי' ונתגיירה ומשבאת לישראל ילדה בכור לנחלה שהרי לזה לא היו לו בנים ואינו בכור לכהן שאינו פטר רחם.

גוי כו' ר' יוחנן אמר גוים כו' ונ"מ אם היו לו בנים בהיותו נכרי ונתגייר דקיים פ"ו וכן היא פלוגתא דר"י ור"ל בבלי פ' הבא על יבמתו דף ס"ב:

והא כתי' כו'. דאלמא דיש להן יחוס:

ע"י שכיבד זקינו כו'. אביו כדאמרינן בבלי פ' חלק דף צ"ו דבלאדן מלכא הוי ואשתני אפי' והוי ככלבא והוי יתיב בריה על כסא מלכותא והוי כתיב שמי' ושמי' דאבוה. א"נ שכיבד לקונו גרסינן וכדאמר שם בד' פסיעות דנבוכדנצר הרשע. ובבלי הכא מפרק לה ר"ל דבהיותו נכרי אית להו חייס נתגיירו לית להו:

והא כתיב כו' ומשני קוצץ כו'. כלומר בא ללמדינו שהיה רשע בן רשע:

וכי בן המדתא הי'. דהמדתא היה בן אגג ולא אביו של המן:

כך משיב כו'. דילפת מהכא דיש להן יחוס והכתיב ולציבא וגו' ועבדים יש להן יחוס בתמיה והכתיב עם החמור עם הדומה לחמור:

ומשני כאלמי שמשין גרסינן של מפיבושת כלו' דלאו עבד ממש הי' אלא מגדולי משמשיו ובבבלי מפרק כפר בן בקר:

שפחה מנלן. דולדה כמוה דכתיב האשה וגומר:

נכרית כו' לא תתחתן בם. בתך לא תתן לבנו ובתו וגומר וכתיב כי יסיר את בנך ולא כתיב כי תסור ש"מ דאבתו לא תקח לבנך לא קא מהדר דאין בנך מן הנכרית קרוי בנך. וכן אמר בבלי פירקין כ"ג:

מהו מיגזר כו'. אם מותר למול בשבת בן גוי שנולד מישראל:

והיה רוצה להתיר להם מן זה הכתוב דמשפחת בית אב קרוי משפח':

ייתי כו'. יבא והביאוהו לכאן שילקוהו:

מאיכן. מנין לך ראיה דלאו כישראל הוא:

דכתיב ועתה וגו'. בעזרא גבי שכניה בן יחיאל להוציא נשים נכריות:

מן הקבלה. מדברי קבלה בתמיה:

א"ל וכתורה יעשה. כתיב שם בהאי קרא דאלמא דמן התורה הוא שאין להם נישואין וקידושין וולדה כמותה:

א"ל מן הידא אורייי'. מהיכן נפקא לן ומאיזה מקרא מן התורה:

מן ההיא כו'. חבוט חביטך. הלקה מלקות שלך שהוא טוב לקלוט לפי שראוי הוא ואהיה נזהר פעם אחרת:

הלכה ז

מתני' **ואין יודע איזה מהן קידש**. אסור בשתיהן דכל חדא וחדא איכא למימר זו אחות אשה:

חולץ לשתיהן. דלא ידע איזו היא יבמתו כדמפרש בגמ' ומיחלץ חדא ויבומי חדא לא דאחות חלוצתו אסורה לו מדרבנן בחיי' ויבומי בריש' נמי לא דדילמא לא זו היא יבמתו וקפגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו:

היו לו שנים אחד חולץ. תחילה לאתת והשני אם רצה לייבם לשניה מייבם דאם זו יבמתו שפיר ואם אחותה היא לא פגע באחות זקוקתו דחליצה דהך אפקעה לזיקה ולא גזרו אטו מייבם ואח"כ חולץ כיון דאפילו הוי הכי לא מיפסיל כדתני קדמו כו':

קדמו וכנסו. קודם שנמלכו בב"ד שאם נמלכו בב"ד ועברו יוציאו כיון שעברו על דברי ב"ד. הרא"ש:

אין מוציאין מידם. דכל חד וחד אמר אנא שפיר נסיבי ואי נמי הוה איפכא שהראשון לייבום כנס אחות זקוקתו ההיא שעתא הוא דעבד איסורא ומשבא אחיו וייבם השניה שהיא יבמתו פקע זיקתה למפרע מאידך:

גמ' **בכל אתר את אמר כו**'. כדקי"ל דאין חליצה אחר חליצה לא ביבמ' א' ולא בשתי יבמות כדתנן לקמן פ"ה:

והכא אמר הכין. בתמיה דאחד חולץ לשתיהן:

ומשני כאן בוודאי. יבמות כאן במתני' בספק דלא ידע איזו היא יבמתו כדפרישי' במתני':

היו לו שנים כו'. בכל אתר כו'. במקום ששייך יבום אין אומרין חלוץ מתחלה והכא כו':

ומשני כאן בודאי. בעלמא והכא דספק הוא כדפרישית:

קדמו כו'. כלומר דמסיק דהיינו טעמא נמי דאין מוציאין מידם משום דספק הוא דשמא לא פגע באחות זקוקתו אבל אי הי' וודאי היה זקוק להוציא וכן כתבו התו' שם ד"ה קדמו:

הלכה ח

מתני' **שנים שקידשו כו**'. והם ב' נכריים:

זה חולץ לשתיהן כו'. דכל חד מינייהו אסור לייבומי דילמא פגע באחות זקוקתו:

היחידי חולץ את שתיהן. שאי אפשר לו לייבם לא קודם חליצה של שנייה משום אחות זקוקה ולא לאחר חליצה משום אחות חליצה לפיכך הואיל ואסור לייבם יחלוץ תחילה לשתיהן כדי להתיר אותה שהיא יבמתו לשוק:

והשנים א' חולץ. לאפקועי זיקה מאחיו אם זו היא יבמתו ותשתרי אחותה לשני ממ"נ אי יבמתו היא שפיר ואי אחותה היא הא פקעה זיקת יבמה מינה בחליצת אחיו. ודוקא מיחלץ והדר יבומי אבל יבומי ברישא לא דקפגע ביבמה לשוק:

קדמו וכנסו. אלו השנים אחר חליצת הא' אין מוציאין מידם שהרי אין כאן אלא ספק איסור אחות זקוקה בנישואי ראשונה ואיכא למימר קמא דנסיב יבמתו היא ובתרא נמי

שפיר נסיב נכרי' ואי נמי הוה איפכא וקמא פגע באחות זקוקה כיון שבא שני וייבם פקעה זיקתה מאחיו והותרה לו אשתו ואיסורא דעבד עבד:

גמ' **א' ישראל וא' כהנים כסדר הזה**. דאפילו הן כהנים אין מוציאין מידם אם כנסו השנים אחר חליצת הא' וטעמא כיון דאיסור חליצה לכהן מדרבנן הוא וכאן דספק חליצה היא דכל אחת ואחת בספק היא שמא לא היתה זקוקה לזה החולץ דאחיו לא קידשה אלא אחותה הוא דקידש ולא גזרו בה רבנן אבל במתני' דלקמן אסור בכהנים כמו שאפרש שם בס"ד:

הדא דאת אמר. במתני' והשנים א' חולץ כו' דוקא בשחלץ זה ואח"כ ייבם זה:

אבל כו'. לייבומי ברישא אסור שמא ימות אחיו והיא לאו יבמתו היא אלא אחות יבמתו הזקוקה לו. ובבבלי שם קאמר הכא טעמא אחרינא כדפרישית במתני' דקפגע ביבמה לשוק וזה אפי' למ"ד דלא חייש למיתה:

הדא אמרה הבא על אחות חליצתו כו'. נראה דאחות זקוקתו גרסינן דהרי אין אתה מוצא כאן שיבא על א' מהן אחר חליצתו אלא אחר חליצת האחר אלא דאחות זקוקתו שפיר שמעינן מהכא דקאמר אפי' בכהנים אין מוציאין מידם ואע"ג דאיכא למימר דקמא באחות זקוקתו פגע:

מתו כו' בכל אתר כו'. כדפרישית לעיל:

הלכה ט

מתני' **אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה**. ממ"נ אם זו יבמתו שפיר נסיב שהרי אחיו לא חלץ לזו אלא לאחותה שלא היתה יבמתו ואינה כלום ואי לאו יבמתו היא שפיר נסיב דנכרי' היא דמשום אחות זקוקתו ליכא שהרי חלץ אחיו את אחותה שהיא יבמתו ופקעה זיקה ואי משום יבמה לשוק הרי חלצה זו מאחי בעלה:

קדמו. שני אחין של אחד וחלצו לשתיהן. משום דלא ידעי איזו היא יבמתו:

לא ייבמו. שני אחים האחרים זה את זו וזה את זו משום דקמא דנסיב איכא למימר פגע באחות זקוקתו אלא אחד חולץ תחילה לאחד וא' מייבם לשניה ממ"נ אי יבמתו היא שפיר ואי לאו יבמתו היא לא פגע באחות זקוקתו שהרי אחיו חלץ ליבמתו ויבמה לשוק נמי ליכא שהרי חלצה מאחי בעלה:

קדמו. אלו ב' האחרונים וכנסו אחר חליצת שנים האחרים ולא באו לימלך בב"ד אין מוציאין מידם וטעמא כדפרישית לעיל:

גמ' **הדא דאת אמר בישראל**. דוקא אין מוציאין אבל בכהנים אסור דבמתני' דלעיל דשרינן אפי' בכהנים התם דכנסו אחר חליצת הא' ואיכא למימר על כל אחת שמא

לא היתה זקוקה לזה החולץ וכדפרישית לעיל וחליצתה לאו כלום הוא אבל הכא דהשנים חלצו וממ"נ יש אחת בהן דחליצתה חליצה דהרי אחיהם של אלו על כרחך אחת מהן קידש בודאי וחד מינייהו ודאי חלוצ' נסיב. אבל בבבלי משמע דאפי' הכי מותר נמי לכהנים כדגריס שם דף כ"ד אהאי מתני' תני שילא ואפילו שניהם כהנים וטעמא כדפרש"י שם דלכל חד וחד איכא למימר שמא ייבם את יבמתו ולא גזור רבנן לאפוקי מספק:

הלכה י

מתני' **מצוה בגדול לייב**'. כדיליף בגמ':

הנטען. נחשד:

ה"ז לא יכנוס. משום לעז שלא יאמרו אמת היה הקול הראשון:

ואם כנס. בגמ' מפרש דלאו דוקא כנס אלא אפי' קידש:

והוציאוה. ב"ד מתחת בעלה בשביל זה שאסרה עליו והלך זה ונשאה:

יוציא. דמדאוריית' אסורה נמי לבועל כדדרשינן ונטמאה ונטמאה ב' פעמים א' לבעל וא' לבועל:

גמ' **שנא' והיה הבכור אשר תלד**. וע"כ איבם מוקמינן ליה:

דמה אנן קיימין. המקרא זה:

אם בנולד. שיהא הבן שנולד נקרא על שם המת או שאותו הנולד יירש את המת א"כ יאמר קרייה יקום על שם אחי אביו המת גרסי' וכדדריש לה בבלי שם וכן פי' התוס' שם:

אלא עד שיהא הנולד בכור. כלומר ואם תאמר דבא ללמדינו שיהא הנולד בכור דבעינן שלא ילדה מעולם:

א"כ מעתה אפי' היו כו'. וקשה ויאמר קרא ובנים לא היו לו. מעולם:

אלא אם אינו ענין כו' למייבם דמצוה בגדול לייבם. והא דקריי' רחמנא בכור לגריעותא דאינו נוטל בראוי כבמוחזק כבכור כדאמר בבלי שם:

הנטען כו' קידש כמי שכנס. ואין מוציאין מידו ודמי להאי דאמרינן פ"ב דכתובות לא נשאת ממש אלא כיון שהתירוה לינשא כו' ואעפ"י דהכא שלא ברשות ב"ד הוא:

אמרו שלא לכנוס. שהתרו בו שלא לכנוס וכנס הואיל וכנס אחר התראה קונסין אותו ומוציאין מידו. ומכאן ראיה למה שהבאתי לעיל במתני' הל' ז' בשם הרא"ש ז"ל דאם עבר על ציווי ב"ד דמוציאין מידו:

גירש. אם עבר וכנס וגירש:

מהו שיחזיר. כלומר שיתירו לו לחזור או דהוי כלכתחילה:

אם אתה אומר כן. שלא יחזיר לא נמצאת מוציא לעז על בניה מקודם הגירושין ולפ"ז דוקא אם היו לה בנים מכניסה ראשונה וכ"כ הרמב"ן ז"ל:

הנטען כו' רב אמר בנטען בעדים. שבאו עדים על קול הראשון שראוה שזינתה עמו:

בהא תני והוציאוה מתחת ידו כו'. בתמיה דמשמע הא מתחת ידי אחר כגון שגירשה בעלה ע"י זה הקול ונשאת לאחר וגירשה אם כנסה מעתה הנטען יקיים ואם נטען בעדי' אסורה עליו עולמית ואפי' מתחת ידי אחר שהפסיק האחר הקול ונשאה זה יוציא:

אלא ע"כ כן אנן קיימין. שלא בעדים והילכך אם הוציאוה כו' דלא כרב. וכן מקשה בבבלי שם על רב מברייתא דתני בהדיא אם נתגרשה מאחר אם כנס לא יוציא ודחי לה התם ומסיק שם בקנא דפסיק צריך עדים כרב ובקלא דלא פסיק מוציאין אפי' במכוער הדבר כרבי שם:

הלכה יא

מתני' **המביא גט ממד"ה**. דקי"ל דצריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם וטעמא מפורש פ"ק דגיטין לפי שאין בקיאין לשמה:

לא ישא את אשתו. דכיון דאדיבורי' סמכינן חיישינן שמא יצרו תוקפו ומשקר:

מת הרגתיו כו' לא ישא אשתו. הואיל ועל עדותו היא נשאת איכא לזות שפתים שמא עיניו נתן בה והעיד שקר אבל לאחר תנשא דאשה נשאת בעד א':

ר' יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו. אפי' לאחר על פיו לפי שהוא משים עצמו רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד:

הרגנוהו תנשא. כדמפרשינן בגמ':

גמ' **מהו נאמן כו'**. סוגי' זו כתובה לקמן בקידושין פ' האומר הל' ז' ושם הגי' עיקר ועל מתני' דשם קאי ואגב דמקשי לקמן ממתני' מייתי לה הכא. דתנינן שם קדשתי את בתי ואיני יודע למי קדשתיה ובא אחד ואמר אני קדשתיה נאמן. ומפרש הש"ס מהו נאמן:

שמואל אמר נאמן ליתן גט. דסמכינן עליו שהוא קידשה וגיטו גט דאין אדם חוטא ולא לו בדבר שאינו נהנה ממנו ולהתיר אשת איש בחנם אבל לכנוס אינו נאמן דאימר יצרו תוקפו. ובבבלי שם דף ס"ג גריס אליבא דרב דאמר הכי:

אסי אמר. נאמן אף לכנוס וכדאמר נמי שם דלא חציף אינש לשקר בזה דמירתת דילמא מכחיש ליה ואמר ידענ' דלאו את יהבת לי קידושין:

וכן רב הונא בשם רב גריס הכא. כרב אסי:

וכן ר"י אמר נאמן לכנוס ואין למידין מכאן. שיהיה אדם נאמן לדבר אחר כשהבעל דבר בעצמו מסופק כדמפרש ואזיל:

א' משדותי כו' לא כל הימנו. ואינו נאמן בזה וטעמא דבשלמא בקידושין מירתת לשקר שמא לאחר זמן יבא זה שקידשה באמת ויכירו אותו ונמצא שבא על א"א אבל גבי שדה מאי מפסיד אם יבא האחר שלקחה באמת יחזיר לו השדה ועם הפירות שאכל ולא הפסיד כלום הילכך אינו נאמן דחיישינן שמא בתוך כך יקלקל השדה וישמיט הפירות ולא ימצא מה לגבות ממנו. ובבבלי אינו מבואר זה הדין כ"א האי דאמרו קידושין ע"ג נאמן בעל המקח כו' וזהו אם הוא יודע. ובהגהת מיימוני פ"ט מאישות ומביאו הרמ"א בח"מ סוף סי' רכ"ב דהלוקח נאמן ולא ידעתי מאין למד זה דהרי הכא מבואר בהדיא דאינו נאמן והש"ך שם ג"כ מביא בשם הה"מ כן וע"ש:

וקאמר הש"ס אף בקידושין כן. דבכה"ג גם בקידושין אינו נאמן באומר א' מבנותיי כו' כלומר שהוא מסופק ג"כ בזה איזו מהבנות קידש ולמי קידשה דבזה אינו נאמן לומר קידשתיה לזו ולהוציא את כולן מספק אשת איש:

מתני' דהכא פליגא על רב. דקתני לא ישא אשתו אלמא בדבר שאנו סומכין על דיבורו אינו נאמן לעצמו:

ומשני תמן. כלומר במתני' דהכא ואיידי דאמר בקידושין תמן גריס נמי הכא כן וכן דרך הש"ס הזה:

הוחזקה א"א בפני הכל. דהרי היא כחזקת א"א והוא בא להוציאה ולהתירה ולעצמו אינו נאמן:

ברם הכא. בקידושין דאכתי בחזקת פנוי' היתה ולא הוחזקה א"א אלא בפני שנים שאומר אבי' שקידשה בפניהן ואינו יודע למי:

לכשיבואו כו'. כלומר דכשיבואו העדים ויאמרו זהו שקידש ולא זה ויכחישו אותו אבל כל זמן שאין מכחישין אותו נאמן:

מתני' פליגא על שמואל גרסי'. וכן הוא שם דתנינן התם בסיפא דמתני' זה אומר כו' שניהם נותנין גט להתירה ואם רצו כו' דאלמא דנאמן אף לכנוס:

ומשני פתר לה. שמואל באומר האב לא' משני אלו כו' והילכך האי דכנס בודאי קושטא הוא שקידשה דהרי אין כאן ספק יותר אלא אם זה האחר קידשה ומירתת שמא יכיר האב שחבירו קידשה ולא הוא אלא ודאי דשכנגדו הוא כיחש וירא לכונסה ונותן גט. וכה"ג מפרק לה התם בבבלי אליבא דרב דאמר התם כשמואל דהכא. ומצינו כזה הרבה בש"ס הזה שנחלפו השמועות עם ש"ס הבבלי:

קדם א' מהן כו'. כדמפרש ואזיל:

הדא דאת אמר. דוקא בזה אומר אני כו' וקדם הא' וכנס קודם שנתן האחר הגט הוא דמוציאין מידו דאמרינן שמא הוא משקר ואין כאן ראיה דשכנגדו מכחש:
אבל. ברישא אם אמר אני קדשתיה וכנסה וכרב אסי דאמר נאמן לכנוס:
לא כל הימנו. לאוסרה על בעלה:
ותני כן כו'. ברייתא הובאה ג"כ בבלי שם:
מה נפשך כו'. על מתניתין קאי וטעמא דרבי יהודה מפרש דהרגתיו לא תנשא דמ"נ אם קטלי' רשע הוא והחשוד כו' ואם לא קטליה בחיים עדיין הוא:
הרגנוהו מעתה קטליה. כלומר באמת היא דנהרג וכדמוקי בבלי כ"ה באומר הייתי עם הורגיו אבל לא נגעתי בו ולפיכך תינשא לאחרים ולא לו דעל דיבוריה סמכינן:
משם ראיה כו'. וכדמפרק לה שם שנתפס ע"י ליסטיות שהיה עמהן והוא לא נגע בו:

הלכה יב

מתני' **בנדר**. שנדרה הנאה מבעלה ולא הפר לה ובאת לחכם להתיר לה ולא מצא פתח לחרטה:
לא ישאנה. כדאמר בגמ':
מפני שהוא ב"ד. כלומר מיאון או חליצה לא עשה חכם זה ביחידי ולא חיישינן לחשדא כדמפרש בגמ' וקמ"ל האי תנא דמיאון נמי צריך בג' ולא קי"ל כן אלא דמיאון אפי' בפני שנים כדאמר בבלי בהדיא ריש פ' י"ב:
וכולן. החכם והמביא גט והמעיד על אשה להשיא' דתנן בהו לא יכנוס:
שהיו להם נשים. בשעת מעשה ומתו אח"כ מותרות להנשא להן דהשתא ליכא חשד שהרי היתה אשתו קיימת ולא לישא את זו נתכוין:
וכולן כו'. כדמפרש בגמ':
גמ' **החכם כו'**. טעמא הוא מפני החשד שאני אומר לכך נתכוין מתחלה לאסרה על בעלה ולישאנה:
מפני שהוא ב"ד. ואין שנים האחרים מצויין וכו':
תמן תנינן. פ' המפקיד הל' ז':
אפי' הן אבודין. ע"י עכברים או רקבון:
לא יגע בהן. למכרן כדמפרש בבלי שם דף ל"ח דאדם רוצה בקב שלו מט' קבין של חבירו:
מה יהא. באותן דמים:
מחלוקת ר"ע ור"ט. דפליגי באלו מציאות דף כ"ח בדמי אבידה דר"ט אמר ישתמש בהן ור"ע אמר לא ישתמש בהן וכן הכא לרשב"ג:
תני ב"ד לא יקחו. הפירות לעצמן מפני החשד:

ר"ע בשם דר"ח כו' מקשי דהכא כו'. לא חיישינן בב"ד לחשדא והכא כו' דחיישינן:
ומשני רבי יוסי דתמן המקח דרכו להשתלש. דכל אחד יטול חלקו ואיכא חשדא אבל הכא אין שנים כו':
וכולן כו'. לא אמרה מתני' אלא דוקא מתו הא אם נתגרשו לא דחיישינן ע"י שנתן עיניו בזו גירש את אשתו ובבבלי כ"ז מוקי דארגיל הוא קטטה ולפיכך חיישינן:
וכולן כו'. טעמא דמתני' מפרש:
סליק פירקא בס"ד

פרק ג

הלכה א

מתני' **ארבעה אחין כו' חולצות ולא מתייבמות**. דכיון דתרווייהו זקיקן להאי ולהאי קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו וכדמפרש בגמ':
ב"ש אומרים יקיימו. ובגמ' אמרי דתרין תנאין ואליבא דב"ש:
גמ' **אילו ארבעה אחין כו'**. טעמא דמתניתא מפרש דאם נשואין ב' נכריות שמא אין מתייבמות בתמיה דהא מב' בתי' קאתיין:
שנייא כו'. ע"י זיקה היא איסור אחיות וכמ"ד יש זיקה אבל אין בו איסור אחיות ממש ולפיכך חולצות ולא מתייבמות:
תמן תנינן. פ"ד הל' י':
שומר' יבם כו'. המתן. מלכנוס דקפגעת באחות זקוקה:
מתה היבמה יכנוס את אשתו. דאפי' כנסה ומתה מותר באחותה:
וקאמר הש"ס לא אמר במתני' אלא מתה יבמתו כו' אבל מתה אשתו אסור ביבמתו. דאע"ג דפקע איסור אחות אשה הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בשעה שהיא זקוקה ליבם ואין אני קורא בה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה עליו לעולם:
ה"ג כמו שהוא שם. אמר רבי יוחנן זו דברי ר' לעזר אבל דברי חכמים מתה יבמתו מותר באשתו מתה אשתו מותר ביבמתו. וכדמפרש פלוגתייהו לקמיה וכן פליגי רב ושמואל בזה בבלי דף מ"א:
דברי חכמים. טעמייהו דחכמים דסברי כל דבר שהוא בא כו' דאשתו היתה הגורם לאסור יבמתו עליו וכיון שבטל הגורם בטל האיסור וכדאמר שם דהוי כיבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה:

ודרבי לעזר. וטעמיה דר"א דסבר אפי' כו' דר"א לטעמיה דאמר בפ' ב"ש הל' ו' המגרש את אשתו והחזירה דאסורה ליבם הואיל ועומדת עליו שעה אחת באיסור גרושת אח:
הכא את אמר מתה כו'. דאלמא דאמרי' יבמה שהותרה כו' והכא במתני' את אמר אכין. בתמיה דקתני דלא מתייבמות ואמאי ליקו חד מינייהו לחלוץ לשני' ותיהוי ראשונה לאידך כיבמה שהותרה ונאסרה ותתזור להיתירה הראשון:
איני יודע טעם אחיות. דמתני' מה הן וכן אמר רבי יוחנן נמי בבלי כ"ז אחיות איני יודע מי שנאן מכח קושיא זו:
אמר רבי זעירא כו'. ופליגי ר"ז ורבי בא במילתיה דר"ח בשם רבי יוחנן דר"ז קאמר דהכי אמר איני יודע טעם אחיות מה הן ור' בא קאמר דהכי אמר איני יודע טעם אחיות יבמות מה הן. וכלומר דדוקא היכי דהאיסור מחמת שהן אחיות יבמות הוא דהיינו בזיקה וכדמתני' עלה הוא דמתמה ר' יוחנן ואמר איני יודע מה טעם דהואיל ואינן אסורות אלא מחמת זיקה דרבנן א"כ נימא דיחלוץ לשני' ותיהוי כיבמה שהותרה כו' אבל היכי דהאיסור מחמת אחות אשה וכגון האי דשנינן לקמן בפירקין ג' אחין שנים מהן נשואין ב' אחיות ומת אחד מהם ואח"כ מתה אשתו של שני דאסורה עליו עולמית הואיל ובשעת נפילה אחות אשתו הויא דהתם דקאי בה מתחילה איסור אחות אשה דאורייתא ולא אמרינן בה יבמה שהותרה כו' כלומר שתהיה מותרת אח"כ כשמתה אשתו של שני משום דבשעת נפילה חל עליה איסור דאורייתא. ולר"ז לא שאני ליה אלא כל היכא דתמצא בה צד ייבום אח"כ דמותרת דלא ס"ל לר"י דכל יבמה שאין אני קורא בשעת נפילה יבמה כו' דאסורה עולמית והילכך קאמר איני יודע טעם אחיות מה הן ועל גוונא דמתני' דלקמן נמי קאי:
רבי הילא כו'. אמר נמי הכי וכרבי בא דאינו דומה איסור אחיות שהן יבמות כלומר שהאיסור אינו אלא מכח זיקה לאיסור כו' וכדפרישית. וכן משמע בבבלי שם דמחלק אליבא דרבי יוחנן כה"ג:
א"ר ירמיה תיפתר כו'. לתרוצי מתני' קאי דהיינו טעמא דאינן מתייבמות ולא אמרינן יחלוץ לשניה כו' דמיירי שנפל הבית על שני אחין כאחת כלומר דמתו כאחת ונפלו תרווייהו בבת אחת לפניהן ולא ידעינן הי ראשונה הי שני':
ורבי יוסי בעי. על אוקימתא דר' ירמי' דא"כ מה מתמה ר' יוחנן דהא אי אפשר למצוא להן צד היתר:
אלא בשמתו זא"ז. וידעינן הי שניה ולהכי אמר ר"י איני יודע הטעם. ובבבלי דחי להאי אוקימתא מטעם אחר דלא סתם לן תנא כר"י הגלילי דאמר אפשר לצמצם:

הוון בעי מימר. היו בני הישיבה רוצין לפרש:
מה צריכה לר"י מתה השניה כו'. כלומר דמה מספקא לי' וקשה לו על שאין אנו מוצאין צד יבום לעולם באחיות אלא אם מתה השניה אח"כ למה אינו מותר בראשונה שהרי היתה ראוי' לייבם בשעת נפילה אלא שנפלה זו אח"כ ואסרתה וכיון שמתה זו חזרה להיתירה הראשון:
אבל מתה הראשונה. מודי רבי יוחנן דאסור בשניה משום דבשעת נפילתה לא היתה ראוי' לייבם:
אמר ר' יודה. דלא היא אלא היא דא היא דא צריכה ליה. דעל תרווייהו מספקא ליה לר"י ואמר איני יודע כו' כדמסיק:
ולית זיקה כלום. כלומר דאין זיקה אלימא כ"כ לאוסרה אח"כ מכח שהיתה אחות זקוקתו מקודם:
אילו כו' דמה אלו ג' אחין שנים כו'. כגון ראובן ושמעון אחין מן האב ולא מן האם ושמעון ולוי מן האם ולא מן האב ומת ראובן ולא הספיק שמעון לחלוץ או לייבם עד שמת ונפלה לפני לוי שמא אינו מותר בה בתמיה דהרי היא נכרית אצלו ואינה אסורה מחמת שהיתה זקוקה לשמעון אחיו מאמו:
אין זיקה מאמר גרסי'. כלומר דודאי לא אלימא זיקה לאשוויי כמאמר ותהי' לו אסור משום אשת אחיו מאמו וכדמסיק:
כלום יהא כו' אחיו מאמו. בתמיה והילכך במתני' נמי לא אלימא זיקה לאסרה לעולם ואפי' אם מתה הראשונה תהי' שני' מותרת. אבל בבבלי קאמר לר"י דסבירא לי' לחלק כן וכהוון בעי מימר דהכא:
מהו שיהא לה צרה. אמתני' קאי אם זיקת אחיות פוטרות הצרה נמי משום צרת אחות זקוקתו:
וקאמר ר' הונא. דק"ו הוא מה אם אחות חלוצתו דאמרינן לקמן פ' החולץ דהחולץ ליבמתו אסור בקרובותיה מדרבנן נתנו לה חכמים צרה כדתנן שם הל' ח' דאסור בצרת קרובת חלוצתו כדמפרשינן טעמא שם כאן שיש איסור אחיות לכ"ש ואע"ג דזיקה נמי דרבנן היא כדפרישית לעיל מ"מ עיקר איסור אחיות מדאורייתא וגזרו חכמים נמי בזיקה ושפיר ק"ו הוא דיש לה צרה מהתם דעיקר איסור אחות חלוצה מדרבנן הוא:
בתו פשיטא לך כו'. כלומר אם היתה אחת מן האחיות בתו או שאר ערוה דתנן לקמן דמותר באחותה דלא הויא אחות זקוקתו דערוה לא רמיא קמיה אבל צרה פשיטא לך שיש לה ואסורה משום צרת ערוה דלא תימא דלא דמיא לצרת ערוה בעלמא מכיון דיש

כאן ייבום באחותה והך לא רמיא קמיה כלל והויא כצרת ערוה שלא במקום ייבום ומותרת קמ"ל דאפ"ה צרת ערוה היא:

תני תמן. ברייתא הובאה בבבלי שם ע"א תני' כוותיה דרב אשי גבי שתי אחיות שנפלו לפניו משני אחין ולהן צרות דאם חלץ לאחיות לא נפטרו הצרות דחליצה גרועה היא הואיל ואי אפשר לייבמן אבל אם חלץ לצרות נפטרו האחיות דחליצתן משובחת ואע"ג דאסורין ג"כ לייבם דס"ל לרב אשי דלא אלימא זיקה לשווי' לצרה כי ערוה. והאי מקשה לא ס"ל האי טעמא אלא אם גזרו חכמים בזיקה הויא הצרה ג"כ צרת אחות אשה בזיקה והילכך קא מתמה:

וכמה דאת אמר כו'. ודכוותה נימא נמי אפי' חלצו אחיות כו' דמאי שנא אי אין זיקה יפטרו הצרות ג"כ בחליצת האחיות ואי יש זיקה לא יפטרו האחיות נמי בחליצת הצרות:

אלא כריב"ן. דאמר באו כו'. לעיל בפ"ק ואפי' בצרת ערוה וא"כ קיל להו איסור הצרות וחליצתן חליצה:

והתקינו. בתמיה לא כן תני כו':

אלא כב"ש. דמתירין לגמרי הצרות ואפי' לייבם ולא קשי' אי הכי יבומי נמי תתייבם כדמקשי בבבלי דס"ל להאי תלמודא דאה"נ ונקט חליצה לאשמועינן דחליצה פסולה מהאחיות אינה פוטרת וכסברת התוס' שם:

אין כב"ש כו'. אי כב"ש מוקמית לה א"כ אפי' חלצו הצרות לא יפטרו האחיות:

ותנינן ר"א אמר משום ב"ש כו'. ה"פ דעל כרחך ב"ש סברי דאין זיקה ולא חשיבה אחות זקוקתו כאחות אשתו והילכך קאמרי במתני' דאם כנסו יקיימו וא"כ ע"כ ברייתא דקתני חלצו אחיות לא נפטרו צרות ואע"ג דחליצת אחיות הוגנת היא דהא אין זיקה לאו אשתיהן הצרות קאמר אלא אצרת אחות השניה דהא כיון שחלץ לאחות הראשונה ואותה החליצה ודאי פוטרת צרתה דכשרה היא דאי הוי בעי מצי לייבומיי אלא דכשחלץ אח"כ לאחות השנייה חליצה פסולה היא דלא מצי לה לייבומי דאחות חלוצתו היא וזו היא דאינה פוטרת צרתה והא דקאמר לא נפטרו צרות ע"כ צרות דעלמא קאמר כל היכי דמיתרמי כה"ג לא נפטרו צרות של אחות השניה וא"כ קשה השתא כי חלץ לצרה זו לא תיפטר נמי האחות השני' דהרי חליצתה נמי פסולה הוא דאי אפשר לייבמה דצרת אחות חלוצתו היא וכדתנן אסור אדם בצרת קרובת חלוצתו. וכה"ג מדייק הבבלי אדשמואל דאמר שם נמי חלץ לאחיות כו' ולדברי האומר אין זיקה. והא דמפרק התם שמואל נמי התחיל ולא התחיל קאמר דאם התחיל באחיות לא יגמור בצרות דלא פטרה חליצת צרת אחות השניה לה כדפרישית אבל אם התחיל בצרות ודאי חליצה חשובה היא ופוטרת

האחיות לא שייכא הכא לפרש הברייתא כן וכדכתבו התו' שם ד"ה תניא דאברייתא לא שייך למימר דהתחיל כו' דא"כ הוי ליה לפרושי הכי בהדיא:

ומשני הווי. על כרחך דתרין תנאין ואליבא דב"ש דחד אמר כו' והיינו למ"ד דב"ש יקיימו ס"ל במתני' על כרחך דלא נפטרו אחיות ס"ל וכדאמרן. ולמ"ד אליבא דב"ש יוציאו וכאבא שאול לקמיה ס"ל דחלצו הצרות נפטרו אחיות דיש זיקה אבל לא אלימא זיקה לשווי' לצרה כערוה והיינו טעמא נמי דלא מקשי בבבלי אהא דמוקי להברייתא חלץ לאחיות כו' כב"ש הקושי' שהקשה מקמי הכי אליבא דשמואל לדברי האומר אין זיקה דיש לומר דס"ל לסתמא דהש"ס כמ"ד אליבא דב"ש במתני' דיוציאו:

קול הווי ב"ה. כלומר דב"ה לקולא אמרי וכדמפרש ואזיל:

מה לנגאי. לשון שאילה היא אם לגנאי הוא הדבר שמקילין בזה וקאמר דלא היא אלא לשבח:

מליזין. אומרים מה איסור יש כאן אם כונס אחות הזקוקה דאין זיקה כלום:

אשכח תני. ברייתא בשם ר"ש דאם כנסו יקיימו ולקמיה מפרש מה בין אבא שאול לר"ש:

והן. ודוקא שבעלו שניהן כאחת דאי לאו הכי קמא איסורא עבד דפגע באחות זקוקה:

על דעתיה כו'. מפרש מאי בינייהו דלאבא שאול אפי' לכתחילה ס"ל לב"ה דמותר לבעול דאמר מה איסור יש כאן ולר"ש דוקא בדעבר ובעל כדקתני אם כנסו יקיימו. ובבבלי כ"ח קאמר דאבא שאול מפיך להו לב"ש לדב"ה במתני' ולר"ש לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה וכ"ע יקיימו ס"ל:

כנס הראשון. ובעל להאחת:

אומר לשני שיבעול. להאחרת ויפקע זיקתה וכר"ש:

לא בעל. עדיין השני אסור לראשון לבעול בעילה שנייה דחיישינן שמא ימות אחד מהן כלומר השני ונמצא כו':

תני מת השני. לאחר שכנס הראשון:

הראשון מוציא אשתו בגט. דנאסרה עליו משום אחות זקוקה:

ואשת אחיו בחליצה. דעדיין זקוקה היא לו:

וקאמר הש"ס אפי' מת השני. קאמרת דזקוקה עדיין השנייה לו ולא תצא משום אחות אשה:

לא רבי שמעון היא. לא אתיא כר"ש דאמרינן לקמן הל' ג' דרבי שמעון פוטר את השנייה כו' כדמפרש שם דלא עלה על דעת שיקנה אדם שתי אחיות כאחת:

ומשני ר"ז קיימתיה אפי' לר"ש וטעמא דכל יבמה שנראית לצאת בחליצה כמו כאן דהיתה צריכה חליצה או שהשני יכנוס אותה להפקיע זיקתה לפיכך אפי' אם מת השני אינה מותרת בלא חליצה:

הי' לראשונה צרה גרסי'. השתא מפרש למ"ד לעיל אין זיקה וחליצת האחות הראשונה פוטרת צרתה כדפרישית לעיל ולפיכך חלץ לה נפטרה צרתה:

בא עליה. אחר חליצתה ביאת איסור היא ולא נפטרה צרה וכדמפרש ואזיל:

ומתמה הש"ס חלץ לה ובא עליה. קאמרת דלא נפטרה צרה ואמאי מה נפשך כו' דהרי החליצה כשרה היתה:

ומשני רבי יודן קיימתיה כהדא. דאמרינן לקמן פרק החולץ הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת דלא תנשא עד כו' ואע"ג דמם"נ פטורה היא צריכה שתדע במה היא נפטרת כדמפרשינן שם:

אף הכא נמי לא תנשא עד שתדע כו'. כלומר הואיל ובעל לזו אחר החליצה למפרע חליצה פסולה היא ואין מתרת להצרה עד שיחלוץ לה:

היה לשניה צרה כונס את הצרה. דמבית אחרת היא ומקיים את אשתו כדמפרש טעמא לקמיה:

ואסיר בשנייה. שהיא אחותה וביאת צרתה פוטרתה:

הדא היא מותר אדם כו'. כדתנן לקמן והכי נמי דמקיים אשתו והיא אחות צרת יבמתו עכשיו כשכונס הצרה:

ויהא אסור בצרה. דהא קי"ל שם דאסור בצרת אחות חלוצה וכן בצרת אחות יבמתו דחד טעמא אית להו דאזלה בהדה לבי דינא:

ומשני ר' יודן דה"ט דאלו ביקש כו'. דמתחלה עד שלא כנסה לזו נראית לו הצרה ג"כ:

בתחלה הוא מותר ובסוף הוא אסור. בתמיה:

אם אתה כו' ואין צרה לאחר מיתה. כלומר דאין צרה נעשית לאיסור לאחר מכאן הואיל וכבר ראוי היתה קודם שכנס הראשונה והאי דצרת אחות חלוצה אסורה גזירה דרבנן בעלמא היא ובכי הא לא גזרו רבנן:

היו חמשה אחין כו' והשלישית חולצת מאיזה מהן שירצה. ובבבלי כ"ו ע"ב גריס איפכא דלרב השלישית חולצת משניהם וכן גריס הרשב"א ז"ל הכא נמי כן וטעמא דכשחלץ זה לאחת וזה לאחת חליצה פסולה היא דאחות חלוצתו היא על שניהן ולפיכך צריכה לחלוץ משניהן דסבר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין:

ולשמואל גרסינן השלישית חולצת מאיזה מהן שירצה. דשניהן שוין בה וקסבר חליצה פסולה אין צריך כו':

רב אמר חליצה קנין. דנקנית היא לו ולפיכך אחות חלוצתו כאחות אשתו ואסורה הג' על שניהן וצריכה לחזור כו':

ושמואל אמר חליצה פטור. הוא ולא קנין ואחות חליצה אינה אלא מד"ס כדלקמן:

מיליהון דרבנן כו'. גרסינן לה לעיל פ' קמא הל' א' עד אבל חייבין עליה משום אשתו של מת ושם פירשתי:

לוי אמר זיקה קנין. ואפי' לא חלץ עדיין לא' מהן דאלימא זיקה ולא מצי לייבומי לחדא מינייהו הילכך כל אחת ואחת צריכה חליצה משניהן דחליצתן לאו מעלייתא היא:

החולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותיה. לקמן פרק החולץ הל' ח' דאלמא דחליצה קנין היא:

ומשני שנייא היא הכא. דאין שם אלא יבם א' וכבר נראה הוא לפטור בה. א"נ י"ל איפכא דהכא דשני אחין הן ולכל אחד ואחד אסורה משום אחות זקוקה וחליצתה לפטור זיקתה ולא קנין היא אבל התם מודה שמואל דאסור בקרובותיה מד"ס:

החולץ ליבמתו. לקמן פ' החולץ וקתני חולצת הדא מסייע למ"ד חליצה פטור היא דאי כמ"ד קנין ויש אדם מתכוין כו' בתמיה ותפטור לגמרי כמו באחות גרושה:

ומשני פתר לה רב לאחר מיתה. שמתה הראשונה:

ופריך אין. אם לאחר מיתה הוא ייבם אותה ואמאי קאמר ולא מתייבמת דהא מתה אחותה:

פתר לה כר' לעזר. דאמר לעיל ריש פירקין אעפ"י שבטל הגורם כו' דהואיל ונאסרה עליו שעה אחת:

שלשה אחין שנים מהן כו'. לקמן הל' ד' וגרסי' שם מוציא את אשתו בגט ובחליצה ואת כו' כגי' המתני' בבבלי וכדמפרשינן שם וגרסינן הכא כדלעיל הדא מסייע למ"ד חליצה פטור ברם כמ"ד חליצה קנין ויש אדם כו' כלומר דהרי חלץ לאשתו ואם חליצה קנין היא אמאי צריך לחלוץ לאחותה:

פתר לה כו'. כדפרישית:

שומרת יבם כו'. לקמן פ' החולץ הל' י':

הדא מסייע כו'. ואע"ג דהכא ודאי אין אשתו צריכה חליצה אלא בגט לחודי' סגי דהא קידושין גמורין קידשה וכדמפרשינן שם נראה דפריך על דקאמ' באחיות חליצה דאם קנין היא לא שייכא באחיות כלל דאין אדם מתכוין כו' וכן צריך לפרש לעיל:

פתר לה כר"א. כדפרישית:

כ"ג כו' ולא מייבם. שאסור באלמנה לקמן פ"ו הל' ד':

אומרים לו עבור על ד"ת. בתמי' שהרי הוא כקונה אלמנה בחלוצה:

וכן התיב רבי חמא ממתניתין דלקמן הל' ג' על רב דקתני אשה ובתה כו' חולצות כו' שנייי היא כו'. כלומר וכי שנייא גבי אשה ובתה בין בחיים בין לאחר מיתה בתמיה ותו ליכא לאוקמי במתה כהנך מתני' קמייתא וקתני חולצות:

וקאמר הש"ס אילין תרין אחרייתא. אלו שני משניות האחרונות כ"ג שמת כו' ואשה ובתה פליגין ודאי על רב:

ולית להון קיום. שאי אתה יכול לתרצן ותיובת' על רב:

הלכה ב

מתני' **היתה כו' איסור ערוה**. כגון חמותו ואם חמותו כדפרש"י משום דטריחא ליה מילתא לאשכוחי בשאר עריות ובגמ' מפרש לה הכא:

ומותר באחותה. דלאו אחות זקוקתו היא כיון דערוה לא רמיא קמיה:

והשני אסור בשתיהן. משום אחות זקוקה ובבבלי דף כ"ח מוקי לה אליבא דרבי יוחנן דקי"ל כוותיה דיבמה שהותרה בשעת נפילה ונאסרה וחזרה והותרה שתחזור להיתירה הראשון דמיירי הכא שנפלה הך דאינה חמות ברישא דאי דנפלה חמות ברישא א"כ ליזול חתן לייבם הך דאינה חמות ותיהוי חמות לגבי אידך יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה כשייבם זה ותחזור להיתירה הראשון:

איסור מצוה. הואיל ורמיא קמיה מדאורייתא אסור באחותה דאחות זקוקתו היא:

וזו היא שאמרו אחותה. של ערוה כשהיא יבמתה אשת אחי בעלה כשנופלת עמה ליבום:

גמ' **אנס אשה כו'**. רישא דמתני' מפרש היתה אחת מהן אסורה כו' דמשכחת לה נמי בבתו מאנוסתו שנשאת לאחיו מאביו ולה אחות מאם מאיש אחר כו' הדא היא בתו אחותה כו' כלומר בבתו משכחת אחותה כו' דמותר באחותה דלאו בת אשתו היא והיינו הא דמייתי לעיל פ' ב' הל' ג':

היתה אחת כו'. סיפא דקתני האסורה לזה כו' משכחת לה נמי באונסין אנס אשה כו' ובא אחיו ואנסה דאלו נשאה השניה נמי אסורה לו משום בת אשתו:

הלכה ג

מתני' **שנים מהן כו'**. ונמצא שנופלות לפניו ב' אחיות או אשה ובתה ליבום ויש זיקה מדרבנן ולפיכך חולצות מדאורייתא ולא מתייבמות מדרבנן:

ור"ש פוטר. דסבר זיקה ככנוסה וכערוה גמורה היא ורחמנא פטרה ובגמ' מפרש אם פוטר בשתיהן או בשניה לחודה:

היתה אחת מהן כו'. בבבלי שם קאמר דלר"ש איצטריך דמהו דתימא הואיל ולר"ש זיקה דאורייתא היא ליגזור באחת מהן ערוה משום אחיות דעלמא קמ"ל:

איסור מצוה כו' ור"ש פוטר ובנוסחא המשנה בבבלי לא גריס באיסור מצוה ור"ש פוטר וכדמפרש התם דבהא ר"ש מודה דחולצות דגזירה משום איסור מצוה בעלמא שאינה אחות ערוה שלא יאמרו איסור מצוה יוצאת בלא חליצה אבל באחת מהן ערוה לא גזרו משום דכ"ע גמירי לה וידעי דלא רמיא קמיה ולא אתי למישרי אחות זקוקה דעלמא. ולפי הנוסחא דהכא צ"ל דלא ס"ל לחלק בזה ולא גזיר מידי דהואיל ומדאורייתא חזיא לייבומי וזקוקה היא הוו להו כשאר ב' אחיות שנעשו צרות זו לזו ולר"ש פטורה אחות זקוקה מן החליצה:

גמ' **כך פירשה רבי הושעיה**. דר"ש פוטר את השניה קאמר וטעמא דכיון דשמיע לן לר"ש דסבר זיקה ככנוסה דמיא דאמר לעיל בפ"ב הל' ב' גבי אשת אחיו שלא היה בעולמו שני אחין כו' דמייבם לאיזו מהן שירצה ור' הושעיה אזיל לשיטתיה דאמר שם בבלי י"ח דחלוק היה ר"ש אפי' בנולד ולבסוף ייבם דסבר דיש זיקה וזיקה ככנוסה היא וכשנפלה לפני אח השני קודם לידתו של זה ונזקקה לו לשני אלימא ההיא זיקה לשוויה ככנוסה והוי ליה כיבם ולבסוף נולד והילכך במתני' דהכא אמרינן נמי כיון דנפלה הראשונה זיקתה ככנוסה משווי לה והשני' פטורה משום אחות אשה ותו לא אסרה אקמיית' ומותרת הראשונה להתייבם. והכי אמר רב עמרם שם לר"ש ואליבא דר' אושעיא:

חבורה היתה מקשה. מפי בני החבורה נזרקה קושיא זו:

שלא עלת כו'. כלומר אמאי דאמר לר"ש דוקא השניה פטורה מקשה וכי עלה על דעת שיקנה אדם ב' אחיות כאחת וא"כ שתיהן פטורות הן:

אר"ח קומי רבי מנא ופליגא. כלומר דהש"ס קאמר לה דמה דאמר רבי חנינא לפני רבי מנא לקמיה פליגא על בני חבורה דאמר לו ולמה רבי שמעון פוטר בשניה והשיבו שלא עלת כו' דאלמא אפילו לטעם זה דוקא השניה פטורה. ונראה דבני חבורה ורבי מנא פליגא באוקימתא דמתניתין דלבני חבורה מיירי שנפלו שתיהן כאחת וא"כ שתיהן פטורות וכדמפרש טעמא התם לר"ש דכתיב ואשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפי' באחת מהן ולר' מנא מיירי שנפלו בזה אחר זה וא"כ זיקת הראשונה ככנוסה שוויי' ואפי' לטעם שלא עלת כו' אינה אוסרת על הראשונה וכן מחלק בבלי שם. א"נ י"ל דגרסינן בדברי ר"ח ולמה ר"ש פוטר את שתיהן כו' ובעיקר הדין פליגי לר"ש ואפי' לטעם שלא עלת' כו':

תמן אמרין. בבבל אומרים הטעם לדברי ר"ש דס"ל דאין זיקה כו' כלומר אין זיקה אחר הזיקה לאחר שנפלה הראשונה שוב אין זיקת השניה אוסרתה ובדנפלו זא"ז והשניה פטורה קאמר וכר' הושעיא דלעיל אלא דלדידיה אפי' לפי הטעם שלא עלת כו' השניה לבדה פטורה וכרבי מנא:

והוא שעבר ובעל. כלומר דרבי לעזר פליג ואליבא דר"ש דס"ל דלא אלימא זיקה לשוויה ככנוסה אלא דוקא שעבר ובעל את הראשונה דאז השניה פטורה ומותרת לשוק בלא חליצה ולרבנן דמתני' לעולם חולצת:

היך עבידא קידש כו'. כלומר איך הדין אם קידש אחד השניה לדידהו:

וקאמר הש"ס דעל דעתין דרבנן. דלעיל ואליבא דר"ש דיש זיקה והשניה פטורה ואסורה על היבם קידושין גמורין הן ותופסין בה:

על דעתיה דר' לעזר קידושין תלויין. בספק דלכשיבעול הראשונה אז השניה פטורה ותופסין בה הקידושין:

בא יבם על השניה ע"ד דרבנן ביאת ערוה. דיש זיקה וכערוה היא:

וע"ד דר"א אינה ביאת ערוה. בשניה אם לא בעל עדיין לראשונה דלא אלימא זיקה:

מתה הראשונה ע"ד כו'. כלומר אפי' לרבנן נמי מותר בשניה דאין זיקה לאחר מיתה דלא תימא דאע"ג דפקע איסור אחות אשה הואיל ונאסרה עליו שעה אחת בשעת נפילה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם קמ"ל והא דאמרינן כן לר' לעזר בריש פירקין לר' לעזר דמתני' היא וכאשר ציינתי שם והאי ר' לעזר אמורא הוא:

היה לראשונה צרה. ע"כ דמשובשת הגי' דהרי אי אפשר לו לכנוס הצרה של הראשונה ולקיימה ג"כ אלא דגרסינן כמו לעיל הל' א' הי' לראשונה צרה חלץ לה נפטרה צרתה כו' היה לשניה צרה כונס את הצרה דמבית אחרת היא ומקיים אשתו היא הראשונה כדאמר לקמיה דמותר אדם באחות כו' וכן באחות צרת יבמתו כו' וכולה כדפרישית לעיל:

מחלפא שיטתיה דר"ש דתמן הוא אומר. לקמן הל' י' שלשה אחין נשואין ג' נכריות ומת אחד ועשה בה השני מאמר ומת דקאמרי רבנן דחולצות ולא מתייבמות מפני שיש עליה זיקת ב' יבמין ורבי שמעון אומר דמייבם לאיזו שירצה וחולץ לשניה דמספקא לי' לר"ש דילמא יש זיקה והוו שתי יבמות מבית א' ולא מתייבמות וחדא נמי לא מיפטרא ביבום חבירתה דדילמא אין זיקה ככנוסה והוו להו שתי יבמות הבאית משני בתים:

והכא הוא אומר אכין. בתמיה דפשיטא ליה דיש זיקה וככנוסה היא:

עד אנן תמן. בעוד שהיינו בבבל הייתי שומע טעם ותירוץ לזה דהתם זיקת ב' יבמין ואינה זיקה כלומר אין זיקה חשובה ככנוסה ולפיכך זיקה נופלת למקום זיקה. זיקתה לשני שעשה בה מאמר נופלת וחלה על זיקתה מהראשון ונמצא שיש עליה זיקת ב' יבמין:
ברם הכא. אבל הכא במתניתין זיקת יבם א' הוא דהשני אחין מתו ונופלות לפני הג' וכשנפלה הראשונה זיקתה ככנוסה היא דאלימא זיקת יבם א':
ואין זיקה נופלת למקום זיקה גרסינן. כלומר דאין זיקה של השניה חלה על זיקה מהראשונה ולאסרה. וכה"ג מחלק בבלי שם על מתני' דהתם בשני אחין היא וזיקת יבם א' היא וכן הכא:
מה איכפלון כו'. כלומר דהקושי' מעיקרא ליתא דמה שייך להקשות מן אחיות דהכא לנכריות דשאני גבי אחיות דזיקה מחשבא לה כאחות אשה ולפיכך השניה פטורה:
אין את בעי מקשייא. ואם אתה רוצה להקשית על דברי ר"ש תקשה על ההיא ברייתא דלעיל פ"ב הל' ב' דאר"ז כו' דשתיהן אסורות לדברי ר"ש וע"ז תקשה מחלפא שיטתיה דר"ש דתמן כו'. וכאשר פירשתי שם מהמסקנא דההיא ברייתא דהטעם לר"ש דזיקה לדידיה כמאמר לרבנן הוא דקנוי' ומשויירת היא והילכך שתיהן אסורות והתם נמי נכריות הן:
והכא את אמר. גבי מתני' דנכריות דשתיהן מותרות לר"ש דקאמר מייבם לאיזו מהן שירצה ואמאי כיון דזיקה קנוי' במקצת היא ונמצאת שיש על כל אחת מקצת זיקת ב' יבמין. ועלה הוא דשייך ג"כ לתרץ כדלעיל דהתם זיקת יבם א' היא והכא זיקת ב' יבמין הן:

הלכה ד

מתני' **וא' מופנה**. שאין לו אשה וה"ד אם היה נשוי נכרית אלא לאשמועינן דאין צריך שיהי' נשוי דבמופנה סגי ליה דאלו במתניתין דלקמן לא סגי במופנה אלא צריך שיהיה נשוי נכרית. נ"י:
אשתו עמו. דמאמר ככנוסה היא לב"ש וכי נפלה אחותה לא מיתסרא ההיא משום אחות זקוקתו ובגמ' פריך עלה:
והלז תצא. אף מן החליצה משום אחות אשה:
מוציא את אשתו בגט. דסברי ב"ה דלא אלים מאמר לשוויה ככנוסה וזו אוסרתה משום אחות זקוקה וצריכה גט למאמר דהוי קידושין במקצת וחליצה לזיקתה דהואיל והמאמר לאו קידושי גמורין נינהו וברישא יהיב לה גיטא והדר חליץ לה וחסר כאן במתניתין ובחליצה וכן הוא בנוסחת הבבלי:

גמ' **ב"ש אומרים כרבי לעזר בן ערך**. דאמר לעיל ריש פ"ב דהמאמר קונה קנין גמור והילכך הלז תצא משום אחות אשה:

ופריך אין כרבי לעזר. סברי א"כ אם גירש כו' לא תהא תו צריכה חליצה ממנו דהא כאשתו הויא:

ואמר רבי הילא כו'. כלומר אלמה אמר רבי הילא דמודיי ב"ש דאעפ"י כן צריכה חליצה אחר הגט לאפקועי זיקתה וכדפרישית במתני' לב"ה. וכדאמר רבי אלעזר בבלי כ"ט דמאמר לב"ש אינו קונה אלא לדחות בצרה אבל אי בעי לאפוקה קודם שכנסה לא סגי לה בגיטא:

אלא כר"ש. סברי ב"ש דמספקא ליה אם המאמר קונה או לא כדאמרינן בפ"ב שם:

אי כר"ש. סברי אכתי קשה דמה נפשך אם מאמר קונה הא אין אחריו כלום ואמאי מיבעיא חליצה:

ואם לא קנה מאמר. כלומר דלהכי בעיא נמי חליצה דילמא לא קנה מאמר א"כ למה לי אשתו עמו והלז כו' כלומר היך שייך למימר הכי דהא מדקתני תצא משום אחות אשה משמע משעת מאמר תצא הלזו ואפי' בלא חליצה ואעפ"י שלא כנס דסתמא אעשה בה מאמר קתני ועוד דקתני אשתו עמו דאלמא הופקעה זיקת השני' לגמרי ויכול הוא לכנוס לבעלת המאמר ואמאי שמא לא קנה מאמר וזיקת שתיהן עדיין קיימת:

שמא. הא דאמר דב"ש כר"ש היינו מאמר לב"ש כזיקה לר"ש דקונה ומשייר הוא וכדמפרש ואזיל:

על דעתין דרבנן דתמן. כלומר כמו דאמרינן לעיל פ"ב סוף הל' ב' אליבא דרבנן דהתם דסברי דהמאמר קונה ומשייר במקצת וכן נמי אליבא דר"ש דהזיקה בלא מאמר קונה מקצת ומשייר במקצת וכדפרישית שם אליבא דברייתא דרבי זעירא:

ר"ש אומר אין זיקה כו'. כלומר דהשתא מסיק למילתיה כמו דלר"ש אמרינן שם דהזיקה קונה ומשיירת ושמעינן ליה לר"ש דאמר נמי דאין זיקה נופלת למקום זיקה במתני' דלעיל דאם נפלו זו אחר זו אין זיקת השניה כלום לאסור על הראשונה כן נמי אמרי' לב"ש הכא דאין זיקה נופלת למקום מאמר והילכך תצא הלזו משום אחות אשה ואע"ג דהמאמר משייר במקצת הוא דלא אמרינן זה אלא לענין דלא תסגי לה בגיטא אבל אם רצה לכונסה אין זיקת השניה אוסרתה וכמו דלר"ש אין זיקה אחר הזיקה ואעפ"י שהזיקה משיירת היא וטעמא כדאמרינן בבלי שם אליבא דרב אשי דמתני הכא אליבא דב"ש דהמאמר דוחה ומשייר הוא ומתניתין דקתני תצא משום אחות אשה דיבמה דחזי' לכולהו חזיא למקצתה כגון ב' יבמות הבאות מבית א' דבשעת נפילה כל א' ראויה

ליבום ולחליצה והילכך אמרינן בה כי עבד מאמר בתרא לא מיפטרא אידך בלא חליצה. וכן במתני' בריש פירקין דקתני לב"ש יקיימו הואיל ובשעת נפילה כל א' ראויה לכל מילי דיבום מן התורה דהרי איסור אחות זקוקה מדרבנן היא חזיא נמי למקצתה כלומר דאלימא זיקתה לאצרוכה חליצה אבל יבמה דלא חזיא לכולהו מילי בשעת נפילה כגון האי דב"ש במתניתין דהכא דכיון דעבד מאמר בראשונה עד שלא נפלה לפניו השניה מדחיא שניה דבר תורה מן היבום וכדדריש הכא לעיל בריש פ"ב דהמאמר קונה ד"ת אלא שאינו גומר הילכך לא חזיא למקצתה דלא אמרינן בה דמזיקתה תיבעי חליצה אלא מאמר הראשונה דוחה אותה לגמרי. וזה מסתייע לפי' התוספות והרשב"א ז"ל שפירשו כן והקשו שם על פירש"י בד"ה אלא יבמה דחזיא כו' וע"ש אלא דהמסקנא לבית שמאי דדוחה ומשייר הוא וכדמשמע הכא:

קידש אשה מעכשיו ולאחר ל' יום. דנמי קנוי' ומשויירת היא דהרי אמר מעכשיו יתחילו הקידושין ולאחר ל' יום יגמרו ואם נפלה אחותה לו ליבום בתוך הל' יום:

אפילו כן. כלומר מי נימא דאפי' כאן נמי לבית שמאי אשתו עמו והלזו תצא אפי' בלא חליצה. והגי' מוחלפת כאן וגרסינן הכא הא דבתרה וההיא דאמר רבי אבהו כו' כלומר והא דאמר רבי אבהו בשם ר"י לקמן בקידושין פ' האומר הל' א' גבי האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום דאם בא אחר וקידשה בתוך הל' ואמר לאחר ך' ובא אחר ואמר ולאחר עשרה דאפי' קידושי מאה תופסין בה כדמפרשינן טעמא התם דכל חד רווחא לחבריה שביק דהרי קנויה ומשויירת היא:

ולא כב"ש. כלומר אם נימא דלא אזלא מילתיה דר"י אליבא דב"ש וכל זה מן הבעיא היא דהרי אם עדיין קידושין תופסין בה דקידושין דקמא לאו קידושין גמורין הן א"כ אחותה נמי חליצה מיהת צריכה:

ודחי לה הש"ס אמרי. לא אמרו ב"ש כן אלא ע"י זיקה וע"י מאמר וכדאמרן לעיל דהמאמר קונה מד"ת לב"ש ולדחות אחותה לגמרי אבל לא בקידושין מעכשיו כו' כיון דיש בה אכתי צד קידושין לכולהו:

הלכה ה

מתני' **נכרית**. שאין קרובה לא לזו ולא לזו:

ומת. הנשוי נכרית ונמצא שנופלות שתיהן לפני האח שנשוי אחות השניה:

שני' יוצאת כו'. שניה לכניסה ובנוסחת הבבלי גריס הראשונה וחדא היא דהיא ראשונה לנפילה ובמתניתין דלקמן גריס הכא ראשונה והיא ראשונה לנשואין וכן היא גי' הרי"ף ז"ל ובתוס' דף ל' גרסי איפכא:

עשה בה מאמר. הנשוי נכרית ולא כנסה ומת חולצת כו' כדמפרש בגמ':
גמ' **בין רבנן כו'**. אעשה בה מאמר קאי:
כרבנן. לרבנן הטעם דחולצת דס"ל דמאמר קונה במקצת וכדאמרינן לעיל ריש פ"ב וכן גרסינן שם להא:
צד שקנה כו' וצד שלא קנה כו'. כנגדו מותר בצרה גרסינן והויא צרת אחות אשה במקצת ולפיכך חולצת ולא מתייבמת:
כר"ש. ולר"ש דמספקא ליה אם המאמר קונה או לא:
קנה מאמר שתיהן אסורות גרסינן. דאם קנה המאמר הויא הנכרית צרת אחות אשה:
לא קנה המאמר. הראשונה לנפילה אסורה משום אחות אשה והשניה היא הנכרית מותרת דלא חשיבה צרת ערוה מכח הזיקה ולפיכך מספק חולצת כו':

הלכה ו

מתני' **ראשונ'**. לנישואין. ובבבלי שם בעי למה ליה למיתני הך מתניתין דהא במכ"ש אתיא ממשנה ראשונה דהכא אחות אשה עיקר נשואה היא והתם צרה לנכרית הויא ואפ"ה נכרית אסורה ומשני דהך תנא ברישא ומתניתין דלעיל חזיא להיתירא וכי הדר וחזיי' לאיסורא אקדמה איידי דחביבא ליה והך משנה לא זזה ממקומה:
גמ' **בין רבנן כו'**. כדפרישית לעיל:

הלכה ז

מתני' **שעה א'**. בנפילה הראשונ' כשנפלה מאחיו הראשון שאז היתה אשתו קיימת וכדמפרש בגמ'. וצרתה לדעת הרמב"ם ז"ל חולצת ולא מתייבמת:
גמ' **הדא דאמר רבי יוסי כו'**. כלומר זו היא שאמרנו לעיל ריש פירקין אליבא דר"י דיש חילוק בין איסור אחיות יבמות שהאיסור אחיות הוא מחמת הזיקה של יבמין בלבד דהיא אחות זקוקתו כמתניתין דארבעה אחין כו' דמתמה שם רבי יוחנן ואמר איני יודע מה טעם דהואיל ואינן אסורות אלא מכח זיקה דרבנן אם כן יחלוץ לשניה ותהוי כיבמה שהותרה כו' כמפורש שם אבל הכא איסור אחיות ממש והואיל ובשעת נפילה אחות אשתו ממש היתה דהויא איסור דאורייתא לא אמרינן בה יבמה שהותרה אלא דהואיל בשעת נפילה לא היתה ראויה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם:

הלכה ח

מתני' **וכנסה המגרש ומת**. מותרת זו להתייבם שהרי עד שלא כנסה גירש הראשונה שהיא ערוה ולא היתה נכרית זו צרתה מעולם:
וזו היא שאמרו. בפרק קמא דאם נתגרשו העריות צרותיהן מותרות:

מתני' **וכולן**. ט"ו עריות:
גמ' **גירש כו' לא סוף דבר כו'**. ה"פ לפי מה דדייק בבבלי שם מדקתני זו היא דטעמא דגירש אחד מבעלי אחיות את אשתו ואחר כך מת נשוי נכרית הוא דהנכרית מותרת דלא היתה מעולם צרתה אפילו בזיקה הא מת נשוי נכרית ואחר כך גירש ונשאה לזו הואיל וקודם שגירש נעשית צרתה בזיקה אסורה על אחיו כשימות המגרש משום צרת אחות אשה הכי דייק רב אשי שם דס"ל דיש זיקה ואמרינן שם דאליבא דרבא דס"ל מיתה מפלת ומתניתין דבפ"ק דקתני ואם נתגרשו צרותיהן מותרות מיירי אפי' כנס את הצרה ולבסוף גירש הערוה ואעפ"י שהיו צרות זו לזו קודם הגירושין הואיל ובשעת מיתת הבעל לא היתה צרת ערוה שריא וא"כ לדידיה ליכא למימר דזו היא דקתני הכא למעוטי אסיפא קאי דקתני וכנסה המגרש ומת טעמא דכנס אחר שגירש כו' דהא אפי' כנס ואח"כ גירש מותר וארישא דקתני גירש כו' ומת נשוי נכרית נמי לא מצי למימר דזו היא למעוטי מת ואח"כ גירש וכדיוקי' דרב אשי דהשתא כנס ואח"כ גירש שריא לרבא ואע"ג דנעשו צרות בנישואין מת ואח"כ גירש דלא הויא צרה לערוה אלא בזיקה לא כ"ש אלא ע"כ לרבא הכי דייקינן דזו היא למעוטי מת א' מבעלי אחיות ולא גירש אשתו ודייק למתניתין הכי טעמא דגירש דבשעת מיתה לא היו צרות הוא דנכרית מותרת אבל אם מת הנשוי נכרית ולא הספיק א' מבעלי אחיות לגרש אשתו עד שמת ואפילו לא כנס הנכרית אסורה היא לאח הנשאר כיון שהיתה צרת אחות אשה בזיקה ובשעת מיתה נעשו צרות אבל אם כנס א' מבעלי האחיות את הנכרית וגירש את הערוה ומת בזה אין חילוק דל"ש אם גירש הערוה ואח"כ כנס הנכרית ול"ש כנס ואח"כ גירש דמותרת הנכרית לאח הנשאר דהכל הולך אחר שעת מיתה דאז לא היו צרות זו לזו זהו העולה משיטת הבבלי וכפירש רש"י ז"ל וגרסתו שם. והשתא קאמר נמי הכא ר' חגיי דלא סוף דברי בשגירש ואח"כ כנס כדתני במתניתין וכנסה המגרש דמשמע שכנס הנכרית אחר שגירש אשתו אלא אפילו כנסה ואחר כך גירש הואיל ובשעת מיתה לא היו צרות וזו היא למעוטי מת ולא גירש וכדאמרן:
הדא הוא דתנינן. בפ"ק שאם מתו או נתגרשו כו' ואפי' כנס ולבסוף גירש וכדפרישי':
אף רבי לעזר. דאמר לעיל בריש פירקין אפי' בטל הגורם האיסור במקומו וכדפרישית שם דסבירא ליה המגרש אשתו והחזירה דאסורה לייבם הואיל ועמדה עליו שעה אחת באיסור גרושת אח אסורה עליו לעולם מודה הוא הכא דמותרת הנכרית ואף על פי שהיתה צרת אחות אשה הואיל ובשעת מיתה לא הויא צרה. ונראה דטעמא דהתם איסורא הוא דרכיב עלה מחמת גרושת אחיו והרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה

לעולם אבל הכא דאיסורא מחמת צרת ערוה היא והואיל ואין צרה אלא במקום יבום ליבום גופי' היא דמדמינן לה דהכל הולך אחר שעת המיתה וכדמסיק:

ויאות. שפיר הוא כן דאילו מי שהיו כו' שמא אין אשתו זקוקה ליבום בתמיה וכמו דהתם הדבר תלוי אחר שעת המיתה והכא נמי:

והוא שתהא צרה לאחר המיתה. כלומר בשעת נפילה שהיתה עדיין לאחר מיתה צרת ערוה:

הלכה ט

שהיו בהן. לאחיו קידושי ספק או גירושי ספק דהויא ספק צרת ערוה:

הרי אלו. הצרות חולצות ולא מפטרה בלא כלום דילמא לאו צרת ערוה היא:

ספק קרוב לו. שהי' ח' אמות מצומצמות ביניהן בר"ה וד' אמות קונות שם וזרקו ספק בד' אמותיו ספק בד' אמותיה אי נמי בשתי כתי עדים אחת אומרת קרוב לו ואחת אומרת קרוב לה דהוי נמי ספיקא דרבנן כדמסיק בבלי דף ל"א:

כתב בכתב ידו כו'. כדאמרינן בפרק בתרא דגיטין דהרי אלו ג' גיטין פסולין לכתחילה ואם ניסת הולד כשר וה"נ חולצת כיון דבדיעבד גיטא הוא ולא מתייבמת כיון דלאו גיטא מעליא הוא ואי שרית לה אמרי אינשי צרת ערוה מתייבמת:

גמ' **לית כאן ספק גירושין ממש**. בתמיה:

כיצד כו'. כלומר דמתמה על דלא נקט האי גוונא דקידושין נמי בגירושין דהא נמי ממש ספק גירושין הוא ולא משני הכא כלום ובבבלי שם מסיק דכל שיש בקידושין יש בגירושין וזהו דגירושין לאו דוקא ומשום דזהו בקידושין נקט לה דדוקא הוא למעוטי זמן דליכא בקידושין. ואפשר לפרש הכא נמי בניחותא לית כאן כו' כלומר דזהו דנקט לאו דוקא דלא זה ממש ספק גירושין אלא דאיכא נמי ספק קרוב לו כו' כדמפרש ואזיל:

בשם רבי חלפתא דמן הוה. שם מקום ובבבלי גיטין דף פ"ו גריס דמן הונא וכן נמי אמר שם הא דלקמיה:

וכולן אם נישאת כו'. אשלשה גיטין פסולין קאי דחשיב להו במתניתין ופלוגתא היא שם אם תצא ורבי יוחנן אמר לא תצא שלא להוציא לעז ממזרות על בניה:

בתו כו'. השתא קאמר דבמתני' נמי לענין הערוה וצרתה הכין הוא ולחומרא:

בתו. וה"ד כל העריות וחדא מינייהו נקט ואם נישאת לשוק בגט זה מאלו הג' גיטין שנתגרשה מאחיו:

לא תצא. דאמרינן דהוי גיטא וצרתה לא הויא צרת ערוה:

וכדי לזוק. כלומר לזקוק הצרה להתייבם:

צרתה שנישאת לשוק בגט זה. כלומר ע"י גט של הערוה והרי חשבינן לגיטא והצרה זקוקה ליבום הוא ולפיכך תצא ומרישא לא שמעינן אלא לכתחילה וקמ"ל אפי' בדיעבד:
וכן בתו שנישאת לאחיו. כלומר אם יש כאן עוד אח וייבם את הבת והרי גיטה הוי גט ואינה זקיקה דהויא גרושת אחיו ולפיכך תצא:
צרתה שנשאת לאחיו כו'. כלומר שיש כאן עוד אח אחר וייבם את הצרה לא אמרינן דהואיל והבת נישאת לאחיו השני אם כן זו לאו בת ייבום היא דהא מבית א' הן אלא אמרינן דגט הבת הוי גט וא"כ זו זקוקה ליבום היא וכן אפי' לאבי' דלאו צרת ערוה היא וכל הני חדא מחבירתה שמעינן אלא דקמ"ל בזה אפי' דיעבד וכמו דגט כשר בעלמא הוא ולא תצא וכן לענין יבום בדיעבד ואף על פי דלכתחילה חולצת ולא מתייבמת:
ג' שטרות הללו. במלוה גובין מבני חורין כו' ובכתב ידו תניא בהדיא סוף פרק גט פשוט הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסי' בני חורין וקא משמע לן דאף בהני תרתי אחריני:
הדא דתימר. לא שנו אלא בשלא הוחזק כו' כלומר שאין החייב מודה לו:
אבל הוחזק. שלאחר שמסר הלוה למלוה כתב ידו בא לפני הב"ד הודה בפניהם שהוא כתב ידו וכתבו לו ב"ד קיום הרי הוא מעתה כשטר שיש בו עדים וגובה ממשעבדי:
ורבי יוסה בעי. על זה דאם אין החייב מודה אפי' מב"ח לא יגבה:
אלא כן אנן קיימין. בזה דאפי' הוחזק אינו גובה ממשעבדי וכן אמרינן בבלי שילהי גט פשוט:
ולמה אינו גובה. ממשעבדי דהרי כשטר הוא עכשיו:
מפני קנוניא. דחיישינן שהמלוה עם הלוה עושין קנוניא על הלקוחות:
מפני שהוא פסול. שלא נעשה כתקנת חכמים בעדים ומבנ"ח גובה שהחייב הודה:
עד כדון כו'. כלומר דרבי אבין מסיים למילתיה דעל כרחך טעמא לאו משום קנוניא הוא דעד כאן שייך קנוניא כשלוה הזקן כלומר האב לוה ושיעבד נכסיו בכתיבת ידו דאיכא למימר דשקר הוא וקנוניא עושין:
אלא בשלוה האב ושיעבד הבן. בשביל חוב זה נכסיו אית לך לומר מפני קנוניא בתמיה דהיכי שייכא כאן קנוניא דהרי כבר יש בידו כתב ידו מאביו ועכשיו הבן הוא ששיעבד הנכסים אלא ע"כ בזה טעמא מפני שהוא פסול וה"נ בעלמא אפי' הוא שיעבד בעצמו טעמא מפני שהוא פסול:
א"ר אבין כו'. כלומר דהוסיף עוד ראיה מגיטי נשים דלא שייך קנוניא אלא כו':

הלכה י

מתני' **זיקת ב' יבמין**. דכל זמן שלא כנסה זה עדיין זיקת ראשון עלי' וניתוסף עליה זיקת מאמרו וכשמת נותרו עליה זיקת ב' יבמין:

רש"א כו'. כדמפרש בבלי ריש פ"ב דמספקא ליה אם מאמר קונה או לא והילכך מייבם לאיזו שירצה דאי מאמר קני אין עליה אלא זיקת שני ואי לא קני לא הוי עליה אלא זיקת הראשון:

וחולץ לשניה. דחדא לא מפטרא בביאה דאידך דדילמא מאמר לא קני והוו ב' יבמות מב' בתים ויבומי תרווייהו נמי לא דדילמא מאמר קני והוו ב' יבמות מבית א':

גמ' **אילו כו' שמא אינה מתייבמת**. בתמי' משום דיש עליה זיקת הרבה יבמין:

ומשני תני ר"ח. דהיינו טעמא במתני' דאשת מת א' מתייבמת ולא אשת ב' מתים כלומר דיש עליה מזיקת שני יבמין זא"ז כדמתניתין וכדמפרשינן טעמא בבבלי שם דגזירה שמא יאמרו ב' יבמות הבאות מבית א' מתייבמות ולא שייך למיגזר אלא בגוונא דמתני' וכדפרישית:

ופריך ניחא דחולץ לבעלת מאמר. ולא מייבם על שם כו' דיש עליה זיקת בעלה הראשון ומבעל המאמר:

אלא שניה כו'. דאין עליה אלא זיקה אחת:

דאמר ר"מ כו'. לעיל פ' קמא סוף הל' א':

מני. ממני שמע זה ואמרה:

מתני' אמרה כן. לקמן סוף פרק י' וכן הוא שם:

בן תשע כו'. וטעמא דעשו ביאת בן תשע כמאמר בגדול והוו עליה זיקת ב' מתים ולפיכך הראשונה חולצת ולא מתייבמת:

ופריך הכא את אומר חולצת. אפי' השניה כדקתני במתני':

והכא את אומר מתייבמת. כדקתני התם והשניה או חולצת או מתייבמת:

ומשני הא דאת אמר הכא חולצת ר"מ ור"ש. כלומר דרבנן דר"ש דהכא ר"מ הוא דאמר לעיל כל שאין אתה כו':

והן כו'. כלו' דהתם רבנן דר"ש הם רבנן דר"מ דמתירין בצרה להתייבם דהרי אין עלי' זיקת ב' מתים:

והוא שיבם כו'. כלו' לרבנן דר"מ דמתירין השניה להתייבם דווקא לייבם השניה מעיקרא ואח"כ חולץ לראשונה:

אבל אם חלץ בתחילה. לראשונה אסור דשמא קנה המאמר והוו להו שתי יבמות מבית א' ונפטרה השניה בחליצת הראשונה הבעלת מאמר ואסורה להתייבם דבית א' הוא

בונה כו' וכן גריס שם במשנה גבי בן תשע מתחילה השניה או חולצת כו' והדר הראשונה וטעם א' להן. אבל בנוסחת הבבלי שם אינו כן וכדמפרשינן התם בס"ד:

הלכה יא

מתני' **שני אחין כו'**. בבבלי דף ל"ב מפרק לה דמשנה זו נשנית ראשונה ממתני' ז' דהתם חזיי' להיתירא דבשלשה אחין היא ולא מידחיא מהאי ביתא לגמרי דחזיא לנשוי נכרית וקורא אני בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה והדר סברה התנא לאיסורא ואיידי דחביבא ליה דחידוש הוא אקדמה ומשנה זו האחרונה לא זזה ממקומה:

גמ' **הדא הוא דאמר כו'**. מבואר לעיל הלכה ז':

הלכה יב

מתני' **החליפו**. בבבלי דף ל"ג קאמר תני הוחלפו בשוגג:

היו אחין כו'. ואע"ג דקי"ל אין איסור חל על איסור האי תנא ס"ל דבאיסור בת אחת ואיסור כולל ואיסור מוסיף כי הכא איסור חל על איסור וחייב קרבן על כל א' ואחד דהכא בשעה שקידש ראובן את רחל נאסרה על שמעון משום אשת איש ומשום אשת אח בבת אחת וכשחזר שמעון וקידש לאה אחותה מיגו דאסרי ליה הנך קידושין בכולהו שאר אחיותי' משום אחות אשה אסרי לה נמי משום אחות אשה להך ואע"ג דאסורה וקיימא ואיסור כולל הוא שכולל דברים אחרים שהיו מותרים עם הדברי' אלו שאסור עליו ועדיין רחל זו מותרת לראובן בעלה פירסה נידה מיגו דאיתוסף בה איסור לגבי בעלה איתוסף בה איסור לגבי שמעון ואיסור מוסיף הוא שניתוסף איסור על האיסור בעצמו או על הנאסר הראשון כמו שמתחלה היה איסור אכילה ולבסוף איתוסף איסור הנאה:

מפרישין אותן. שלא לחזור לבעליהן:

שמא מעוברות הן. ובניהן ממזרין הן ובעינן הבחנ' בין זרע כשר לזרע פסול שלא יתלו העוברים בבעליהן:

אם היו כהנות. בנות כהנים ונשואות לישראל דאע"ג דלא מהני זנות אונס לאסרה על בעלה אפ"ה נפסלו מן הכהונה לישא לכהונה וכן מן תרומת בית אביה אפי' אחר מיתת בעלה:

גמ' **אם בא על השניה כו'**. כדפרישית במתני' והכא מפרש נמי לגבי ראובן דכשחזר שמעון וקידש לאה ואם בא עליה ראובן חייב עליה נמי משום אשת אח ואע"ג דאסורה עליה וקיימא משום אחות אשה מיגו דאיתוסף בה איסור אשת איש לכ"ע ואיסור אשת אח לגבי שאר אחי איתוסף בה נמי לגבי ראובן:

תני ר"ח. תוספתא סוף פ"ה:

פעמים כו'. כדמפרש ואזיל דמשום אשת איש לבד יש כאן ד' חטאות:
ההין כו'. כלומר הזכרים שתים והנקבות שתים דעל שניהם הוא אומר ונכרתו הנפשות העושות וכן אם היו אחין כו':
הן. האנשים הקטנים והנשים גדולות פטורין האנשים כדתנן סוף פ"ב דכריתות כל העריות א' גדול וא' קטן הקטן פטור וכן איפכא וכדתני בהדי' שם בתוספתא וגי' אחרת שם בהא דלקמיה וגי' דהכא עיקר:
וכולן שהיו אחים ואחות אשה כו'. כדחשיב במתני' והיו האנשים גדולים והנשים קטנות וקידשו עצמן דלא הוי קידושין ואין חייבין אלא שתים משום נידה דנידה אף אשה קטנה במשמע:
ואם השיאן אביהן. וקידושין גמורין הן חייבין הזכרים משום שמנה כל א' ארבע א"א ואשת אח ואחות אשה ונידה והנשים פטורות:
היו. האנשים א' גדול ואחד קטן והנשים גדולות:
הנבעלת מן הקטן כו'. דא"א גמורה היא:
אנוסה אינה צריכה להמתין. כרבי יוסי בבלי ל"ה דקסבר אשה מזנה מהפכת עצמה כדי שלא תתעבר:
והא תנן כו'. והכא אנוסות הן:
ומשני שנייא הכא דמפני תיקון הוולד הוא. כדפרישית במתני' וכן פסק הרי"ף ז"ל:
זאת אומרת שהאונסין כו'. דאף על גב דמותרת לבעלה ישראל מן הכהונה נפסלה כא"א וכדרב ששת בבלי שילהי פירקין:
סליק פירקא בס"ד

פרק ד

הלכה א

מתני' **החולץ ונמצאת מעוברת**. ולאו חליצה היא דלא בעיא:
קרובותיה וקרוביו. מפרש לקמן במתני' הנך דנאסרות על האיש מחמת אשתו ושנאסרות על האשה מחמת בעלה:
בזמן שאין הולד של קיימא. שהוא נפל:
גמ' **בשעבר**. כלומר דמדייק מדקתני ונמצאת מעוברת דבשעת חליצה לא הוכר עוברה דעבר וחלץ לה תוך ג' חדשים ולהכי קתני החולץ דלכתחילה אסור:
די מתניתא. כהאי דאמרינן במתניתין לקמן הל' י"א היבמה לא תחלוץ כו':

ותחלוץ מיד. דמה נפשך אם יהי' הולד בן קיימא לא נגע בה חליצה לאו כלום הוא ומה בכך:

שלא תהא צריכה כו'. דשמא יהיה הולד בן קיימא וצריכה כרוז להכשירה לכהונה ודילמא איכא אינש דהוי בחליצה ולא הוי בהכרזה ואתי למימר קשרי חלוצה לכהן. וכה"ג מפרק בבבלי ל"ו על הא דמקשי ממתני' דריש האשה בתרא ומהאי מתני' דייק לקמן דף מ"א ומותיב על רבי יוחנן דסבר חליצת מעוברת שמה חליצה והאי תלמודא קאמר אליבא דמאן דס"ל דשמה חליצה וכדלקמן והיינו דקאמר הכא הרי חליצתה בידה:

וכן אמר ר' בא בשם רבי הושעי'. זה הטעם:

תני. בברייתא בשם ר' הושעי' טעם אחר דכתי' בחליצה מאן יבמי ודרשינן את כו' דכל שאינה יכולה להתייבם אינה יכולה לחלוץ:

מה נפיק. מאי ביניהון בין ב' הטעמים:

כשירה ונתחללה. כבר איכא בינייהו כדמפרש ואזיל דלמ"ד משום כרוז וזו דבלאו הכי פסולה לכהונה אין צריכה כרוז וחולצת:

ומ"ד את כו'. חלוץ אינה חולצת גרסינן:

חלץ בתוך ג' חדשים. בעלמא קאי דאם עבר על תקנת חכמי' ולא המתין מהו שתהא צריכה חליצה אחרת לאחר ג"ח:

נישמעינה. ת"ש מזו המתני' דתנינן לקמן פי"ב הל' ה' קטנה כו' ואם לא חלצה חליצתה כשירה וכדנפרש שם בס"ד הא דגריס כשירה:

אמר לה סתם. ולא בשם רבי יוחנן:

דרבי מאיר היא. מתני' דאמר אין חולצין כו' וגזירה דרבנן בעלמא היא:

וכמה דאת אמר תמן אעפ"י שחלצה. וחליצתה כשירה בדיעבד ואפילו הכי לכתחילה חולצת משתגדיל:

וה"נ אף על פי שחלצה. וחליצתה כשירה בדיעבד תוך ג' כדקתני במתני' דאם אין הולד של קיימא כו' ותוך ג' מיירי:

חולצת. לכתחילה חליצה אחרת לאחר ג':

והפילה מהו. שתהא צריכה חליצה אחרת וממתני' ליכא למישמע מדקתני אין הולד כו' פסלה מן הכהונה דדילמא מדרבנן בעלמא ולחומרא כדדחי לה בבלי ריש פירקין למ"ד חליצת מעוברת לא שמה חליצה:

נישמעינה. לזה מן הדא ברייתא וה"ג את ששמו מחוי יצא זה שאין שמו מחוי יכול תהא מותרת להנשא תלמוד לומר להקים כו' יכול אף אשת סריס כו' יצא זה ששמו מחוי גרסינן ומביאו בבלי כ"ד ואיידי דדריש מהמקרא זה מייתי לה הכא:

יכול אתה אומר. בזו שהניחה מעוברת דתהא צרתה מותרת להנשא וקפשיט לה מדתניא הכונס את יבמתו כו' ברייתא הובאה בבלי פירקין:

אם בעובר אם בביאה. כלומר דשמא היה הולד בן קיימא ובזה ודאי לכ"ע אמרי' דביא' מעוברת לא שמה ביאה כדמפרש טעמ' התם דלמ"ד דשמה ביאה משום דשמא יבא אליהו ויאמר נפל הוי והכא ליכא למימר הכי והולד נמי אין פוטר עד שיצא לאויר העולם:

אף בחליצה כן והשתא פשיט לה להבעיא דלעיל דהואי ושניהם לפטור הן וכמה דאת אומר בביאה כן נמי בחליצה ומדקאמר לעיל אם בעובר אם בביאה משמע דה"ק אם בעובר דשמא יהיה בן קיימא ואי הולד פוטר כו' כדפרישית ואם בביאה דשמא לא יהיה בן קיימא ואז ביאה פוטרת ומדביאת מעוברת שמה ביאה כן בחליצה נמי שמה חליצה והכי מפרש רבא שם אליבא דרבי יוחנן דסבר כן

זכין בעוברין. כלומר לעוברין דס"ל המזכה לעובר ע"י אחר קנה. ופלוגתא היא ג"כ בבבלי ב"ב דף קמ"ב:

והוא שיצא ראשו ורובו בחיים. כלומר שיהיה בן קיימא ולא נפל:

די מתני'. כלומר וכדאמרי' במתני' החולץ כו':

וכמה דאת אמר כאן הוא גרסי' למפרע כו'. דאם הולד בן קיימא לא הוי חליצה למפרע והכא נמי כן הוא למפרע הוא שיזכה:

תמן תנינן. פ' מי שמת שם:

לא אמר אלא בנו. דלטעמיה אזיל דס"ל אין זכין לעוברין והכא שאני מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו ומקנה לו בכל לבו אבל לעובר אחר לא. וכדרבי יוחנן שם:

ע"ד דרבי לעזר ובלבד בש"מ. דמפני שדעתו של אדם קרובה לבנו חששו שמא תטרוף דעתו ודוקא במטלטלין כדקתני במתניתין יטול מנה. וכ"כ הרי"ף ז"ל פ' מי שמת שם אבל דעת הרמב"ם ז"ל פ' כ"ב מהל' מכירה דאין לחלק בין שכ"מ לבריא וכ"כ הה"מ שם וכדעת רוב הפוסקים:

גר שמת. ברייתא שם:

או שהיתה עוברה. אשת הגר:

הכל חייבי להחזיר. כיון דאשתו מעוברת ועובר יורש הוי אלמא דהמזכה לעובר קנה

מה עבד לה רבי לעזר. להה"א ברייתא:

שניא כו'. ובבנו מודי דירושה הבאה מאליה היא ויש לה כח לתפוס:

ופריך וסיפא כו' מן הדא דרבי יוסי. כלומר אליבא דר"י דאמר לעיל מודי שמואל כו' דקתני התם החזירו כו':

כל הקודם לזכות באחרונה. מאחר שמת הבן או הפילה זכה דהפקר הויא:
בראשונה. כשהיתה מעוברת:
אפי' בראשונה יזכה גרסי'. לשמואל דלא כן אמר רבי יוסי כו' והרי אינו בן קיימא שהרי הפילה ולא זכה העובר מקודם:
ומשני רב יצחק משום ייאוש. כלומר דהמחזיקים בראשונה היו מתייאשין בעצמן מאז שהיו בספק שמא יש לו יורשין או אם אשתו מעוברת שמא לא תפיל ולא נתכוונו להחזיק חזקה גמורה. וכשינוייא דרבא שם:
חזר בה רבי נתן. דאמר מתחילה כרבי לעזר וכטעמיה. א"נ דחזר בו רבי לעזר גרסינן:
מן מתני'. כלומר מכח המתני' חזר מדבריו דקתני אם נקבה מאתים ונקבה גבה לא בענין כאחר היא דהא נקבה לאו יורש היא ולא שייכא טעמא דירושה הבאה מאליה ואפ"ה קנתה:
בן יומי. ד"ה מודים דזכין לו וכדתנינן בנידה דף מ"ד תינוק בן יום א' נוחל כו':

הלכה ב

מתני' **וחייבין בקרבן**. שבא על אשת אח שלא במקום מצוה:
הולד כשר. ממה נפשך:
וחייבין באשם תלוי. מפרש בגמ':
גמ' כל שאיפשר לך כו' בכריתות דף י"ח פלוגתא דתנאי היא אם בעינן באשם תלוי חתיכה מב' חתיכות כדמפרשינן לקמן או לא. והכא איפכא פליגי רבי יוסי ורב דלרבי יוסי כל שאיפשר לעמוד על וודאי ולברר איסורו אין חייבין על ספיקו אשם תלוי אלא ימתין עד שיברר ויביא חטאת דחיישינן לחולין לעזרה:
היך עבידא. דברי רבי יוסי היא ונקט לה בלשון בעיא משום דפשיט לה ממתניתין דהכא כלו' היך הדין זה היו לפניו וכו' וחבירו מונח בתיבה גרסי' דמאחר שאם ימצא המפתח ויחקור אחר זית הנשאר ולעמוד על וודאו אם חייב על ספיקו אשם תלוי כל זמן שלא נתברר:
נישמעינה כו'. דנוכל לפשוט זה ממתני' דקתני הכונס כו' דאם הולד בן קיימא חייבין בקרבן:
עד שלא כו'. כלומר דמן הדין היה לו להביא אשם תלוי כל זמן שלא יוודע לו אם בן קיימא או לא ובמתני' לא תני אלא אם הוא בן קיימא דאז חייבין בקרבן חטאת הדא אמרה שאינו מביא אשם תלוי בכה"ג:

רב אמר כל שאיפשר לו לעמוד על ודאו חייבין כו' גרסינן. כלומר דבכה"ג דאפשר לברר האיסור אז הוא דחייב על ספק אשם תלוי להגן עליו מן היסורין עד שיתודע לו כדמפרש ואזיל:

היך עבידא. והגי' נשתבשה בכאן וה"ג ברישא אכל אחד מהן ובא עורב ואכל את השני מאחר שהוא יכול לעמוד על וודאו חייבין כו' אבל אם אכל עורב תחילה ואחר כך אכל הוא מאחר שאינו יכול לעמוד על וודאו אין חייבין כו'. כלומר דברישא בשעת אכילה היה אפשר לעמוד ולברר האיסור אבל בסיפא לא היה יכול לעמוד כבר בשעת אכילה וכן משמע בהדיא שם:

ופריך לא כן אמר רב והוא שיוכיח לפניו חלב ברור. כלומר דבעינן חתיכה משתי חתיכות א' של חלב וא' של שומן דכשאכל א' מהן איפשר להוכיח ולברר אם הוא חלב ברור ולאפוקי חתיכה אחת ספק חלב וספק שומן והכא נמי אין יכול להוכיח שהרי העורב אכל השני:

ומשני אע"ג כו' מודה הוא הכא. דחייב שיכול לעמוד על וודאו בשעת אכילה דהוה חתיכה משתי חתיכות:

מתני' פליגא על רב. דאמר דבחתיכה א' לא:

כוי גרסינן דר"א אומר חייבין על חלבו וספק בהמה וספק חי' הוא וחתיכה א' היא:

מה עבד רב. להההיא מתני':

פתר לה דחלוקין כו'. וסבר לה כחכמים:

חתיכה של חולין. מתני' היא שם דף כ"ג ובסיפא גבי חתיכת חלב וחתיכת חולין תני שם הכי:

ניחא דראשון מביא. דהיו לפניו ב' חתיכות אלא שני למה מביא לרב:

ומשני רבי יוסה תיפתר שהיתה חתיכה גדולה ואכל השני חצי' כו'. דאפשר לברר האיסור:

הרי אפשר לך לעמוד על ווודייו. בתמיה דודאי אין יכול לעמוד ואפ"ה קתני דחייבין:

קיימה. תירצה ר"ז לפני ר"ח בר בא. ורבי חזקי' קאמר איפכא דר"ח בר בא תירצה לפני ר"ז דמתני' קיימינן דה"ט:

דמאחר שהוא יכול להערות ולפרוש. כלומר דהרי בהעראה בלבד קונה ביבמה ולפרוש הימנה כו' א"כ במשהו יכול לעמוד על וודאו ויכול לברר איסורו קרינן ביה. אבל התם מוקמינן להאי מתני' נמי כרבי לעזר דלא בעי חתיכה מב' חתיכות:

מה אנן קיימין. במאי עסקינן המתני' דקתני הספק אם בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון:

אם כשבא עלי'. היבם מיד לאחר מיתת בעלה והוכר עוברה לאחר ב' חדשים דהיינו בחודש הג' א"כ הרי הוא בספק שוה מן הראשון או מן האחרון וניתני או בן ט' לזה ולזה או בן ז' כו':

אלא כו'. ואם דמיירי שלא בא עלי' אלא לאחר ב' חדשים:

והוכר כו'. כלומר ואימתי הוכר עוברה דהרי אם הוכר אחר חודש אחד ודאי מן הראשון הוא ואם דהוכר לאחר ג' חדשים מן האחרון ואפ"ה חוששין שמא מן הראשון הוא א"כ ניתני לקמן היבמה כו' חמשה חדשים בתמיה כלומר הא ודאי ליכא למיחש לזה דאם מן הראשון הוא כבר הי' העובר ניכר לאחר ג' חדשים:

אלא ע"כ כן אנן קיימין כשבא עלי' לאחר מ' יום והוכר עוברה לאחר חמשים יום. מן האחרון שהן ג' חדשים מן הראשון:

הרי כו'. כלומר אם ילדה לט' יש כאן ספק זה או שהן ט' שלימים לראשון או שהן ז' מקוטעין לשני והוכר עוברה לשליש ימיה שהן לאחר חמשים יום:

ש"מ שהאשה יולדת לחדשים מקוטעים גרסי':

את ש"מ כו'. לאו אמתני' קאי דיצירות לימים הן כדלקמן אלא מילתא באפי נפשה היא וכלומר צריך אתה לידע זה:

ב' יצירות. יצירת הולד אחר קליטת הזרע שהוא נקלט בתוך ג' ימים כדאמר בבלי פ' ר"ע מ"מ אין הצורה מתחלת להצטייר עד ז' ימים או ט' לקליטה והגמר של צורת הולד לאחר מ' יום כדאמר פ' המפלת:

שהאשה מעוברת כו'. ובבלי פ' המפלת דף כ"ז גריס אין האשה מתעברת וחוזרת:

ממאה ערלות. כדאמר בבלי פ' משוח מלחמה דף מ"ב בר מאה פאפי וכפי' התו' שם:

מנין לשתי יצירות. לימים רמז מן התורה:

וייצר כו'. כיון דיצירת האדם עתידה להיות כן רמז לה השתא ואע"ג דביצירת אדה"ר לא שייכא:

נוצר לז' ימים ונולד לשמנה חדשים חיי. וכ"ש לתשעה חדשים:

ה"ג נוצר לתשעה ונולד לשבעה איתא חמי כו'. בתמיה כלומר משום דקאמר כשנולד לשמנה אינו חיי ושואל אם נולד לשבעה מאי והשיבו בלשון תמי' אתה רואה אם לשמנה כו' וס"ל דהא שאמרו בן שמנה אינו חיי היינו אם נוצר לט':

מנין לבן שבעה. הנולד לז' חדשים:

מדידכון. מלשוניכם:

זוטא. ובב"ר גריס לה זיטא איפטא אוטא אופטו ופי' בערוך זיטא ז' איפטא חי כלומר בן הז' יחי' אוטא ח' אופטו מת:

בא הספק ליטול את חלקו של אביו. לחלוק בנכסי המת:
אומרין לו הני אביך. היבם הוא אביך:
בא היבם ליטול בחל' אחיו המת אומרים לו הני ברי'. זה הספק הוא בנו של מת ואין לך כלום:
עושין שיפיו'. מלשון פשר' שיתפשרו לחלוק דממון המוטל בספק הוא וכן הוא בבלי ל"ז:
שיפיות לאחין. הפסד לאחין. דכשאלו עושין פשר' ביניהן הפסד הוא לשאר האחין:
תחרות באחין שכר באחין. דכל זמן שהן מריבין זע"ז האחין נשכרין דיכולין לכל אחד לדחותו:
מת הזקן. וספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ההוא:
הרי יש בין בנים בודאי כו' גרסינן. כלומר דיש כאן טענה בין הבן וודאי הוא היבם ובין הבן הספק ואין ספק מוציא מידי וודאי וכדאמר שם:
מת הספק. ובאין יורשיו מן האב ויורשיו מן האם לחלוק דהואיל ולא נודע מי אביו באין יורשיו מן האם לדחותן:
הרי יש בן אחי אב בוודאי. כלומר בני היבם דהן ממ"נ יורשין אותו אם בן היבם הרי אחיהם הוא ואם בן המת בן אחי אביהם הוא:
ואם בספק. יורשיו מן האם הן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי:
מת א' מן האחין. ובאין היבם והספק לחלוק. וה"ג הרי יש כאן אח בוודאי ובן אח בספק דהיבם הוא ודאי והספק ספק שמא בן היבם הוא:
מתה אמו של ספק. ובא היבם לירשה מכח ירושת הבעל:
הרי יש כאן בן בודאי. הספק:
ובעל בספק. דשמא הספק בן המת הוא ואשת אח שיש לה בנים היא ולאו בעלה מיקרי:
מת הספק. דכל זמן שהוא קיים הוא יורש את אמו דודאי הוא כדאמרן ואם מת ואח"כ מתה אמו ובא הבעל ליטול ירושה מאשתו ולדחות יורשיה:
הרי יש כאן אחי אם בודאי גרסינן ובעל בספק. וקמ"ל דיורשי האם נמי דוחין להיבם דשמא זה בן המת הי' וא"כ היבם לאו בעלה הוא כדלעיל. וכל אלו הדינים אינם מבוארים בבבלי ולמד דבר מדבר הוא:
מת היבם כו'. זהו דין המוזכר ג"כ שם ספק ובני היבם שבאו לחלוק בנכסי היבם ולבתר דפלגו בנכסי המת כדלעיל בריש המימרא:
אי הוי קדמייא מיסכן. אם הי' הראשון המת עני ונכסיו מועטין:

אומרים לו הני אביך. את הוא בן המת דס"ל להאי תלמודא כרבי ירמיה שם דאמר הדר דינא אלא דהכא אמר שידם על העליונ' ולפיכך אם נכסי המת מועטין דוחין אותו אצל נכסי המת דהוא אביך הי' ואין לך אצלנו מחלק אבינו כלום:

ואין. אם היה עשיר הראשון אומרין לו כלנו אחין שאת ג"כ בן היבם ובני אחין של הראשון:

באו ונירש כו'. וחולקין הכל בשוה. אבל בבבלי משמע כרב דאמר שם קם דינא אחר שחלקו בנכסי המת אין יכולין לערער וכדפסק הרי"ף והרמב"ם ז"ל:

תני הראשון כו'. הספק:

והשני. שנולד לאחר שקיימא ממזר מספק הוא דשמא הראשון בן המת הוא וולד מחייבי כריתות הוא:

אין ממזר בספק. כלומר אין ספק בממזר אלא וודאי ממזר הוא דמותר בממזרת. וכאביי שם ע"א וכדמוכח מלקמן:

מודי ראב"י בספק כותים ובספק חללים. כלומר להשוותן כספק ולא כודאי ונ"מ דאסור בודאן וכההיא דאמרי' בקידושין ודאן בודאן מותר ודאן בספקן וכן ספקן בספקן אסור:

כההיא דתנינן. כמו וההיא דתנינן בריש עשרה יוחסין כו' דחשיב שם שתוקי ואסופי וממזרי:

ע"ד דר' אב"י שמנה הוו. דהא לדידיה שתוקי ואסופי שהן ספק כודאי ממזר משווי להו:

על דעתיה דרבן גמליאל ור"א. דאמרו פ"א דכתובות הלכה י' דנאמנת האשה לומר מפלוני וכשר הוא ולדידהו אין כאן שתוקי וכדאמר האי תלמודא שם מעתה לרבן גמליאל ור"א אין שתוקי וכדנפרש שם בסייעתא דשמיא. תשעה הוו:

על דעתין דרבנן. דפליגי עלייהו שם לדידהו הוא דעשרה הן דשייך למחשבינהו:

הלכה ג

מתני' **שומרת יבם**. ממתנת ומצפה ליבם כמו ואביו שמר את הדבר:

שנפלו לה נכסי'. מאביה ובגמ' מפרש לה:

ובנכסים כו'. הן נכסי מלוג כשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשהיא יוצאת יוצאין עמה:

יחלוקו יורשי הבעל. הוא היבם עם יורשי האב דספק נשואה היא שהבעל יורש את אשתו וזה דספק נשואה היא אצלו זוכה בחצי ואנכסי מלוג קאי ופלוגתייהו מפ' בגמ':

גמ' **הכא**. ברישא כשהיא קיימת את אומר לב"ש דמוכר' כו':

מתה כו'. ובסיפא דאם מתה הכא את אומר יחלוקו ומאי שנא סיפא דלא פליגי ב"ש לאוקמי נמי הנכסים בחזקת יורשים:

ומשני ריב"ח הן. מה דאת אמר ברישא כו' לפי גי' הספר צריך לפרש דעד שלא היתה שומרת יבם היינו בעודה ארוסה ולא תחת הבעל ולפיכך מוכרת. והיותר נראה דאיפכא גרסינן והוא כשינויא דאביי בבלי ל"ח דרישא כשנפלו משנעשית שומרת יבם ולפיכך מוכרת והה"ד אם מתה נכסים בחזקת יורשים דלא מהניא זיקה למיקני נכסים דהשתא והא דאת אמר בסיפא יחלוקו שנפלו עד שלא נעשית שומרת יבם אלא תחת בעלה הראשון:

כמי שנפלו לה משנעשית כו'. דלאחר שעת עשיית פירות אזלינן ואז היא זקוקה ויחלוקו. ולפי גי' הבבלי וכדפרישית הנכסי' בחזקתה הן:

אמר ר"ז. טעמא דפלוגתייהו מפרש:

ההן. האי:

יבם דהכא צריכא דב"ש. מספקא לי' לב"ש אם כבעל הוא או לא ולפיכך מספק יחלוקו וזהו לפי גי' הספר וכדלעיל:

וב"ה פשיטא ליה. דכבעל הוא ומשמע מהכא דבכתובה הוא דפליגי וכפי פשטא דמתני' דהא בנכסי מלוג ס"ל לב"ה דבחזקת יורשיה הן. אבל בבבלי דייק דלא אמר ב"ש יחלוקו אלא בנכסי מלוג מדקתני יורשי הבעל עם יורשי האב דהכי שייך לומר על נכסי מלוג ולא קתני יורשי האב עם יורשי הבעל וה"ק מה יעשה בכתובתה ושבקה עד דמפרש הדין לב"ה וה"ה לב"ש בכתובה דבחזקת יורשי הבעל היא דלא ניתנה כתובה לגבות מחיים וכשהיא מתה בחיי יבם לא גבו יורשין דילה הכתובה דיבם במקום הבעל קאי:

שכן כו'. אסיפא קאי דנכסי' היוצאין עמה בחזקת יורשי האב שכן אפילו אחיו אין לו בהן אלא אכילת פירות ובחזקתה היו:

ירשו היורשין כו'. היינו היבם חייב בקבורתה ומביא הברייתא בבלי כתובות דף פ"א:

הוות צריכה לן. היינו ספוקים בזה דאיכא למידק עלה דמאחר שאין לה כתובה דהא לא ניתנה לגבות מחיים ולמה עליו לקוברה. וכן מדייק שם:

שמא אין לה קבורה. בתמי' דהא כל אשה לא ניתנה כתובתה לגבות מחיים ואפ"ה תקנו קבורתה תחת כתובתה:

ומפרק דודאי באשה בעלמא יש לה קבורה דהוא יורש אותה אבל הכא בשומרת יבם אם יש לה כו' כלומר דמן הדין היה לומר כן דאע"ג דיורש כתובתה יכול הוא לומר מאחי אני יורש ולא ממנה:

הלכה ד

מתני' **הרי היא כאשתו**. מפ' בגמ':

ובלבד. כלומר ובלבד לענין זה אינה כאשתו שאין כתובתה על נכסיו:
גמ' **כיצד הוא עושה**. הכי תני לה בתוספתא דכתובות ריש פ"ט:
ומגרש. דלא תימא עדיין יבומי הראשון עלי' ובחליצה דוקא קמ"ל:
ומחזיר. דלא תימא מצוה דרמי רחמנא עליה עבדה והשתא תיקום עליה באיסורא דאשת אח קמ"ל. בבלי ל"ט דכתיב ולקחה וגו' כיון שלקחה הרי כאשתו לכל דבר:
והיא שוברת כו'. כן מסיי' בתוספת' שם וכדמפרש ר"י דלצדדין הוא הברייתא דברישא קתני התם מי שמת והניח אשתו שומרת יבם אפילו הניח נכסים של מאה מנה אין היורשים יכולין למכור מפני שכל נכסים אחראין לכתובתה כיצד יעשה כונס ומגרש ושוברת לו על כתובתה וקאמר הכא דאו או קתני או דכונסה ומגרשה וגובה כתובתה מן הנכסים והשאר יכולין למכור או דכותבת לו שובר על הכתובה:
אם חידש לה כתובה. ממנו:
מתני' אמרה כן. ומאי קמ"ל דהא תנינן באשתו בסוף פ"ט דכתובות שהמגרש כו' ומאי אולמי' דיבמתו דאיצטריך ליה למימר דלית לה כתובה מיני' אם לא חידש:
סוף כו'. כלומר דהכא נמי כן הוא וסוף עד שיכניס ויגרש ויחזיר איצטריך ליה לאשמועינן דכתובתה על נכסי הראשון בתמיה ומה חידש רב המנונא בזה:
ומשני דהכא אתא כו' גרסינן. א"נ דרובא הוא כמו דרבה ועל רב המנונא קאמר דאתא למימר לך דאפי' כנסה כו' דה"א אשתו דכתובה מיני' היא הוא דע"מ כתובה הראשונה מחזירה אבל יבמתו דלא איהו כתב לה כתובה אימא היכא דגירשה והחזירה דעכשיו לקחה בנישואי עצמו דמחויב לעשות לה כתובה מלבד כתובה הראשונ' קמ"ל. והכי מפרק לה בבבלי כתובות שם דמקשי הכי על המתני' דקתני החזירה הרי היא ככל הנשים כו':
אין לה כתובה. כלומר אין לה דין כתובה שאין חייב בקבורתה ומבואר בבבלי בהרבה מקומות ובמכילתין דף כ"ט:
שלא הותרה כו'. כלומר דלא דמי לגירש דיש לה כתובה כדמסיק. ובבבלי פ"ט דכתובות בעיא דלא איפשיטא היא אם ארוס' יש לה כתובה כלל ואפשר דהכא בדכתב לה מיירי כדמחלק שם וכ"פ הרמב"ם ז"ל פ"י מהל' אישות:

הלכה ה

מתני' מצוה בגדול לייבם מוהי' הבכור כדלעיל פ"ב:

לא רצה. בבבלי שם מפרש דלא רצה לייבם אלא לחלוץ הולכים על כל האחין למי שהוא קרוב לו בשנים וכן לעולם דיבום דקטן עדיפא מחליצת גדול. וקטן הוא קטן דאחים אבל בן י"ג שנים הוא והביא ב' שערות נ"י:

הלכה ו

מתני' **תלה בקטן**. קטן ממש:

או בגדול כו'. שהי' גדול שבאחין במדה"י ויש לו כאן אח הגדול מן האחין שלפנינו ותלה באותו גדול שהוא במדה"י:

עליך מצוה. כיון שאתה גדול האחין שלפנינו דשהויי מצוה לא משהינן:

ובחרש ובשוטה. אפי' תלה לייבם לאלתר אין שומעין וכן במוכה שחין לפי שאין חוסמין אותה. תוספת' ד"ה ובחרש:

הלכה ז

מתני' **הרי הוא כא'**. מפרש בגמ':

נכסים של אב. דהאב קודם לכל יוצאי יריכו:

הכונס את יבמתו. ואפילו גירשה למחר דיקום על שם נחלתו אמר רחמנא והרי קם. בבלי מ':

גמ' **שלא תאמר כו'**. טעמא דמתני' מפרש דפשיטא דהרי הוא כא' מן האחין אלא שלא תאמר דמקשינן חליצה ליבום דשניהם לפטור הן וה"א כמה דתימא כו' ודכותיה החולץ כו' לפום כן צריך למימר הרי הוא כא' מכל כו'. ובבבלי שם דחה להאי פירושא דא"כ הוי ליה למיתני אינו אלא כא' מן האחין אלא דס"ד דליקנסי' הואיל והפסידה מיבום. ודלא דייק הכא. כן נראה דגריס במתני' הרי הוא כא' מכל האחין דהיינו הוא כא' כל שאר האחין וכדגריס בגמ':

ואף ב"ש מודי בה. דלאי קנין גמור ממש משוה למאמר כדלעיל פ"ג הלכה ד':

ואף ר"ש מודי. דמספקא ליה אם מאמר קונה כדלעיל שם:

ולא כר"א בן ערך דאמר לעיל ריש פ"ב דקונה קנין גמור ממש:

מה נפשך. לשון בעיא היא אם נאמר דמ"נ יזכה בנכסים. וקאמר רבי יוסה דמאחר שאינו יכול לקיים א' מהן. כדתנן לקמן פ"ה מאמר בזו ובעל לזו צריכה ב' גיטין וחליצה דשתיהן אסורות:

לא זכה בנכסי אחיו. ואינו דומה למשנתינו הכונס כו' דאעפ"י שגירש וכדפרישית דשאני התם דאם רצה לקיים יקיים אבל הכא דאינו רשאי לקיים לא:

טעמא דר"י דאמר בין כך כו' דוהי' הבכור כתיב הכתוב מקישו לבכור כו' וכן הוא בבבלי שם:

אי מה בכור כו'. אף זה דאם מת אביו אח"כ יזכה בכל הנכסים:

ומשני ר"ז מניה. מן גופא נלמוד דמה הבכור כו' בשעה שהוא ראוי כלומר בראוי לבא לאחר זמן דאינו נוטל חלק בכורה בראוי כבמוחזק אף זה כו':

עוד אינו יורש. כלומר דבשעה שראוי היה אינו יורש ועוד אינו יורש אף לאחר מיתת אביו כ"א כאחד מן האחין:

ולית בר נש דשמע כו'. ומה את מתמה בזה את לא שמעת ואני שמעתי ממנו. ובבבלי מסקינן דאין הלכה כרבי יודה וכר' נחמן שם:

הלכה ח

מתני' **אסור בקרובותי'**. כאלו היא אשתו ואסורות מדרבנן בחלוצה:

בזמן שהיא קיימת. אאחותה קאי:

מותר אדם בקרובת צרת חלוצתו. ולא אמרינן צרה כחלוצה שיהא אסור בקרובותיה כמו בקרובות חלוצה:

ואסור בצרת קרובת חלוצתו. ראובן חלץ ללאה ורחל נשואה לנכרי ולה צרה ומת הנכרי אסורה אותה צרה לראובן. כך פירש"י ז"ל. והקשו עליו דא"כ מצינו צרה שלא במקום מצוה וקי"ל דאין צרה אלא מאח כדאמרינן הכא בפ"ק וכן בבבלי ועוד דאפי' חלוצה עצמה שנשאת לאחר ולו אשה אחרת ומת צרתה ודאי שרי' דלא עדיפא חלוצה מגרושה וצרת גרושה מישרא שריא ומכ"ש לצרת קרובת חלוצה אלא דה"פ כגון שני אחין נשואין לב' אחיות לאה ורחל מת ראובן וחלץ יהודה לאשתו ואח"כ מת שמעון הרי הוא אסור ברחל משום אחות חלוצה דרבנן ואסור בצרתה וחולצת ולא מתייבמת. הריטב"א ז"ל וכן כתב הרשב"א ז"ל וכן בתוס' דף מ"א ד"ה הך כו' תמהו שם על פרש"י מכח קושיא הא' ופירשו ג"כ בנשואה לאחין ולא לנכרי ולפי פירושו גרסי שם בגמ' בטעמא דאסרו הא דאזלה לבי דינא ולא גרסינן בהדה לבי דינא פי' שהולכת לחלוץ וכיון דחלצה דמיא לגרושה טפי ואסרו גם צרת קרובתה בנשואה לאחין דדמיא לצרת ערוה אבל צרת חלוצתו דלא אתעביד בה מעשה לא דמיא לגרושה הילכך קרובתה שריא:

גמ' **מפני שחלץ לה**. טעמא דחלץ לה הוא דאסור בקרובותיה ואפי' לאחר מיתה:

הדא היא כו'. ממתני' זה מסייע ליה להא דאמר רבי יעקב דאין זיקה לאחר מיתה לעיל פרק ב' סוף הלכה א':

והכא כו'. לא שייך הכא אלא התם ואגב גררא נסבה:

שמע לה מן דבתרא. מן הסיפא הביא ראיה לזה כדמפרש ואזיל דמרישא לא מוכחא מידי דאפשר דלרבותא נקט החולץ דלא תימא כיון שחלץ לה פקעה זיקתה ממנו ומותר בקרובותיה:

ואחותה אצל האחין לא כמתה היא. בתמיה דודאי למתה דמיא דממילא בטלה הזיקה ממנה כשחלץ אחיו לאחותה ולא איתעביד בה מעשה כלום וכן נמי בשומרת יבם שמתה ממילא בטלה הזיקה ומותר באמה:

היא אסורה כו' הדא אמרה. זאת אומרת:

שניתנו. דגזרו שניות ג"כ בחלוצה:

והיידא אמרה. ומאיזה דבר אתה שומע זה דאי משום דקתני באבי אביו דהויא ליה כלת בנו שני' ודילמא משום דמת הוא דהיתה כלת בנו ולא משום חולץ וכן מדחי לה בבלי מ':

דא. מזה ש"מ דקתני בבנו ובבן בנו כו' ובבן בנו ע"כ משום חולץ הוא דהוי' ליה אשת אבי אביו שניה דאי משום המת דהוי' ליה אשת אחי אבי אביו הא לא הויא שניה וכאמימר דמכשיר שם בזה. ושם מסיק אליבא דכ"ע מדתני רבי חייא דבן בתו אסור נמי בחלוצה דמשום חולץ הוא דהויא ליה אשת אבי אמו דאי משום מת הא הויא ליה אשת אחי אבי אמו ולא הויא שניה כלל:

כיני מתניתין. כן הוא הוא דמותר אדם כו' וכדפרישית טעמא במתניתין ועפ"י טעות הדפו' נשמט כאן בספרים הא דכתוב למטה בהל' ט' וגרסינן לה הכא. הדא מסייע להההיא דאמר ר' הילא כו' עד לכ"ש והאי דרבי הילא כתוב לעיל פ"ג הלכה א' ושם פירשתיו:

הלכה ט

מתני' **וכן המגרש**. בבבלי שם מפרק לה דאבל המגרש קתני וטעמא דחילוק בין חולץ למגרש מפ' בגמ':

גמ' **שמעון בר בא כו'**. כתוב לעיל פ"ק הלכה א' ושם פירשתיו:

הלכה י

מתני' **שקידש**. אחד מן האחין את אחותה אחר שנפלה זו לפניהן והוזקקה לכולן:

המתן. מלכנוס דקא פגעת באחות זקוקתו:

עד שיעשה כו'. שיכנוס את היבמה או יחלוץ לה ויעקור זיקתה מעליך:

מתה היבמה יכנוס. את אשתו. דאפי' כנסה ומתה מותר באחותה:

מת היבם. ואין כאן אח אלא זה שקידש אחותה:

ואשת אחיו בחליצה. אבל יבומי לא דאחות גרושתו היא וחליצה מיהת בעיא הואיל וזיקתה קודם לקידושי הגרושה היא:

גמ' **לא אמרו כו'**. לעיל ריש פרק ג' ושם פירשתי:

הלכה יא

מתני' **לא תחלוץ כו'**. כדמפרש טעמא בריש פירקין ממאן יבמי כו' דאת שאין אומרים לו ייבם אין אומרין לו חלוץ ועיין שם במראה בד"ה מאן:

בתולות. דגזרינן אטו בעולות וארוסות אטו נשואות:

גרושות. בגמ' מפרש מאימתי מונין לה:

הנשואות יתארסו. דטעמא דאסורה כדי להבחין בין זרע ראשון לזרע שני ובארוסות ליכא למימר הכי:

והארוסות ינשאו. דהא לא איעבור מראשון:

שביהודה. שהיו מיחדין שם את החתן עם הכלה קודם החופה כדי שיהא רגיל ומשחק עמה ולא יהיו בושי' זה מזה בבעילת מצוה הילכך חיישינן דילמא בעיל. וההה"ד לנשואה שלא תתארס מה"ט שמא יבעול:

רבי יוסי. אנשואות קאי ומשום דרבי יודה לא מפליג בין אלמנה לגרושה ומתיר לאלמנה ליארס אפי' תוך ל' יום של ימי אבלה אתא לאפלוגי עליה רבי יוסי בהא דאסור לאלמנה ליארס תוך שלשים של אבלה:

גמ' **עד כמה כו'**. משום דמתני' קאמר' עד שיהא לה ג' חדשים מייתי להא לומר דמשום הכרת העובר בעי' ג' חדשים. ובפ"ק דנדה דף ח' מייתי לה לענין דיה שעתה:

אעפ"י שאין ראיה לדבר כו'. מפרש שם משום דאיכא ילדה לט' ואיכא דילדה לז' וניכר עוברה לשליש ימיה והילכך לאו ראיה גמורה היא:

רוח. פעמים יקרה לאיזה סיבה בנשים שנראות כמעוברות ובעת הלידה הוא רוח. ולענין דיה שעתה הוא דקאמר וכדאמר שם דאי לענין הכרת העובר למאי נ"מ ועוד הא אין ניכר עד עת לדתה:

הרינו וגו'. אלמא הריון רוח שמיה הריון:

אפי' רובו כו'. ניכר העובר דכמשלש חדשים כתיב והן ס"ב יום:

שלימין כל הג' חדשים של שלשים יום:

וכן שמואל אמר הן עיבוריהן. כמו שהן בעיבוריהן דמלאין בעינן:

אתא עובדא כו'. מעשה בא לפני רבנן שבבבל שילדה אשה לחמשה חדשים שלימין באמצע ולא היה רובו של ראשון ורובו של אחרון כ"א ספק י"ג ימים מן הראשון וכו' דהן ששה חדשים שלימים לימים:

משום ספק ממזרות. דאי אפשר שתלד לזמן זה בן קיימא:

כההין. מעשה כזה בא לפני רבה בר בא הוא אבוה דשמואל ואכשרי' דסבר החדשים גורמים והרי ילדה לז' מקוטעים וכדמסיק:
וקאמר הש"ס דאם הוא פליג על שמואל ברי'. דאמר שלימין בעינן:
ומשני רבא שנייה היא כו'. דבהכרת העובר אזלינן בתר רוב נשים וג' חדשים בעינן:
תמן תנינן. בפ"ד דנדה דף ל"ו:
וכמה היא קישוי'. דכל דמים שהיא רואה מחמת קושי הלידה רחמנא טהרינהו מזיבה דכתיב זוב דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד ועד כמה תלינן בקישוי:
אפי' ארבעים וחמשים יום. אם לא שפתה יום א' סמוך ללידתה לא אתיא לידי זיבה ולא הויא יולדת בזוב:
דיה חדשה. דיה אם נטהר את הקושי חדש א' דהיינו חדש ט' אבל קשתה ג' ימים בתוך י"א ימי זיבה בחודש הח' ואפי' תקשה והולכת כל ט' הרי זו יולדת בזוב מחמת הג' ימים של שמיני:
זאת אומרת כו' דלכן. דאם לא כן כלומר דרבי יוסה דייק מדלא קתני לר"י שלשים יום דהוי משמע כל הל' יום של חדש הט' צריכין שיהו בקישוי ולא שתשפ' סמוך ללידה אלא דחדשה קתני דאפי' הקושי היה בתחילת חדש הט' ואח"כ שפתה אין זו יולדת בזוב ובלבד שלא תראה דם בימי השופי וטעמא דאמרינן דיולדת למקוטעין ומכי עייל החדש הט' הוי זמן לידה הילכך כל דמים שהיה רואה בו בקושי ואפי' בתחילת החדש אינו אלא מחמת הולד ואע"ג דאיכא שופי בתרייהו. וכן מדייק שם ל"ח דלר"י שיפורא גרים מהברייתא דקתני שם בהדיא בתחילת תשיעי לר"י:
ורבי יוסי בר בון. פליג דמדייק מדתנינן דיה חדשה ולא חדש דהוי משמע אפי' בתחילת חדש אלא דחדשה שלם הוא דקאמר צריך שיהא בקושי דאין יולדת למקוטעין:
סוף דבר עד שתלד. אם דוקא בולד מטהרינן דם קישוי' מזיבה:
וקאמר הש"ס לא דאפי' הפילה מטהרינן. אבל בבבלי שם מסיק דאין קושי לנפלים:
שמעית. שמעתי משמי' דשמואל דלא מחלק בין הכרת עובר ללידה ובכולן שלימין הן ואיני יודע ממי שמעתי זה:
ואיקפד. הכעיס רבי יוסי לנגדו על שמכחיש בזה:
שכן כו'. כלו' שהיה תמיד עומד ומשמש לפניו לא אמר כן דאפשר שאמר דבר מה והוא לא שמע:
ואת אמרת כן. בתמיה:
חזר ואמר כו'. אפשר הוא שאמרה אלא כאיש שהוא שומע דבר ומתמה עלה כך אני אומר דקשה לי ואבא בר ווא פליג על שמואל בריה אם לשמואל שניהן שוין הן כדלעיל:

לעולם כו'. כדאמר נדה שם וכמ"ד דט' חדשים שלימים הן:
או לרע"א כו'. דהן ט' שלימים ופי' רש"י שם בקליטת זרע תליא מילתא דאם נקלט ביום ראשון הן לרע"א ואם ביום ב' לרע"ב וביום ג' לרע"ג ולאחר ג' ימים הזרע מסריח. וצ"ל הא דקאמר הכא לרע"ד דלא מני יום הקליטה מכלל הרע"א יום. יפ"מ:
מן רבי בא. ומתמה עלה דמחלפה שיטתי' כו' דלעיל אמר דשנייא היא לידתו שהן למקוטעין:
והכא אמר הכין. דשלימין הן:
כל שהוא כו'. ובב"ר פ' וירא גריס כל שהוא בהרבה הרי הוא בארבה ומלת הרבה ארבה קדריש כלומר הרבה בגי' רי"ב שהן ז' חדשים והוא סימן שהוא חי:
חמיתי' מבעת. שהיה רואה אותו נבהל ובצער ושאל לו על מה הוא כן והשיבו החמורה שלי מעוברת והגיע זמן לידתה:
מרבעתה. צריך אני לשומרה שלא תצטנן:
בעיא היא עד כדון. שחשב מיום שעלה הזכר וא"ל עוד צריכה היא להמתין כמה ימים עד שתלד:
ותני כן. בתוספתא חמרתה כו' כלומר יש פוחתת ויש שמוספת מ"מ הפוחתת אינה פוחתת מימי הלבנה שהן שנ"ד יום ולא מלאו ימיה עדיין:
פליגא. על רב:
בקורת. נקבה של בקר:
והרביעו של בית רבי ממנה שוורי' ויש כו'. דקס"ד כי היכי דבהמה טמאה אין פוחתת מי"ב חודש שהן ימי עיבורה כדאמר פ"ק דבכורות דף ח' כך בהמה גסה טהורה שימי עיבורה לט' חדשים אינה פוחתת:
ומשני כאן בבהמה טהורה. דאין לה זמן קבוע:
והכתיב הידעת עת לדת יעלי וגו'. דאלמא יש להן עת וזמן:
ומשני חי' טהורה כבהמה טמאה. דיש לה זמן:
ר"מ חשש לגיטין. פלוגתייהו במתניתין מפרש דלת"ק דהוא ר"מ וכדלקמן דאמר אחת ארוסות דגזרינן ארוסות אטו נשואות ואעפ"י שאין כאן תיקון ולד וכמו כן הוא חושש לגיטין כלומר בקטנה שנתגרשה דצריכה להמתין דאין ראויה לילד וגזרינן אטו גדולה היוצאה בגט:
חשש לולד. היכי דיש כאן תיקון הולד ולפיכך מתיר במתני' בארוסות:

ורבי יוסי חושש לשניהם. דהאי כל הנשים יתארסו דקאמר רבי יוסי למעוטי נמי ארוסה לינשא דאירוסין אטו נשואין לא גזור אבל ארוסה אטו נשואה גזור ולפיכך הוא חושש נמי בגיטין בקטנה. וזה מסתייע לפי' רש"י בעירובין דף מ"ז ולא כפירושו דהכא במתני': **אין תימר**. כמו אית דאמרי הוא דאיכא דאמרי דלית רבי יוסי גרסינן חושש לגיטין דתנן ארוסות נשאו מיד לרבי יוסי וכדגריס בברייתא בבלי מ"ב הרי כו' וכגי' הר"י בתוס' שם דמתיר לינשא מיד וכמו כן אין חושש לגיטין בקטנה אטו גדולה:

ר' גדולה. שם חכם:

ממאנת אינה צריכה להמתין. דליכא למיגזר אטו גדולה דאין גדולה יוצאה במיאון. וכשמואל בבלי ל"ד:

הדא מסייע כו'. דגזרינן אטו גדולה כדלעיל:

אנוסה כו'. בסוף פירקין דלעיל מקשינן שם והא תני במתני' ומפרישין אותן כו' ומשני שנייא במתני' דאיכא מפני תיקון הולד והיינו דקאמר מסייע לר' יוסי כו' כלומר דאף לולד חושש ר' יוסי והא דלא קאמר מסייע לר' יודא דמימרא דאנוסה כר' יוסי אתיא וכאשר ציינתי שם:

תני הגיורת כו'. ברייתא בבלי שילהי פירקין דלעיל:

ובדמים. לענין דם שלה:

מע"ל. אם ראתה ביום שנתגייר' מטמא למפרע:

די' שעתה. משעת הראי' דהא מקודם לא היה דמה טמא מן התורה ובתוספתא ריש נדה גריס איפכא דר' יודה לר' יוסי:

נראין דברי ר' יודה בדמים. דמשנתגיירה הרי היא ככל הנשים:

ודברי ר' יוסי בולד. דאין צריכה להמתין אלא היכי דיש תיקון ולד וכדפרישית טעמא לעיל דסבר אשה מזנה מתהפכת:

כר' יוסי בולד. כלומר דאין צריכה להמתין:

ומתמה מה חידוש הוא זה דלא כן מה אנן אמרין כו'. אין הלכה כר' יוסי בתמיה:

אלא בגין. ואם בשביל דאמר ר' נראין דברי ר' יוסי דמשמע דלא הוחלטה הלכה כדבריו או דאפשר נראין דברי ר"י לר' יוסי ודברי כו' בקצת ומודו זה לזה כדאמר לקמי' ואין אנו יודעין במה:

לא כן כו' במקומה. וא"כ אכתי הדרין לכללא ר"י ור' יוסי הלכה כר' יוסי:

חוץ מעיגול של דבילה. דאיפלגו ר"א ור' יהושע פ"ד דתרומות ליטר' קציעות כו' וכן בעיגול של דבלה שדרסה ואין יודע באיזו עיגול דר"א אומר יעלו ור"י אומר לא יעלו כו'.

וכן הוא בתוספתא שם ואמר ר' נראין דברי ר"א לר"י כו' דזה מודה לזה כדאמר שם דאם יודע באיזה מקום דרס' דמודה ר' יהושע:

קשייתה. שאלתי לפני ר"ח אם אפילו דבר ברור הוא שנבעלו נמי אין צריכות להמתין:

לא כבעולות הן. בתמיה דודאי מחזקינן להו כבעולות ואפ"ה אין צריכות כדפרישית טעמא לעיל:

שבקין סתמא. דמתני' כל הנשים לא יתארסו כו':

ועבדין כיחידאה. בתמיה ולקמן מתרץ לה:

אשכח. ברייתא דתני לה ר"ח בשם ר"מ הא דכל הנשים כו' וכן הוא בתוספתא:

כר"ש. ושם לא גריס כר"ש אלא כד שמע לה דתני כו' כלומר משמע דתני לה ר"ח בשם ר"מ ולא סתמא היא:

אמר יאות סבא ידע פירקי גיטא. שפיר יודע הזקן הלכות גיטין ועל ר' יוחנן אמר דהשתא שפיר פסק כר' יוסי ומשום דלעיל אמר דר"מ חושש לגיטין לטעמיה וכדפרישית לזה אמר בהלכות גיטין. ובתענית ובמגילה שם גריס יאות סבא ידע פירקי גרמה כלומר שיודע בעצמו לכוין האמת:

והכא את אמר הכין. כרבי יוסי והוא הקושיא דלעיל:

לא רבי דילמא חורן אמר. לא ר' שנה המחלוקת דילמא איש אחר שנה:

ומקשה דלאו ק"ו הוא מן מה הן כו' אתיא. מזה דאם שנה ר' מחלוקת וחזר וסתם דאמרת הלכה כסתם נלמוד:

דלא אשכח כו'. ואם רבי בעצמו לא מצא המחלוקת אלא אחרי' ורבי סתם במתני' לכ"ש דהלכה כסתם:

וכן אתא ר' חזקיה כו'. ואמרו בהדי' בשם רבי לעזר דאפי' שנו אחרים כו':

ולמה כו'. וא"כ למה הוא מורי רבי יוחנן כיחידאה:

ומתרץ רבי שמואל כו' הדא דתימא. דהלכה כסתם בשאין כו'. אבל אם יש מחלוקת אצל סתם. כלומר אחר הסתם:

לא בדא. בזה לא הלכה כסתם. וכן מחלק בזה בבלי מ"ב:

אבל ביחיד אצל חכמים כו'. דהסתם כיחיד ורבי' פליגי לא בדא כו' דיחידאה היא וכן הכא רבים פליגי:

סתם משניות דרבנן. כרבנן אתיא:

עד שיפרש לו רובו. כמו רבו:

לא דרשב"ל פליג. מטעמיה דנפשיה על רבי יוחנן רבו:

אלא דו חמי. שראה רוב סתם משניות אתיין אליבא דר"מ:

הידינו רבה. מי הוא הגדול:
רבה דמתני' רבה דאולפנ'. הרב של הברייתי' או של הגמ' על מי לסמוך:
לית מילתא כו' כד שמע תני לה גרסינן. כלומר לא זה הדבר דאמר רבי לעזר לעיל דרבה דמתני' הוא עיקר דהרי כששמע זה הברייתא של ר"ח בשם ר"מ הוטב בעיניו:
ודחי לה נאמר אולפן קביל כו' בשם ר"מ. כלומר שקיבל מגמ' מרבה דמתני' זה ועל זה סמך:
החולצת. מימרא בפני עצמה היא דהחולצת מונה ג' חדשים משעת מיתה. בבלי שם:
משעת נתינת גיטה. ולא משעת כתיבה ופליגי אמוראי בזה רבי חנינא כו'.
משום מה אתה חושש. דשמא נתייחדה עמו בין כתיבה לנתינה וא"כ הוי ליה גט ישן ופסול הוא כדאמרינן פ"ח דגיטין אלא ע"כ דאין חוששין לזה מן הסתם:
לזו את אוסר ולזו כו'. דאין שניהן שוין בכתיבה ואיכא לעז דלאו כ"ע ידעי. וכן מקשי בבלי גיטין י"ח:
מאן דהוה מותבא כו'. מה שהקשה רב לשמואל התיב כו' כלומר זה הקושיא הקשה ג"כ רב לשמואל דס"ל כוותיה וכן מאן כו':
והלכתא מונין לגט משעת כתיבה כו'. ולסתמא אין חוששין. וכן פסק בבלי שם לפי גירסת הרמב"ם ז"ל פי"א מהל"ג. אבל דעת הרא"ש ז"ל משעת נתינה וכתב וכן נהגו כל רבני צרפת ואשכנז:
הדא דתימר בנשים. ל'יום:
אבל באנשים. לא ישא עד ג' רגלים ודוקא בשיש לו בנים כו' בבלי מ"ק כ"ג אלא דמוסיף הכא אין לו מי שישמשנו וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפ"ו מהל' אבל:
כהדא כו'. מפני שהיו לו בנים קטנים ובבלי שם גריס יוסף הכהן:
ולא הכירה. שלא בא עליה עד אחר ל' יום:

הלכה יב

מתני' **ומתו**. מפ' בגמ':
הרשות בידו. לכנוס את כולן והא דנקט ד' עצה טובה קמ"ל כי היכי דנמטייהו עונה בחדש. בבלי מ"ד. כלומר דלית ליה לגרועי בפחות מעונה בחדש אפי' הוא סתם אדם ולא ת"ח:
ביאתה כו'. בגמרא מפרש:
גמ' **ארבעה מאחין כו'**. כלומר ארבעה מאחין ומתו כו' קאמר במתני' דאלת"ה כי מתו כולן מאן מייבם. וכן בבלי שם:
דילמא. מעשה היה בי"ג אחין שמתו י"ב מהן בלא בנים:

לית בחיילי. אין בידי לפרנס כולן:
אנא. אני אפרנס חדש שלי:
אמר היבם ומאן כו'. ואמר רבי אני אפרנס חדש העיבור והתפלל עליהן והלכו להן:
אתון טעינין. באו טעוני ל"ו תינוקות ועמדו לפני חצרו של רבי:
סלקין ואמרין ליה לר' לרע כו'. למטה כפר של תינוקות באין לשאול בשלומך:
אודיק. הציץ רבי מהחלון וראה אותם:
במה בירכו בבנים כו'. וכן הוא בבלי סוף ברכות כדמפרש ואזיל:
והוא אשתין. ששה בנים שילדה לו אשתו:
ותמנותיהן. שמנה בנים הראשונים דקחשיב שם לעובד אדום הרי ששים ושנים:
כתיב ונקרא וגו'. טעמא דמתניתין מפרש דביאתה וחליצתה של אחת מהן כו' בית שהוא ניתר בחליצה אחת קאמר קרא ולחלוץ לתרווייהו אי אפשר דבית א' הוא חולץ כו':
אף בביאה כן. דביאה של אחת מהן פוטרת דביאה פטור וחליצה כו' וילפינן ביאה מחליצה ובבבלי שם יליף ביאה מקרא דלא יבנה בית אחיו בית א' הוא בונה כו' והאי תלמודא ס"ל דללאו על החלוצה הוא דאתא ועיין בתו' שם:
ומהו להערים. לעשות הערמה לקדש כולן ולישא אחת מהן אם הוא צריך לכך:
ומביא ראיה מר"ט שהערים כו'. ודחי לה דתמן אין כל א' וא' כו' והי' מוכרח לעשות כן:
אבל הכא כל אחת כו' ראויה היא ליבם. ולישא כולן אי אפשר א"נ י"ל דעל יבמות מהרבה בתים קאמר:
עבדין ליה כן. שהערים לעשות כך:

הלכה יג

מתני' **המחזיר את גרושתו**. משנישאת:
חלוצתו. דקיימא עליה בלאו דלא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה:
קרובת חלוצתו. דאע"ג דמדרבנן היא בבבלי מתרץ לה דר"ע ס"ל דחלוצתו כאשתו דהכתוב קראה ביתו ודתנן לעיל החולץ ליבמתו ונשא אחיו את אחותה ומת דחולצת לא אתיא כר"ע דלדידי' פטורה לגמרי:
בנושא קרובת גרושתו. דגרושתו כאשתו וקמ"ל דיש ממזר מחייבי כריתות:
גמ' **בלא כך כו'**. בתמיה:
בתרומה. דתועבה כתיב:
בתה כשרה. וכן מסיק בבלי פ"ק דף י"א:

הלכה יד

מתני' **כל שאר בשר**. כל קורבה וכל שהיא בלאו ואפי' אין בה כרת:

הלכה טו

מתני' **לקיים דברי ר"י**. אריסא קאי אמר שמעון בן עזאי לקיים דברי ר"י:

מא"א. הוא מיתת ב"ד:

כל שחייבין עליו כרת. אבל לא חייבי לאוין:

מיתת ב"ד. פלוגתייהו מפרש בגמרא:

גמ' **וכולהם**. תנאי דמתני':

לא יקח וגו'. וסמיך ליה לא יבא ממזר:

שהוא בלא יבא. דסבר לה כרבי יודה דבאנוס' אביו הכתוב מדבר דהויא לה חייבי לאוין:

התיבון. לריב"ח הרי אלמנה לכ"ג שהיא בלאו וכמ"ד לר"ע דמודה באלמנה לכ"ג שאין הולד ממזר:

ומשני שנייא היא שפירש בה חלל. דכתיב ולא יחלל חילולין הוא עושה ולא ממזרות. וכרבי סימאי בבלי הכא דף מ"ט ובכתובות דף כ"ט:

שחייבין עליה כרת. דקסבר לה כרבנן דבשומר' יבם של אביו הכתוב מדבר:

הרי נדה. דח"כ ואין הולד ממזר:

שאר בשר. ובבבלי קאמר טעמא דהואיל ותפסי בה קידושין דכתי' ותהי נדתה עליו:

אע"ג דאמר כו'. הבא על אחותו הולד כשר גרסינן:

גוי ועבד כו' שאם היתה נקבה כו'. בבלי לעיל מ"ה וכדפרש"י שם דהא דאמר בנה פגום לאו דוקא אלא משום בתו נקט לה. אבל דעת הרמב"ן ז"ל דבנה נמי פגום הוא ואם בא על כהנת לויה וישראלית בתו פסולה לכהונה דכיון דיליף שם ק"ו מאלמנה לכ"ג בנה חלל כאלמנה:

אתא לגביה דרב כו'. שהולידו אמו מארמאי ושאלו אם הוא כשר:

הן דעיימך רגליך. האסף רגלך וצא מהר מכאן עד דלא יבא שמואל ויפסול אותך דסבר דהולד פסול ובבבלי דף מ"ה קאמר לשמואל נמי הולד כשר:

ומה ראו לומר כו'. וללמוד מכרת דאשת אב ולא ממיתה דאשת אב וכר' יהושע:

ממקום שנכללו כו'. כלומר דהרי כאן ילפינן מאשת אב הואיל ויצאת מכלל כל העריות ולא ללמד על עצמו כו' ומקום שנכלל' אשת אב בפ' עריות כרת שם כתיבא כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו והולכין אחר הכלל מהיכן דיצאת ללמד על ח"כ דהויא ממזר:

מחלפא שיטתיה כו' תמן כו'. כלומר הכא בעריות מכללא הוא דיליף דהולך אחר מקום הכלל והכא בע"ז וכדלקמיה הולך אחר הכתוב במקום הפרט:

דתני. ברייתא זו כתובה בהוריות פ"ב ובבבלי שם דף ח' בנוסחא אחרת:

מצות ה'. כתיב בחטאת דנשיא ובציבור:
אף אוכלי שקצים. דנחייבו קרבן חטאת:
נאמר כאן מעיני. ונעלם דבר מעיני הקהל:
ונאמר להלן. בע"ז פ' שלח לך והיה אם מעיני העדה:
מה עיני כו' ועל שגגתו חטאת. ופריך הש"ס שם עלה אי מה עיני כו' דהרי ע"ז מיתת ב"ד היא ונימא מחויבי מיתת ב"ד חייבין בקרבן בשוגג:
ואמר שם ריב"ח. והגי' חסרה התם וגרסינן כדהכא:
דמקום שיצאת ע"ז ללמד כו' לא יצא עמה אלא כרת בלבד גרסינן. כלומר דמקום דפרטא דע"ז כתיבא שם כרת כתיבא הכרת תכרת הנפש והילכך למדין על מחויבי כריתות לקרבן:
אבל מיתה בע"ז ממקום אחר באת. ולא נרמזה שם במקרא:
מחלפא שיטתיה כו'. השתא מסיק לקושיא דלעיל אמר דהולכי' אחר הכלל וממקום שיצאה והכא בע"ז יליף ליה ממקום הפרט:
ומשני תמן נכללו כל העריות כו'. כלומר דעל כרחך התם בע"ז לא שייך לילף ממקום הכלל דהא כתיב מכל מצות ה' וא"כ נכללו כל העריות לומר דהכל בכלל הן חייבי כריתות הן חייבי מיתה וכשהכתוב ממעט בע"ז דיצאה מן הכלל ללמד כו' היינו למעט שאין מחויב קרבן אלא חייבי כריתות וכדכתיבנא שם וא"כ ממקום הפרט ע"כ דנילף:
אבל הכא אית לך למימר הכא כו'. בתמיה דמידי ממזר כתיבא בפ' עריות דנאמר דאשת אב ממעט הכלל וע"כ דנילף ממקום הכלל דכרת התם כתיבא:

הלכה טז

מתני' **יבמתה שמתה מותר באחותה**. מפרש בגמ':
גמ' **ומדייק מדקאמר ביבמה מותר באחותה**. דקס"ד דבשמורת יבם קאי דאל"כ פשיטא היא אלא ודאי לאשמועינן הא באמה לא:
לא כן אמר רבי יעקב כו'. לעיל הלכה ח' דמותר באמה דאין זיקה לאחר מיתה:
ומשני אלא בגין כו'. דבחלוצה אסור באמה ודאי כדתנן לעיל הכי נקיט גם ביבמתו אעפ"י שאינה צריכה וכדמסיק בבלי שילהי פירקי דמשנה שאינה צריכה היא:
סליק פירקא בס"ד

פרק ה

הלכה א

מתני' **רבן גמליאל אומר אין גט אחר גט**. שתי יבמות ליבם אחד מאח אחד ונתן גט לראשונה וחזר ונתן גט לשניה לא נאסרו קרובות השניה עליו דמכי יהיב גט לראשונה פקעה זיקת שתיהן מעליו דגט מהני ביבמה למיקם עלה בלא יבנה ושוב לא ייבם לא הוא ולא שאר האחין לא יבמה שקבלה הגט ולא לצרתה הילכך כי הדר ויהיב גט לשניה אינו כלום דהוי כמגרש נכרית דעלמא וכן הדין בשני יבמין ליבמה אחת ונתן זה גט וזה גט האחרון אינו כלום ומותר בקרובותיה:

ולא מאמר אחר מאמר. בין שתי יבמות ליבם אחד בין שני יבמין ליבמה אחת האחרון אינו כלום ואינה צריכה ממנו גט ומותר בקרובותי'. וטעמא דר"ג מסיק בגמ' דסבר לה הגט פוטר קצת ושייר קצת וכן במאמר דקונה קצת ושייר קצת ומש"ה כל מה שעתיד השני לדחות ולפטור בגט כבר דחה הראשון ובמאמר מה שעתיד השני לקנות כבר קנה הראשון ומה"ט מודה ר"ג דיש מאמר אחר גט וגט אחר מאמר כדנפרש בגמ':

יש גט אחר גט. דהא קמא לא דחה זיקתה לגמרי דהרי בעי' חליצה הילכך אכתי איכא פלגא זיקה ואהני גט שני לשניה לאסור בקרובותיה:

אבל לא לאחר בעילה כו'. דאם בא על זו וחזר ובא הוא או אחיו על צרתה ביאת זנות בעלמא היא ואין אסור בקרובותיה וכן בחליצה:

גמ' **יבמה יבא עלי' כו'**. הובאה לעיל ריש פ' כיצד ושם פירשתי:

כמה דרבנן אמרין כו'. לאו אטעמא דרבנן דמתני' מהדר דבהא כ"ע לא פליגי כדפרישית במתני' אלא דכמו שאמרו חכמים דהמאמר קונה מקצת ומשייר מקצת וכן בגט דפוטר במקצת ומשייר במקצת ולכל חד וחד כדאי' לי' וכדלקמן:

ויפטור כו'. כחליצה:

ולא תפטור בה כלום. ואפי' לאסרה עליו ועל האחין דהא מיעטה רחמנא:

ומשני כתיב ולא תהיה וגו'. וקרא יתירא הוא דהא כתיב יבמה יבא עליה:

ומה אנן קיימין. המקרא זה:

אם כשבא כו'. דע"כ לא מיתוקמא לא כשבא עלי' ולא אחר שחלץ אע"כ כן אנן קיימין בשנתן לה היבם גט לזיקתו דמיפסלא עליו וקמה עליה ועל האחין בלא תהיה דבגט זה נעשית זרה אצלן:

ותני חזקי' כן. דיש רמז מן התורה דהגט אוסר ביבמה:

אצלו כו'. דכתיב במחזיר גרושתו לא יוכל בעלה הראשון וגו' אשר שלחה וקרא יתירא הוא אלא לומר לך דיש משלח שאסור להחזיר אחר שילוח אפילו לא נישאת ואיזו זו יבמה וכדדריש לה ר' עקיבא בבלי נ"ב:

אצל האחין כו'. כלומר מדכתיב שלחה בה"א לרבות האחין דנאסרה עליהן. אבל שם מסיק דגט ביבמה מדרבנן היא וקרא אסמכתא בעלמא:

ת"ל וכתב לה וגו' בגט כו'. דספר כורתה ואין דבר אחר כורתה וכן אמרי' בבלי קידושין דף י"ד:

ותפטור בה ותשייר. חליצה באשה דלא מיעטה רחמנא אלא שלא תפטור לגמרי ונ"מ דאם קדשה אחר לאחר חליצה דתיבעי גט נמי מהשני דכמו דאמרינן דגט ביבמה פוטר ומשייר כן נמי נימא בחליצה באשה:

ומשני תמן כתיב ולא תהיה לאיש זר גרסי'. כלומר בשלמא ביבמה דגט פוטר ומשייר נפקא מלא תהיה וכדדריש לעיל:

הכא. באשה מה אית לך דמהיכי תיתי דתאסרה חליצה:

כמה דר"ש אומר כו'. בעיא היא דלעיל ריש פ"ב אמרינן לר"ש דמספקא ליה במאמר אם קונה או לא:

כן הוא אומר בגט כו'. אם כמו כן ס"ל דגט ספק הוא אם פוטר ביבמה:

נישמעינה. לזה מן הדא ברייתא ר"ש אומר כו' כדמתני' סוף פירקין:

הא בסוף יש אחריה כלום בבעילה כו'. כלומר דע"כ לא מיתוקמא אלא בביאה שלאחר הגט דביאה גרועה היא ואין פוטרת האחרת יש עליה זיקת יבמין וכי מפיק לה בעיא חליצה ולא סגי לה בגט:

אבל בבעילה כו'. כלומר דהאי בסוף לא מיתוקמא אחר המאמר לר"ש דהא ממ"נ אם קנה מאמר כבר קנה אותה ואין אחריו כלום ואם לא קנה המאמר א"כ תקנה הביאה דהויא ביא' בתחילה ואין אחריה כלום:

אלא ע"כ אנן קיימין בבעילה לאחר הגט הדא אמר' כו'. דאל"כ אף אחר הגט לא מיתוקמא:

ה"ג ר' גמליאל כר"ש אומר המאמר כו' וכן גירסת הרשב"א ז"ל. כלומר לשון שאיל' היא אם ר"ג כר"ש ס"ל דהמאמר ספק הוא ולהכי קאמר אין מאמר אחר מאמר דאי קמא קני השני ולא כלום הוא ואי קמא לא קני השני נמי לא קני:

והכא מדר"ש הגט פוטר כו'. כלומר ובגט נמי אם כר"ש במאמר ס"ל דספק הוא אם פוטר ומה"ט נמי אין גט אחר גט דאי קמא דחי השני לא כלום הוא ואי קמא לא דחי השני נמי לא דחי:

וקאמר נישמעינה כו' מודה ר"ג לחכמים כו'. ברייתא בבלי נ"א:

גט אחר ביאת מאמר. אחר ביאה שהיא אחר המאמר וכן מאמר אחר ביאת גט וכדמפרש ואזיל:

גט אחר ביאת מאמר היך עבידה. כגון שהיו ג' יבמות כו' דמודה בזה ר"ג דהגט של השלישית מהני לאסור בקרובותיה:

והשתא פשיט לה הדא אמרה שהמאמר קונה ומשייר. ס"ל לר"ג דאם תאמר דמספקא ליה א"כ קשה מה נפשך דאם קנה מאמר של הראשונה אין אחר זו כלום ולא אהני תו ביאה וגט אבתרה:

לא קנה המאמר. א"כ תקנה הביאה של השניה דהרי ביאה בתחילה היא וכשרה ואין אחריה כלום ולא תהני גט השלישית אלא ע"כ הדא אמרה שהמאמר כו' וכן במאמר אחר ביאת הגט כו' וע"כ נמי דס"ל דגט פוטר ומשייר ומה שמשייר המאמר קני ביאה שלאחריה וכן בגט מה שדחה כו':

ומקשה היך ר"ג כר"ש ואין מאמר כו'. דהא חזינן דר"ג דאמר אין מאמר אחר מאמר ש"מ דמספקא ליה במאמר כר"ש ומעתה היך ר"ג כר"ש דאמרת אליביה דקונה ומשייר ס"ל:

אלא דלית טעמא דהן. דר"ג:

כטעמא דהן. דר"ש במאמר אחר מאמר:

דטעמא דר"ג. דס"ל קונה ומשייר וא"כ כל שמאמר הב' עתיד לקנות כבר קנה זה הראשון ואין אחריו כלום וכן בגט כל מה שהגט כו' אבל טעמא דר"ש מחמת הספק הוא:

קנה הראשון לא קנה השני גרסינן א"נ קנה השני בתמיה. וכן מוכח משיטת הבבלי שם גבי ביאת בן תשע דכמאמר הוא לר"ש:

על דעתיה דר"ג מהו כו'. השתא בעי למאי דאמרינן דרבן גמליאל מודה דיש גט אחר מאמר דמאמר לזו וגט לזו פוסל את הראשונה ואסור בקרובות שתיהן וכן במאמר אחר גט דבעלת מאמר צריכה גט ואמרינן נמי לר"ג דס"ל בשניהם משוייר הוא דלא לגמרי קונה מאמר ולא לגמרי דוחה הגט כדפרישית מיהו הא קא מיבעיא לן בגט אחר מאמר אם הגט פוטר ודוחה כל קניית המאמר שלפניה וביבמה אחת כדמפרש ואזיל דבשתי יבמות לא נפקא לן מידי סוף סוף אסור בשתיהן אלא באותה יבמה עצמה ונפקא מינה לגט של השניה שלאחר הגט של זו שהיא אחר המאמר כדלקמיה:

ומאמר אחר גיטו של מאמר זו בעיא שניה היא ובדרך את"ל מיתפרשא כדלקמן:
גט לאחר כו' היך עבידא. השתא מפרש לבעיא הראשונה כגון ב' יבמות עשה מאמר בא' מהן ונתן לה גט וחזר ונתן גט לשניה מהו:
אם תאמר כו'. דאי אמרינן דהגט פוטר כל קניית מאמר שעליה ודוחה וא"כ אצלה הויא כמו גט בתחלה וא"כ תו לא מהני הגט בשניה לאסור בקרובותיה דהרי אין גט אחר גט לר"ג וזהו ואין גט לאחר גיטו של מאמר:
אם תאמר אין הגט פוטר כו'. ואי אמרינן דאין הגט פוטר כל קניית המאמר אלא לאוסרה עליו הוא דמהני ומה דשייר המאמר בזיקתה הוא דדחה הגט אבל עדיין יש מקניית המאמר עליה:
כמי שאין כאן גט. כלומר דלאו גט בתחלה הוא דעדיין המאמר על זו וא"כ אהני גט בשניה לאסרו בקרובותיה דהרי מודה ר"ג דיש גט אחר מאמר וזהו ויש גט לאחר גיטו של מאמר:
מאמר אחר גיטו של מאמר היך עביד'. השתא בא לפרש הבעיא השניה ואת"ל קאמר וה"פ דאת"ל בבעיא ראשונה דהגט פוטר כל מה שקנה המאמר וא"כ יש כאן גט וכדפרישית וא"כ יש כאן לקולא ולחומרא לקולא לגבי גט של השניה דאי גט ראשונה הוי גט של שניה לאו כלום הוא דאין גט אחר גט ומותר בקרובותיה ולגבי מאמר לחומרא דאם עשה מאמר בשניה ואם גט ראשונה הוי גט אסור בקרובות שניה דיש מאמר אחר הגט. והיינו דקא מיבעיא ליה דאפי' אמרה דהגט פוטר כל מה שקנה המאמר היינו דוקא לקולא. ומשום דגט ומאמר ביבמה מדרבנן הוא ואמרינן כל מה שקנה המאמר דחה הגט והגט שלאחריו לאו כלום הוא אבל לחומרא לא אמרינן דהמאמר של ראשונ' לאו כלום הוא שדחאו הגט וכדי להיות מאמר של שניה מאמר דהואיל המאמר והגט שווין הן בכחן זה לקנות וזה לדחות הילכך אמרינן דהמאמר קנה במקצת ושייר מקצת הזיקה והגט דחה למקצת הזיקה ששייר המאמר וא"כ אכתי איכא מקצת קניית המאמר והמאמר של השניה לאו כלום הוא דלא אמרינן כל מה דעביד המאמר שקליה גיטא אלא לקולא וכדאמרן א"כ צריך אתה להוסיף ולומר דכח הגט עדיף ופוטר יותר ממה שקנה המאמר ודוחה אפי' ממקצת הזיקה ששייר המאמר ואז ודאי המאמר של ראשונה לא כלום חשיב ואפי' לחומרא ולא חשובים למאמר של שניה למאמר והיינו דקאמר עשה מאמר לשניה אם תאמר הגט פוטר יותר כו' וכמו דלקולא בבעיא ראשונה אמרינן דאין כאן מאמר של הראשונה וגיטה הוי גט כן נמי הכא לחומרא דאין כאן מאמר ואז מאמר השניה הוי מאמר וזהו ויש מאמר אחר גיטו של מאמר:

ואם תאמר אין הגט פוטר יותר כו'. או דאמרינן דאין פוטר יותר אלא שוין הן ואף דלעיל לקולא אמרינן דגט ראשונה הוי גט אפ"ה לחומרא לא אמרינן אלא כמי שיש כאן מאמר של ראשונה ומאמר של השניה לא כלום הוא וזהו ואין מאמר לאחר גיטו של מאמר ולא נפשטה הבעיא. הדין פירושא דהאי סוגיא ובבבלי לא דייק מזה מידי אלא דאמר שם לר"ג בגט אחר מאמר מה דשייר המאמר דחי הגט ולפ"ז אפשר דדוקא לקולא אמרינן דיש גט אחר מאמר וכגוונא דלעיל וכדפרישית:

ע"ד דר"ג מהו שיש ביאה פסולה כו'. השתא קא מיבעיא ליה לר"ג דאמר אין מאמר אחר מאמר אבל יש מאמר אחר ביאה פסולה כדאמר לעיל ומאמר אחר ביאת הגט כדמפרש בשלש יבמות שנתן גט לזו ובעל לזו ומאמר לשלישית דמהני לאסור אחר ביאה שבאמצע שהיא פסולה דלאחר הגט היא וכן בגט אחר ביאת מאמר כו' ומי אמרינן דכמו שיש מאמר אחר ביאה פסולה כן נמי ביאה אחר ביאה פסולה וטעמא דס"ל לר"ג דביאה פסולה גריעה ממאמר בזה דבמאמר שהוא אחר הגט קני ליה מאמר לכל מה ששייר הגט והילכך נמי לא מהני מאמר אחריו לכלום אם היה עושה מאמר בשלישית דסתמא קאמר אין מאמר אחר מאמר ואפי' לאחר מאמר שאחר הגט אבל בביאה שאחר הגט לא קני לכל השיור ששיי' הגט מהזיקה והילכך קאמר דמהני המאמר שאחריה ולפ"ז כמו דהניחה ביאה פסולה מן השיור מקום לתפוס המאמר שאחריה כן נמי הניח' לתפוס הביאה שאחריה ויש ביאה פסול' אחר ביאה פסולה או דילמא דאמרינן לר"ג לא גריעה ביאה פסולה ממאמר אלא דבמאמר נמי לא קני לכל שיור הגט והא דאין מועיל מאמר אחר מאמר שאחר הגט טעמא הואיל ושוין הן ואין כח במאמר לחול אחר המאמר אעפ"י שיש ביאה אחר המאמר וא"כ כמו כן אמרינן דאין ביאה אחר ביאה פסולה ואעפ"י שיש מאמר אחריה. ובבבלי משמע דפשיטא ליה דלר"ג גריעה ביאה פסולה ממאמר בזה דאפי' ביאה יש אחריה וכדפרש"י שם וכהוכחת התוס' שם וכדפרישית:

ביאת בן תשע. דהיא נמי ביאה פסולה אם מהני לאחר כו':

וכן בעי מהו שיודו חכמים לר"ג ואין מאמר כו'. כלומר ביבמה אחת ליבם אחד אם מודו לר"ג דאין מאמר אחר מאמר דהא דאמרי ביבמה א' לשני יבמין אין מאמר כו' וכן ביבם א' לשתי יבמות היינו לאסור שניהן בקרובות שתיהן אבל ביבם אחד ויבמה אחת אפשר דמודו וכדמפרש ואזיל:

היך עבידא עשה כו'. דאם המאמר שני אינו כלום ונפטרה כבר באותו הגט וכלומר דאין צריכה ממנו אלא חליצה וכדין העושה מאמר ביבמתו ונתן לה גט כדקתני במתני' ואין צריכה גט אחר למאמר השני ולא נפשטו כל הני בעיות:

קידש אשה מעכשיו כו'. כה"ג בעי לעיל פ"ג הלכה ד' לב"ש דס"ל שם דמאמר קונה ומשייר וכדפרישית שם והכא נמי בעי לר"ג דאמר אין מאמר אחר מאמר והרי המאמר קונה ומשייר הוא ואפ"ה לא חל אחריו השני ואם נימא דאם קידש אשה מעכשיו ולאחר ל' יום דנמי קנויה ומשיורת היא:

אפילו כן אין מאמר כו'. כלומר מי נימא דאפילו כאן הוי כמו אין מאמר אחר מאמר לר"ג דאם נפלה אחותה בתוך ל' יום דלא תהא זקוקה לו מעכשיו הואיל וקידושי אחותה חלו מתחילה ואעפ"י דלא גמרו עדיין הקידושין ודמי למאמר אחר מאמר:

וגרסינן הכא הא דבתרא. וההיא דאמר רבי אבהו כו' וכאשר פירשתי שם:

ופשיט ליה דלא אמר ר"ג אלא ע"י גט וע"י מאמר גרסינן. כלומר דוקא הכא לענין אין גט אחר גט ואין מאמר אחר מאמר הוא דקאמר דלא חל השני וכדפרישית לעיל דמאחר שכח שניהן שוה מה שיעשה השני כבר עשה הראשון אבל גבי קידושין מעכשיו מודה ר"ג דחלה זיקת אחותה עליה בתוך ל' יום ולאסרה עליו משום אחות זקוקתו דהואיל ולא גמרו הקידושין ויש כאן מקום לחול לקידושין אפילו למאה וכדרבי אבהו בשם רבי יוחנן:

הלכה ב

מתני' כיצד עשה כו' לאו אפלוגתא דר"ג ורבנן קאי אלא מילתא באפי נפשה היא ואיבם אחד ויבמה אחת קאי והכי קאמר כיצד דין יבם ויבמה. וכללו של דבר ארבעה דברים הם ביבמה ביאה וחליצה דאורייתא ומאמר וגט דרבנן והתנא מפרש לה לכולהו על כל חדא מינייהו ובתחלה פירש כשהמאמר ואחריו גט וביאה וחליצה וכן השאר ומפרש דיני מאמר והגט קודם משום דהוי דרבנן וחביבא ליה נ"י. ופירש דרכים אלו בתחלה ביבם א' ויבמה אחת ואח"כ ביבם אחד ושתי יבמות והדר מפרש דההי"ד בשני יבמין ויבמה אחת:

צריכה הימנו חליצה. ואם רצה לכנוס לא יכנוס דכיון דהתחיל בגירושין קיימא עליה בלא יבנה:

צריכה הימנו גט. דחליצה אפקעתה לזיקתה ובעיא גט להפקיע קידושי דיליה דחליצה לא מפקעה קידושין:

ה"ז כמצותה. מפ' בגמרא:

גמ' **הדא אמרה שהגט פוטר כו'**. דלעיל בהלכה א' מיבעיא לן וממתניתין שמעינן דהגט פוטר יותר מקנייי' מאמר דאפי' מקצת הזיקה ששייר המאמר הגט דוחה וכדמפרש ואזיל:

אם תאמר. דאי לא תימא הכי אלא דאין פוטר יותר א"כ יבם יכול לומר לא יפטור גיטי אלא מה שקנה מאמרי ומאי דעבדי שקלי ויהא מותר לכונסה:

ואפי' כו'. כלומר לא מיבעי דיכול לומר לא יפטור גיטי כו' אלא אפי' מה שקנה מאמרי לא פטר גיטי דכריתות כתי' ואין זו כריתות הואיל ואכתי אגידא ביה במקצת הזיקה אלא ע"כ דפוטר יותר אפי' מקצת הזיקה והילכך אסור בה משום לא יבנה ובעי חליצה להתירה דאין יבמה יוצאה בגט. וכן משמע מהבבלי דף ל"ב וכדפירשו התו' במתני' ד"ה עשה ובנותן גט סתם ועיין במראה לעיל ד"ה מהו:

חליצה פסולה פוטרה. אעשה מאמר וחליצה קאי דהוי חליצה פסולה ופוטרת צרתה:

ולהידא מילה. ולאיזה דבר אמרינן דפוטרת שאם יבא אחר וקידש את הצרה דהקידושין תופסין בה אבל לא שתהא צרה מותרת לשוק דאמרינן לעיל פ"ג דחליצה פסולה אינה פוטרת לגמרי וע"ש הלכה א' ובמראה ד"ה ודכוותה אפי' חלצו:

בא אחר וקידשה. בעיא היא דאם בא אחר וקידשה לחלוצה עצמה קודם הגט מהו מי נימא מכיון שנעקרה זיקת המת בחליצה תפסו בה:

או מאחר כו'. ואכתי ביה היא אגידה ואע"ג דמאמר ביבמה מדרבנן בעלמא הוא איכא למימר דהואיל והחליצה אחר מאמר לאו חליצה מעלייתא היא לאפקועה לגמרי. א"נ דאתיא כההיא דדריש לעיל ריש פ"ב דהמאמר יש לו מדרש מן התורה וע"ש במראה ד"ה ולקחה:

הדא אמרה. זאת אומרת ממתניתין דאמרה הרי זו כמצותה שמצוה לקדש אשה ואח"כ לבעול דק"ו מיבמה:

מה אם יבמה שאין כתוב בה קידושין. אלא ביאה את אומר כו' ובבבלי נ"ב דחי לה להא דרצה להוכיח דביבמה מצוה לקדש דאף זו כמצותה קאמר אלא דמסיק דמדרבנן מצוה היא שיקדש ואח"כ יבעול והכא נמי מצוה דרבנן קאמר:

הלכה ג

מתני' **נתן גט ועשה בה מאמר צריכה גט וחליצה**. דגט דחי קצת ושייר קצת ומאמר קני לשיורא דגיטא הילכך צריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו כדמפרש בגמ':

נתן גט ובעל. אסור לקיימה שמשעה שנתן לה גט קיימא עליה בלא יבנה וצריכה גט לביאתו וחליצה לזיקתו. ובגט לחודי' לא מיפטרא כשאר כונס יבמתו שיכול לפטרה בגט משום דהך ביאה פסולה הויא משום גט קמא ולא קניי' לגמרי ובגמרא פריך עלה:

אין לאחר חליצה כלום. דאע"ג דחליצה פסולה היא דאי בעיא ליבומי לא מצי אפ"ה דחי' לגמרי ואין לאחריה כלום דאי הדר ומקדש לה במאמר או בביאה לא בעיא גט וכר"ע דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין והכי מוקי למתני' בבבלי כר"ע וכן הכא לקמן:

גמ' **גט למאמרו**. אריש קאי נתן גט כו' וכדפרישית במתני':

הדא אמרה. אמציעתא קאי נתן גט ובעל דביאה פסולה היא ואינה פוטרת והילכך צריכה חליצה כדפרישית במתניתין:

ומתמה הש"ס איתא חמי. בא וראה חליצה פסולה פוטרת דקתני בסיפא אין אחר חליצה כלום וביאה פסולה אינה פוטרת בתמיה:

ומשני חליצה ע"י שעיקרה. היא לפסול עליו ולפטור ממנה פוטרת אבל ביאה שעיקרה היא לקיימה אין ביאה פסולה כלום:

ולא תפטור בה לקולא. שלא תהא צריכה חליצה אלא ותפטור בה לחומרא כדמפרש ואזיל:

וליידא מילה. ולאיזה דבר כגון אם בא אחר וקידש את הצרה דנימא דביאת ראשונה ביאה הויא ופטרה זיקת הצרה ותפסו בה קידושין:

קיימתיה. אתה מקיים לטעם זה כדאמרי' בעלמא כל יבמה שאין כולה לחוץ דאכתי אגידא ביה קצת לעולם כו' וכן אמרינן לקמן פ' ב"ש:

הלכה ד

מתני' **חלץ ועשה מאמר**. או או קתני ועשה מאמר או נתן גט או בעל אחר חליצה אינו כלום כדתני בסיפא אין אחר חליצה כלום שאין מאמר וביאה תופסין אחר החליצה וכר"ע וגט דאחר חליצה לא הוי צריך למיתני דאינו כלום דלמאי ליהני דהא כבר מיתסר בקרובותיה מחמת החליצה אלא איידי דבעי למיתני גט דאחר בעילה כדקתני או בעל ועשה מאמר ונתן גט ולאשמיעינן דאין לאחר ביאה כלום זיקת יבומין ובהאי גט סגי לה בלא חליצה תנא נמי גט דלאחר חליצה והכא מפרש בבבלי:

או בעל ועשה מאמר. או נתן גט אחר ביאה או חלץ אחר ביאה אין לאחר ביאה כלום זיקת יבמין דגט שאחר הביאה הוי כמגרש אשתו גמורה ולא בעיא חליצה וחליצה שלאחר הביאה אינה מועלת כלום דאין עליה זיקת יבמין ומאמר אחר הביאה לא הוי צריך למיתני דלמאי ליהני הא אפי' מאמר אחר מאמר ביבם א' ויבמה אחת בתרא כמאן דליתיה דמי' דמאי קעביד הא מיתסר וקאי בקרובותיה אלא איידי דתנא רישא חלץ ועשה מאמר דאיצטריך לאשמועינן דאין קדושין תופסין בחייבי לאוין וכרבי עקיבא ואין קידושין תופסין בחלוצה תנא נמי בעל ועשה מאמר והכי מפרש בבבלי:

אין אחר חליצה כלום. אריש קאי אחלץ ועשה מאמר ואלישנא דסיפא דקתני או בעל ועשה מאמר כו' הוה שייך למיתני אין אחר ביאה כלום ולישנא קלילא הוא למיתני חדא והתרת יבמה לשוק עדיפא ליה למיתני והכי מתרץ לה בבבלי:

אחת יבמה אחת. ליבם אחד ואחת שתי יבמות ליבם אחד שוין הן שיש אחר הגט הראשון או אחר מאמר הראשון כלום ואין אחר ביאה שבתחילה או אחר חליצה כלום: גמ' **אעפ"י שאמרו אין חליצה כו'**. לאו דוקא דהא אין לאחר חליצה כלום אלא כלומר דבחליצה אחר חליצה אין אחריה כלום ממש דלמאי תיהני אבל ביאה שלאחריה פוסלה מכהונה:

בלא כך כו'. בתמיה דהא חלוצה היא:

הבא על חלוצתו פסלה מלאכול בתרומה. בתמיה דאע"ג דנבעלה לחייבי לאוין פסולה מתרומה כדדרשינן בהבא על יבמתו מובת כהן כי תהיה לאיש זר הא בעינן דוקא בשזר אצלה מעיקרא וכדאמר שם בבלי ס"ט לאפוקי הכא דלאו זר מעיקרא הוא:

אלא כשבאו אחיו עליה. דחייבי כריתות הן כדלקמי' ובח"כ לא בעינן זר מעיקרא וכ"כ התוס' שם ס"ח ד"ה נכרי:

ופריך ניחא כמ"ד כו'. והאחין חייבין על החלוצה כרת ופלוגתא היא בפ"ק הלכה א':

ברם כמ"ד כו'. דאין חייבין קשיא:

אלא כשבא הוא על הצרה ופריך ניחא כו'. כדאמרינן שם:

אלא כר"ע. דאמר יש ממזר מח"ל ולדידיה חמירא ליה כחייבי כריתות ולא בעינן זר מעיקרא וכדמוכח מתוס' שם:

ור' יוסי משני דאפי' תימא לד"ה וכגון שהיה יבמה כהן ונעשית חללה בביאתו ובחללה ודאי פוסלה מתרומה ואפי' אין זר מעיקרא כדאמר שם:

נתן גט וחלץ כו'. ולא כבר תנינן ברישא אין אחר כו':

ומשני בגין ניתנינה דבתרה. בשביל דתני בסיפא וא' ב' יבמות דאי מרישא ה"א דוקא ביבמה א' אין כלום לאחר חליצה דחלוצתו היא:

אילו המקדש חלוצתו שמא תפסו בה קידושין. בתמי' ואחלץ ועשה מאמר קאי ואחר חליצה כשירה ודאי לא תפסי בה קידושין דהא אליבא דר"ע קיימינן ואמאי איצטריך למיתני:

ומשני תיפתר אי כרבי ושלא לדעת. היה מאמר וס"ל דהמאמר קונה בע"כ. והדברים הללו קשים להולמן דאי אליבא דר"ע מי עדיפא שלא לדעת מלדעת ועוד דהיא גופה אתא לאשמועינן דכר"ע אתיא ומאי קשיא ליה וכדאמרינן בבבלי דאין הדברים הללו אמורי' אלא לר"ע. לכך נראה דה"ג שמא לא תפסו בה הקידושין דהאי תלמודא לא מוקי

למתני' כר"ע ולבתר תירוצא דרבי יוסי דלעיל שהיה יבמה כהן כו' א"נ לעיל דמוקי כר"ע אברייתא דאמרה פסולה מלאכול בתרומה קאי אבל מתני' מוקי לה כד"ה ולא כשיטת הבבלי והילכך פריך שמא לא תפסו בה הקידושין. ובשינויא נמי איפכא גרסינן אי כרבי במתכוין לקנותה לשום מאמר ביבמתו ואינה יבמתו ואי כרבנן שלא לדעת. וה"פ דלרבי דס"ל נמי כרבנן בזה דקידושין תופסין בחלוצה אלא דדוקא שקידשה לשם אישות בקידושין גמורין אבל אם קידשה לשם מאמר ביבמתו אינן קידושין דאינה יבמתו באמת שהרי אין כאן צד יבום וקידושי טעות הוו והכי אמר בבבלי בהדיא דף נ"ב והילכך אם קידשה לשם מאמר אינו כלום ואי כרבנן דרבי דהכא דלא מחלקי וס"ל דלעולם תופסין בה מוקמי מתני' במאמר שלא מדעת ולטעמייהו אזלי דפליגי נמי בעלמא ארבי דמאמר בע"כ לא הוי מאמר. ואי גרסינן למאי דאפכי או דברי הכל ושלא לדעת ולא למחוק כ"כ צריך לדחוק ולפרש דבזה רבי נמי מודה דלא הוי מאמר בע"כ כלום הואיל ואחר חליצה היא ולכ"ע כרבנן דר"ע אתיא. ועם כל זה לא רציתי לשלוח יד ולהגיה כאן:

ותני כן. דפליגי ר' ורבנן במאמר בע"כ. וגרסינן לפלוגתייהו בבלי פ' כיצד דף י"ט:

מה ביאה. ביבמה קונה בע"כ כדדרשינן בפרקין דלקמן מויבמה וטעמייהו דרבנן מסיק התם דניחא להו למילף מילי דקידושין מקידושין דעלמא דמדעתה נינהו:

וכמה דר' כו'. לשון בעיא היא מי נימא דלר' הגט פוטר בע"כ ביבמה כמו המאמר:

ופשוט לה ולמה רבי אומר כו'.כלומר דמה טעם דרבי דמאמר קונה בע"כ דגמר מביאה דגדול כלומר דשייכא ביה דעת. והילכך מאמר שפיר הוא דשייך לילף מביאה דתרווייהו לקנות הן:

אבל ויפטור הגט שלא לדעת וחליצה אינה פוטרת אלא לדעת. דבגט ודאי ילפינן מחלוצה דשניהם לפטור הן ולחליצה צריך שיהו מתכוונין לפטור. ובבבלי לא מצינו בהדיא בדין גט שלא לדעת אלא דמשמע משם דכל גט דפוסל בכהונה פוסל ביבמה וכ"פ הרמב"ם פ"ה מהלכות יבום הלכה א':

הלכה ה

מתני' **באיזה צד**. כיצד שתי יבמות ליבם אחד:

צריכות שני גיטין. כרבנן דיש מאמר אחר מאמר ויבומי לא דהיכי ליעבוד אי לייבם לתרווייהו הוי ליה שני בתים ולחדא נמי לא דהואיל וחבירתה אגידה ביה ה"ל בונה שני בתים ומכיון דיהיב גיטא דחדא קם עליה בלא יבנה אף לשניה וצריכה נמי גט:

וחליצה לאחת מהן. ופוטרת צרתה:

מאמר בזו ובעל לזו. צריכות שני גיטין זו גט למאמרו וזו לביאתו:

וחליצה לאחת מהן. ופוטרת צרתה דבגט לחודה לא נפקא בעלת ביאה דביאה פסולה היא:

מאמר בזו וגט לזו. פסל גט האחרונה את הראשונה דקם ליה בלא יבנה וצריכה גט למאמרו וחליצה לזיקתו:

מאמר בזו וחלץ לזו הראשונה. בעלת המאמר צריכה גט למאמר דחליצה דאידך לא מיפקעה למאמרו:

הלכה ו

מתני' **גט לזו וגט לזו צריכות הימנו חליצה**. אחת ואסור בקרובות שניה וכרבנן דאמרי יש גט אחר גט:

גט לזו ובעל לזו צריכה גט וחליצה. דאסור לקיימה דקם עליה בלא יבנה משום גט דראשונה ובגט לחודה לא נפקא דביאה פסולה היא:

ומאמר לזו צריכה גט. למאמרו וחליצה לזיקתו:

אין לאחר חליצה כלום. דאי הדר מקדש לה או לצרתה לא תפסי בה קידושין וכר"ע כדמוקי בבבלי:

גמ' **ע"ד דרבי**. דאמר לעיל מאמר קונה בע"כ:

מהו למאמרו שיהא מאמר לבן תשע. אם מאמרו של בן ט' נמי הוי מאמר דהא לא בעינן לדעת:

ופשיט לה ביאת גדול גומרתו כו'. כלומר דבשלמא בגדול הואיל וביאתו קונה לגמרי הילכך במאמרו אמרינן דקונה ומשייר:

ביאת קטן גומרת. בתמיה כלומר אבל בקטן מי גומר לקנות בביאה דהרי ביאת בן ט' אינו אלא כמאמר בגדול דקונה ומשייר כדלקמן:

מאמרו כו'. ואי אמרת דמאמרו הוי מאמר וקונה ומשייר א"כ מה בין ביאתו למאמרו:

ואית דבעי מימר. דהכי מקשינן דאם מאמרו הוי מאמר א"כ מה בין מאמרו של גדול כו' ולא ניחא להו למיפרך כלישנא קמא דמאי קושיא דבאמת בקטן לא שייך לחלק והילכך מקשי ממאמרו של גדול ומסיק דלית ליה לבן ט' מאמר:

דברי ר"מ. בשם ר"מ דעשו ביאתן כו' דקונה ומשייר:

וכמה דאת אמר כו'. בניחותא דלר"מ כמו דביאתו כמאמר בגדול הוא ודכוותה נעשה חליצת בן ט' כגט בגדול גרסינן וכן הוא לקמן פ' האשה הלכה י"ז וכן בבלי צ"ו דחליצתו לר"מ דוחה כגט בגדול שפוסל ע"י אחין וצריכה חליצה וכן חליצת בן ט' אינה לפטור אלא לפסול:

ורבנן אמרי. דאין לו חליצה ומפרש טעמא ולמה אמרו עשו ביאת בן ט' כו' דהואיל דמצינו ביאה בגדול קונה שלא לדעת ובקטן דאין לו דעת מיהת כמאמר שוויי' רבנן: **אבל דנעשה חליצת כו'**. דהרי חליצת גדול עצמה אינה אלא לדעת:

הלכה ז

מתני' **חלץ וחלץ**. שחלץ לזו וחזר וחלץ לזו וכן חלץ לזו ועשה מאמר לזו או שנתן גט לזו אחר חליצת הראשונה או בעל לזו אחר חליצת הראשונה על כל אלו קתני בסיפא אין אחר חליצה כלום דלאחר שחלץ להראשונה אין כאן זיקת יבמין ואין מעשה האחרון כלום:

או בעל ובעל. שהיתה ביאה בתחילה בעל לזו ובעל לזו או בעל לזו ועשה מאמר לזו או נתן גט לזו אחר ביאה הראשונה או חלץ לזו אחר ביאת ראשונה ועל כל אלו שייך לומר אין אחר ביאה כלום דאין אחר ביאת ראשינה כלום ומעשה האחרון לא חשיבא כלום ומותר בקרובות שני' ודקתני אין אחר חליצה כלום אירשא קאי וכדפרישי' והתרת יבמה לשוק עדיפא לי' למיתני כדלעיל הל' ד':

ובין שני יבמין ליבמה אחת. בכל הני דינים האמורים למעלה ביבם א' ושתי יבמות: מתני' **חלץ ועשה מאמר**. האי דינא תנינן לעיל הלכה ד' והא דהדר תני לה הכא משום סיפא דבעי לאפלוגי בין ביאה לחליצה כדקתני דחליצה לעולם אין אחריה כלום ובביאה דוקא כשהיא בתחלה ולאשמועינן נמי פלוגתא דר' נחמיה ורבנן:

הלכה ח

בין בתחלה. כדקתני חלץ כו' בין יבמה אחת ליבם אחד בין שתי יבמות ליבם אחד כדתני לעיל דשוין לדינא:

בין באמצע. בין מאמר לגט כגון גט לזו וחלץ לזו וחזר ועשה בה מאמר או בבעלת הגט לא מהני המאמר אחר חליצה ולא בעיא גט למאמרו:

בין בסוף. אחר מאמר וגט חלץ אין אחריה כלום וחליצה גמורה היא ואי הדר ועביד מאמר לא בעיא גט משום דחליצה כגירושין גמורין היא וקמה בלאו עלי' ואע"ג דחליצה פסולה הואי:

והבעילה. דוקא בזמן שהיא בתחילה אין אחרי' כלום אבל באמצע ובסוף יש אחריה כלום. והביאה באמצע כגון שהיא אחר מאמר או אחר הגט ואם חזר ועשה מאמר בשלישית אסור בקרובותיה. ובסוף כגון גט לזו ומאמר לזו וחזר ובא על האחת יש אחר ביאה זו זיקת יבמין וכי מפיק לה בעיא חליצה ולא סגי לה בגט:

ור' נחמיה אומר כו' אין אחריה כלום. ונפקא בגט בלא חליצה ואי הדר וקדיש לאידך אחר הביאה אין במעשיו כלום ובגמ' מפרש לפלוגתייהו:

גמ' **תמן**. בבבל אמרינן דברי ר"נ כו' כלומר דטעמא דר' נחמיה דאמר אפילו באמצע ובסוף אין אחריה כלום דסבר ביאה פסולה שהיא לאחר המאמר או לאחר הגט פוטרת ונפקא בגט בלא חליצה ומעשה שאחריה אינו כלום ומפרש ואזיל פלוגתא דאמוראי ואליבא דר' נחמיה:

ע"ד דרבנן דתמן. דאמרי דסבר ביאה פסולה פוטרת אין חילוק בין שהיא לאחר המאמר כו' וכדפרישי' וטעמא כדמפרש בבבלי סוף פירקין דהא טעמא דרבנן דאמרי ביאה פסולה יש אחרי' כלום משום דאי ביאה אחר הגט היא כגון גט לזו ובעל לזו דאמרינן צריכה גט וחליצה ולא סגי בגט לחודי' כשאר יבמה שכנסה דגזרינן ביאה שאחר הגט משום ביאה שאחר החליצה דלא נטעה למימר מדקניא ביאה אחר הגט בביאה גרידתא אלמא מעליותא היא ואתי למיבעל לכתחילה אחרי חליצה. ואי ביאה אחר המאמר היא כגון מאמר לזו ובעל לזו דצריכה שני' נמי גט וחליצה דבלא חליצה לאחת מהן לא סגי לה בגט דגזרינן משום ביאה אחר ביאה דאי אמרת בגט סגי לה דביאה של זו אחר קנין המאמר של זו מעליותא היא אתי למיעבד ביאה אחר ביאה וקא פגע באיסור אשת אח וזה לטעמייהו דרבנן אבל ר' נחמיה סבר דלא גזרינן דהואיל וביאה וחליצה מדאורייתא מידע ידיע דאסור למיבעל בתרייהו והילכך בין ביאה שאחר המאמר בין שאחר הגט פוטרה וסגי בגט ואין אחריה כלום דליכא למיגזר מידי:

וע"ד דרבנן דהכא. דסברי דהא דאמר ר' נחמיה ביאה באמצע דפוטרת דוקא שהיא לאחר המאמר אבל לא שאחר הגט וטעמא דסברי דר' נחמי' נמי גזור אלא דביאה שאחר המאמר לא גזור משום ביאה אחר ביאה דחמירא להו כיון דאיכא איסור כרת דפגע באיסור אשת אח אבל לאחר חליצה איסור לאו הוא דאיכא:

ומתמה הש"ס ולא שמעי. רבנן דתמן הא דאמר ר' הילא בשם ר' יוחנן כו' דמשמע דביאה שאחר המאמר דוקא אמר ר' נחמי' כדתני עשה מאמר בזו ובעל כו':

ור' ישמעאל. ובבבלי נ"א גריס ור"ג דאמר נמי המאמר קונה דאין מאמר אחר מאמר וכן ר"ש נמי אין מאמר אחר מאמר ס"ל כדאמר התם מביאת בן ט' דכמאמר הוא ואין ביאת בן ט' השני אחריו כלום:

ר' נחמיה אומר הראשונה צריכה גט. למאמרו וחליצה לזיקתו:

ואין אחר הבעילה כלום. והשני' נפקא בגט ולא נאסר בקרובות השלישית דאין אחר ביאה שאחר המאמר כלום והיינו נמי כר"ג דביאה פסולה לר"נ כמאמר הוא וכמו דאין

מאמר אחר ביאה פסולה כן אין מאמר אחר מאמר וכן תני בתוספתא בהדיא דהביאה שאינה בתחלה הרי היא כמאמר:

ק"ו **מה כו' אחד בעולה וא' חלוצה אין אחריה כלום**. כלומר אם בעל לזו וחלץ לזו שהיא חליצה פסולה אין אחריה כלום וחליצה דקאמר דפוסלת מן הכהונה ואפי' חליצה שאחר הביאה וכן אמרו בתוספתא שם:

אחד חלוצה ואחד בעולה אינו דין כו' גרסינן. וכן משמע מתוספתא דגריס התם סוף פ' ז' מה חליצה שפוסלת בכהונה חליצה אחר בעילה אין אחרי' כלום בעילה שאין פוסלת בכהונה בעילה אחר חליצה אינו דין שלא יהא אחריה כלום:

ורבנן. סברי דאסור בקרובות שלשתן דביאה פסולה יש אחריה כלום:

וצריכות ג' גיטין. לפי גי' דהכא שני גיטין לראשונות מלבד הג' קאמר. אבל בתוספתא גריס שלש יבמות ליבם א' עשה מאמר בזו בעל את זו וחזר ועשה מאמר בזו ר' נחמיה אומר הראשונה צריכה גט ואין אחר הבעילה כלום מק"ו כו' וחכמים אומרים צריכות שלשה גיטין וחליצה לא' מהן ופוטרת את כולן:

סליק פירקא בס"ד

פרק ו

הלכה א

מתני' **הבא על יבמתו שוגג**. כסבור אשה אחרת היא:

מזיד. לשם זנות ולא לשם מצוה:

באונס. מפרש בבבלי שנתכוין לאשתו ותקפתו יבמתו:

ברצון. דמכוין למצות יבום ואף על גב דפשיט' הוא קתני לה דהכי אורחי' בכל דוכתי'. תוס' ריש פירקין:

אפילו. בבבלי מפרש דלא מיבעיא הוא שוגג או מזיד והיא מכוונה למצוה אלא אפי' דתרווייהו לא מכווני דהוא שוגג והיא מזידה או איפכא אפילו הכי קנה:

קנה. בגמ' מפרש למאי קנה:

בין ביאה לביאה. כדרכה ושלא כדרכה כדיליף בגמ':

גמ' **אנן תנינן אפילו הוא שוגג כו' תני ר' חייא בברייתא אפילו שניהן שוגגין**. ולא דפליג ר' חייא אלא דבמתני' אשמועינן דאפילו שניהן אינן מכוונין לשם מצוה בגוונא דא' מהן שוגג וא' מזיד ור' חייא אשמועינן האי גוונא בששניהן שווין. וכן משמע מהבבלי ריש פירקין דלא פליג ר"ח והרי"ף והרמב"ם דלא הביאו הא דר"ח משום דחד דינא וחד טעמא הוא:

הוון. בני הישיבה בעיי למימר מתחילה דדוקא בפיקח שיש בו דעת כו' דכעין שאמרו כל הראוי לבילה כו':

וחרש כו' לא יקנה אלא לדעת. כלומר הואיל ואין בו דעת לא יקנה ביבמתו א"נ בפיקח ונתחרש דממתינין לו עד שיתפקח:

אשכחו ברייתא דתני ר"ח אחד החרש כו'. שמייבמין אבל לא חולצין ותוספתא היא פ' י"א והביאה הרי"ף ספ"ק:

יבמה יבא עליה. אי לא הוי כתיב אלא יבמה וגו':

שלא לדעתו. שוגג:

ויבמה. בתרא דרשינן אפי' ע"כ שהוא אנוס:

יבמה כו'. כלומר וכן נמי ביבמה:

יבמה יבא עליה כדרכה. דנמי דרשינן מהאי קרא אבל בבבלי ריש פירקין קאמר דכדרכה מלהקים לאחיו שם נפקא ויבמה יבא וגו' אתיא לבין בשוגג כו' ולקחה אייתר לשלא כדרכה:

אפילו מן הצד. נמי כעין שלא כדרכה היא:

שאינה גמורה. אפי' אינו גומר:

אפי' בהעראה. וכדמפרש ואזיל:

שתהא אצבע כו'. זו נשיקה קרוי בבבלי:

ור' בא פליג אליבא דר' יוחנן וכן הוא פלוגתא דאמוראי בבבלי נ"ה אליביה ומסיק דהכנסת עטרה היא אלא דשם קאמר לחד מ"ד דבשפחה חרופה קאמר דהכנסת עטרה ביאה היא והכא לא משמע כן:

מה אנן קיימין. להא דקאמר דהכנסת עטרה גמר ביאה היא:

אם בשאר כל העריות. ולא יהא אלא העראה הא עשה בהן המערה כגומר:

אם בשפחה חרופה. הא בעינן עד שיפלוט הזרע וכדדרי' ר' ירמי' כו' דשכבת זרע כתיב בה:

אלא כן כו'. דהא דאמר דהכנסת עטרה גמר ביאה היא נ"מ לאלמנה לכ"ג וכדאמר ר' בא בר ממל:

הערה בה. נעשית חללה וחייב משום לא יחלל:

חייב משום ביאה. לאו דלא יקח ולהכי קרי לה גמר ביאה:

גמר את הביאה ופלט חייב משום ולא יחלל זרעו. ובבבלי קידושין דף ע"ח קאמר נמי בלא גמר ביאתו חייב שתים אלא דמשם משמע דלאו דלא יקח אקידושין הוא:

תמן תנינן. ריש פ' יוצא דופן:

מטמאות. מכי אתא דם לבית החיצון אע"ג דהעמידוה כותלי רחמ':
יושבת למים. להטיל מים ונפתח רחמה קצת:
והלא כל הטומאות כו'. כלומר שהרי אפי' בטומאת מגע שרץ היא מטמאה אפילו משם ולהלן דגלוי מיקרי אלא שאינה אלא עד בית השיניים בתוך הרחם דשם בית הסתרים מיקרי וכן פריך לה שם דף מ"א ומוחלפת השיטה התם:
ומבין השיניים ולפנים. בין השיניים עצמן כלפנים הן ולא מיטמאה. וכן אמר שם:
ור' יוסי בר בון פליג דכל בית הבושת קרוי בית החיצון. א"נ דלא פליג אלא חד שיעורא הוא כהאי מתני' דאיתמר התם דהויא עד בין השיניים וכן משמע מדברי הרמב"ם ז"ל ריש פ"ה מהל' א"ב:
קנה ולא חלק כו' מה קנה. לענין מאי:
בפרשה. בפרשת יבמין כדמפרש לירש כו' ולאסרה על אחיו בביאה זו ולקמיה מפרש אהי קאי:
קנה כל הדברים. ואפילו בתרומה אוכלת מיד אם כהן היא. ובבבלי כולה פלוגת' דרב ושמואל היא:
ופליגי רבי יצחק ור' מתנייא בפי' הפלוגתא דשמואל ור"י. דלרבי יצחק לא פליגי אלא בשהערה בה כלומר דביאה גרועה זו שהיא בשוגג לא היתה אלא בהעראה אבל בא עליה ביאה גמורה ואפי' בשוגג כ"ע מודים שקנה לכל ור' מתניי' קאמר דלא פליגי אלא שבה עליה ביאה גרועה זו בעודה בבית אביה אבל אם הכניסה לביתו כ"ע מודים שקנאה לכל ואפילו בשוגג:
מתני' אמרה כן. לעיל פ"ד כנסה כו' דמשמע שהכניסה לביתו וכל כניסה במשמע ואפי' בביאה גרועה אבל בבבלי משמע דלא פליגי אלא בביאה שוגג וכיוצא בה אבל בהעראה דקני' נמי בעלמא וביאה היא לכל דבר לא פליגי וכדכתבו התו' שם:
מהו שתאכל בתרומה. בביאה גרועה ומשום דלעיל סתמא קאמר ר' יוחנן קנה בכל הדברים ויש לומר דלענין ליורשה ולהטמא לה ולהפר נדריה קאמר אבל לא לתרומה הילכך מפרש פלוגתייהו הכא בהדי' לענין תרומה וכ"כ התוס' שם ד"ה מן הנשואין דזימנן שהיא כאשתו לכל דבר ולא אכלה בתרומה:
בחיי בעלה. ומשמת בטל קנינו ופסקה מלאכול אוכלת עכשיו דקניה בביאה זו הועיל ובחיי בעל אכלה:
ואם לאו. כגון שמת מן האירוסין דלא אכלה עדיין אינה אוכלת בביאה גרועה. וכן אמר בבבלי דמן האירוסין פליגי:

אפי' נראית לאכול. כגון שהגיע זמן שנותנין לבתולה כו' כדאמרינן בכתובות ומת דאוכלת עכשיו בביאה גרועה:
מתני' כו'. דתני' כוותי' דשמואל וכוותי' דר' יוחנן כדמפרש ואזיל:
מת ונפלה לפני היבם. אפילו הוא חרש אלא שנפלה מן הפיקח כדמסיק:
אם היתה פיקחת. כלומר אשת פיקח מעיקרא ואכלה בחיי בעלה אוכלת ואע"ג דביאת יבם החרש ביאה גרועה היא הואיל ובחיי הבעל אכלה:
חרשת. אשת חרש:
בת ישראל פיקחת כו'. וכן מייתי לה ברייתא זו שם לסיוע לרב דקאמר כר"י:
בזו יפה כח היבם. דמאכיל ואפי' לא אכלה מעיקרא וטעמא דלא גרע ביאת חרש מביאת שוגג ורחמנא רביי' ליבם. ובבבלי מתרץ לה ללישנא קמא אפילו לשמואל:

הלכה ב

מתני' **וכן הבא על אחד מכל העריות**. באחת מכל ביאות הללו:
או פסולות לכהונה. כגון אלמנה לכ"ג כו' פסלה לכהונה משום זונה ואע"פ שאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה פסולה הוא לכהונה כדאמרינן לעיל סוף פ"ג:
וגרושה. נמי אם היא בת כהן מיפסלא בהך ביאה מתרומה דבי נשא:
ממזרת כו'. לאו אפסולה לכהונה קאי אלא למילקי עלי' האי ישראל בהעריי' ובביאה שלא כדרכה איירי:
גמ' **אלמנה לא יקח כתיב יכול אפי' אנס**. האי אפי' אמיעוטא קאי כלומר יכול מדכתיב לא יקח לשון אישות דלא הקפידה התורה אלא שלא ישאנה אבל אנס לא דלא פסלה בביאת אונס:
ת"ל לא יחלל. מדלא כתיב לא יחול כדמסיק:
יכול אפילו הערה. דמיעט' הכתוב דלאו קיחה מיקרי:
ת"ל לא יחול. ה"ל למיכתב וכתיב ולא יחלל לרבות אפי' באונסין ואפי' בהעריי' דעובר בלאו ופוסלה:
עד כדון כר"ע. זו דברי ר"ע דיליף הראה נמי מריבויא דלא יחלל:
כר' ישמעאל. אבל לר"י נפקא לי' מדרשא אחרינא כדתני ר"י כו':
ונא' להלן לקיחה.בשאר כל העריות. בחייבי כריתות ואשה אל אחותה לא תקח:
מה לקיחה כו'. כדיליף בבבלי נ"ד דהוקשו כל העריות לנדה בהערא' אף לקיחה כו' וכן אמרי' בבבלי כר"י חייבי לאוין דכהונ' אתי' קיחה קיחה:
אי מה לקיחה שנאמר. בחייבי כריתות הולד ממזר ונימא נמי בח"ל דכהונה דהולד ממזר:

ומשני ר' יוסי ליידא מילה כו'. כלומר דא"כ לאיזה דבר איצטריך הכתוב לומר ולא יחלל אם הילד ממזר:

לא דממזר רוב. גדול איסורו מן החלל בתמי' והא אפילו ממזר הוא אלא מדכתיב לא יחלל ללמד דחללין הוא עושה ולא ממזרות:

אתא ר' בון. ואמר דמהכא ילפינן ג"ש ושמעינן דאין הולד ממזר:

לקיחה בשומרת יבם. יבמה יבא עליה ולקח' דרשינן ולקחה לו ולא לאיש אחר. א"נ איבמה ליבם קאי דמה לקיחה שנאמר בשומרת יבם דהמערה כגומר וקנאה כדיליף בבבלי ביאה ביאה מחייבי לאוין דקהל לא יבא ממזר ומה התם הולד כשר אף חייבי לאוין דכהונה המערה כגומר והולד כשר. וללישנא קמא דמפרשינן אתי' הא כרבנן בפ"ק דאין ממזר מיבמה:

דא"ר בא בר ממל כו'. כלומר וכדר' אבא דאמר לעיל באלמנה לכ"ג הערה בה כו' חייב משום מחלל זרעו דאלמא דחלל הוא עושה ולא ממזר:

הלכה ג

מתני' **מן האירוסין**. מפני שנתקדשה קדושי עביר' נפסלה מתרומה דבי נשא אם בת כהן היא:

ר"א ור"ש מכשירין. ד שתבעל לו ותעשה חללה כדכתיב ולא יחלל שני חילולין א' לה וא' לזרעה:

נתאלמנו או נתגרשו. מן הכהני' הללו:

מן הנישואין פסולות. דשויוה חללה בביאתו:

מן האירוסין כשרות. דאפי' ת"ק לא פסל מן האירוסין אלא בחייהן שהיא משתמרת לביאה פסולה אבל מתו לא:

גמ' **מה טעמון דרבנן**. ת"ק דפסיל מן האירוסין:

נאמר כאן הוי'. קדוש יהי' לך:

ונאמר להלן. בנערה המאורסה. ובבבלי נ"ו לא יליף מקרא אלא מק"ו ומה קידושי רשות כו':

ונא' להלן ובת כהן כי תהיה וגו'. ודרשי כי תבעל לאיש זר מה להלן כו' אף כאן נישואין דווקא:

ומתמה עלה ר' יוסה דמנא לי' לר"א ור"ש. דארוסה בת כהן לישראל לא אכלה בתרומה וכסתמא דמתני' לקמן פ"ז העובר והיבם והאירוסין פוסלין כו':

לא מן הדין קריא. וכי לא מזה המקרא אנו למדין דכי תהיה משעת הויי' איפסלה דקנייי' בהוי':

הכא כו'. בתמיה דהכא הן מפרשין הוי' לשון אירוסין והכא מפרשי לשון נישואין ולא משני מידי:

מ"ט דרבנין. השתא מהדר לפרש עיקר טעמא דאלמנה לכ"ג פוסלה מתרומה ולכ"ע קאי דאימר קרא דכי תהיה לאיש זר דווקא לישראל שהוא עצמו אינו אוכל ומנא לן דאלמנה לכ"ג או גרושה לכהן הדיוט דאינם אוכלים בתרומה דאימא חללה לכהונה לבד הם עושים:

לאיש. קרא יתירא דמצי למיכתב לזר ודרשינן לאיש המאכיל כלו' אפי' לאיש המאכיל לאשתו אם היא זרה לו אינו מאכיל אותה. ובריית' היא בספרא פ' אמור פ"ה:

והלא דין הוא. ולא איצטריך קרא:

כ"ג. שעושה חללה וביאתו פוסל' מן הכהונה אינו דין שתהא ביאתו פוסלת נמי מתרומה:

לא אם אמרת בישראל. שאין ביאתו לא מחמת פסול אלא מחמת שהו' אינו אוכל ואינו מאכיל אחרות:

תאמר בכ"ג שהוא אוכל ומאכיל אחרות. הכשרות לא תהא כו':

נשבר ק"ו מעתה. וע"כ צריך למקרא לאיש כו':

ה"ג מ"ט אמר ר' אלעזר ור"ש כו' מה עבד לה ר' אלעזר ור"ש משום שהוא ראוי לוכל או משום שהוא ראוי להאכיל כלומר דמ"ט אמרו דווקא נישואין פוסלין ולא אירוסין אם דטעמן משום שהוא עצמו ראוי לאכול וחללה עדיין לא משוי לה או דטעמן משום שהוא ראוי להאכיל לאחרו' והילכך לא ילפינן מקידושי ישראל לבת כהן דפוסל' דהתם או משום שהוא אינו אוכל או משום שהוא אינו ראוי להאכיל ונ"מ כדאמרי' לקמי'. ויש לפרש נמי לפי גי' הספ' מ"ט לא אמר כו' דר"א ור"ש אינם פוסלין אפילו מן הנישואין אלא דווקא כשנבעלו וכדאמר לקמן:

נישמעינה. לזה מן זו המתני' דקתני לקמן ריש פ' הערל פצוע דכא וכרות שפכה הן ועבדיהן יאכלו ונשיהן לא יאכלו דפסלה בביאתו ואם לא ידעה משנעשה כו' יאכלו:

וא"ר אלעזר. עלה דר"א ור"ש היא דסברי משתמרת לביאה פסולה אכלה:

ה"ג אית לך מימר הדא משום שהוא ראוי להאכיל והכא משום שהוא ראוי לאכול. כלומר וכי יש לך לומר גבי פצוע דכא משום שהוא ראוי להאכיל בתמיה הרי אין לך אשה מותרת לו אלא ודאי משום שראוי לאכול וה"נ משום שראוי לאכול הוא. ובבבלי

הכא נמי משוי לה האי דינא למתני' וקאמר לר"א ור"ש מפני שראוי להאכיל עבדיו ולשיטה זו אין נ"מ בטעמא דכ"ג לר"א ור"ש:

לא סוף דבר מן הנישואין. לאו דווקא מן הנישואין קאמר דנתאלמנו פסולות אלא בנבעלו תלי' מילתא דבבעילה משוי לה חללה וכדשמואל בבבלי נ"ז דאמר אין חופה לפסולות:

הלכה ד

מתני' **לא ישא את הבוגרת**. מפרש פלוגתייהו בגמ':

מוכת עץ. דאין לה בתולי' כלל:

יכנוס. דבתר שעת קידושין אזלינן:

אעפ"י שעשה בה מאמר. דלא קנאה קנין גמור כדמפרש בגמ':

חולץ בגמ' מפרש:

גמ' **אלמנה לא יקח**. כתיב ודרשינן בין מן האירוסין כו' כמו דבגרושין דמן האירוסין נמי קריא גרושה וכדאמר בבבלי נ"ט דמהו דתימא נילף אלמנה מתמר דדווקא מן הנישואין קמ"ל:

שוין כו'. כדמפרש ואזיל:

בוגרת כלו בתולי' במעי'. כלו' שנתמעטו קצת ומיהת לא יצאו לחוץ ולר"א ור"ש כשרה דרבתה התורה מבתולי' ואפי' מקצת בתולי':

ואית דמחלפין. בפלוגתייהו דבבוגרת הכל מודים שלא ישא ובמוכת עץ פליגי כדמפרש טעמא דמוכת עץ לא עברו עדיין ימי נעורי' ועדיפא טפי. ומסתברא כלישנ' קמא וכן משמע בבבלי דלא פליגי במוכת עץ:

אחות מוכת עץ. אחות של כהן שהיא מוכת עץ:

לא יטמא לה. דאין הכהן מטמא לאחותו אלא להבתול':

ופריך יאות ר"מ ור"ש על דעתין דאילין תני. כלומר ללישנא קמא דבמוכת עץ לא פליגי ולד"ה לאו בתול' מיקרי' ולר"מ ור"ש שפיר הוא:

מחלפא שיטתין דרבנן. אלא דלרבנן אדרבנן קשיא:

דתמן אינון אמרין נערה כו'. כלומר לעיל בכ"ג דאין כשר אלא בנערה ולא במוכת עץ דלאו בתול' מיקרי' והכא אמרי דיטמא לה והא דקאמר נערה ולא בוגרת לאו דדרש מנערה קאמר דנערה לא כתיבא בכ"ג אלא כדפרישית:

ומשני ר' הילא כל מדרש בענינו. מענינו דקרא ושניא הכא גבי טומאה דרביי' קרא כדמסיק:

פרט לאנוסה ומפותה. דלאו בתולה היא ואייתר לא היתה לאיש לרבות מוכת עץ אע"ג דלאו בתולה היא אין הוייתה ע"י איש:

ע"י אחר. ע"י דבר אחר שנשרו וכן דרשי ר"מ ור"י בבבלי דף ס':
הקרובה לרבות הארוסה. וזה נמי כשיטת ר"מ ור"י התם דאפי' ארוסה שלא נתגרשה מטמא לה דקרובה מיקריא הואיל ולא נישאת:
אליו לרבות הבוגרת. דלא תימא דנילף בתולה בתולה מכ"ג להכי צריך קרא:
ה"ג תמן אינון אמרין קרוב לא ארוס' אליו לא גרושה והכא אינון אמרין הכין. וכן גי' הרשב"א ז"ל וגי' הספר נשתבשה מהא דלעיל. כלומר דפריך דמחלפא שיטתייהו בארוסה דהתם גבי אשתו דכתיב כי אם לשארו הקרוב אליו ודריש לה בת"כ פ' אמור קרוב ולא ארוסה דאין מטמא לארוסתו והכא אמרינן דארוסה קרובה מיקרי':
ומשני דכל המדרש בענינו הוא דאחותו לעולם היא בפנים. כלומר לעולם אחותו מיקרי' ואעפ"י שנתארסה קרובה היא עד שתצא לחוץ ותנשא דאז לא יטמא לה:
אבל ארוסתו לעולם היא בחוץ. לו ואינה קרובה אצלו עד שתכנס לפנים ותינשא לו דאז מטמא לה. ובבבלי מסיק כרבי יוסי ורבי שמעון דארוסה שנתגרשה דווקא קרובה מיקרי':
אנוסתו ומפותתו. של כ"ג לא יכנוס דכתיב בתולה יקח בשעת ליקוחין תהי' בתולה:
ואם כנס כו'. ובבבלי שם גרסינן אנוסת ומפותת עצמו לא ישא ואם נשא נשוי אנוסת ומפותת חבירו לא ישא ואם נשא הולד חלל כר"א בן יעקב ואמר רב עלה ומוציא בגט ואלא הא דקתני ואם נשא נשוי לומר שאין משלם קנס במפותה וכדפי' רש"י שהמפותה אין משל' קנס אלא כשאין כונסה ואהני ליה נישואין למיפטרי' והכי נמי צריך לפרש אליבא דרב דאל"כ מ"ש אנוסת ומפותת עצמו דאין מוציאין מידו ושל חבירו דמוציאין מידו הא בתרווייהו בעול' היא בשעת לקיחה אלא ע"כ כשיטת הבבלי אתיא ובריש דקאמר אין מוציאין מידו נמי לענין קנס קאמר וכמסקנת הפוסקים כרב. ואם נפרש דחולק על מסקנת הבבלי צריך לחלק דהואיל ובעולת עצמו היא אין מוציאין מידו וכרב אשי שם דסופה להיות בעול' תחתיו ועיקר:
לא ישא את הקטנה. דכתיב אשה ולא קטנה ובריית היא בבבלי דף ס"א דבעינן שיצאת מכלל קטנות ולכלל בוגרת לא באת:
אבל נושא את הממאנת. וקס"ד דנושאה מיד כשיצאת במיאון:
לא בקטנה היא. בתמיה דאין גדולה יוצאת במיאון:
ומשני ממתינין כו'. דאין מיאון פוסלה לכהונה כגט כדתנן לקמן פ' ב"ש וקמ"ל דאפילו לכ"ג כשרה ובשלא נבעלה מיירי. וכן משמע בבבלי דף נ"ט:
אירס את האלמנה כו' ודכוותה. בקטנה דאם אירסה ואח"כ נתמנה שיכנוס:

ופריך קורא אני אשה ולא קטנה. וזה למאי דגרסינן בבבלי שם כ"ג שקידש את הקטנה ובגרה תחתיו מהו בתר נישואין אזלינן ואסורה או בתר אירוסין אזלינן ושרייא ופשיט לה ממתני' אירס את האלמנה כו' ודחי לה שאני התם דכתיב כי אם בתולה מעמיו יקח אשה והאי אשה קרא יתירא הוא ודרשינן מינה לרבות דאם אירס אלמנה ונתמנה לכ"ג דיכנוס ופריך הכא נמי כתיב אשה ומשני אחת ולא שתים ופי' רש"י דאחד יש לך לרבות ולא שתים ומה ראית הא אישתני גופה הא לא אישתני גופה. והיינו נמי דפריך הכא קורא אני כו' דבשלמא אלמנה יש לך לרבות ואע"ג דהכא שתיהן שוות הן לרבות דלא אישתני גופייהו מ"מ פריך דאחת מרבינן ולא שתים ומנא לך לומר דקטנה כוותה דאלמנה:

הערמ' עשה וה"ג שאל פריומה וייתב לאמה בגוי' שמעת וקבלית עלה ותנינן יצא כו'. פריומה היא חופה. וכן הוא לקמן פ"ב דכתובות ותיבה אחת שנחלקה לשתים היא. וה"פ דהרי כמו דאמרינן בבגרה תחתיו דנשתני' היא בין אירוסין לנישואין ואם בתר קיחה דאירוסין אזלינן שרייא כן הכא נמי דנשתנה הוא בין אירוסין לנישואין ואם בתר קיחה דאירוסין אזלינן שרייא דכהן הדיוט הי' והיינו דמקשי דמנא לך דבתר קיחה דאירוסין אזלינן דאין לנו לרבות אלא אחת וכדפרישית וע"ז משני דלעולם בעלמא לא אזלינן בתר קיחה דאירוסין כיון דעדיין מיחסר' כניסה לחופ' ואלמנה שאני דרחמנא רביי' והכא דאמר בקטנה יכנוס מיירי דע"י הערמה שעשה היה ומפרש מה היא הערמה ששאל וביקש ממנה שתשב ותכנוס עמו לחופה וסברת וקבלית עלה ולפיכך אזלינן הכא בתר קיחה דאירוסין כיון דהאירוסין בעודו כהן הדיוט עם כניסת החופה היו וקמ"ל דאעפ"י שנכנסה לחופה ולא נבעלה עד שנתמנה לכ"ג דמותר לכונסה ולקיימה:

ותנינן יצא שמה כו'. מתני' היא בשילהי גיטין ואמרינן שם לא שישמעו קול הברה אלא כדי שיהיו נרות דולקות ומטות מוצעות ובני אדם נכנסין ויוצאין ואומרים פלונית נתקדשה היום וכלומר דמייתי סייעתא כמו דאמרינן שם דמהני מנהג הנישואין להחזיק הקול שתהא מקודשת ולא תינשא לאחר בלא גט ה"נ מהני מנהג הנישואין שעשה עמה בשעת האירוסין להחזיק' כנשואה לו בעודו כהן הדיוט ואעפ"י שלא נבעלה עד שנתמנה לכ"ג רשאי לקיימה ואפי' היא עדיין קטנה:

אף ב"ש מודי בה. אמתני' קאי דקתני אעפ"י שעשה בה מאמר בעודו כהן הדיוט ה"ז לא יכנוס וקאמר דאפי' ב"ש דסברי דהמאמר קונה ביבמה וכן ר"ש מ"מ לאו קנין גמור הוא וכדאמרינן לעיל ריש פ"ב:

ולא. אבל לא כר"א בן ערך דקאמר שם דקונה קנין גמור וכאשתו היא כבר:

הדא מסייע. מתני' דאמרה כ"ג חולץ מסייע למ"ד לעיל פ"ג סוף הלכה א' דחליצה פטור היא ולא כקנין מיקרי דאי כקנין אומרים לכ"ג עבור על ד"ת בתמיה וכן הוא שם:

הלכה ה

מתני' **כהן הדיוט**. לאו דווקא כהן דאפילו ישראל אסור בשאין לו בנים והא דנקט כהן מפ' בגמרא:

שהיא זונה האמורה בתורה. כדיליף טעמא בגמ':

גיורת ומשוחררת. לפי שהעכום"ז שטופי זימה הן ובניהם ילדי זנונים המה ולפיכך תנן סתמא ואפילו היא פחותה מבת ג' ויום א' שלא נבעלה:

ושנבעלה בעילת זנות. כגון ישראלית שנבעלה לפסול לה:

גמ' **הא ישראל כו'**. בתמיה:

עוד הוא אסור בה. דודאי ישראל נמי אסור בה דהרי מצוו' על פ"ו:

אלא בגין כו'. אלא בשביל דתנינן שם בסיפא דמתני' גיורת כו':

וכולהון לכהן. דכולהו לא שייכי אלא לכהן ולא לישראל ולפיכך לא תנינן ברישא ג"כ לישראל. והכי מפרק לה בבבלי שם:

בין שורותם יצהירו. ועל דור המבול קאי שלא היתה כו' ודרך כרמים קדריש לשון עשיית פירות ובב"ר דריש נמי כן ובנוסחא אחרת:

ולא יפרוצו שלא כו'. וכדאמרי' בבבלי שם כל בעולה שאין בה פירצה אינה אלא בעילת זנות וטעמא דר' יהודא קא מפרש:

עדה. כך דרכן של בני המבול היה לוקח לו ב' נשים א' שותה כוס עיקרין שלא תתעבר ויהא מתעדן בגופה והא' לפריה ורביה ובב"ר גריס איפכא עדה דעדה מיניה וצלה שהיתה יושבת בצלו:

מתיבין. חכמים לר"י לדידך דאיילונית זונה היא:

הגע עצמך שהיתה עקרה. כלומר שנתעקרה עכשיו ואין סופה לילד או שהזקינה ולדבריך זונה קרית לה בתמיה ויהא אסור לקיימה:

תני ר' לעזר אומר אף הפנוי כו'. וכ"ש נשוי שמזנה על אשתו דחשובה זונה תו' שם:

ה"ז בעילת זנות. ועשאה זונה לפסול מן הכהונה. בבבלי בהרבה מקומות ובפירקין דף נ"ט:

הדא אמרה כ"ג כו'. בבבלי קידושין דף י' איבעיא להו תחילת ביאה קונה או סוף ביאה קונה ונ"מ לכ"ג דקני בתולה בביאה דאם סוף ביאה קונה נמצאת בעולה משעת הראה שלא לשם קידושין ואסורה ליה. והיינו דדייק הכא מדאמר ר"א הרי זו בעילת זנות ולא קאמר עשאה זונה (כגי' הבבלי) ש"מ דמשהערה בה עשאה זונה והילכך קרי לבעילה

עצמה בעילת זנות ולא אשמעינן דתחילת ביאה חשובה היא ומדחשיבא להשוות לה לזונה כן נמי חשיבא לענין קנייה וא"כ זאת אומרת דכ"ג מותר לקדש בבעילה כר"א. אבל בבבלי שם מסיק דכל הבועל דעתו על גמר ביאה אם לא שהערה בה ופירש מיד או במפרש שדעתו לקנות בהעראה דהא קי"ל דהעראה קונה וכב' התירוצים של התוס' שם דשניהם אמת לדינא וכ"כ הרא"ש שם:

הלכה ו

מתני' **לא יבטל**. שאם לא קיים פ"ו חייב לישא אשה בת בנים נ"י:

ב"ש. טעמייהו יליף בגמ':

עשר שנים. כדיליף בגמ':

אינו רשאי לבטל. אלא יגרשנה או ישא אחרת עמה:

גירשה מותרת לינשא. ולא אמרינן דעקרה היא דשמא מיניה הוי ולא מינה ולענין הכתובה מפ' בגמרא:

האיש מצוה כו'. כדיליף טעמא בגמ':

גמ' **ב"ש כו'**. טעמייהו דילפי ממשה דכיון שהיו לו שני זכרים פירש מן האשה ולא ילפי מברייתו של עולם דס"ל אין דנין אפשר משאי אפשר כדאמר בבלי ס"ב:

וב"ה. סברי דנין וילפי מברייתו של עולם ושם מפרש טעמייהו דב"ה דלא ילפי ממשה משום דמשה מדעתי' הוא דעבד והכא ע"כ לא ס"ל האי טעמא כדלקמן:

לכן צרכה. לכן צריך אתה ע"כ לפרש דב"ה מוסיפי אב"ש ואפילו זכר ונקבה קאמרי:

דלכן. דאם לא כן אלא דוקא זכר ונקבה קאמרי א"כ הוי מתניתא מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ואמאי לא חשיב לה בעדיות. ומשמע דפליג אבבלי דהא לטעמא דהתם דמפרש דליכא למילף ממשה דמשום שכינה עשה ואסור לכל אדם לעשות כן א"כ ב"ה דוקא זכר ונקבה קאמרי. ולשיטת הבבלי נמי אפשר לפרש דכיון דב"ש נמי דוקא שני זכרים ס"ל וכדפירש"י ז"ל במתני' וגי' אחרת הי' להרשב"א ז"ל בדבריו שם א"כ לית כאן קולא וחומרא כ"כ הרשב"א ז"ל:

בני בנים כבנים. דאם היו לו בנים ומתו דלא קיים פ"ו וכדמסיק בבבלי שם ואם הניחו בנים קיים ודוקא בני בנים שהזכרים יהיו מהבנים:

בני בנות. כלומר אם הזכרים מהבנות אינם כלום וכדמפרש ואזיל:

בן בן כו'. דאם הזכר מהבן והנקבה מבת עולין וקיים פ"ו:

בת כו'. אבל.איפכא לא וזה כאביי שם דאמר ברתא לברא לא אלא דשם קאמר אליביה דברא לברתא מהני וכ"ש הוא מברתא לברתא והכא משמע דדוקא ברא לברא וברתא לברתא אבל מסקנת הפוסקים כרבא שם דאפי' איפכא עולין דהא איכא שבת:

איילונית כו'. ובבלי שם לא קאמר אלא הסריס וחד טעמא אית להו וכ"פ הרמב"ם ז"ל בט"ו מהל' אישות הלכ' ד':

טעמא דהן תנייא. טעמי' דהך תנא דמתני' שהה עמה עשר שנים כו' דגמרי' מאברהם דכתיב מקץ וגו' ואח"כ לקח הגר:

צא שנים. דהשנים שהי' בח"ל מקודם לא נחשבו ומשום דעון ח"ל גרם ודוקא לאברהם מפני שנענש על שחזר מא"י לחרן אבל לא לדורות כן משמע מהרמב"ם ז"ל וכן פי' הרא"ש ז"ל:

ותני כן. בתוספתא פ"ח חלתה היא כו' כלו' מהיו חולין מייתי ראי' דאמרינן דאפשר שאותו העון שגרם להן להיות חולין מנעם נמי מלהוליד כמו דישיבת ח"ל באברהם וכן פי' הרא"ש ז"ל לפיכך חלה כו' בבבלי ס"ד:

או שהלך לו למדינת הים. דהואיל שלא היה אצלה וכ"פ הרמב"ם ז"ל שם הלכה י"א:

נישאת כו'. יש לה כתובה כשיוצאת וכן לשני ולשלישי דסבירא ליה כרבי שמעון ב"ג בבלי שם דבתלתא זימני הוא דהוי חזקה ובבבלי דף ס"ה קאמר דלשלישי לא תנשא אלא למי שיש לו בנים:

לשלישי עצמו אין לה כתובה. דסבר לה כרבי דבתרי זימני הוי חזקה:

מה דיחזרון קדמאי עלה. להוציא ממנה הכתובה שנתנו לה דהרי איגלאי מילתא שהיא גרמה:

ופשיט לה יכולה היא למימר. עכשיו נתעקרה היא וכן פשיט לה בבלי אשלישי להאי מ"ד דב' זימני דמצי אמרה השתא הוא דכחשי:

מהו דתחזור היא על רביעי. לתבוע ממנו הכתובה דאיגלאי מילתא שהוא היה הגורם:

ופשיט דאומרים לה שתיקותיך יפה מדיבוריך. כיון דיכול לומר אילו הייתי יודע שאת בת בנים לא גרשתיך ונמצא גט בטל למפרע ובני' ממזרין. אבל בבבלי מסיק דאי איתא דמצי אמר לה הכי אי איהו שתקא אנן מי שתקינן אלא דמטעם זה הוא דפטור מליתן לה הכתובה דאמרינן השתא הוא דאיברית:

נבעלה וראתה דם מחמת תשמיש וכן בפעם השני אית תניא דתני. דלא תבעה פעם ג' דסבר כרבי:

ואית תנייא תני דג' תיבעל דסבר לה כרשב"ג. וזה מסתייעא לפי' רש"י בנדה דף ס"ו דקאמר שם נמי בהא משמשת פעם א' וב' ושלישית דכרשב"ג אתיא ולא כר' וכדלקמן:

הוין. בני הישיבה בעיין למימר דהני תנאי כהני תנאי דמ"ד הכא דשלישית לא תיבעל לו אלא תתגרש דהוחזקה להיות רואה מחמת תשמיש כמ"ד הכא דמשלישי אין לה כתובה:

ברם כמ"ד כו'. ומשמע מהכא דלא מחלק בין איסורא לממונא א"נ דהכא נמי איסורא הוא דהרי סתמא קאמר לשלישי כו' ואפילו אין לו בנים:

הוון בעי מימר כו'. דמתחילה היו רוצים לדמות גם בהא דתליא בפלוגתא דלעיל:

השלישית. שנישאת פעם שלישי:

ודחי לה הש"ס דאפי' כמ"ד בכתובה יש לה מג' דבתרי זימני לא הוי חזקה מודי הוא במילה שלא ימול לג' דהואיל וסכנה היא בתרי זימני הוי חזקה. אבל בבבלי מדמה לה לענין פלוגתייהו כי היכי דפליגי בנישואין פליגי במילה אלא דהש"ס מסיק שם דאנן נקטינן בנישואין ומלקיות כרבי ובוסתות ושור המועד כרשב"ג וטעמא דמילתא דנישואין הואיל ואיסורא הוא לחומרא ומלקיות כיון דעבר ושנה בחייבי כריתות מבערין עושי רשעה מישראל אבל וסתות כהאי דתנן אין אשה קובעת וסת לסמוך עליה להיות דיה שעתה עד שתקבענה שלש פעמים משום דוסתות דרבנן נינהו ובשור המועד נמי משום דממונא הוא ולא מפקינן ממונא אלא בדבר הברור אבל בקטלנית דסכנה היא וכן במילה לחומרא נמי כרבי וכן מסקנת הפוסקי':

מעשה כו'. ובבבלי שבת דף קל"ד גריס שלישי הביאתו לפני וצ"ל לפי הגי' דהכא דר' נתן סבר כי היכי דפליגי בנישואין פליגי במילה וכרשב"ג אתיא דאין לומר דמעשה הכי הוה דא"כ מאי אסהדותיה וכגוונא דאמרינן הכא בבבלי גבי אחיות והרב אלפס ז"ל בפ' אלו טרפות גריס כמו הכא:

היו לה בנים כו'. אמתני' קאי דקאמר מונה משעה שהפילה וכן אם הי' לה בנים ומתו מונה משעת מיתה משום דיכולה היא למימר רוחא כו' אותו רוח רעה שגרם לחנוק ולהמית בני גרמה לעשותה עקרה מאז:

טעמא. דהך תנא דאמר האיש מצוה כו' וכבשה כתיב לשון יחיד מי דרכו כו' וכרב נחמן בר יצחק בבלי שם:

ר' יעקב בר אחא כו'. דפליג אר' ירמיה דאין הלכה כריב"ב אלא אם תובעת לינשא לאחר דבאה מחמת טענה בעינא חוטרא לידא ומרא לקבורה דאז הדין עמה וכן מסיק בבבלי דבכה"ג כייפינן ליה להוציאה וליתן כתובתה משלם:

עמך הייתי. כשאמר ר' חנינא:

ולא איתאמרת. ולא כך אמר דהלכה כריב"ב אלא דוקא אם היתה תובעת כו' כדלעיל:
הדא הוא דתנינן תמן. סוף מס' תענית ואיתא נמי התם להא וכלומר דכה"ג נמי אשכחן התם דחד אמר בשם ר' חנינא הכי וחבירו מזכירו דלא כך נאמר:
ביקש ר' לעקור ט' באב. ולא לגמרי דהרי אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא שרצה לעוקרו מחומרא שיש בו יותר משאר תעניות. תו' מגילה דף ה':
ולא איתאמרת הכי. לא ביקש לעקור ט' באב אלא אותה שנה בלבד:
טובים השנים שהייתי טועה בדבר עכשיו טוב לי שלמדתוני האמת:
סליק פירקא בס"ד

פרק ז

הלכה א

מתני' **עבדי מלוג**. מה שאשה משיירת לעצמה ואינה כותב' בכתובת' נקראים נכסי מלוג שהבעל מולג הנכסים כמליגת תרנגולים מפני שהוא אוכל פירות אותן נכסים ואם פחתו פחתו לה ואם הותירו הותירו לה ונכסי צאן ברזל הם הנכסים שהכניסה לו ומה שהוסיף הוא לה וכתבו בכתובה סך הכל קבל עליו פלוני כך וכך ונקראים צאן ברזל שהקרן קיים כברזל שאם מתו כלן חייב הבעל לשלם ולפי שהיו רגילין ליתן להרועה צאן והוא מקבל אחריותן כפי השומא אפילו אם מתו כל הצאן לכך נקראו הנכסים שהבעל מקבל עליו אחריותן נכסי צאן ברזל:
עבדי מלוג לא יאכלו. לפי שהן שלה והיא חללה:
גמ' **מניין לכהן כו'**. בבבלי ריש פירקין:
ועבדיה עבדים. לקמיה מפרש:
קנין כספו. קרא יתירא הוא ודריש הכי כי יקנה קנין כספו נפש שעבדו קנה עבד הוא יאכל בו:
ור' יעקב דריש מהם יאכלו. קרי בהם נמי והם יאכילו:
בעבד שקנה עבדי' ע"מ שיהיה לרבו כו'. וכן גריס נמי הרשב"א ז"ל ופיר' דמיירי דיהיב להו אחר מנה לקנות ע"מ שישמשו להן והם קנו אותן ע"מ שישמשו האדון והוא כעין נכסי מלוג שהגוף לאשה והפירות לבעל:
אבל בעבד שקנה ע"מ שלא יהי' לרבו כו' גרסינן. לפי הגי' של הרשב"א ז"ל וטעמא דכיון שאין לרבו רשות בהן כלל לא אכלי דכלהו כי אכלי מכחו של כהן קא אכלי:
קנינו הוא. כלו' קנינו של עבד בלחוד הוא ולית ליה לכהן קנין כלל בגווייהו והילכך לא אכלי:

כל הקודם בהן זכה. דכהפקר הן:
והכא. במתני' לא קנין קנינו הוא בתמיה ואמאי עבדי מלוג לא יאכלו:
ומשני ר' הילא הראוי כו'. והרי היא חללה ואינה ראוי' לאכול:
משום קנס. וכדרבא שם דרבנן גזרו בהו כדי שתאמר אני ועבדיי אינם אוכלין וכזונה היא אצלו ותצא ממנו:
מה נפיק. מאי בינייהו בין הני ב' טעמים:
עבד ערל כו'. דלא שייכא בי' קנס:
בעבדי צ"ב פליגין. אמוראי דלקמן:
מכרן. הבעל אינן מכורין ולקמן מפרש לה במאי פליגי:
ואת אמרת אכין. בתמי' דהרי כשלי הן ואמאי אין לו רשות למכור:
הרי עבדי מלוג. דנמי אוכלין בבת ישראל שנישאת לכהן ואפ"ה אתה מודה בהו דאינן מכורין דהן ודאי לאו שלו הן:
משלך נתנו לך. כלומר בעבדי צאן ברזל דלאו מדאורייתא אכלי כדמסיק:
בדין הוא שלא יאכלו. דהרי הם לאו כשלו ממש אלא הואיל וחייב באחריותן קתני וכן קאמר רב ספרא בבלי שם והן אמרו והן אמרו:
עבדי מלוג. ברייתא בבלי ב"ק דף פ"ט:
לאשה. אם הפילה היא שינו או סימאה עינו יוצא לחירות:
אבל לא לאיש. שאין גופו קנוי לו:
ועבדי צאן ברזל יוצאין לאיש. אלמא דכשלו הן וכר' אליעזר וכן מביא הבבלי פירקן מזה סייעתא לר' אמי דאמר במכנסת לו שום הדין עמו כשאומר דמים אני נותן וא"כ לר' אמי אם רצה למכור נמי מוכר וכן משמע שם:
מאי עבד לי' ר"י. לההיא ברייתא:
קל הוא בשיחרור. דאעפ"י דאינן כשלו לענין מכירה לענין שיצא לחירות מיהת מחשבינן כשלו שהקלו בשיחרור כדאשכחן דחילקו בזה כהדא כו':
העושה עבדו אפותיקי. לב"ח מזה יהא לך פירעון:
אינו מכור. וב"ח גובה ממנו. מימרא דרבא בבלי ב"ק דף י"א ובכמה מקומות:
משוחרר. כמימרא דרבא בכמה מקומות ובפירקין דהקדש חמץ ושיחרור מפקיעין מידי שיעבוד דאלמא דשאני לן בין מכירה לשיחרור:
אינן ביום ויומיים. כדין המכה עבד כנעני שלו:
בין לאיש בין לאשה. דאלמא דלאו כשלו הן. ובפ' החובל שם לא גריס עבדי צ"ב ושם קאמר אליבא דר"א אינן בדין כו' כדמפרש התם טעמא:

מה פליגין. השתא בעי הש"ס במאי פליגי ר"י ור"א לעיל:
בשמכרן לעולם. פליגי והתם הוא דקאמר ר"י דאינן מכורין וכדמסיק:
אין תימר כו'. כלו' דאם נימא דדוקא בשמכרן לעולם:
ולא בשמכרן לשעה ד"ה מכורין. כלו' דלמכירת שעה לא פליגי דד"ה בזה מכורין ואין המכר בטל מיד אלא לכשתגבה:
אין תימר כו'. או דנימא בשמכרן לשעה הוא דפליגי ואפילו בזה קאמר ר"י דאין מכורין כלל:
אבל מכרן לעולם. כלומר דלא פליגי במכרן לעולם דבזה ד"ה אינן מכורין:
נישמעינ'. לזה מן הדא ברייתא:
דתני' העושה כו'. וכן מביא בבבלי גיטין דף מ"א:
ה"ז מכורה. לשעה:
והלוקח יחוש לעצמו. שאם ימות או יגרשנה המוכר תטרוף כתובתה ממנו שאינה מכורה אלא כל זמן שהוא חי ולא גירשה כדמסיק שמכרו לשעה וכן הב"ח אם לא ימצא משאר הנכסים לגבות:
אינה מכורה. כלל אפי' לשעה:
שלא עלה כו'. שאין דרכה של אשה לחזור על ב"ד ולפיכך המכר בטל מיד:
אמרו. ואמרו בני הישיב' בזה דאתיא דר"א דאמר בנכסי צאן ברזל מכורין כרבנן דהכא דנכסי צאן ברזל שוין הן לאפותיקי:
דר"י כרשב"ג. דאמר נמי דהמכר בטל:
הוי בשמכרן כו' וש"מ דבמכרן לשעה פליגי ר"י ור"א דמדמי להו לפלוגתא דרבנן ורשב"ג והתם בשמכרן לשעה הוא כדפרישית:
ולד בהמת מלוג. ברייתא בבבלי כתובות דף ע"ט וכדמפרש התם טעמא דרבנן חיישי למיתה הילכך ולד בהמת מלוג דאי מייתא לא כליא קרנא דאיכא עורה לבעל:
ולד שפחת מלוג. דאי מייתא כליא קרנא לאשה:
חנניה כו' ולד שפחת מלוג כולד בהמת מלוג גרסי'. כדגריס התם וכן מוכח הכא מדלקמן דקא מותיב לרב על דעתך כו' ורב כרבנן:
הוו ידעין. דר' יוחנן פסק כחנני' וכן מסיק בבבלי כחנני' דלא חיישינן למיתה:
על דעתך דאת אמר משל אשה הן. ולד שפחת מלוג וקס"ד דטעמא דרב דלא מחשב לולדות כפירות דהן לבעל אלא כשבח הנכסים הן ואין לבעל בהן כלום:
מעתה. דשבחא קרית להו לא יטול הבכור פי שנים בולדות שילדו לאחר מיתת אביהן דהא קי"ל דאין הבכור נוטל פי שנים בשבח:

הגע עצמך. תשובת רב היא שהשיב לשמואל לדבריך דשבחא משוית להו ואפ"ה לק"מ דהגע עצמך בהכניסתן קטנים וגדלו דודאי של אשה הן כדלקמן דנוטלתן כמה שהן ואת מודה לי בזה דהבכור נוטל פי שנים בכה"ג דשבח מחמת עצמן הן וכן נמי בולדות דכשבחא דאתיא ממילא הוא. ומיהו עיקר טעמא דרב כדפרישית ומש"ה מחלק בין ולד בהמה לולד אשה:

הכניסתן ילדים. ונעשו נערים נוטלת כמה שהן:

הכניסה לו כו'. ובבבלי דף ס"ז גרסי' אמר רב יהודה הכניסה לו שני כלים באלף זוז ושבחו ועמדו על שני אלפים א' נוטלתו בכתובתה ואחד נותנת דמים ונוטלתו מפני שבח בית אביה ונראה דהכא נמי גרסי' הכין דאל"כ מאי מוסיף ר' אבא לקמי' וה"ג. הכניסה לו שני כלים היו יפי' ככתובתה נוטלת בכתובתה וקמ"ל דהדין עמה כשאומרת כלי אני נוטלת:

הי' אחד יפה ככתובתה. כגון ששבחו ועמדו עד הכפל בזה פליגי רב הונא ור"נ דחד אמר הואיל ויותר על כתובתה הוא במיתן דמי ומישקל לא אמרי' הדין עמה וכמהו דתימא דקאמר התם לרב יהודה:

ור' אבא מוסיף דאפילו היה אחד ומחצה. מן השני בכתובתה לא אמרינן בזה הואיל ויש לו חצי השני דהוא נותן דמים אלא היא נותנת דמי המותר מהשני ונוטלתו שלא עלה על דעתו שישתמש אחרים בכליה לאחר שיגרשה:

מתניתא אמרה כן. תוספתא שהבאתי לעיל דאם הכניסתן בדמים כו' כלומר דאפי' הוקרו היא נותנת דמים ונוטלתן:

מלוג מלוג. כעין מליגת הראש כלומר שהוא אוכל פירות והקרן קיים:

תמן תנינן. בבכורות פ"ב דף י"ו:

המקבל צאן ברזל מעכו"ם. ששם אותן בדמים קצובין והישראל מקבל אחריות עליו עד לזמן ובאותו זמן מה שיוולדו יחלקו ביניהן:

פטורין. וולדות של אותו צאן ברזל כשיגדלו ויבכרו פטורין מן הבכורה:

הוולדות לראשון. לעכו"ז הנותן:

הוולדות לשני. לבעל המקבל ממנה דהא אפילו וולד בהמת מלוג אמרינן לעיל לבעל:

ומשני ר' יוסה דהתם ע"י שעיקרה. האם נמי שייכה לעכו"ז כדמפרש התם דאלו עכו"ז בעי זוזי ולא יהב לי' תפיס לבהמה ואי לא משכח בהמה תפיס לולדות והוי יד עכו"ז באמצע ופטורה מן הבכורה:

ברם הכא. לא שייכא יד האשה כלל בעיקר כ"ז שלא גירש' לפיכך הולדות ג"כ לבעל:

הלכה ב

מתני' **בת ישראל שנישאת לכהן**. אפי' עבדי מלוג יאכלו דהוי קנינו שקנה קנין וכדילפינן לעיל מקנין כספו:

הלכה ג

מתני' **בת ישראל שנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת**.אעפ"י שיש לה בנים ממנו והיא אוכלת בתרומה:

לא יאכלו עבדי'. עבדי צ"ב ודקתני עבדי' מפרש הכא בגמ' וטעמא לפי שהן של יורשין ויש לעובר חלק בהן וקסבר ר' יוסי דעובר במעי זרה זר הוא כדמסיק טעמי' בבבלי:

שהעובר פוסל. אם בת כהן לישראל היא והניחה מעוברת ואין לה בן אחר פוסלה מלשוב אל בית אביה:

ואינו מאכיל. שאם היתה בת ישראל לכהן והניחה מעוברת אין בו כח להאכילה והוא הדין לעבדיו:

אף בת כהן לכהן. כלומר דרבנן הוו סברי דטעמיה דר' יוסי הוא משום דסבר הילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל וא"כ אפילו בת כהן לכהן אין העבדים אוכלין בתרומה מפני חלקו של העובר שהרי עבדיו הן ואין אוכלין אלא בשבילו והוא אין בו כח להאכיל:

מתני' **העובר**. פוסל בת כהן שניסת לישראל ומת והניחה מעוברת כדמפרש טעמא בגמ' ואינו מאכיל בבת ישראל לכהן דשאינו ילוד אינו מאכיל:

גמ' **כיני מתני**'. כן צריך לפרש המתני' דהא דקתני עבדי' לאו דוקא דעבדי' והן עבדי מלוג יאכלו שהם שלה ואין לעובר חלק בהן:

עבדיו. עבדי צאן ברזל הן הוא דלא יאכלו:

דל כן. דאם לא כן אלא אפילו עבדיו לא יאכלו קשיא דהרי היא אוכל' בשביל הבנים שיש לה:

ועבדיה אינן אוכלין. בתמי' הא קי"ל כל שהיא אוכלת מאכלת:

אם מזו. אתה בא להשיב:

אפילו היא לא תאכל. כלומר דאפשר דאין ה"נ דהיא אינה אוכלת שהעובר פוסלה:

לא דר' יוחנן פליג. דלדידי' אפי' היא אינה אוכלת ואעפ"י שיש לה בנים דבזה ודאי אף ר"י מודה אלא לא אמר דאם מזו כלומר מהוכחה דר' אלעזר לא מוכחא מידי דמנא לך לומר לר' יוסי דאין העובר פוסל אפילו אמו:

אתא עובדא. ששאלו לפניו אם הלכה כר' יוסי או לא:

ואנן. רואין דהציבור נוהגין שאין מאכילין עבדים בכה"ג. א"נ דהשאלה היתה על עבדיה ואמר אעפ"י שאין הלכה כן הלך אחר המנהג דאפילו עבדיה נוהגין שלא להאכילן. ובבבלי קתני ברייתא בהדיא דעבדי מלוג יאכלו לר' יוסי:

הדא אמרה. מדהיא אוכלת:

אין העובר פוסל גרסי':

את מי שהוא ראוי לאכול. דכיון שיש לה בנים ראוי' לאכול היא:

את מי שאינו ראוי לאכול. אם היא בת ישראל לכהן ואין לה בנים שאין ראוי' לאכול כשמת אפילו היא מעוברת אין בו כח להאכילה וכן העבדים:

הי' בת. אם יש כאן בת עם העובר מאכלת עבדים וכדלקמיה:

שכן כו'. כלומר דמוקי טעמא כדאמר אביי בבבלי שם על דברי ר' ישמעאל בר"י ומיירי בנכסי' מועטים דתקינו רבנן הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים והיינו דקאמר שכן ראוי' הבת לתופשן לנכסים מועטין מן המזונות בשביל מזונות ומיירי נמי שיש בן עם הבת דאז מתקנתא דרבנן היא דתופשת למזונות ולפיכך אין כאן להעובר זכיה דממ"נ אם העובר זכר הוא לא עדיף מהאי בן דקאי ושקלינהו רבנן מיניה ואוקמינהו ברשות בת ואי נקבה היא אכתי לית לה זכיה דכל כמה דלא נפקא לאויר העולם לא תקינו לה רבנן ואוכלין העבדים בשביל הבת אבל אם אין כאן בן בהדי בת אית לי' זכיה לעובר נקבה מדאורייתא בתורת ירושה ומפרשים מילתיה דר' ישמעאל הכי הבת עם הבן מאכלת אבל בן לבדו אינו מאכיל:

ואשה אינה ראוי' כו'. בתמיה הרי האשה תופסת למזונות בנכסים מועטין ואפילו אצל הבת דקי"ל עשו אלמנה בנכסי' מועטים כבת אצל בן וא"כ אמאי אינה מאכלת אפי' היא מעוברת:

ומשני ראוי' היא כו' ולאבד מזונתה גרסי'. כלומר כשהאלמנה תובעת כתובתה אזי מפסדת מזונותיה ולפיכך לא פסיקא ליה למיתני א"נ דלא עדיפא תקנתא דילה להאכיל אצל העובר משום דראוי' היא לתבוע כו':

וקשיא כתובה מד"ת. כלומר בשלמא בשביל כתובת אשה ומזונותיה למאי דס"ד דמאכלת שפיר דמד"ת היא וכמ"ד כתובה דאורייתא:

ומזון הבנות. אלא מזון הבנות תקנתא דרבנן היא בנכסין מועטין:

ודבריהן עוקרין ד"ת. בתמיה דבשביל מזון הבנות נאמר שמאכילין תרומ' שהיא ד"ת הרי מן התורה אין להן זכיה בנכסי' וא"כ אכתי העובר פוסל:

ומשני כמ"ד מאליהן קבלו את המעשרות. פלוגתא היא בפ"ו דשביעית הל' א' דלחד מ"ד מאליהן קבלו תרומות ומעשרות בבית שני כדדריש התם ר' אלעזר דכתיב ובכל זאת אנחנו כורתים אמנה וגו' דמשמע שמעצמן קיבלו עליהן וא"כ תרומה נמי דרבנן היא וכדמסיק לקמן:

אשכחת. מצינו שר' ישמעאל בר"י חולק על ר' אבון והוא אביי לקמן דאשכח בריית' דמאליהן כו' ור' ישמעאל פליג דמד"ת הן כדלקמן:

דא"ר סימון כו'. סוגיא זו הובאה לעיל במס' שביעית שם דקחשיב תחומי א"י כל שהחזיקו עולי בבל ופליגי באשקלון אם כלחוץ היא או לא וקאמר דנמנו על אויר אשקלון וטהרו מטומאת ארץ העמ':

מפי ר' פנחס בן יאיר. מכח עדותו שהיו יורדין לשם על היריד של ישמעאלים דאלמא לא גזרו עליה לטמא משום ארץ העמים שהרי כהנים היו כדמסיק:

וטובלין. מפני צינורות של גוים שניתזו עליהם:

למחר. וחזרו ליום המחרת למנות עליה לפטור מהמעשרות דלא חשו להאי עדות דס"ל כהאי מ"ד אשקלון לחוץ:

ומשך כו'. שהיה רגיל לסמוך עליו ומשך ידיו ממנו כדי שיבין שאין דעתו מסכמת לזה:

למה לא אמרת לי מפני מה משכת כו'. למה לא שאלת הטעם על שמשכתי ידי והייתי אומר לך דאתמול הייתי מהמנוים לטהר ועכשיו אמנה עמהם לפוטרה מן המעשרות ולהחשיבה כח"ל:

אני טמאתי ואני טהרתי בתמי'. והר"ש ז"ל פי' דבשלמא בטומאה אין כאן בית מיחוש אני טמאתי כו' דגזירה דרבנן היא:

עכשיו. אבל לענין מעשרות אני אומר לך שמא נתכבשה מד"ת להתחייב במעשרות וכמ"ד שם לעיל דאע"ג דלא כבשו עולי בבל נתחייבו מד"ת כאלו כבשו והאיך אני פוטרה ואלמא דסבר ר' ישמעאל דמן התורה נתחייבו ופליג על הברייתא דאביי:

מאימתי היא טמאה משום ארץ העמים לא גרסי' הכא ואגב גררא דהתם נסבה דפליגי שם לבתר ההיא דלעיל:

אשכח תני כו' ואמר יאות כו'. כלומר השתא מסיק לשינויא דלעיל דאליבא הברייתא דאביי דמדרבנן הוא שפיר הא דאמרינן דמזון הבנות מאכילין בתרומה דדבריהן עוקרין דבריהן:

מעשרות. לאו דוקא דכולל נמי תרומות כדאמר התם:

היו שם זכרים. אצל העובר מאכילין כדמפרש טעמא. והגי' נשתבשת בכאן וה"ג היו שם זכרי' מאכילין שהן שני ספיקות ספק זכר ספק נקבה ספק בן קיימא ספק לא בן קיימא וספק דבריהן להקל. כלומר דהעובר ספק נקבה ולא יהי' לה חלק עמהן ואת"ל זכר ספק נפל הוא וכדעת ר"ש בן יוחי בבבלי שם דכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות ומיעוט מפילות סמוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והוו ליה זכרים מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן והיינו דקאמר דהוי כספק דבריהן ולהקל:

נקבות אינן מאכילות. שהוא ספק אחד וספק מד"ת להחמיר:

מה נפשך זכר הוא כו'. כלומר דאין כאן אלא ספק א' שמא נפל הוא אבל ספק זכר ספק נקבה ליכא דמ"נ אם זכר הוא כל הירושה שלו ואם נקבה היא תטול חלקה עמהן והוי ספק מד"ת ופוסל וכמ"ד דתרומה בבית שני מד"ת היא:

הלכה ד

והיבם. אי בת כהן שומרת יבם לישראל פוסלה ואי בת ישראל לכהן אינו מאכילה דקנין כספו אמר רחמנא וזו קניין אחיו היא כל זמן ששומרת ליבם אבל אחר שיבמה הרי היא כאשתו לכל דבר:

והאירוסין. בת כהן מאורסת לישראל פסלה ובת ישראל לכהן אינו מאכילה וגזירה מדרבנן היא שמא ימזגו לה כוס ותשקה לאחי':

והחרש. אי בת כהן לישראל היא פסלה דקנאה בתקנתא דרבנן ואי בת כהן לישראל לא מאכילה דקנין כספו אמר רחמנא וחרש מדאורייתא לא קני:

ובן ט'. מפרש בבבלי ס"ח דאפסולין קאי בן ט' ויום א' מן הפסולין שבא על הכהנת או על הלויה וישראלית שאוכלין תרומה בשביל בניהם נתחללה בביאתו ופסולה מלאכול תרומה. ואי בת ישראל נשאה לכהן בן ט' ויום א' אינו מאכילה שאין קניינו קניין גמור:

ספק שהוא בן ט' כו'. הוי נמי כבן ט' ופוסל ואמילתא דלעיל קאי:

ספק שהביא כו'. לעיל קאי לענין האירוסין דקטן שקידש אשה ספק הביא ב' שערות וקידושיו קידושין ספק לא הביא פוסל בת כהן המאורסת לו מן התרומה. רש"י. והרמב"ם ז"ל מפרש בחולץ ליבמתו קאי דנפל הספק אם הביא ב' שערות וחליצה גמורה היא או לא חולצת ולא מתייבמת ואדלקמיה קאי:

נפל הבית עליו ועל בת אחיו. שהיא אשתו ספק הוא מת ראשון ונפלו שתיהן לפני אחיו ופטורה צרתה משום צרת הבת ספק היא מתה ראשונה ובשעת נפילה לא הויא צרתה צרת ערוה כדתנן בפ"ק וכלן אם מתו כו' צרותיהן מותרות ולפיכך צרתה חולצת כו' ובגמ' מפרש דאיידי דאירי בספק לחומרא תני להא בהדייהו:

גמ' **בזו מדת הדין לוקה**. בעובר:
שאם מעשה. דאם חשוב הוא לפסול יהא חשוב נמי להאכיל:
ואם אינו מעשה להאכיל לא יהא מעשה לפסול גרסי'. וכן הוא בתוספתא פ"ט:
ופריך יאות כו'. ומה טעמייהו דרבנן באמת:
וקאמר דהם יאכלו כתי'. קרי בי' נמי יאכילו הראוי לאכול כו':
הרי ממזר. דאין אוכל ותנן לקמן דמאכיל אם אמו בבת ישראל שניס' לכהן וילדה הימנו בת והבת נשאת לעכומ"ז ועבד וילדה בן ומתה הבת והבן קיים דמאכיל לאם אמו שיש לה זרע מכהן:
ומשני שנייא היא. גבי ממזר דכתיב יליד בית ודרשינן מ"מ. ובבבלי סוף פירקי' דריש זרע אין לה עיין עלה:
מעתה כו'. כלומר דתרצת שאינו מעשה להאכיל ואכתי קשה דלא יהא נמי מעשה לפסול:
שנייא היא. דזה דרשינן נמי מקרא דפוסל דכתיב ושבה ודרשינן פרט לשומרת יבם דלאו שבה מיקריא ואכתי אגידא בי' וכנעורי' פרט למעוברת דדוקא בזמן שהיא דומה לנעוריה:
הדא אמרה כו'. כלומר דס"ל להאי תנא דמקרא ילפי' דפוסל ואינו מאכיל:
וקאמר מיליהון דרבנן. דלקמן פליגי דסברי דלאו מן התורה הוא דהעובר פוסל:
דאמר זעירא תני תמן כו'. ברייתא זו לא מצאתי לא בתוספתא ולא בת"כ:
מה אנן קיימין. הא דקאמר דמעוברת אינה משלמת את החומש:
אם בבת כהן כו'. מאי ארי' מעוברת אפילו ילדה הימנו בנים אינה משלמת החומש דאינה זרה לתרומ' מיקרי'. ואפי' בעודה נשואה לישראל תנן בפ"ז דתרומות דאינה משלמת החומש כדדריש בספרא דכתיב בחומש וכל זר לא יאכל פרט לזו שאינה זרה:
אלא כן כו'. על כרחך דמיירי בבת ישראל מעוברת מכהן ואם את אומר דאין בעובר ממש להאכיל מן התורה כדדריש לעיל א"כ למה אינה משלמת החומש:
וישלמו כו'. ממעוברת קאמר דתשלם גם החומש דהרי זרה היא אלא ע"כ דרבנן דהאי ברייתא פליגי אהאי דרשא וס"ל דאסמכתא בעלמא היא:
חרש פוסל. קתני במתני' ומתמה הש"ס לא כן כו':
טובלת. משום ביאה כדכתיב ואשה כי ישכב איש אותה שכבת זרע וגו' (ויקרא ט"ו) דאלמא דאין החרש פוסל:
בחרש פוסל. כלומר חד מהני פסולין ולא אסתם חרש קאמר

בחרש יבם. שהיא זקוקה ליבם חרש וקמ"ל דפוסלה משום דאגידא בי' ביבם הפיקח דפוסל:

ספק שהוא בן ט' כו' לפסול. כלומר דמחשבינן ספק כודאי בן ט' לפסול ובפסולין מיירי כדפרישית במתני':

נפל כו' והכא כו'. נראה דה"ג והכא אתינן מיתני צרות אלא בגין דתנינן ספקות תנינן ספק צרות כלומר דמתמה מה שייך הכא למיתני צרות במתני' וקאמר משום דאיירי הכא בספקות לחומרא תני נמי לספק צרות בהדייהו וכדפי' רש"י ז"ל במתני':

הלכה ה

מתני' **האונס והמפתה**. כדמפרש ואזיל:

והשוטה. אפי' ע"י חופה וקידושין לא פוסל ולא מאכיל דאין קנינו קנין ולא תקינו ליה רבנן נישואין כדמפרש טעמא בבבלי ריש פ' חרש דאין אדם דר עם נחש וכן לקטן והא דלא תני הכא קטן משום דקתני בסיפא וילדה דלא מיתני לי' לקטן. תוס' דף ס"ט ד"ה והמפתה:

הרי אלו פסולין. שהרי נתחללה בביאת פסול לה ותני סיפא דהכא לגלויי רישא דלעיל בבן ט' ויום א' דמוקמינן לה בפסולי כהונה דלא תאמר רישא בפסולי קהל דוקא. תוס' ס"ח ד"ה רישא ועיין לעיל פ"ו הלכה ה' במראה ד"ה ושנבעלה:

הי' ישראל שבא על בת כהן. באונס או בפיתוי שלא לשם קידושין:

עיברה לא תאכל. דהעובר פוסל ובגמרא דייק עלה:

נתחתך כו' תאכל. מיד והה"ד אם ילדתו ומת:

עיברה לא תאכל. שהעובר אינו מאכיל:

גדול משל אב. שהבועל אינו מאכיל לפי שלא בא עליה לשם קידושין ולאו קנינו הוא ובנו מאכילה:

גמ' **הדא אמרה**. מדקתני האונס והמפתה לא פוסלין:

שאין כו' בפנוי'. דלא נעשית זונה ולאפוקי מדר"א וגרסי' הכא הא דבתרה ודלא כר"א כו'.

הדא מסייעא כו'. מתני' דקתני שוטה אינו פוסל ועיין לעיל במראה ד"ה לא כן:

אנוסה כו'. לעיל סוף פ"ג ומייתי לה הכא דדייק ממתני' דקתני עיברה לא תאכל אבל מספיקא לא חיישינן שמא מעוברת היא כדחיישינן בנשואין וכדאמרינן התם טעמא אשה מזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר:

אמר ר' יונה. לפני ר"י הוכחה זו ממתני' בשם ר' בא:

לא תקבל. זה ממנו דשאני תרומה דקל היא כו' ולפיכך לא חששו בה מספק אבל ליוחסין חששו דמעלה עשו ביוחסין וכדמסיק:

אילו. דמה אילו כו' שמא כו' בתמיה דודאי אוכלת כשאין לה זרע ולא חיישינן לעיבור:
ולענין העובר. כלומר אבל להנשא ודאי אסורה וחיישינן להעובר וצריכה להמתין:
אם אינן ראויין כו' ואילו הן כו'. ובפסולי קהל מיירי וזהו כגי' ר"ח שם כדפרי' במתני':
כל שזרעו פסול כו'. ולאפוקי מצרי שני ואדומי שני דאין זרעו פסול כדאמר בבלי שם:
ומה ביניהון. בין ר' יוסי ור' שמעון בן גמליאל:
מ"ד כל שזרעו כו'. וזה נמי מקצת זרעו פסול דבנו פסול עד סוף העולם:
וזה הואיל ואת מותר בבתו את מותר באלמנתו גרסינן. כדקי"ל עמוני ולא עמונית:
דברי חכמים. אבל לדברי חכמים קאמרי ר' ירמי' כו' בת גר עמוני כו' דאעפ"י שהן מותרות אלמנתו אסורה דביאתו בעבירה היא:
משלח שאול שלח לשאול לבה"מ בת כו' וקס"ד דמשום אלמנה של גר עמוני כו' שאיל וה"ק מי נימא הואיל ובת עמוני ומצרי שני מותרות אלמנתו מותרת:
לא שמיע לי כו'. דס"ל דאעפ"י כן אסור באלמנתו דביאתו בעבירה:
וכל כו' ועוד ראי' לגר עמוני נקט דהא זרעו פסול:
ומשני הש"ס דלא כן צריכה לשאול אלא בשהיתה כו' ולענין בת גופה קא מיבעיא ליה:
שלא תאמר. כמו אם נימא דהואיל והאם נתחללה אסורה הבת לכהונה:
ועוד מן הדא כו' דמייתי ראי' דפליגי ר"י ור"ל בבת ועל כרחך בשאמה מישראל היא ופליגי אם כשרה לכהונה הואיל ונתחללה האם:
ור' יוסי בר בון דחי לה דבזקנות פליגי. ר"י ור"ל באמן אם כשרות לכהונה הואיל והבת כשרה ובפלוגתא דר' יוסי ורשב"ג לעיל אבל בבת ד"ה לא אמרינן הואיל וא"כ נפשטה הבעיא דר' אלכסנדרי' דהא אמרי רבנן לעיל דאעפ"י שאת מותר בבתו את אסר באלמנתו:

הלכה ו

מתני' **העבד פוסל משום ביאה**. אם בא על הכהנת פוסל' מתרומה כדיליף טעמא בגמרא:
ואין פוסל משום זרע. אם יש לה זרע לבת כהן מישראל כשר שהוא עבד דלאו זרעו מיקרי:
ונכבש. נדחק ולשון גנאי הוא:
ה"ז עבד. שולד שפחה כמוה:
בת ישראל לכהן. ומת בנה מכהן ובנו בן בנה קיים והוא עבד לא תאכל בתרומה דלאו זרע הוא:
בת כהן לישראל. ומת אביו תאכל בתרומה דאע"ג דולד בעלמא פוסל האי לאו זרעו הוא דלא שדינן ליה בתר אבוה:

גמ' **שיש לה עליו**. דיש לו אלמנות וגירושין בה חוזרת בזו אני קורא ושבה וגו' יצאו עכומ"ז ועבד כו' וכן אמר בבלי שם:
הרי אלמנה שזינתה. לאו דוקא אלמנה אלא בת כהן פנוי' שזינתה דהרי אין לה אלמנות וגירושין ביה והא דנקט אלמנה משום דאקרא קאי דכתיב אלמנה וגו':
וחוזרת. כלו' דלא נפסלה מן התרומה כדתנן במתני' דלעיל ולא משני מידי:
ר' יוסי לא אמר כן. כטעמי' דר' יוחנן אלא דמקשי על דבריו דמחלפ' שיטתי':
בגיטין. בפ"ק דגיטין הלכה ה' דקאמר שם כותים משום מה הן פסולין דאפי' למ"ד גירי אריות הן הואיל וחזרו ונתגיירו לשם שמים מ"מ אין מקבלין אותן כדמקשי התם:
וקאמר ר' יוחנן כו'. והתם גריס משום ר"א הולד ממזר. והרי הן כשאר אומות שנשאו בנות ישראל ולקמן מסיק לקושיא דמחלפא שיטתיה:
בקידושין. ובפ' בתרא דקידושין נמי אמר שם הל' י"ד דלר"י ולר"ל לתרווייהו הולד ממזר:
הכא אמר לי' משום גרמי'. נראה דה"נ גרסי' ר' יוחנן בשם ר' אליעזר משום עכומ"ז כו' כדגריס בגיטין והילכך מפרק לה דהכא בקידושין קאמר ר"י מטעמא דנפשיה והכא דקאמר טעמא משום חוזרת בשם ר' ישמעאל היא דלא ס"ל הולד ממזר ולא קשה מידי כדמקשי חזקי' לקמי':
שכן לדברי חכמים כו'. טעמא דר' יוחנן קאמר דס"ל הולד ממזר כחכמים דמתני' דלקמן:
ר' חזקי' לא אמר כן. כלומר דגריס ר' יוחנן בשם ר' ישמעאל התם ולפיכך מחלפ' שיטתי' כו':
והכא הוא אמר את שיש לי כו'. בתמי' דהשתא הולד ממזר הוי מיפסיל בביאתו מיבעיא וקרא למה לי וכן מקשי לה בבלי עשרה יוחסין דף ע"ה:
סלקית. כשעליתי לסחורה שמעתי מהם שהיו דורשים זה הטעם מובת כהן כו' ואמרתי להם שפיר האי טעמא דאין הולד ממזר מעכומ"ז ועבד והילכך צריך קרא:
כר' יהושע. לא גרסי' אלא כר"ע דאיהו אמר יש ממזר מח"ל:
שאין כו'. וכשמעון התימני:

הלכה ז

מתני' **ממזר פוסל ומאכיל**. כדדריש בבבלי שם דכתיב וזרע אין לה מ"מ דלזרע זרעה לא איצטריך דבני בנים הרי הן כבנים כי איצטריך קרא לזרע פסול:
גמ' **ומקשה לית הדא מתני' פליגא על רב כו'**. ובמתני' אמרי' הולד ממזר:
פתר לה רב בעכומ"ז פסול כו'. כגון מהנך פסולין דלעיל נתין ועמוני כו'. אבל בבבלי מוקי לה כמ"ד הולד ממזר וכן גריס שם לרב ועיין בהחולץ:

הלכה ח

מתני' **כ"ג פעמים שהוא פוסל**. את בת כהן מן התרומה משום זרעה מישראל:
מאכיל את אמו. לאחר מיתת אביו:
ופוסל את אם אמו. אפי' לאחר מיתת אמו דאי לאו הוא היתה אם אמו חוזר' לתרומת אבי' לאחר מיתת בתה:
לא כבני כ"ג. כלומר לא ירבו כמותו בישראל שהוא פוסלני מן התרומה:
ולא כבני מפ' בגמ':
גמ' **תני בר קפרא בן יומו כו'**. כדאמרי' בפ' יוצא דופן ודנקט' הכא אמתני' כלומר לאו דוקא כ"ג דאפי' בן יומו פוסל לבת כהן מישראל או מאכיל לבת ישראל לכהן אלא ראוי להיות כ"ג כו' כלומר כהן כשר הוא ופוסל אם אמו:
כיני מתני'. מתני' דקתני לא כבני לאו דוקא הוא דהא לאמו ממש מאכיל הוא אלא כן אנו מפרשין לא כבן בתי כו' כדמפרש ואזיל:
ובת ישראל כו' ונישאו שניהן זה לזה. ומתני' דקתני סתמא והל' הבת ונישאת לכהן נוכל לפרש נמי דנישאת לכהן שנולד מבת ישראל. והא דנקט' בכה"ג משום דדייק זאת אומרת משמע אבל אם אמו אחריתא אוכלת. לומר דלא משכחת לה שיאכיל אמו ויפסול אם אמו אלא בבן בתה אבל לא בבן בנה:
סליק פירקא בס"ד

פרק ח

הלכה א

מתני' **הערל**. כהן שמתו אחיו מחמת מילה אינו אוכל.בתרומה כדיליף בגמ':
נשיהם ועבדיהם יאכלו. דהא מכלל כהנים לא נפקו אלא דאינהו גופייהו מחסרי תקנתא:
נשיהם. של פצוע דכא וכרות שפכה לא יאכלו דשווי' חללה בביאתם דנבעלה לפסול לה:
ואם לא ידעה. שלא בא עליה משנעשה פצוע דכא והיתה לו נשואה מקודם לכן:
הרי אלו יאכלו. דהואיל וכבר אכלה:
לא יאכלו בתרומ'. עד שיטבלו דס"ל גר שמל ולא טבל כעכומ"ז דמי:
גמ' **איש איש**. כתיב אצל אכילת תרומה איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב וגו' (ויקרא כ"ב) לרבות את הערל כטמא דלא יאכל תרומה:
או. אימא לרבות האונן:
ולא אסרתי לך משום אנינה גרסינן:

או נאמר כו'. דממעט נמי משום ערלה. א"נ דגרסינן ולא אסרתי משום ערלה לחודי'. דמה ראית לרבות ערלה ולמעט אנינה:

עד כדון כר"ע. זו היא שיטת ר"ע וכן אמר בבלי דף ע"א:

כר' ישמעאל. ולר' ישמעאל נפקא לי' מג"ש כדתני כו':

תושב ושכיר. כשיטת ר"א בבלי שם:

לא למדו תושב תושב גרסינן:

אלא דברי' האמורים בפרשה. בפסח גופי' דכתיב וכל ערל לא יאכל בו אבל אנינות פסח גופי' ממעשר ילפינן כדלקמן דיליף ממנו ממנו. וכרבא שם וכדמסיק:

טומטום ואנדרוגינס. דאינן אוכלין בקדשים ממקום אחר ילפינן דלא כתיב בפסח גופי' וכן אונן ילפינן ממעשר שני:

הרי הוא אסור לאונן. דכתיב לא אכלתי באוני ממנו:

טעון מחיצה. לפנים מחומות ירושלים אבל תרומה נאכלת בגבולין:

הא לפי שיש בזה כו'. תרומה אסורה לזרים ומעשר טעון מחיצה:

לא צרכו. לא דקדקו חכמים ללמד א' מחבירו:

קדשים. שאר קדשים דמנין אתה למד:

מן הפסח. אי אתה יכול ללמוד דאיכא למיפרך מה לפסח שכן יש בו משום שבירת העצם משא"כ בקדשים:

שהוא למד מן הלמד. דהרי תרומה עצמה ילפינן מפסח ותרומה קדש איקרי וקי"ל אין למדין מן הלמד בקדשי':

הוי כו'. ע"כ צריך אתה ללמוד בג"ש ממנו ממנו ומופנה הוא ואין משיבין:

שנאמר בפסח. אל תאכלו ממנו:

ממנו שנא' בקדשים. והקריב ממנו אחד מכל קרבן גבי אכילת תרומת לחמי תודה (ויקרא ז'):

ממנו שנא' במעשה. לא אכלתי באוני ממנו (דברים כ"ו):

ומופנה הוא. בתמיה לעיל קאי דיליף ג"ש דתושב ושכיר:

והלא דרושה היא. דתושב ושכיר של תרומה צריך לדרשה כדמפר' ואזיל:

זה קנוי קניין עולם. עבד הנרצע:

קניין שנים. סתם עבד עברי:

קניין עולם אינו אוכל. בתרומה דלא קני ליה רבי':

קניין שנים אוכל. בתמי':

בא השכיר. יתירא ללמד ע"כ דהאי תושב לקניין עולם הוא דאתא:

ומשני ר' מתיה. דשל פסח מופנה הוא:
מכיון דכתיב וכל ערל. כלומר דעל כרחך תושב ושכיר הנא' בפסח בעכומ"ז הוא דהא כתיב לא יאכל ולגופי' לא איצטריך דהא כבר כתיב וכל ערל לא יאכל בו אלא לאפנויי והוה מופנה מצד א' וס"ל לר' ישמעאל דלמדין ואין משיבין ובבבלי מתרץ לה אליבא דר"א וכדפירש התוס' שם:
ע"ד דר"ע. דיליף מאיש איש האי תושב ושכיר לאיזה דבר נאמר בתרומה:
כההיא כו'. דאיצטריך לגר שמל ולא טבל דאינו אוכל כדאמר רבי הילא וכן רבי יסא בשם רבי יוחנן:
למוהלן. ולא טבלו:
מגלגל עמהן. אולי יחזרו ויתרצו:
מותר למוכרן לעכומ"ז. ואין מלין אותו בע"כ. ובריית' היא בבלי החולץ דף מ"ח:
הכל כמנהג המדינה. ומותר למכרן לפי המנהג:
בעא מיקרוץ. שהיה רוצה לפרוש ולילך לדרכו:
למה. המתין עד למחר אם מפני כבוד הזקן ר' יודה הנשיא שצוה לו להמתין או משום דאין מטבילין גרים בליל' דמשפט כתיב ביה. א"נ י"ל דרבי יודה הנשיא היה רוצה לילך וביקש ממנו ריב"ל להמתין ור"ז מסתפק אם מפני כבוד הזקן ריב"ל חש להמתין או משום כו' וא"ל דמשום הדין דאין מטבילין בלילה:
ולא הורו. להם להתיר וכן אמרינן בבלי שם דף מ"ו:
עבד תושב לעולם. עבד שלא קיבל עליו למול לעולם הרי הוא כעכומ"ז לכל דבר וכגון שהתנה מתחלה עמו ע"מ כן וכדאמרינן בבלי שם איזהו עבד ערל שמותר לקיימו זה שלקחו רבו ע"מ שלא למולו:
וכן גר תושב לעולם. הרי הוא כעכומ"ז לכל דבר:
רבי שמואל כו'. פליג דס"ל כהאי מ"ד לקמן דגר תושב צריך לקבל עליו כל המצות ולפיכך כל י"ב חודש מגלגלין עמו:
ר' שמואל כו'. כלומר דרבי שמואל לטעמי' דאמר גר תושב צריך לקבל על מנת שיהא אוכל נבלות כלומר שלא יעבור אלא זה אבל שאר כל המצות צריך לקבל עליו:
אמר רבי הילא. לדידך יאמרו הדברים ככתבן וכדלקמיה:
ומפרש רבי יוסי ב"ח. מה יאמרו דכתיב לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה וכתיב או מכור לנכרי. וה"פ דלמאי דפליג ר"מ ור"י בבבלי פסחים וע"ז דף כ' לר"מ אחד גר וא' עכומ"ז בין במכירה בין בנתינ' והא דכתיב או מכור ההוא להקדים תיננה דגר למכירה דנכרי ור"י סבר דברים ככתבן לגר בנתינה ולנכרי במכירה ודייק מדכתי' או מכור דאלו

להקדים לא צריך קרא כיון דגר אתה מצוו' להחיותו סברא הוא והקשו התוס' בע"ז כיון דסברא הוא למה נכתבה נתינה דגר כלל במכ"ש ממכירה דנכרי ידעינן ותירצו דאי לא כתב נתינה דגר ה"א דאסור ליתן לו נבילות כדי שיתן לב להתגייר לגמרי ע"כ. והיינו דקאמר הכא לדידך דאמרת דצריך לקבל עליו כל המצות חוץ מנבלות וא"כ מעכשיו יאמרו להחליט כר"י דדברי' ככתבן מדכתיב או דלא קשיא ל"ל נתינה דגר כלל כיון דע"כ לדידך סברא הוא להקדים משום דאיכא למימר דהוי אמינא דאסור ליתן לו כיון שאינו חסר אלא אכילת נבלות ויתן לב להתגייר:

איתתניי תני כו' עד שיכפור כו'. כלומר דאינו צריך אלא לכפור בעכומ"ז ובהא לחודי' סגי ופלוגתא היא שם פרק השוכר את הפועל דף ס"ד:

עד שיכפור בעכומ"ז כעכומ"ז. כלו' שיבטל העכומ"ז שלו וקמ"ל בזה דגר תוש' מבטל העכומ"ז כמו העכומ"ז. ובעיא היא שם:

מדברי כולהון כו'. קושיא היא דמאי קמ"ל ר' בא בזה דאפי' למ"ד דעובד עכומ"ז ואינו צריך לקבל עליו אלא שלא יאכל נבילות אע"פ כן מבטל הוא העכומ"ז כעכומ"ז:

דעל כן מה כו'. כלו' דאי לאו הכי דאשמעינן ר' בא מה הייתי אומר דאינו מבטלה אליבא דהאי מ"ד הואיל והוא מצוו' על עכומ"ז:

ועכומ"ז אינם מצווין על עכומ"ז. בתמי' ואפ"ה מבטלין וכן גר תושב. ומשני רבי יוסה דלהכי איצטריך למימר שלא תאמר הואיל ושוה לישראל באלו ג' דברים כו' ולא יבטל כישראל:

לפום כן. צריך לאשמעינן דאפ"ה מבטל כעכומ"ז הואיל ובר מיפלח לעכומ"ז הוא. אבל בבבלי קאמר רב נחמן שם מסתברא דפלח מבטל דלא פלח לא מבטל:

מאן תנא בלא יעשוק. דקאמר לעיל דגר תושב יש בו משום לא תעשוק שכר שכיר:

רבי יוסי בר' יהודה היא כדתני כו'. ברייתא בבלי ב"מ דף קי"א:

ר' יודה כו'. זו מילתא באפי נפשה ופלוגתא היא ג"כ בכריתות דף ט' ושם גריס רבי יוסי כר"ש דהכא:

כישראל בי"ט. דאוכל נפש בלבד מותר אף לגר תושב בשבת כן:

כישראל בחולו של מועד. דמותר לו כל מלאכת האבוד:

מגבב. מלקט כדי שלא יתקלקל מה שנקצר כבר:

כתיב וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אותו (**שמות י"ב**). ודייקינן עבד איש ולא עבד אשה בתמיה ובריייתא היא בבלי החולץ שם:

אלא דהכי דרשינן עבד איש. עבד שהוא גדול ובן דעת אתה מוהלו בע"כ אבל בן איש נכרי בעלמא שאינו עבד אי אתה מוהלו בע"כ:

ורבי יוחנן בעי עלה דמשמע בן קטן דלאו איש הוא אתה מוהלו בע"כ:
ואפילו כבנו של אורכניס בתמיה. אורכניס שם עשיר וגדול בדורו היה וכן מצינו בש"ס הזה בכמה מקומות כעין זה כלו' דמתמ' דהיכי ס"ד לומר דאתה מוהלו בע"כ:
הא כיני. כלומר כה"ג נמי אשכחן דבעי רבי יוחנן כעין זה:
מצא בתוכה תינוק מושלך. מתני' היא במס' מכשירין פ"ב בעיר שישראלי' ונכרים דרין בה ומצא בה תינוק מושלך אם רוב נכרים נכרי וקאמר עלה דאם הטבילו לשם עבד כו' ובעי רבי יוחנן נמי עלה דאפילו הוא כבנו של אורכינס אמרינן דמטבילו לשם עבד בתמיה:
לא אמר כן. כהאי דרשא דלעיל אלא דהכי דריש עבדך עבד שלך אתה מוהלו בע"כ ואי אתה מל בע"כ בנך איש דגר הבא להתגייר אין לו כח למול בנו גדול בע"כ. וזה כלשון הב' דפירש"י שם:
כההיא כו'. דאמר לעיל הלוקח עבדים ע"מ למוהלן דמשמע דע"מ שלא למוהלן רשאי לקיימן ואין יכול למוהלן בע"כ ומהא דאמרינן הכא סייעתא לרבי הילא:
מה נפשך. כלומר טעמא הוא דמפרש דאם ע"מ למוהלן לקח כעבד איש הוא ואין רשאי לקיימן ומוהלן בע"כ:
ואם ע"מ שלא למוהלן כבן איש הוא. דמתחלה התנה ע"מ כך ואין יכול לכופן:
המשוך. מהול שנמשכה ערלתו וכסתה העטרה:
והנולד מהול. ולא הטיף ממנו דם ברית:
משום קנס. אמשוך קאי וסבר לה כרב הונא בבלי פירקין דף ע"ב דמן התורה אוכל אלא דרבנן גזרו משום קנס או משום גזרה דנראה כערל וכדמסיק דאיכא בינייהו דאם משך אחר כו' דקנס ליכא וגזירה איכא:
המול ימול. מכאן דגזירת הכתוב לשתי מילות:
לציצין. שנשתיירו ולא חתך כל הערלה:
עד כדון. זו היא אליבא דר"ע דאמר לשונות הכפולים במקרא לרבות באו:
כרבי ישמעאל. אבל לר"י דאמר לשונות כפולין הן ודיבר' תורה כדרכה וכדרך לשון בני אדם כדחשיב:
מנלן. לפריעה ולציצין:
למולות. לשון ריבוי:
רב אמר. דפליג אדרש' דלעיל וס"ל לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו:
כשהוא מהול. ודריש המול שהוא מהול ימול פעם שנית:
המול ימול מכאן כו'. וקרי ביה המל ימול:

ואצ"ל עכומ"ז ערל. כלומר אע"ג דנימול הוא כערל דמי דאין הערלה קרוי' אלא על שם עכומ"ז כדאמרינן פ"ג דנדרים:

אתה וכל כיוצא בך. דבכלל ברית הן:

מפני שהוא מהול. שמל לשם דמו' יונה שמצאו בראש הר גריזים ועובדין לה. בבלי ע"ז שם:

לידי סכנה. שלא יעשה כרות שפכה:

בימי בן כוזיבא. שמשכום עכומ"ז באונס בכרך ביתר וגברה יד בן כוזיבא ונצחום ומלך על ישראל שתי שנים ומתצה וחזרו ומלו בימיו:

מלו וחיו. ובבבלי פירקין לא גריס וחיו:

המשוך. לא שייך הכא וכן בבבלי פר"א דמילה לא גריס ונראה דחסר כאן וצ"ל דכתיב את בריתי הפר לרבות המשוך וסיומא דברייתא דלעיל היא וכמו דגריס בבלי וכן הוא בתוספתא שם:

הנולד מהול כו'. בבלי שם:

ערלה כבושה. העור דבק עם הבשר:

הלכה כדברי התלמיד. רבי שמעון ב"א דלר' יהודה שם פליגי ב"ש וב"ה בנולד כשהוא מהול:

הדא אמרה ערל ברור הוא. דלא קאמר מפני שספק ערלה כבושה היא אלמא דודאי ערל הוא ומחללין עליו את השבת:

ורבי אבהו. פליג דלחומרא אמר ערל כבוש' דבחול צריך להטיף אבל אין מחללין עליו את השבת:

אתיליד ליה חד בר כן גרסינן. וכן הוא פר"א דמילה שנולד לו בן כשהוא מהול ומישמש בו להטיף דם ברית ונסתכן ומת:

ורבי אבין. אמר לא מת ע"י כן אלא שנעשה כרות שפכה שחתך מן הגיד מהעטר' ולמעלה וכן הוא בבלי שם:

ונתענה עליו שימות. שאינו ראוי לבא בקהל:

ערלתו ודאי דבההוא קרא כתיב וביום השמיני וילפינן מיניה ואפי' בשב' וכתיב ערלתו דמשמע מיעוט ערלתו של זה ולא של אחר ולמעוטי ספק וכל הני דחשיב ספיקי נינהו:

בין השמשות. שנולד בין השמשות וספק אם שבת זמנו הוא ור' יהודה לקמן ילוף טעמי':

שב"ש אומרי' צריך להטיף. ומודו דאין מחללין עליו את השבת:

תמן תנינן. בריש חגיגה:

מה אמר בה רבי יודה. אם פליג הוא באנדרוגינוס ומחייבו בראייה כמו דמחשיב ליה לזכר ודאי לענין מילה:
נישמעינה. לזה מן זו הברייתא:
אף הסומא. פטור מן הראייה ואמתני' דהתם קאי:
לית בר נש. לא שייך לו' אף אא"כ דמודה הוא בדברי הראשון וש"מ דלרבי יודה אנדרוגינוס פטור מן הראיה:
ופריך מחלפא שיטתיה. קשיא דר"י אדר"י:
תמן. דהתם בראיה מודה לרבנן דזכורך למעט אנדרוגינוס:
והכא. במילה אמר זכר לרבות אנדרוגינוס:
ומשני דשאני הכא דר"י ורבנן מקרא א' הן דורשין. אלא דרבנן נקטי לרישא דקרא לדוקא ור"י לסיפי' וכדמפרש ואזיל:
רבנן דורשין ערל. דכתיב וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרתה וגו' ומדכתי' ערל מה תלמוד לומר זכר אלא לדרשא אתא עד שיהא כולו זכר ולמעט אנדרוגינוס:
ורבי יודה דריש זכר. לדוקא לומר דביה לחוד סגי ומה תלמוד לומר ערל אלא לדרשא ואפילו מקצת ערל חייב כרת:
כל זכורך כו'. ולא משמע ליה כל לרבות:
תמן תנינן. פר"א דמילה:
שעה אחת. ונתרפא אפ"ה ממתינין לו עד ל' יום מפני הסכנה. ובבבלי שם קאמר ז' ימים מע"ל מיום שחלצתו חמה:
מהו להאכילו מחלבה. מחלב הנעשה מחטי תרומה כלומר אי כערלה שלא בזמנה היא ואמרינן לקמן דלא מעכבא בתרומה או דלמא הואיל שכנגדו בריא בר מימהל הוא ערלה הויא ומעוכב מן התרומה:
נשמעיניה כו'. ופשיט לה ממתניתין דקאמר הערל לא יאכל ומשמע דאפילו ערל שמתו אחיו מחמת מילה ואע"ג דאי אפשר לו למול מפני הסכנה הוי ערל כיון שהגיע הזמן וה"נ לא שנא. וכפירש רש"י ז"ל במתני וכן הביאו התו' שם ראיה לפירושו מההיא דהכא:
אין ערלה כו'. דאע"ג דאמרי' בתוך שלשים דלאו בר מימהל הוא מעוכב הוא מן התרומה מ"מ קודם ח' לאו ערלה היא דעדיין לא הגיע זמנה:
משמיני והלאה. דאז הוי ערלה ואע"ג דאי אפשר למול מחמת אונס:
ותני כן. דמשמיני והלאה הוי ערלה:
לילי שמיני מה את עבד לה. אם כהגיע זמנה מחשבינן או דילמא כיון דלילה לאו זמן מילה היא ערלה שלא בזמנה כו':

ופשיט לה מן מה דתני כו'. ברייתא היא בפ"ק דזבחים דף י"ב דסבר לילה אין מחוסר זמן וכן נמי הכא ליל שמיני כשמיני וערלה הוי׳:

ותני כן כל שבעת ימים כו'. ולא ליל שמיני:

בחופה רוב גובהה. לא תימא רוב עטרה דקתני רוב היקיפה אלא אפילו רוב גובהה במקום אחד וכן הוא בבבלי שם:

רוב גגה. במקום גובהה ביותר ומיקל מדרבי אבינא:

שהוא מקשה. האבר שמתוך הקישוי מתפשט בשרו ואם אז נראה מהול א"צ למולו. וכן הוא שם:

וענוש כרת. בבבלי שם דף קל"ג מוקי אאומן גבי ציצין המעכבין ובבין השמשות דשבת משום דעביד חבורה ולא קיים המצוה וכן הכא לענין פריעה וכדלקמיה:

בשאין ביום. שאין עוד שהות בשבת כדי לגמור הפריעה דעביד חבורה בלא מצוה:

אבל אם יש. שהות כדי לגמור ג"כ הפריעה אפילו איש אחר ממרק:

ואינו חושש. הראשון משום דאמר להו אנא עבידנא פלגא דמצוה אתון עבדיתון פלגא דמצוה:

כל שעה שהוא עוסק. שלא סילק ידו חוזר בשבת ואפילו על ציצין שאינן מעכבין דכולה חדא מילתא היא וניתנה שבת לדחות אצלה:

פירש. שסילק ידיו:

אינו חוזר אלא על ציצין המעכבין. דהרי הן כמילה עצמה אבל על שאינן מעכבין אינו חוזר דהוי כהתחלה בפני עצמה:

דברי ר"י. ולדברי ר' יוסי לעולם חוזר ואפי' על שאינן מעכבין:

היידן ר"י. הי ר' יוסי:

ההיא דתנינן תמן. סוף פ"ג דסוכה:

מפני שהוציאו ברשות. מצוה שהיה טרוד במצוה וכדמוקי האי תלמודא שם טעמי' דרבי יוסי כדתני' כך הי' מנהג בירושלים אדם הולך לבה"כ לולבו בידו נכנס לבקר החולה לולבו בידו כו' דאלמא אע"פ שעשה המצוה ואינו אלא משום חיבוב מצוה בעלמא טעה בדבר מצוה קרינן ביה ופטור אם הוציא לר"ה בשבת ומדחזינן דר' יוסי מיקל בגמר מצוה הכא נמי חוזר אע"פ שעשה המצוה דכולה גמר מילתא היא:

אף בסכין כו'. לשון שאילה הוא אם אף בסכין של מילה או במצ' ושכח והוציאן לרה"ר מחמת טירדא פטור לרבי יוסי:

ופשיט לה ממה דאמר כו'. דאלמא אפי' לשאינו עיכוב מצוה חוזר כמצוה עצמה הואיל וניתנה שבת לדחות וכן במכשירי מצוה פטור לר"י אם שכח מחמת טירדא כמצוה עצמה:

אם לא ידעה כו' הרי אלו יאכלו. ואע"ג דמצפה ומשתמרת לביאתו:

דרבי לעזר ור"ש היא. דאמרי בפרק הבא על יבמתו אלמנה לכ"ג כו' מן האירוסין יאכלו בתרומה משום דמשתמרת לביאה פסולה אוכלת בתרומה:

ד"ה היא. ואפילו תימא ר"מ היא דאמר שם משתמרת לביאה פסולה לא אכלה דשנייא הכא שלא הוסיף בה קנין אחר לאחר שנעשה פצוע דכא לפוסלה דהרי לא בעלה אחר כך. ובבלי פירקין אמר לרבי יוחנן טעמא דכבר אכלה והיינו הך:

אתיין אילין פלוגוותא. דר"ל ורבי יוחנן אליבא דרבי מאיר כהאי פלוגתא דפליגי לקמיה:

שומרת יבם כהנת. אשת כהן:

לפני שני כהנים. משום דלקמיה נקט לה ב' כהנים:

מכיון שהיא זקוקה לביאה פסולה. של זה שעשה בה מאמר פוסלה מהתרומה לר"מ ואע"פ שכבר אכלה:

לכשיבעול. ואפי' לר' מאיר דהואיל וכבר אכלה בפני בעלה וזה לא הוסיף בה קנין לאחר שנעשה פצוע דכא:

וא' פסול. מתחילה ועשה בה הפסול מאמר:

אף ר"י מודה. דפסלה דהרי עשה בה קנין אחר פסולו:

עשה בה הכשר מאמר. מהו אי מדמינן לה כמו עשה בה מאמר ונעשה פסול כדלעיל דהא הכא נמי עדיין לא נקנית להכשר דהרי אין מאמר קונה קנין גמור:

מחלוקת ר"י ור"ל. דלר"ל פסלה אליבא דר"מ כיון דעדיין לא בא עליה כזקוקה לפסול מיקריא ולר"י לא פסלה:

הלכה ב

מתני' **ואם נשתייר בעטרה**. שנחתך מהעטרה ואילך כשר שאין גיד אלא מהעטרה ולמעלה לצד הגוף. עטרה היא שורת בשר המקפת במקום המילה ובין שנכרת בגיד או בבצים ובין בחוטי הבצים כולן פסולין וה"מ בידי אדם אבל בידי שמים כשר ואם ניטל מחמת חולי לדעת הרמב"ם ז"ל מיקרי בידי שמים ולדעת רש"י והרא"ש ז"ל מיקרי בידי אדם ופסול וכדמפרשינן בגמ':

מותרין בגיורת. דלא איקרו קהל ובגמ' פליגי בה:

גמ' **פצוע**. אילו נאמר פצוע לבד:

שבצד שפכה. במקום ששותת:

שבא בין עקיביו. במקום נמוך כדמסיק אין לך נמוך כו':
ויאות. שפיר הוא דבאותו מקום הוא מדלא מנה כאן דורות ש"מ שאינו מוליד ובבבלי דף ע"ה מקשי עלה דדילמא איהו לחודיה הוא דאסור ואיפכא מסיק שם דילפינן פצוע דכא מכרות שפכה דודאי באותו מקום הוא דאינו שופך אלא ע"י כריתה:
ולא סוף דבר נפצעה. שהוא ממכת חרב או סכין:
אלא אפילו נימוקה. מחמת מכה:
אינו מוליד. אבל סריס חמה הוא וכשר:
לא הוה ר' יוסי שמע לה כו'. דודאי מאדם גדול שמע מכיון ששגור בפיו היה:
דסבר כרבי ישמעאל. וכרבי יוסי דפסק הלכתא כוותיה:
ובלבד שלימין. שהיו שתיהן שלימים ואפילו אותה שנטלה היתה שלימה כשנטלה דאלו נפצעה גרע טפי מנטלה. א"נ דגריס של ימין והיא הגירסא הנכונה לתוס' והרא"ש כלומר דצריך שיהא של ימין קיימת:
אתא עובדא. כהאי לפני רבי אימי באיש אחד שהיה בעל ביצה אחת ושאלה האשה אם מותרת לו:
אין ברתי. הן בתי דאת מותרת לו אבל תהא יודעת דלא מוליד הוא:
והוה ר"ז. משבח ליה לרבי אמי שהוא משי' הדבר על בוריו מפני שרמז לה בדבריו שתבין לפרוש ממנו ואע"פ דמותרת לו מן הדין:
בידי שמים כשר. וכשמואל שם:
מנן ליה. מנין לו לפסול אף בידי שמים:
לעולם. דסתמא כתיב ואף בידי שמים משמע:
עוד הוא יליף. דהאי מ"ד נמי יליף מממזר כדמסיק דיצירתו בידי שמי'.
וממזר בידי שמים. בתמיה:
הוון. היו רוצים בני הישיבה לומר דמאן דמכשר בידי שמים כרבי ישמעאל דאמר לעיל והוא סריס חמה דאלמא בידי שמים איירי:
כולה דרבנן. תרווייהו אליבא דרבנן ומאן דפסל אפילו בידי שמים ע"י חולי מיירי ולפיכך קרי לה בידי שמים אע"פ שהיא ניטלת ע"י אדם כדמפרש ואזיל:
הרי כו' מחכך או מסיית. כמו מחתך ומסת':
והרי הוא בידי אדם. ולפיכך פסול:
כמי שהוא בידי שמים. כלומר דלהכי קרי לה בידי שמים מפני שבאת לו ע"י חולי אבל פסול הוא דאין כשר בידי שמים אלא כשהוא לקוי ממעי אמו או ע"י רעמים וברד:

בעטרה העליונה. דצריך שישתייר מלא חוט לצד גופו אבל אם נחתכ' לצד גופו ונשתייר מלא החוט מן העטרה בצדה כלפי קרקע וזהו עטרה תחתונה פסול וכן קאמר בבלי שם:
בעטרה תחתונה. אפילו התחתונה:
תמן אמרי. בבבל:
העשויה כמרזב. שנחקק כסילון ויש לו דפנות מב הצדדין והחקק באמצע כמין צינור:
כקולמוס. כחיתוך קולמוס שמחתכין את חודו באלכסון וכמר זוטרא שם:
כקולמוס הפוך. מחודד לצד הגוף דשליט ביה אוירא:
מבפנים. כדמפרש ואזיל:
מן העטרה ולפנים. למעלה מן העטרה:
ניקב. מבפנים ה"ז פסול ומשום סיפא נקט לה:
שופך. שותת ואינו מוליד:
וזהו כו'. בבלי ע"ו:
אלא הלכות רופאין. שזה אפשר ברפואה:
תני כו'. וכן הוא ברייתא בספרי ופליג אדלעיל דקאמר בכרות שפכה חוזר להכשירו:
כיצד הוא עושה. לסתום הנקב:
מביא נימולין. נמלין:
ומנשכין וקוצץ. כדאמ' בבלי שם שפינן בתרבא ומייתי שומשנא ומנכתינן ליה הנמלה נושך ונדבק ראשו בנקב ופסקינן לרישי' להיות סתומה והבשר הולך ומתחבר:
לא שנו. מתני' דקתני פצוע דכא מותר בגיורת אלא דוקא ישראל:
לא בדא. לא כן הוא דאסור בגיורת דבקדושתיה קאי:
תמן תנינן. בעשרה יוחסין הלכה ג':
כללא. דהכל בכלל בין פסולי קהל בין פסולי גוף מותרין זה בזה ולפיכך פצוע דכא מותר בממזרת:
ורבי יוסי פליג דפסול משפחה. בלבד הוא דמותרין לבא זה בזה:
הא פסול גוף. עם פסול קהל:
לא בדא. לא כן הוא ופצוע דכא אסור בממזרת:
חייליה דרבי יוסי. סייעתי' של ר"י מן הא דאמר ריב"ל לעיל דפצוע דכא כהן אסור בגיור' אלמא בקדושתיה קאי:
כמה דאת אמר כו'. כמה שאנו אומרין דכהן ברור וגמור הוא לאסור בגיורת והכא נמי ישראל גמור הוא לאסור בממזרת:

ע"ד דרבי יודה כו'. בעיא היא לרבי יודה דאוסר פסולי קהל לבא זה בזה אם נימא לדידי' אפי ממזר אסור בממזרת:

נישמעינה כו'. ופשיט לה מן דתני רבי יעקב גבליא כו' בהדיא דלדברי ר"י ממזר אסור בממזרת:

כדי שיתכלו. שיכלו הממזרין ולא ירבו דהא אפשר שיטהרו כגון ממזר לישא שפחה וממזרת לעבד:

ודכוות'. סתמא דהש"ס קאמר לה דכן נמי עמוני לא ישא עמונית משום דעמונית מותרת לבא בקהל ועמוני אסור וכדמפרש ואזיל:

על דרבנן נצרכה. כלומר דלא אתיא אלא אליבא דרבנן דס"ל קהל גרים לא איקרי קהל ואם לא ישא עמונית עדיין יש לו תקנה בגיורת:

דאין יסבור ר' יודה. כלומר דאי לר' יודה דהוא סבר בעשרה יוחסין דף ע"ג דקהל גרים איקרי קהל:

גרים פסולין. כמו גרים גרידי דקהל ה' נמי הן איקרו וא"כ גר עמוני אין לו תקנה:

לישא עמונית. הא אמרת אינו יכול שהיא קהל ה' אצלו גרסינן שהרי היא מותרת בקהל:

לישא מצרית. נמי אינו יכול שהוא קהל ה' אצלה דהוא גר הוה. א"נ דמפרשינן דאין יסבור ר"י גרים פסולין כו' דאי אמרינן דסובר ר"י אפילו גרים פסולין קהל ה' הן ולאו קהל ממש דהא אסורין לבא בקהל אלא לו' דאסורין הן ג"כ בפסולי קהל כמו שאר הפסולין דאסורין לבא זה בזה אליבא דרבי יודה א"כ גר עמוני אין לו תקנה אלא ודאי דרבנן היא:

וקאמר רבי מתניה. דאפי' תימא ר' יודה דמשחרר לו שפחה כלומר דנושא שפחה ואם אח"כ משחררין אותה יש תקנה לולד כדאמרינן סוף פרק האומר גבי ממזר:

ודכוותה כו'. לשון בעיא היא אם לרבי יודה מצרי לא ישא מצרית דפסולי קהל הן:

נישמעינה. לזה מן הדא דתני כו':

אני גר מצרי. ראשון נשוי למצרית ראשונה:

ואני משיאו לגיור' מצרית. ראשונה דהי' סבור דבתרי' דידיה שדינן ליה ויהא בן בנו כשר דהוי שלישי:

לבת גיורת מצרית. דהיא שניה ואז בן בנו כשר. ובבלי ע"ח גריס דהוא אומר בעצמו אשיא לבני מצרית שניה ועל כל פנים שמע מיניה מזה דמצרי ראשון נושא למצרית ראשונה לרבי יודה דאמר הא:

הלכה כרבי לעזר דברי חכמים. כרבי אליעזר דאמר שם אליבא דחכמים דמתירין לבא זה בזה וקאמר רבי אלעזר דודאן בודאן מותר וודאן בספקן אסור והלכה כמותו:

ר' ירמיה כו'. דפליג דאפי' ודאן בספקן מותר דכתיב לא יבא ממזר בקהל ברור אסור אבל בספקן מותר ובבבלי עשרה יוחסין שם מסיק דמן התורה מותר אלא דרבנן אסרו משום מעלה עשו ביוחסין:

תמן תנינן. לעיל פרק החולץ סוף הלכה ב' גרסינן נמי להאי סוגיא ושם פירשתי:

מתני'. דקתני פצוע דכא מותר בגיור' דלא כר"י דאמר קהל גרים איקרי קהל:

דר' יודה כו'. טעמיה מפרש דסבר ד' קהל כתיבי לרבות קהל גרים נמי:

מתיבין לר"י והכתיב נמי לא יבא פצוע וגו'. ומ"ט לא חשיב האי קהל:

ומשני פסול גוף אינון. ולא קחשיב להו בהדי פסול משפחה:

בעשה אינון. ולא קחשיב להו בהדי אינך קהל דלאוין:

דרבנן אמרין. טעמייהו דרבנן ג' כו' דלא חשיבי אלא הני ג' קהלי דכתיב בהו לא יבא. וכל זה איתא נמי בעשרה יוחסין וע"ש במראה:

דלמה. מעשה היה רבי יהושע רבה כו' ורץ רבי יוחנן והלחיש באזן רבי יהושע רבה בעיא זו:

א"ל. רבי יודן נשיאה מאי אמר לך:

מילה דנגר כו' לא מפריק ליה. לא ידע לפרשה ואיני יודע כוונתו:

לא אמר כו'. דגיור' לא קא מיבעיא ליה שהיא אסורה מדלא אמר אלא בת גרים ש"מ דפשיטא ליה דאסור בגיורת שהיא כזונה ואסורה לכהן ואפי' הוא פצוע דכא דס"ל בקדושתיה קאי:

ולא בת ישראל. וזה נמי לא מיבעיא ליה בבת ישראל דודאי אסור שהיא כחללה אצלו כלומר דמתחללת בביאתו שהרי אסור לבא בקהל ואסור לקיימה:

לא אמר לי אלא בת גרים. ולפיכך אני תמה דלא אמר אלא בת גרים ומ"ש דבת גרים קא מיבעיא ליה יותר מבת ישראל:

ובת גרים לא כישראל היא. בתמיה דודאי אסור בה כבת ישראל ומ"ט נסתפק בזה:

ומשני הש"ס אליבא דרבי יוחנן דקא מיבעיא ליה דפתר לה כר' יודא דאמר בת גר זכר כבת חלל זכר. והיינו דס"ל דטעמא דר' יודא משום דכתיב מזרע ישראל עד שיהא אבי' מישראל כדדריש בעשרה יוחסין ולא דתהוי ממש כחללה אלא דוקא לינשא לכהונה וזהו לכהן ברור אבל זה דהוי פצוע דכא אפשר דמותר בה הואיל ולא הויא ממש כחללה ולפיכך קא מיבעיא לי' לר' יוחנן:

כהן שבא על גרושה והוליד בת. והויא חללה:

ובת בת. ואותה בת הולידה בת מישראל מהו שתהא כשרה לכהונה:

כשירה. דס"ל דדוקא בת חלל זכר פסולה לכהונה שנולדה מחלל זכר אבל לא זו שנולדה מחללה נקבה דבני ישראל מקוה טהרה לחללות כדאמרינן בעשרה יוחסין. וכן גרסינן להאי פלוגתא שם:

מתיב מ"ד כו' בת חלל זכר. רישא דמתני' דהתם נקט וקאמר דוקא דמחלל זכר נולדה אבל ישראל שבא על חללה קתני התם דכשירה לכהונה וכדאמרן והשתא מסיק להקושיא:

אינה חללה מכהונה. הא אינה נולדה מחלל כהן:

אינה מישראל. בתמי' הרי מישראל נולדה וכשירה היא כדקתני התם ומפני מה את פוסלה:

מעשה כו'. כל הסוגיא איתא נמי ביכורים פ' א' הלכה א' ולקמן בעשרה יוחסין:

ברודוס. ושם גריס בדרום:

והכשירה לכהונה. וכן הוא בבלי דף ס':

כר"ש הכשירה. דס"ל שם גיורת פחות' מבת ג' כשירה לכהונה:

ור' זעירא פליג דד"ה היא הכא. דאפי' לרבנן כשירה הולד שנולדה מהגיורת כדמפרש ואזיל:

ולד בוגרת כשר. מפני שבא מאיסורי עשה כדמסיק ולא מלאו:

ודכוותה. הכא דרשינן מעמיו יקח אשה ולא גיורת גרסי' ואיסור עשה הוא:

הרי שני למצרי. הנולד ממצרי ראשון ואיסור עשה הוא והולד אסור:

לא דומה כו'. דהתם עשה השוה בכל הוא ואנן בעשה דכהנים קאמרינן דולד עשה מותר:

הלכה ג

מתני' **אם הלכה**. שמעת מרבותיך שהנקבות מותרות מיד במצרי ואדומ' נקבל ממך:

ואם לדין. שאתה דן ק"ו מעצמך יש להשיב ובגמ' מפרש מה היה להם להשיב:

לא כי. בבבלי מפרש אפי' אני דן בעצמי אין לכם תשובה ומ"מ הלכה אני אומר כך מקובל אני מרבותיי:

נתינים. גבעוני' שנתגיירו בערמה בימי יהושע ונתנם לעבדים לחוטבי עצים ושואבי מים:

גמ' **עמוני**. כתיב ודרשינן ולא עמונית:

ודכוותה. נימא נמי אדומי כו'. ומשני כתיב על דבר אשר לא קדמו כלומר דשאני הכא דמפרש טעמא דקרא על דבר אשר לא קדמו דרכו של איש לקד' ואין דרכה של אשה לקדם:

היה להם לנשים לקדם. לקראת נשים:

ומשני כתיב אשר שכר כו' ואין דרכה של אשה לשכור. ובבבלי מתרץ לה כל כבודה בת מלך פנימה:

שהיה משוחרר מן העונות. שהיה צדיק וגבר על יצרו:

שחש. עצמו כנמר בזריזות:

וביאר את ההלכה. נוטריקון חושים ובערא לשון ביאר והוליד לשין לימד שהוליד ולימד ההלכה עמוני כו':

לא צורכה דלא ויולד מן כו'. לא היה צריך לכתוב אלא כן ויולד מן נשיו:

דלא. הוא לשון אלא בש"ס הזה דפשוטו של מקרא משמע דחושים ובערא נשיו היו:

אלא ע"י נתחדשה כו'. ולהכי קאמר מן שע"י נתחדשה:

כתוב א' אומר הישראלי. בשמואל. וכתוב כו' בד"ה א' ב' ופליגי בזה דרשב"נ דריש דישמעאלי היה ושם ישראלי לדרשא ע"ש שנתגייר:

לב"ד של ישי גרסינן. דהא אביגיל בת ישי היתה ואמר ג"כ להאי קרא פנו אלי וגומר כלומר שהיה דורש ג"כ ענין זה שיפנו כל אפסי ארץ לה':

ורבנן אמרו. דמפקי שם ישמעאלי לדרשה:

או נקיים דברי רבי. שמואל הרמתי וכן הוא בבבלי פירקין:

אני אין לי אלא משנה. ברייתא דלקמיה כלומר דיהיב טעמא דלא דריש לה כרבנן שחגר מתניו כו' דאין לי אלא כברייתא זו דשמעינן שכבר נתחדשה הלכה זו בימי בועז ולא היה צריך יתר הישמעאלי לחגור חרבו על זה:

משדה מואב תחילה. דאז נתחדשה הלכה שיהו מקבלין נקבות משדה מואב וזו שבה תחלה והשבה וגו' קרא יתירא דריש:

אחורי. ראי' אחריתי שאמר לה ותעזבי וגו' שמעצמך עשית שעדיין לא ידעת שמקבלין אותך דעכשיו נתחדשה הלכה. א"נ אחורי אמרי לה כמו אית דאמרי לה מהאי קרא דרשינן ועיקר:

מאתמול שלשום. אל עם אשר לא ידעת מאתמול שלשום קדריש:

לא היינו מקבלין אותך. דעדיין לא נתחדשה הלכה אלא היום ועכ"פ ש"מ דבב"ד של בועז כבר נתחדשה ההלכה:

בת גר עמוני כשרה. לכהונה כדלקמן:

בבלייא עברת בידך תלתא נהרין ואתבדת. כ"כ דרך מרחוק הלכת עד שעברת ג' נהרות עד שבאת לכאן ואתבדת שהבאת דברי כזב דמ"ש בת גר עמוני מבת גיורת עמונית אלא היא כו':

לא כן צריכה. לא היה צריך להשמיענו דבת גר עמוני כשירה אלא כשהיתה אמה מישראל וקמ"ל שלא תאמר כשם שנתחללה אמו כו' דביאתה בעבירה ובתה פסולה לכהונה קמ"ל דאפ"ה כשירה כדלקמיה:

עם שהן עשוין ב' עממין. דהיינו עמוני דזכרי' אסורין ונקבות מותרות ואפילו נשא ישראלית בתה כשירה דהכי דרשינן עמיו מעמיו להביא בתולה הבאה מב' עממין מישראלית וגר ומעם שיש בו ב' עממין זהו גר עמוני וכאיכא דאמרי בבבלי דף ע"ז:

לא אמר כן. דפליג על דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן אלא דרבי יוחנן ס"ל דבת גר עמוני מישראלית פסולה לכהונה:

מטיפה פסולה. שביאתו בעבירה:

ותני כן. דאם נתגיירו דהולכין אחר הפגום כדלקמיה וכן בגר עמוני שנשא ישראלית בתו פסולה:

עממין זה בזה. כגון עמוני שנשא מצרית:

עד שלא נתגיירו כו'. דבאומות הולכין אחר הזכר:

נתגיירו כו' לאחר ג' דורות. דהלך אחר הפגום שבשניהם ובבבלי ע"ח משמע דהא דאמר רב יוחנן שם בעכומ"ז הלך אחר הזכר בז' עכומ"ז ולענין לא תחיה כל נשמה לבד וכדרבי חזקיה דהכא לקמיה ולענין בת גר עמוני מישראלית לכהונה מסיק התם לעיל לרבי יוחנן דכשירה וכדרבי אבהו דהכא:

מתניתא אמרה כן. דבעכומ"ז הלך אחר הזכר:

מותר לקנותו עבד. חסר כאן וה"ג כמו גי' הבבלי ת"ל וגם מבני התושבים הגרים עמכם. שבאו מעכומ"ז אחרים ונעשו אבותם תושבים עמכם:

יכול אפי' א' מן הכנענים שבא על אחת מן העכומ"ז ת"ל אשר הולידו כו'. שאמו מארצכם ילדתו שם ולא מן הגרים אשר בארץ שאמו משאר עכומ"ז ואח"כ בא לגור אצל אביו בארץ דדרך האשה לדור במקומה ודרך איש לגלות הילכך הנולדי' בארץ ודאי אמו מז' עכומ"ז והנולדים במקום אחר ודאי אמו משאר העכומ"ז ואביו כנעני ומעטי' קרא דהלך אחר הזכר:

עבדים מהו שיעלה להם דורות. לאחר שנשתחררו ונתגיירו כדמפרש ואזיל:

היך עבידא. ה"ד כגון גר עבד שהיה מתחילה עבד עמוני ונשא שפחה מצרית לאחר ג' דורות. א"נ דקרי ליה גר עבד ע"ש שצריכין להתגייר לשם עבד ולשם שפחה:

נתגיירו. ואח"כ נתגיירו ממש ומיבעיא לן אם אותן ג' דורות עלו לה בהיותה שפחה. וה"ג אין תימר עבדי' עלו להם דורות מותרין מיד ואין תימר עבדי' לא עלו להם דורו'

זכרים כו' ונקבות אין מותרות אלא לאחר ג' דורות דלא עלו לה אותן הדורות והוי כמו שנתגיירו מתחילה והלך אחר הפגום כדלעיל ולא איפשיטא:

מה היה להם להשיב. לחכמים לדר"ש במתני':

הרי בת בנו ובת בתו. יוכיחו כדאמר בבלי שם עריות יוכיחו שלא אסר בהן אלא ג' דורות והוא בכלל ועשה בהן נקבות כזכרים דבת בתו כבת בנו:

משיבין דבר שהוא ממזר כו'. בתמי' דמח"כ ממזר הוי:

משיבין דבר שהוא כרת. בתמיה דמה לעריות שיש בהן כרת:

ומקרא מסייעני. דכתיב במצרי ואדומי בנים אשר יולדו להם וגומר בנים ולא בנות דמותרות מיד דרבנן דרשו אשר יולדו הכתוב תלאן בלידה כדאמר התם דכל הנולדים להן אפי' נקבה במשמע:

כר' שמעון. לר"ש שמענו דס"ל דכשר כדמפרש ואזיל:

ולא דריש עשירי. בניחותא כלומר דלא ס"ל ג"ש דעשירי ממזר מעמוני כדפי' רש"י ז"ל דתנא בספרי דבי רב נאמר כאן עשירי ונאמר בממזר עשירי מה להלן איסור עולם אף בממזר איסור עולם ור"ש לית ליה האי ג"ש. א"נ י"ל כר"ש לדברי ר"ש דמדייק בני' ולא בנות וכן נמי דור אחד עשר שבממזר כשר לדידי' דדייק עשירי והג"ש לית ליה:

תני ר"א בר"ש. דפליג דלא מכשר אלא נקבות לאחר עשרה דורית וכר"ל בבבלי שם. וה"ג מה להלן זכרים אסורין ונקבות מותרות אף הכא כו':

כר"מ. דס"ל ג"ש במקום שכתוב כלומר ממקום שכתוב שם כדאמר לקמן פ' נושאין הלכה א' וילפינן ממנה דהכל נילף ממנה וזהו כמ"ד דון מינה ומינה בבבלי:

כן רבי אליעזר בר"ש אומר ג"ש כו'. דהא דממזר אסור איסור עולם ילפינן מעמוני וילפינן נמי מה להלן זכרים כו':

מעתה אפי' מיד. יהו הנקבות מותרות:

ומשני מעשירי ולמעלן. דוקא דזה לבד ילפינן מעמוני דהא עד עשירי לא איצטריך לן למילף מג"ש:

דלא הוה. דלא חיי וכדמסיק:

שלא לפרסם את החטאים. וכן הוא בבלי סוטה פרק ואלו נאמרין ואע"ג דעולה באה ג"כ על חטא שבאה על הרהור הלב מ"מ אין כ"כ גנות כחטא שיש בו מעשה:

וגם הוא חכם ויבא רע. כתיב בישעיה ל"א:

לא מסתברא דלא כו'. כלומר הכי הוי צריך למימר ויבא טוב דלא מסתבר לומר תאר החכמה אצל הרעה:

אלא ללמדך כו'. כלו' דבסילוק ממזרים איירי שאף שמביא דבר לעולם בחכמה הוא מביאו שנוטל הכשרים עמהן שלא לפרסמן:
ואת דברו לא הסיר. סיפיה דהאי קרא ודריש דבריו מלשון דבר וכ"כ למה וקם וגו' כדי להכרית הממזרים:
מהו כן הא אזלא כו'. זהו שאני שומע לקרות ממזר דלא כרב הונא:
עמך הייתי. שגם אני באותו מעמד הייתי כדאמר רב הונא זה אלא שסיים בדבריו דדוקא כשאינו מפורסם ומה את מתמה:
אף לעתיד. כי היכי דהשתא אין הקב"ה מפרסם הממזרים:
אין הקב"ה נזקק. לפרסם אלא לשבטו של לוי:
כאדם שהוא שותה בכוס נקי. מזקק ומצרף אותו להיות נקי:
נפסיד. בתמיה שיהו הממזרים שלהן מתפרסמין:
עושה עמהן צדקה. דאין זה הפסד אלא צדקה הקב"ה עושה עמהן דאין השכינה שורה אלא על משפחה המיוחסת. א"נ דר"ח פליג דקאמר אף עמהן עושה צדקה שלא לפרסמן וכדדריש בבלי עשרה יוחסין מאי מגישי מנחה בצדקה צדקה עושה הקדוש ברוך הוא עם ישראל משפחה שנטמעה נטמעה וכדרבי יוחנן לקמיה:
מתניתין אמרה כן. דלא רצו חכמים לפרסמן:
אבל כו'. וכן הוא שם ועיין כל זה שם ומ"ש שם ובסוף פ"ג דקידושין:
ה"ג העבודה שאני מכירן ומה נעשה ונשתקעו בהן גדולי הדור וכן בעשרה יוחסין:
לפשחור בן אמר. בימי ירמי' הי' וכולן נשתקעו בכהונה גרסינן שמתוך שהיו אוכלין בתרומה מחמת עבדי כהנים היו מחזיקין עצמן ככהני' ונשאו בנות כהונה ונטמעו:
עיקר טרונייא. היחוס והשבח שלהן הן עזותן ובני מריבה מדכתיב ועמך כמריבי כהן:
הדא עירו דמושהן. עיר הנקראת מישא בבבלי גם היא מינייהו:

הלכה ד

מתני' **שמעתי שהסריס**. יש סריס שחולץ וחולצין לאשתו:
והסריס כו'. ויש סריס לא חולץ כו' דכתיב ולא ימחה פרט לזה ששמו מחוי:
ואין לי לפרש. איני יודע לפרשה איזה סריס בן חליצה ואיזה פטור:
סריס אדם. שנסתרס לאחר שנולד:
סריס חמה. ממעי אמו נולד כך כדמפרש בגמרא כל שלא ראתו החמה בכושר כו':
לקיים דברי ר"ע. עדות זו שהעיד ר"י בן בתירא לקיים דברי ר"ע העיד:

הלכה ה

מתני' **הסריס**. סריס חמה דדומיא דאיילונית קתני דבידי שמים וסתמא כר"ע דלא חולץ ולא מייבם ולא חולצין ומייבמין לאשתו:

וכן איילונית. כדאמרינן בפ"ק:

בעלה פסלה. שהואיל והיא פטורה מן היבום אסורה משום אשת אח שלא במקום מצוה:

גמ' **איזהו סריס חמה כו' אפילו שעה אחת**. שלקה ממעי אמו ובבבלי דף פ' מפורש סימניו:

הושיט ידו. למעי אשה וסירסו מבפנים קודם שיצא לאויר העולם:

ד"ה אסור כו'. דהרי סריס אדם הוא ומיקרי נמי סריס חמה דהרי לקוי ממעי אמו הוא וכדמפרש ואזיל:

נותנין כו' במחלוקת. כלומר לפי המחלוקת דר"א ור"ע למר סריס אדם גרע לענין חליצה ולמר סריס חמה גרע ובזה נותנין עליו חומרי שניהן ולד"ה לא חולץ ולא מייבם:

מחלפ' שיטתי' דר"א. קשיא דידיה אדידי'. וחסר כאן וצריך לגרוס הכא מקודם המתני' דנידה סוף פ"ה וכדפריך בבלי שם דתנן בן כ' ולא הביא ב' שערות יביא ראיה שהוא בן כ' והוא הסריס לא חולץ ולא מייבם. כלומר שנולדו בו סימני סריס חמה כדאמר התם דברי ב"ה כו' וקאמר שם ר"א הזכר כדברי ב"ה אלמא לר"א סריס חמה לא חליץ:

תמן. במתניתין דהכא וכן דרך הש"ס הזה לנקוט בלישניה כמו שהוא גורס במקום אחר דשייך לשון תמן:

ואת אומר הכין. בתמיה כדפרישית דקאמר במתניתין דנידה דלא חליץ:

אלא לעונשין. הא דאמר התם הזכר כדברי ב"ה לאו אהא דאמרי לא חולץ אלא לאשמועינן דעד עשרים מחשבינן ליה לקטן אם לא הביא ומכאן ואילך גדול הוא אלא שהוא סריס וחייב בעונשין שבתורה. וכן משני רבי אלעזר התם:

זו דברי ר"א כו'. במתניתין:

דו מתניתא. דמתני' הכי משמע דקתני סתמא הסריס כו' וא' סריס אדם וא' סריס חמה במשמע. אבל בבבלי מוקי לה כרבי עקיבא דדומיא דאיילונית קתני וכדפרישית במשנה:

אנדרוגינס. בתוספת' סוף פ"ב דמכילתין קתני דלא חולץ ולא מייבם ולפיכך בעלה פסלה שעומדת עליו באיסור אשת אח וכן פסק הרמב"ם ז"ל ריש פ"ו מהלכת יבום דאנדרוגינס אין לו זיקה כלל:

הלכה ו

מתני' **סריס חמה כהן כו' מאכילה בתרומה.** בבבלי דף פ"א מתרץ לה דאע"ג דכשר לבא בקהל איצטריך למיתני דמהו דתימא מוליד מאכיל דדייקינן ויליד ביתו הם יאכלו הראוי להוליד מאכיל שאינו מוליד אינו מאכיל קמ"ל:

אנדרוגינס כהן כו'. ובבבלי משמע דהל' כר' יוסי דברייתא דאנדרוגינס בריה בפני עצמו ולא הכריעו בו חכמים אם זכר אם נקבה הילכך אינו מאכיל בתרומה וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ"ז מהל' תרומות הלכה י"ד דאין מאכיל לנשיו:

לא יחלוץ. אם יש אח אחר:

אנדרוגינס נושא אבל לא נישא. מפני שהוא כזכר והשוכב עמו הוי כבא על הזכר בין במקום זכרות שלו בין במקום נקבות שלו:

כזכר. דוקא במקום זכרות שלו ולא בנקבות שלו וכדמפרש בגמ':

גמ' **תני מאכילה בחזה ושוק.** באנדרוגינס קאי וכן היא פלוגת' בבבלי אלא דמפיך שם דר"י לדר"ל:

כמה קולי חומרין בדבר. כדמפרש לקמיה דק"ו הוא דאוכל בחזה ושוק:

פתח חיכך. פתח פיך וקבל הק"ו:

מגחך. מצחק עמו דרך שחוק וכי משיבין כן:

מיל' אמר לי'. שאמר לו הדבר להבין מעצמו הק"ו:

שאינה ראויה לישראל בכ"מ. כלו' דלא מצינו שם תרומה שהיא ראוי' לישראל:

חזה ושוק שהן ראוין לישראל בכ"מ. כלו' אע"ג דחזה ושוק של קדשים לכהנים הן מ"מ מצינו שם חזה ושוק דהיינו בחולין דאין חזה ושוק נוהג בהן כדאמר בפ' הזרוע וראוי' לישראל הן אינו דין שתאכל בחזה ושוק:

ודחי לה הש"ס ראוי' היו לישראל כו'. כלו' דהיכי קרית לה ראוי' לישראל דגזה"כ בקדשים הוא דניתני' לכהנים ולא שייך לומר ראוי' לישראל הואיל ובחולין אוכלין דשאני חולין דאין נוהג בהן:

יכול כו'. אסוקי מילתא היא ולא קאי אדלעיל:

אמר שמעתתא. הך פלוגתא דלעיל על בת ישראל לכהן דאיפליגו בה הכי:

ואין חילוקין על דברי רבי יודה. לשון בעיא היא אם החכמים אינן חלוקין על דברי ר"י במתני' דאמר טומטום שנקרע ונמצא זכר לא יחלוץ:

ופשיט ליה מן מה דאמר רבי יוסי דמייבמין את אשתו. ש"מ דדיני' כסריס אדם הוא וכדר"ע:

הדא אמרה חלוקין על דברי ר' יודה גרסינן. דהא לדידיה סריס אדם חולץ וחולצין לאשתו וכן משמע מהבבלי דאין הל' כרבי יודה:
קידש. אנדרוגינס את האשה אין חוששין לקידושיו דמספקינן ליה טפי בנקבה ולפיכך אם נתקדש חוששין לקידושין:
נבעל. שנבעל אנדרוגינס לפסול:
נפסל מן התרומה כנשים. שהן נפסלות בנבעלו לפסול להן:
וקשיא ל"ג הכא עד לקמן:
רבי ניחא ברבי סבא אומר בשם ר"י כו' אפילו מין במינו כל שהוא. כלומר אפילו נבעל למינו שהבועל ג"כ אנדרוגינס ואפי' כל שהוא בין שנבעל דרך זכרות או דרך נקבות נפסל:
וקשיא. על זה דהיאך מצינו שהו' נפסל במינו דהא מספקא לן אם זכר אם נקבה הוא וממ"נ אם זכר הוא אין זכר כו' ולא שייך לפסול והא ליכא למימר דמספקי בבועל לזכר ובנבעל לנקבה דהרי כולם ממין אחד הן:
ומשני צד זכרותו כו'. כלומר דמיירי שבא עליו דרך נקבות ולא בצד זכרות וזהו כל שהוא דאמר רב המנונא דאין הכוונה שיפסול אותו בכל ענין אלא בצד נקבות לבד דכיון שזה בועל כזכר וזה נבעל כנקבה ראוי הוא לפסול מן התרומה וכן דעת הרמב"ם ז"ל פ"ז מהל' תרומות הלכה י"ו וכמ"ש הכ"מ בשם הר"י קורקוס ז"ל:
מאכיל את נשיו. דאנדרוגינס שנבעל לפסול קאי וכדמפרש ואזיל:
מאכיל את נשיו מכח זכרותו ואינו מאכיל את עבדיו מכח זה וזה. מכח שיש לו ג"כ צד נקיבות ונתחלל צד הנקבות שבו כדאמרן וחללה אין מאכל' עבדי' בתרומה:
ובלבד במקום זכרות. אר"א דמתני' קאי דחייבין עליו סקילה כזכר ודוקא במקום זכרות וכדמסיק לקמי' טעמא:
אפילו ממקום נקיבה. דס"ל כמ"ד דחייבין עליו מב' מקומות דכתיב משכבי אשה זה אנדרוגינס שיש לו ב' משכבות:
חזר בו ריב"ל. מדרשי' דלעיל וס"ל נמי דאין חייבין אלא במקום זכרות:
מן הדין קרייא ואת זכר וגו'. כלומר דואת זכר כתיב דמשמע את זכרותו של מי שיש בו שתי משכבות לא תשכב וכדמפרש לה בבבלי להאי מ"ד וכ"פ הרמב"ם ז"ל:
ולא מצאתי דברי בן שמוע באנדרוגינס. שלא מצאתי יותר מדבריו באנדרוגינס אלא דבר זה:
וחברה עליו חבורה. שחברו עליו תלמידיו על רבי ולא הניחו לו יותר ללמוד ממנו מדין אנדרוגינס וכדאמר בבלי סוף פירקין:

ולמה. וטעמא מאי לא הניחו לו:
משום שלא לגרוע בו. אי טעמא שלא רצו שלא יגלה רבי דבריו ואתו לפלוגי עליה ולגרוע מדברי ר"א:
או משום. שלא היה רבי כדאי בעיני תלמידי ר"א ללמוד יותר:
וקאמר מאי בינייהו. מב' הטעמים:
הי' דרכו לגלע. כמו לגלות כלומר שהיה דרכו של ר' לגלות דבריו דאם תאמר דטעמא שלא לגלות הרי גילוע בידו הרי כבר למד דבר זה ויש בידו לגלות וא"כ למה הניחו לו ללמוד אפילו דין אחד אלא ע"כ שלא היה כדאי בעיניהם מללמוד יותר מדבר א':
מה היה לו לגלע בו. מה יש עוד דינים באנדרוגינס לר"א:
ומפרש יורש. כזכר:
מעיד. בעדות כזכר:
מנחתו קריבה בכלל. כלומר כולה כליל אם כהן הוא כדין מנחת כהן דמנחת כהנת נאכלת כדאמרינן בפרק ג' דסוטה:
מזמנין עליו. ברכת המזון כזכר אבל בבבלי קאמר לא לכל אר"א אנדרוגינס כזכר כו' וכן פסק הרמב"ם ז"ל דדוקא בסקילה דגזירת הכתוב הוא כדדריש לעיל ולפיכך לענין תרומה מספקינן ליה בנקבה ואינו מאכיל בתרומה כדפרישית לעיל:
סליק פירקא בס"ד

פרק ט

הלכה א

מתני' **כהן הדיוט שנשא את האלמנה**. הה"ד לבתולה דכשמת נעשית אלמנה ואסורה לכ"ג ובגמרא פריך לה ואע"ג דתנינן להו בפ' כיצד איכא למימר אסורות לבעליהן ומותרות ליבמיהן קמ"ל דלא תנן. הרשב"א ז"ל וכתי' השני של התו' ריש פירקין:
כשר שנשא כשירה ויש לו אח חלל. כן היא הגי' במתני' דהאי ש"ס דס"ל להאי תנא דהוזהרו כשרות לינשא לפסולין וכדדייק בגמרא אבל בנוסחת הבבלי גריס חלל שנשא כשרה ויש לו אח כשר ודייק לה התם דלא הוזהרו כשרות לינשא לפסולין וכרבי יוסי בר בון הכא בגמ':
גמ' **רבי ניחא כו' בעי לפני רבי יונה למה לינשא**. מאי איריא דקתני במתני' כהן הדיוט שנשא אלמנה ואפי' קידש נמי מותרת לבעל ואסורה ליבם:
ל"ל. וכן מאי איריא אלמנה ואפילו בתולה הרי נעשית אלמנה:

וה"ג זו וצרה. כלומר דקתני חדא בשביל צרתה חבירתה דקתני בסיפא כ"ג שנשא אלמנה גבי אסורות לאלו ולאלו דהתם דוקא נשא דשווי' חללה ואז אסורה נמי ליבם כהן הדיוט וכן אלמנה דוקא. ובבבלי קאמר משום בת בוקתא היינו חלל שנשא כשירה וזהו לפי גירסתו וכדפרישית במתני':

ה"ג ואילין אינון אית לי חורנין. כלו' וכי אלו דוקא דמותרות לבעליהן כו' הא יש לך עוד אחרים כדמפרש ואזיל:

צרת סוטה כו' ואסורה ליבם. כדאמרינן בפ"ק טומאה כתיב בה כעריות:

וכן אחיו שבא על אחות חלוצתו. דמותרת לו וכשמת אחיו אסורה לו דאחות חלוצתו היא ואסור לו לייבם. ול"ג הכא כשר כו' עד לקמן:

ומשני הדא מסייע כו'. דהני כללות לאו דוקא אלא תנא ושייר וכן מפרק בבבלי על הא דמדייק התם:

כשר כו'. וגרסינן הכא כיני מתניתא כשר כו' דמקיים הגירסא כדגריס במתני' כשר שנשא כשרה ויש לו אח חלל דס"ל דהוזהרו כשרות לינשא לפסולין וגרסינן עלה לא כן כו' כלומר דרבי יוסי בשם רב פליג עלה דקאמר הפסולין מותרין בכהנת דס"ל דלא הוזהרו. ואם נקיים לפי סדר הגי' דהך לא כן קושיא היא צריך לשבש הגי' דכיני מתני' דה"ג כיני מתניתין חלל שנשא כשרה כו' וכגירסת הבבלי אבל לא משמע כן מהמפרשים דכולהו מקיימי הגירסא דהך תלמודא כדגרי' במתני' ולפ"ז לא גרסינן הכא כיני מתניתין אלא מתחלה כדפרישית:

מ"ט. והשתא מפרש מ"ט דרבי יוסי בשם רב וקאמר דהוזהרו כו':

והתני לא יקחו לא יקחו. למה לי תרי זימני לא יקחו אלא להזהיר להאשה ע"י האיש וקס"ד להזהיר כשרות שלא ינשאו לפסולין:

וה"ג סברין מימר בכשרות על הפסולין ואינן בפסולות על הכשרים. כלומר לא כשהיו סוברין לומר דהאשה מוזהרת בכשרות על הפסולין אלא דאינן כ"א בפסולות על הכשרים דכל היכא דהוא מוזהר עליה היא מוזהרת עליו אבל בכשרות על הפסולין הוא אינו מוזהר עליה. א"נ דה"ג סברין מימר בכשרים על הפסולות ובניחותא קאמר ואינן בפסולין על הכשרות ולא כדקאמר מתחלה דפסולין הוזהרו על הכשרות ועיקר:

הלכה ב

מתני' **אילו מותרות ליבמיהן**. כ"ג שקידש. דוקא קידש כדמפרש בגמ':

גמ' **לא אמר אלא קידש**. דוקא אם קידש אבל נשא אלמנה שווי' חללה ואסורה נמי ליבם והוא הדא דתנינן לקמן אסורות לאלו ולאלו כ"ג שנשא כו':

ואילין אינון. בתמיה:
הא אית לך חורנין. הרי יש לך עוד דמותרו' ליבמיהן ואסורות לבעליהן כדחשיב ואזיל:
ומשני הדא כו' כדלעיל:

הלכה ג

מתני' **אסורות כו' שנשא את האלמנה**. כדפרישית:
גמ' **ואילין אינון כו'**. כדפרישית לעיל:

הלכה ד

מתני' **שניות כו' שניה לבעל ולא שני' ליבם**. אם אמו של בעל ולא של יבם כגון אחין מן האב ולא מן האם:
אין לה לא כתובה. מנה ומאתים שהם עיקר כתובה הוא דלית לה אבל תוספת יש לה דמתנה בעלמא יהב לה משום חיבת ביאה:
ולא פירות. שאין משלם לה פירות נכסי מלוג שאכל דאע"ג דפירות תיקנו תחת פירקונה וזו אין חייב לפדותה דלא קרינן בה ואותבינך לי לאינתו והיה ראוי שישלם לה מה שאכל אפ"ה קנסוה רבנן דלא תגבה הפירות שאכל בתנאי כתובה כי היכי דקנסוה בעיקר כתובה דתנאי כתובה ככתובה דמי':
ולא מזונות. אצ"ל בעודה תחתיו דבעמוד והוצא קאי אלא אפילו בלותה ואכלה דבאשה כשירה כה"ג הבעל חייב לשלם דלא אמרינן בכתובות במי שהלך למדה"י ופרנס א' את אשתו דהניח מעותיו על קרן הצבי אלא במי שפרנסה שלא בדרך הלואה אבל אם הלוה לה חייב הבעל לשלם ואם היא מן השניות אינו חייב לשלם:
ולא בלאות. אם נשתמש הבעל בנ"מ שלה עד שבלו אין חייב לשלם דס"ד אמינא הואיל ואין לה כתובה אם אכל הבעל נכסי מלוג שלה חייב לשלם קמ"ל דקנסוה רבנן שלא ישלם הבלאות אבל מה שימצא מהן קיימין נוטלתן תוס' פירקין דף פ"ה:
והולד כשר. ואפי' מזוהם לכהונה לא הוי. נ"י:
וכופין אותו להוציא. אע"פ שיש לה בנים ואיכא לעז אין חוששין:
אלמנה לכ"ג כו'. יש לה כתובה ופירות דמשלם הבעל מה שאכל ומזונות ודוקא לאחר מיתה אבל בחייו בעמוד והוצא קאי וכן אם לותה בחיי הבעל אין חייב לשלם ובלאות נמי יש להן וכן הוא בתוספתא פ"ב ודוקא בשהכיר בה אבל לא הכיר בה אין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות שבלו אבל הקיימין נוטלתן וכן יש להן תוספת וטעמא דשניה אין לה כתובה ואלמנה לכ"ג כו' יש לה דהללו מד"ס וצריכין חיזוק והללו מד"ת ואין צריכין חיזוק:

גמ' **השניות כו'**. דקתני במתניתין ומותרת ליבם ובעי מהו שיש לה כתובה מיבם דקי"ל כתובתה על נכסי בעלה הראשון ואי לית לה מראשון תקינו לה רבנן מן השני ובכה"ג מאי:

מי נימא מאחר שהיא מותרת ליבם. ומבעלה אין לה יש לה כתובה ממנו:

או דילמא מאחר שכתובתה של יבמה על כו'. ולו אסורה ואין לה מיבם נמי אין לה:

וכן שניה ליבם כו' מהו שיש לה כתובה אצל היבם. כלומר שתגבה מהיבם מנכסי בעלה הראשון דהא לו מותרת היתה ולא איפשיטא. ובבבלי דף פ"ה לא נקט אלא הבעיא הראשונה ופשיט התם דאין לה:

ולא פירות א"ר ירמיה שאין לו כו'. כלומר דפירות ודאי אוכל כמו בשאר אשה אבל אין לו עליה אלא אכילת פירות בלבד ולאפוקי דאינו זוכה בשאר דברים שהבעל זוכה באשתו כגון מציאתה ומעשה ידיה והפרת נדריה ודקאמר במתני' אין לו פירות ע"כ מפרשינן דאין לו דין פירו' והיינו פירקונ' ואע"ג שהוא אוכל הפירות:

תני רבי יוסי צדייני'. לפני ר"י ופליג עליה דזוכה ג"כ בשארי דברים וזכאי כו':

ומהו ולא פירות. לדברי ר' יוסי שאינה יכולה להוציא כו' וכדפרישית במתני':

כל שעה כו'. שמעתי מר' אילה שאמר לי בכל שעה תני במתני' דיורשה ומטמא לה לשני':

ותני כן כו'. בתמי' דהא מצאתי ברייתא דאין מטמא לפסולה וסתמא קתני דמשמע אפילו לפסולה מד"ס:

שתוק ויפה לך. שתיקותיך דמהיכי תיתי לא יאכלו דהרי היא אוכלת דלאו חללה היא:

ועבדי' אינן אוכלין. בתמי' והא קי"ל קנין האוכל מאכיל בפרק אלמנה לכ"ג:

תמן תנינן. בשלהי גיטין וכן איתא להאי סוגיא שם וכן איתא לכל הסוגיא בכתובות פ' י"א הל' ז':

גט מעושה. שאנסוהו לגרש ע"י ישראל כשר וע"י עכומ"ז פסול:

ופוסל לכהונה. משום ריח הגט דפוסל בכהונ':

ואמר שמואל אכרזון בקרויבון. שם מקום:

אין מעשין. אין כופין ליתן גט אלא לפסולין:

שמואל אמר. כמו ואיכא דאמרי דהכי אמר שמואל אין מעשין כו':

והא תנינן שניו'. במתני' דכופין להוציא:

ומשני לא בגין דא אמר שמואל. לא לאפוקי הא אמר דשניות נמי פסולין מיקרו אלא למעוטי בכל הני דינים דתנן בהו יוציא וקאמר דאין כופין לבד הפסולין:

והא תנינן. בכתובות פ"ז המדיר כו' וקס"ד דיוציא ע"י ב"ד קאמר:

ומשני שמענו שהוא מוציא אבל שמענו כופין. בתמי' דלא קתני כופין להוציא:
מה בין אלו לאלו. מה בין שניות דאין להן כתובה לאלמנה לכ"ג כו' דיש להן:
ואית דבעי מימר. ואיכא דאמרי דהיינו טעמא:
אילו אלמנה לכ"ג כו' דע"י שקנסן בידן וביד הולד. דהן נקנסו שנפסלות וכן ולדן ולפיכך לא קנסו בהן שוב דבר אחר ויש להן כתוב'. ובבבלי נתן טעם לזה דכל שהוא פסול והיא פסולה הוא מרגיל' ולפיכך יש לה כתוב' וכל שהו' כשר והיא כשירה היא מרגילתו דלא מפסדא מידי ולפיכך אין לה:
מה נפק. מאי בינייהו וקאמר המחזיר גרושתו משנישאת איכא בינייהו. וכן קאמר התם:
ואית דבעי מימר. כלומר ולאיכא דאמרי דטעמא שכבר קנסן בידן וזו הואיל ואין קנסה בידה ולא ביד הולד דשניהן כשרין הן וכן אמר בבבלי פרק החולץ דף מ"ד לדברי חכמים שם דהיא כשרה והולד כשר ולפיכך אין לה כתובה:
במזונות פליגין. רבי יוחנן ורבי לעזר דלקמיה:
יש לה מזונות. לאלמנה לכ"ג:
אומר לה הוציא. שהרי כופין אותו להוציאה ואת אומר הכין דיש לה מזונות בתמיה:
הוון. היו בני הישיבה רוצין לומר דלא כר"ז ורבי הילא אלא בתנאי כתובה הוא דפליגי כגון במזונות לאחר מיתה או לזון בנותיה דהוא נמי מתנאי כתובה:
כל עמא. אבל כ"ע מודים שאין לה מזונות בחייו:
דביורשיה קנסו. דהא איכא למ"ד אפילו בתנאי כתובה אין לה:
ולכ"ש בה. דקנסו וזהו כמו מאן דמתני דפליגי בתנאי כתובה וכ"ע מודים דאין לה מזונות:
ומ"ד כו'. ומאן דמתני דבמזונות פליגי הא בתנאי כתובה לזון הבנות לא פליגי דיש לה דבה קנסו ולא ביורשי':

הלכה ה

מתני' **בת ישראל כו' לא תאכל בתרומה**. כדתנן פרק אלמנה הלכה ד' העובר והיבם והאירוסין פוסלין ולא מאכילין:
לא תאכל במעשר. בבבלי שם מוקי לה כרבי מאיר דאמר מעשר ראשון אסור לזרים ואינה הלכה:
לא יאכלו לא בתרומה. דלוי' לענין תרומה נמי זרה היא:
ולא במעשר. מפרש בגמרא:
גמ' **בת ישראל כו'**. ומפרש טעמא דארוסה לא אכלה:
דכתיב כל טהור בביתך יאכלנו ולית היא גו בייתה. דעדיין לא הכניסה לביתו:

מכהן. מעוברת מכהן לא אכלה דכתיב ויליד בית ואין כאן יליד בית גרסי':
לשומר' כו'. דנמי לאו בביתי' היא:
וכן בת כהן לישראל דכתיב ובת כהן וגומר היא בתרומת הקדשים לא תאכל:
שומרת יבם. בת כהן לישראל דכתיב ושבה אל בית אביה כנעוריה ודרשינן ושבה פרט לשומרת יבם דאגידא ביה כנעוריה פרט למעוברת דדוקא בזמן שהיא דומה לנעוריה וכדדריש פרק אלמנה שם:
אתם וביתכם. כתיב במעשר:
כלים כתי' כו'. ומנא לך למילף במעשר:
ומשני כמה דתימר תמן. בתרומה דדרשינן הילוד כו' שם וגלי רחמנא בתרומה וה"ד במעשר:
וכן בת לוי לישראל. דנעשית זרה דכתי' ובת כהן וגו':
ולא בבת כהן כתיב. בתמיה:
אמר רבי יוסי בת. דכתיב עוד ובת כהן כי תהיה אלמנה והאי בת קרא יתירא הוא ללמדך אחת בת כהן ואחת בת לוי כיון שנישאו לזר כזרות הן:
חוזרת ואוכלת. כשמת בעלה ישראל ואין לה זרע:
חוזרת ואינה אוכלת. כשמת בעלה כהן ואין לה זרע וכדקתני במתני' דלקמן ואגב ריהטא מפרש לה הכא:
מעוברת מישראל כו'. ל"ג דהא תני לה לעיל:
בת לוי מאורסת לכהן כו'. כדלעיל:
וכן בת כהן ללוי כו'. ופריך ניחא דבתרומה לא תאכל דנעשית זרה אלא במעשר ממ"נ תאכל כו':
ומשני כמ"ד אין נותנין מעשר לכהונה. אלא ללוים והילכך הכא דבת כהן מאורסת ללוי או מעוברת או שומרת יבם לא אכלה במעשר דהיא בת כהן ומחמת בעלה אינה אוכלת כדלעיל והא דקתני בת לוי כו' לא תאכל במעשר ע"כ מוקמינן כדאמר בבבלי דף פ"ו שאין חולקין לה בבית הגרנות גזירה משום גרושה בת ישראל וה"ד אפי' נשואה אלא משום רישא דקתני בת ישראל המאורסת לכהן דהתם דוקא מאורסת דאלו נשואה אכלה קתני נמי בסיפא גבי בת לוי מאורסת:
הוי. מדקאמר ר' יוחנן כמ"ד אין כו' ש"מ דהוא ס"ל כמ"ד נותנין מעשר אף לכהונה ופלוגתי' דר"ע וראב"ע היא שם:

הלכה ו

מתני' **בת ישראל כו' מת ולה ממנו בן תאכל בתרומה**. דכתיב ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו וכל זמן שבנה קיים מאכילה בתרומה:

הלכה ז

מתני' **מת בנה מישראל**. הדרה אכלה במעשר דילפינן מבת כהן:

הלכה ח

נישאת ללוי. אחר שילדה מכהן תאכל במעשר ולא בתרומה ואע"ג שיש לה בנה מכהן דהדר הויא לה זרה:

מת ולה ממנו בן תאכל במעשר. בשביל בנה מלוי אבל לא תאכל בתרומה בשביל בנה מכהן דבנה מן הלוי פסלה דכתיב וזרע אין לה ושבה והרי יש לה זרע ואע"ג דקרא בבת כהן כתיב מרבינן מיניה בגמרא נמי בת ישראל האוכלת בשביל בנה כהן וניסת לזר שחוזרת ואוכלת בשביל בנה והילכך כי היכי דבת כהן כי אית לה זרע מישראל לא הדרה בת ישראל נמי האוכלת בשביל בנה כי אית לה זרע מלוי או מישראל לא הדרה אוכלת בשביל בנה כהן:

מתני' **בת כהן שנשאת לישראל לא תאכל בתרומה**. דמפסל לה מדקאמר רחמנא וזרע אין לה ושבה מכלל דבחיי בעלה לא אכלה:

מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה. דפסיל לה בנה מלוי:

גמ' **רבי ליונטי בעי לפני רבי יונה ניחא בבת כהן הנשואה לישראל דחוזרת ואוכלת.** כשמת בנה מישראל כדכתיב וזרע אין לה וגו':

אלא בת ישראל שניסת לכהן. ויש לה הימנו בן:

הואיל והיא ראויה לאכול. בשביל בנה למה אינה אוכלת כשניסת לזר הא עדיין בנה מכהן קיים:

מהו בת כהן. דכתיב לאו דוקא בת כהן קאמר אלא מתלמדתה של כהן כלו' מתלמדת לאכול בתרומה כמו בת כהן דאוכלת בשביל בעלה ובשביל בנה ואע"פ שהי' בת ישראל והילכך הוי' דינה כמו בת כהן דכי אית לה זרע מישראל לא הדרה כו' כדפרישית במתני':

כמה דתימר. כלו' דמביא ראיה מן הכתוב דקראה בת בבל:

וכי בת בבל היתה. והרי קרא באדום משתעי כדכתי' זכור ה' לבני אדום אלא שעשתה כמעשה בבל קרי לה בת בבל וה"נ כן הוא:

רבי יוסי בר בון בשם רבי קאמר דה"ט דשתי בנות אמורות בפרשה. שתי פעמים כתיב בת וחלקן הכתוב:

אחת חוזרת ואוכל'. בת כהן כשאין לה זרע מזר דראוי' לאכול כמו מתחילה היא:
ואחת. בת ישראל אינה אוכלת אעפ"י שראויה לאכול היא בשביל בנה מכהן הואיל וניסת לזר:
אמור מעתה נישאת לכשר. אבת כהן קאי דדוקא אם נשאת לזר כשר חוזרת ואוכלת כשמת אבל לפסול אינה אוכלת דכמו בת ישראל הניסת לזר אינה אוכלת אע"פ שעדיין ראויה היתה בשביל בנה מכהן דעכשיו נעשית זרה כן נמי בבת כהן דכיון שנשאת לפסול פסלה ואינה אוכלת אפי' כשמת:
הלכה אוכלת בתרומה. בת כהן החוזרת ואינה חוזרת לחזה ושוק וכן מסיק לה בבבלי אבל אוכלת בשביל בנה דמתני' מסיק התם דחוזרת אף לחזה ושוק:
מלחם. מלחם אביה תאכל:
מלחם ולא כל לחם. פרט לחזה ושוק והאי לחם כל מאכיל משמע כדכתי' בלשצר מלכא עבד לחם רב והילכך מעטי' קרא לא כל לחם:
תאכל. לרבות הוא לחלות תודה ורקיקי נזיר וכן לחזה ושוק דכולן מורם מן הקדשים הן:
סליק פירקא בס"ד

פרק י

הלכה א

מתני' **באו ואמרו לה מת בעליך**. שאמר לה עד א' וכדדייק בבבלי מסיפא והאי ואמרו לה כמו ונאמר לה:
תצא מזה ומזה. כדין אשת איש שזנתה דהך לאו אנוסה היא דאע"ג דהמנוהו רבנן לעד א' באשה משום עיגונא טעמא מאי משום דהיא גופה דייקא ומנסבא והך דלא דייקא קנסינן לה:
וצריכה גט מזה ומזה. וטעמא דבעי' גט מהשני מפרש בגמרא:
לא כתובה. מנה ומאתים ותוספת:
ולא פירות. מהשני מה שאכל קודם שבא הראשון כדמפרש בגמרא:
ולא מזונות. ואפילו מה שלותה ואכלה תתתיו:
ולא בלאות. ואפילו שחקי בגדים שהיו לה לא תוציא משם:
ואם נטלה מזה ומזה תחזור. בבבלי מפרש דאפילו תפס' שלא בעדי' דלא מהני לה מיגו ובגמרא דהכא מפרש דתפסה אימת:
והולד ממזר מזה ומזה. אם ילדה מהשני הוי ממזר גמור ואם שוב החזירה הראשון וילדה לו הוי ממזר מדבריהם ואסור בממזרת ובגמ' מפרש אימת החזירה:

לא זה וזה מיטמאין לה. כדמפרש בגמ':
לא במציאתה. כדמפרש בבבלי דטעמא מאי אמור רבנן מציאת אשה לבעלה משום איבה הכא תיהוי לה איבה ואיבה:
ולא במעשה ידיה. דטעמא מאי אמור רבנן מעשה ידיה לבעלה משום מזוני והכא לית לה מזוני:
ולא בהפרת נדריה. דטעמא מאי בעל מפר נדרי אשתו כי היכי דלא תתגנה הכא תתגנה ותתגנה:
נפסלה מן הכהונה. דזונה היא אעפ"י דאנוסה היא:
מן המעשר. משום קנסא הוא דהא בת לוי שזנתה לא נפסלה מן המעשר:
מן התרומה. ואפילו בתרומה דרבנן:
יורשין כתובתה. כתובת בנין דכרין דאפי' לזרעה קנסו רבנן כדמפרש בגמ':
חולצין ולא מיבמין. אחיו של ראשון חולץ מדאורייתא ורבנן גזרו דלא לייבם ואחיו של שני חולץ מדרבנן שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצאת אשת איש יוצאת בלא חליצה כמו דאמרינן גבי גט בגמ':
גמ' **כמה דתימר תמן**. כלו' דפריך כמה דאמרנו לעיל סוף פ"ג גבי שנים שקידשו ב' נשים והוחלפו כו' דמפרישין כו' דאלמא דמותרין לחזור לבעליהן:
ואמר אף הכא כן. דנימא הכא נמי כן ואמאי תצא מזה ומזה:
ומשני שנייא היא תמן שאחרים הטעו בהן. דהרי בטעות הוחלפו ומאי הוי להו למיעבד:
והכא לא אחרים הטעו בה. בתמיה שהרי על פי עד נשאת:
קנס קנסו בה הכא שתהא בודקת יפה. אחר העדים דילמא משקרי אבל התם לא שייך שתבדוק דהרי כל א' סברה שזה בעלה:
ולא יקנסו בה אצל הראשון. דמה שייך גביה קנס ואמאי לא תחזור לו:
מריח ערוה נגעו בה. מחומר עריות דנראית כאשתו של השני:
מעתה. דאמרת משום קנס לא תהא צריכה ממנו גט מן השני דהא כזנות בעלמא היא:
שנייא היא שנשאת לו דרך היתר. דסברה שמת בעלה וכנישואין גמורין הן וכ"ע לא ידעי ואיכא משום גזירה שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצאת א"א יוצאה בלא גט. והכי מפרק לה בבבלי פירקין:
שמואל אמר אומר אני כו'. כלומר דבאמת חיישינן שמא שילח לה הראשון גט ממדה"י ונישואין דשני נישואין גמורין הן והילכך צריכה הימנו גט:
והתנינן כו'. לקמן דאם לא נשאת אלא נתקדשה מותרת לחזור לו ואי אמרת בשלמא דטעמא דנשאת לו דרך היתר שפיר דמחלקין בין נשאת לנתקדשה דבנתקדשה אין

חוששין שמא יאמרו כו' כדאמרן דתלו למימר דקידושי טעות הוו שהיתה סבורה שמת בעלה ולא היה אמת הואיל ולא עבדא איסורא לא קנסו רבנן אבל בנשאת דעבדא איסורא קנסוה רבנן. וכדאמר בבלי דף פ"ט למסקנא דהתם:

אם אתה אומר כו'. אלא אי אמרת דחיישינן באמת שמא שילח לה גט א"כ בנתקדשה נמי ניחוש וכי תימא דאין ה"נ דבעיא גט א"כ תהא אסורה לחזור להראשון דמחזיר גרושתו הוא:

אלא כרבי יוסי בן כיפר. כלומר לעולם דבעיא גט ואפ"ה מותרת לראשון ואע"ג דחוששין שמא שילח לה הראשון גט ולהכי מצרכינן להשני לגרשה ונמצא זה מחזיר גרושתו משנתארסה רבי יוסי בן כיפר היא דאמר מחזיר גרושתו מן האירוסין מותרת. הא דרבי יוסי בן כיפר בפ"ק וכן שקיל וטרי בבבלי אליביה:

ופריך ולא מודי כו' שאם נתן לה האחרון. כלומר במחזיר גרושתו משנתארסה שנתן לה האחרון גט דודאי פסלה מן הכהונה והכא התנינן שם אעפ"י כו' דלא פסלה מן הכהונה דאלמא דלא בעיא גיטא והילכך לא פסלה דגט לאו כלום הוא:

רבנן דקיסרין כו'. אמרי ה"ט דצריכה גט משני:

כדי לברר איסורו של ראשון. שידעו אימת יגרש ואם החזיר הראשון קודם גירושי השני שיהא הולד ממנו ממזר:

עד כדון. עד כאן לא שמענו ממתני' אלא ביודעת שהיא אשת איש ולפיכך קנסוה:

לא היתה יודעת שהיא אשת איש. כגון שקדשה אביה והיא לא ידעה ונשאת לאחר מהו:

נישמעיניה לזה מן הדא. כדפשיט רבי אילא לקמיה:

וה"ג קטנה שהשיאה אביה והלכה והשיאה את עצמה ול"ג ונתגרשה ואגב שיטפא דפרק י"ג היא דהתם שייך ונתגרשה. כלומר דבעי אם הנישואין שלה צריכין גט וא"ר אילא עלה דצריכה:

דתני תמן. ברייתא הובאה בבלי פירקין דף צ"ד:

כל העריות כו' חוץ מאשת איש. שנשאת על פי ב"ד או ע"י עדים וטעמא משום גזירה שמא יאמרו גירש זה כו':

אף אחות אשתו ואשת אחיו. כגון שקידש אחיו את האשה והלך אחיו ושמע בו שמת וייבם את אשתו ואח"כ בא אחיו וכן באחות אשה ע"י קידושין כדמוקי התם:

שנייא היא תמן כו'. כלומר וכי יש חילוק התם בין יודעת כו' דודאי אין חילוק דסתמא קאמר דא"א שנשאת בטעות דצריכה גט והכא נמי במתני' אין חילוק ובכולהו איכא טעמא שמא יאמרו כו' וצריכה גט משניהם:

ולא פירות כו' אכילת פירות שאכל. מפני שאומר לה אני בדין אכלתי:

הדא דתימר. לא שנו אלא בשאכל עד שלא בא הראשון אבל מה שאכל לאחר שבא הראשון דעכשיו שלא כדין אכל מוציאה ממנו. וכן פסק הטור אה"ע סי' י"ז:
ואם נטלה כו' הדא דתימר כו' כמה דלא מפקא מיני' כו'. כלו' דאעפ"י שמן הדין היה לה להחזיר מה שנטלה קודם שבא הראשון דהא לא ידעה שאסורה לו אלא דהושוו במדותיהם דכל מקום שהיא אינה יכולה להוציא ממנו דהיינו קודם שבא הראשון כן הוא אינו יכול להוציא מידה אם תפסה קודם שבא הראשון. וכן פסק שם:
והולד כו' ופריך ניחא כו' הולד ממזר מן הראשון. אמאי דהא כזנות בעלמא היא:
ומתרץ רבא בשם רבי זעירא דר"ע היא. דאמר יש ממזר מח"ל:
הבא כו' המחזיר גרושתו משנישאת. וה"נ המחזיר גרושתו משנישאת הוא:
ורבי יוסי בשם ר"ה קאמר דד"ה היא מתניתין:
הולד כשר. כלומר מדאורייתא אין ה"נ הולד כשר אלא דמדבריהם הוי ממזר:
כגיטה כן ממזרה. כמו שהצריכו חכמים גט מהשני משום קנסא כן נמי ממזר מהראשון משום קנס:
מה נפק כו'. מאי בינייהו וקאמר דאם בא עליה הראשון לאחר שנתן לה השני גט איכא בינייהו דלמאן דמוקי כר"ע לעולם הולד ממזר ולמאן דמוקי כד"ה אלא דמדבריהם הוא ממזר הולד כשר דלא קנס אלא אם החזיר קודם שגירש השני וכדפרישי' לעיל:
הדא היא כו'. זה מסייע ליה דאין מטמא לאשתו פסולה וזו פסולה לו דאשת כהן אפילו נאנסה אסורה לבעלה וכן הוא בבבלי דף צ':
אית תניי תני. איכא דתנא תצא בי"ג דבר כלומר י"ג דרכים קא חשיב במתני' דקנסו בה:
ואיכא. דמני להו בארבע עשר ומפרש דמאן דקחשיב י"ג דבר מונה למציאתה ולמעשה ידיה בחדא וטעמא דמותר מעשה ידיה נמי שלו וכמציאתה דמי והילכך חשיב להו בחדא:
ומ"ד בי"ד. מונה לכל אחד בפני עצמו דמעשה ידיה הם חחת מזונות ומציאתה משום איבה והילכך מני להו בתרתי:
לויה שזינת. אינה נפסלת מהמעשר כמו בת כהן מהתרומה:
ותני כן. תנ"ה לוי' שנשבית וסתם שבוי' חיישינן שמא נבעלה לנכרי:
לא כל הימנה לפוסלה. מן המעשר:
לוים המזוהמין מאימן. שיש באימן שמץ פסול:
לא חשו להם. חכמים לפוסלן מן המעשר משום ריח פסול:
והתנינן. במתניתין היתה בת לוי נפסלת מן המעשר:

תיפתר. המתני' שבא כו' כלומר שהשני ישראל הי' וילדה ממנו בן והילכך נפסלת מהמעשר כדין לויה שיש לה בן מישראל כדתנן בפירקין דלעיל. ובבבלי מפרק לה משום קנסא:

כהנת שזינת אוכלת במעשר. דאינה נפסלת אלא מן התרומה:

ולא מתני' היא. ומאי קמ"ל דהא קתני בת כהן מן התרומה דמשמע הא במעשר אוכלת:

כמ"ד כו'. כלומר דממתני' ליכא למשמע מינה דאיכא לאוקמי כמ"ד סוף פירקין דלעיל דאין ניתנין מעשר לכהנים קמ"ל:

מיליהון דרבנן. דלקמי' פליגי אהא דריב"ל דאמר כהנת שזינת אוכלת במעשר דאלמא דלא פקעה קדושתה לגמרי ולאו כזרה ממש מחשבינן לה דאליבא דר"מ דכוותיה מוקמינן למתני' דפירקין דלעיל דמעשר ראשון אסור לזרים לא אכלה אם כזרה ממש הויא:

דאמר רבי הילא כו' כהן שבא על גרושה כו'. מימרא בבכורות פ"ח דמ"ז:

בתוך שלשים. דאכתי לא חל פדיונו ולא זכה בו אביו:

הבן חייב לפדות את עצמו. דנולד מחללה ונתחלל וחייב בפדיון:

לאחר ל' יום חזקה שפדיו אביו. כלומר שזכה בפדיונו כדמסיק אם לאחרים כו' לכ"ש בנו דזוכה ומחזיק לעצמו וכשמת הבן יורש זכותו ואינו חייב לפדות עצמו ועכ"פ שמעינן דנתחללה מקדושתה וכזרה מחשבינן לה. וכן פי' התו' שם ד"ה אלא כהנת וכן פסק הרמב"ם ז"ל פ"ט מהלכות ביכורי' הלכה כ' דכהנת חללה אינה אוכלת ואפי' מתנות:

ולא כבר תנינן ואין לה כתובה. אמתני' קאמר דתני ואין יורשין כתובתה הא כבר תנינן ברישא דאין לה כתובה:

ומשני רבי יוסי שלא תאמר כו'. דמרישא לא שמעינן אלא דקנסו בה והוי אמינא ולא ביורשיה דכתובת בנין דכרין יש להן:

לפום כן צריך מימר. בסיפא דאין יורשין כתובתה לומר דאין לה כתובה אפי' כתובת בנין דכרין. וכן אמר בבלי דף צ"א:

סוטה כשם כו'. כדדריש לה ריש פ"ה דסוטה ואיידי דלקמן מייתי לה הכא וכל הסוגיא זו כתובה לקמן פ"א דסוטה הלכה ב':

כשם שהיא אסורה לאחיו כו'. כדתנן בפ"ק דסוטה אם מת הבעל חולצת ולא מתייבמת:

כך אסורה לאחיו של בועל. דס"ל האי דדריש שם ג' ונטמאה כו' וא' ליבם בין יבם דבעל בין יבם דבועל משמע:

יכול כשם שצרת סוטה אסורה. כדאמרינן לקמן וכן בבבלי פ"ק דמכילתין דף י"א דצרת סוטה אסורה להתייבם:

כך היא אסורה לאחיו של בועל. דנימא נמי אם עבר הבועל ונשאה ולו אשה אחרת ומת דכשם שהיא אסורה לאחיו כך צרתה אסורה:
נישמעינה. לזה מן הדא:
האשה כו'. תוספתא בפרק בתרא דמכילתין:
והי' לה יבם כאן כו' אסור בה. דכסוטה היא:
ומותר בצרתה אסור בה ומותר באשת אחיו. כפל לשון הוא ופרושי קא מפרש וכן הוא בתוספתא שם:
והשתא מסיק ואשת אחיו זו לאו כצרת סוטה היא. בתמיה דודאי צרת סוטה הואי דהרי היבמה זו שנתייבמה בטעות הויא כסוטה וקאמר דמותר באשת אחיו:
הדא אמרה כו'. דזה אחיו של בועל שייבמה בטעות הוא:
אמר ר' יודן. דרבי יודן דחי לה דאין ראיה מכאן דאיכא למימר אתייא כרבנן דתמן. של בבל דאמרי אשת אחיו שנתייבמה בטעות אינה צריכה גט מהשני ולפיכך לא הויא צרתה כצרת סוטה דהא לדידה גופה לא מחשבינן כסוטה גמורה ולהצריכה גט כמו האשה שהלך כו' במתני':
דאמר רבי הילא כו'. כדפרישי' לעיל ולרבנן דפליגי על ר"ע ולא הצריכו גט לאשת אחיו ולפיכך מותר בצרתה קתני בתוספתא:
מן לא כצרת כו' עד של בועל ל"ג. ואגב שיטפא דלעיל טעה הסופר וכן ליתא הא בסוט' שם:
ברם כרבנן דהכא. דלקמיה דרבי אחי' בשם רבי יוחנן דהכל מודים באשת אחיו צריכה הימנו גט דלא פליגי רבנן ור"ע אלא באחות אשתו:
משום הלכה אשת איש. כלומר דבאשת אחיו משום הלכות אשת איש נגעו בה דלא ליתי למיטעי בשאר אשת איש ושמא יאמרו גירש זה כו' כדלעיל ואע"ג דלא שייכא באשת אחיו מ"מ הואיל והיא אשת איש נגעו בה משום הלכות אשת איש דעלמא אבל באחות אשתו אין כאן הלכות אשת איש:
קנה בה ערוה. כלו' דהויא כערוה ממש דהרי צריכה הימנו גט ואסורה לו:
וערוה פוטרת צרתה. וצרתה נמי אסורה וא"כ לא אתיא כרבנן דהכא:
אמר רבי חנני'. אפי' תימא דאפי' כרבנן דהכא אתייא והא דתניא דמותר בצרתה דס"ל האי ברייתא דבה קנסו דבסוטה בה קנסו לא ביורשי' וכמ"ד בפירקין דלעיל הל' ד' דכל היכא דקנסו בה קנסו ולא ביורשי' וא"כ הכא נמי בה קנסו ולא בצרתה ואפי' כרבנן דהכא דאמרי דצריכה גט היבמה שנתיבמה בטעות אפ"ה מודו דמותר בצרה:

ורבי חנניה בריה דרבי הילל. מוסיף דודאי כרבנן דהכא אתייא הברייתא דאם כרבנן דתמן דסברי אינה צריכה גט באשת אחיו שנתייבמה בטעות א"כ יהא מותר אפילו בה דהרי כללא הוא דכל היכי דאינה צריכה גט הימנו מותרת לו וכדאמרינן האי כללא בבבלי דף צ"ה גבי אשתו וגיסו אלא ודאי כרבנן דהכא אתייא ולא קנסו בצרה:

צרת סוטה אסורה. להתייבם:

וצרת גרושה. צרת מחזיר גרושתו מותרת וכדאמרינן בבלי פ"ק:

כל הצרות מותרות. כלומר מה ששנינו בפ"ק צרת איילונית צרת ממאנת צרת מחזיר גרושתו חוץ מצרת סוטה:

גרושה עצמה מותרת לביתה. להתייבם וכדגרס' בבבלי שם לרב נחמן בר יצחק דמתני הכי כו' דדחי לה התם דאיכא למימר מחזיר גרושתו משניסת היא עצמה מותרת להתייבם דלא כתיב בה טומאה וכרבנן דר' יוסי בן כיפר דאחרי אשר הוטמאה לרבות סוטה שנסתרה היא:

מה פליג. לשון שאילה הוא דאם שמואל חולק על הני אמוראי דלעיל דאמרי צרת גרושה מותרת ולא גרושה עצמה. וקאמר הש"ס דלא נחלקו דהן מודים נמי דהיא עצמה מותרת אלא בגין כו' שהיו עוסקין בענין צרות ולפיכך אמרו צרת גרושה ולא הזכירו הן עצמן אעפ"י שמודו בזה:

מריח ערוה. משום חומר עריות ודכוות' אמרינן לעיל בהלכה זו:

מפני שכתוב בה טומאה כעריות. דכתיב ונסתרה והיא נטמאה וכי היכי דעריות צרותיהן אסורות כן נמי צרת סוטה וכדאמר נמי רב בבלי פ"ק:

הלכה ב

מתני' **רבי יוסי אומר כתובתה על נכסי בעלה הראשון**. כדמפרש טעמא בגמרא דרבי יוסי בממונא לא קניס:

ביאתה או חליצתה. אריסא פליג דקתני ולא מייבמין ור"א סבר דביאתה נמי פוטרת צרתה:

ואין הולד ממנו ממזר. אם החזירה הראשון. ואין הלכה כהני תנאי אלא כת"ק:

ניסת שלא ברשות. ב"ד כגון שאמרו לה שני עדים מת בעלך שאינה צריכה להיתר ב"ד מותרת לחזור לו דאנוסה היא דמאי הוה לה למיעבד. ובבבלי מסיק דלית הילכתא הכי אלא לא שנא נשאת עפ"י ב"ד בעד אחד ול"ש נשאת עפ"י שני עדים אם בא בעלה הראשון תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה:

עפ"י ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן. דיחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור מן הקרבן:

שלא עפ"י ב"ד. אלא בשני עדים חייבת בקרבן דשוגגת היא ולית הילכתא כי הא מתני' אלא לעול' חייבין בקרבן היא ובעלה השני:

וקילקלה. בגמ' מפרש:

גמ' **רבי בא בשם רב המנונא כו' זהו ראשו של פרק**. לקמן סוף הלכה ו' גרסינן להא ושם קאי על הא דאמר רבי יוסי שם כל שפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו כדמפרשינן שם ועלה קאמרי רבי המנונא ורבי זעירא דזהו ראשו של פרק כלומר דזהו נמי טעמא דרבי יוסי הכא בראשו של פרק דס"ל כל שפוסל כו' ומייתי לה הכא להביא ראיה להא דלקמיה דרבי יוסי לא פליג אלא בכתובה וכדלקמן:

מה אמר רבי יוסי בשאר כל הדברים. אם פליג נמי אשאר דרכים ששנינו במשנתינו תצא מזה:

וקאמר נישמעיניה. ת"ש מזה דרבי יוסי אמר לקמן כל שפוסל כו' ואמר רבי בא כו' דזהו טעמא דראשו של פרק דהואיל והשני פוסל ע"י אחרים הראשון פוסל על ידי עצמו ותצא מזה ומזה:

הדא אמרה. דלא פליג רבי יוסי בשאר הדרכים דכל מקום שאמרו תצא מזה ומזה כל הדרכים האלו בה מלבד בכתיבה הוא דפליג כדמפרש טעמא לקמן שנפלה לה דרך היתר:

מה אמר ר"א בכתיבה. אם מודי לרבי יוסי דיש לה כתובה מהראשון:

וקאמר ק"ו הוא אליביה דרבי לעזר דמה אם דברים שנפלו לו דרך איסור. אחר שנאסרה לו וזהו מציאתה ומעשה ידיה דקתני הראשון זכאי בהן:

כתובה שנפלה לה דרך היתר. דהא נתחייב בכתובתה מקודם שנאסרה לכ"ש:

והשתא קאמר מסתברא דר"א יודי לרבי יוסי. בכתובה כדאמרן:

רבי יוסי לא יודי לרבי לעזר. במציאתה ובמעשה ידיה דשאני כתובה שנפלה לה דרך היתר. ובזה הוא כרב הונא בבלי דף צ"א אלא דשם נתן טעם אחר דרבי יוסי לא יודי לר"א דכתובה למישקל ולמיפק קאי הוא דלא קניס אבל הני דיתבא תותי' קניס:

רבי יוסי ורבי לעזר יודי לר"ש. דביאתה של ראשון פוטרת צרתה דמה הני דמחיים לא קנסי ביאה דלאחר מיתה לכ"ש:

רבי שמעון לא יודי כו'. דביאה דלאחר מיתה הוא דלא קניס אבל הני דמחיים קניס:

ובזה הוי כרבי יוחנן שם:

הדא אמרה על רבי שמעון. זאת אומרת לדברי ר"ש דביאה פסולה פוטרת דהרי ביאת אחיו של הראשון ביאה פסולה היא דסוטה היא וסוטה אסורה להתייבם ור"ש לטעמיה דסבר לעיל פ"ה דביאה פסולה פוטרת:

לא מסתברא. אמתני' פריך דקתני ניסת שלא ברשות מותרת לא מסתברא איפכא בתמיה:

דלא. כמו אלא דאם ניסת ברשות תהא מותרת דאנוסה היא.

ושלא ברשות. ב"ד אסורה דהוה לה למידק:

ומשני רבי יוחנן דברי ר"ש היא דאמר עשו ב"ד הורייתן. בהורייתן לינשא בעד אחד:

כזדון איש ואשה. כהבא בזדון על האשה ונאסרה על בעלה:

נישאת שלא ברשות. ב"ד אלא עפ"י עדים:

כשגגת איש ואשה. ולא נאסרה. דר"ש מייתי לה בבלי שם:

א"ר יוחנן לית כאן פטורה. מילתא באפי נפשה היא ואמתני' קאי דקתני נישאת עפ"י ב"ד תצא ופטורה מן הקרבן וזה נמי לשיטת ר"ש הוא דעפ"י ב"ד הויא כזדון ופטורה מן הקרבן וכן אמר התם ורבי יוחנן פליג דאין הלכה כר"ש ולית כאן פטורה אלא חייבת בקרבן אפילו עפ"י ב"ד:

ויהא כן בהוריי'. בתמיה דמי אמרינן הכי בהוריי' ב"ד דמתני' קרי לה הוראת ב"ד שהורו מותר לבא על אשת איש:

ולא עקירת גוף הוא. בתמיה וכה"ג מי הוי הוראת ב"ד דהא קי"ל בפ"ק דהוריות דהורו ב"ד לעקור כל הגוף כל עיקרה של מצוה הרי אלו פטורין דהוראתן לאו הוראה היא כדמפרש התם שנאמר ונעלם דבר קרי ביה מדבר מקצת דבר ולא כל הגוף ויחיד שעשה עפ"י הוראה זו חייב בקרבן:

בשהורו. הכא במאי עסקינן שהורו עד חמש שנים תהיה אסורה דשמא יבוא הבעל:

מכאן ואילך. הורו להיות מותרת וכמקצת דבר הוא:

ויהא כן בקילקול. ואמאי תנן במתני' הלכה וקילקלה חייבת דקס"ד מאי קילקלה זינתה ואמאי חייבת דהא הב"ד פנוייה משוו לה:

ומשני הקילקול דומה לאכילת חלב ודם וה"ג בשהורו מותר לאכול חלב ואכל דם. דודאי חיי' דלהא לא שרו ליה וה"נ דמיירי שקילקלה ונשאת אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ה דבהא לא שרו לה ב"ד. וכרבי יוחנן בבלי דף צ"ב. א"נ דגרסי' בשהורו מותר לאכול חלב ואכל חלב ודם דדמי לקילקול באלמנה לכ"ג:

הלכה ג

מתני' **האשה כו' ואח"כ מת בנך**. ולא הוזקקה ליבום ונשאת לשוק:

והולד ראשון ואחרון ראשון שלפני שמועה והאחרון שלאחר שמועה והא דלא קתני סתמא הולד ממזר איידי דבעי למיתני בסיפא לקמן אמרו לה מת בעלך ונשאת ואח"כ

אמרו לה קיים היה ומת הולד ראשון ממזר והאחרון אינו ממזר תנא נמי ברישא ראשון ואחרון הכי מתרץ לה בבלי שם והתם מוקי לה כר"ע דיש ממזר מח"ל:

גמ' **מה את עבד**. מתני' דתרי ותרי הוו דשנים הראשונים אומרים מת בעלך ואח"כ בנך והאחרונים אמרו חילוף הדברים וקתני תצא ובעי הש"ס מה את עבד להא ולאיזה דין מדמית לה:

כעדי מיתה. כדין שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת או כעדי גירושין כדין שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה ולקמן מפרש לה:

וה"ג אין תעבדינה כעדי מיתה פליגא בין על רבנין דהכא בין על רבנין דתמן ואין תעבדינה כעדי גירושין פליגא על רבנן דתמן. והשתא קאמר רבי יוחנן מאי רבנן דהכא ומאי רבנן דתמן:

ותני כן. דתניא הכי שנים אומרים כו' וזהו כדקאמר רבי יוחנן בבבלי כתובות דף כ"ב דראה דבריו של רבי מנחם בר' יוסי דקאמר התם תצא בגירושין ולא ראה דבריו במיתה וכדמפרש טעמא לקמן:

תמן אמרי. בבבל אומרים וזהו ת"ק של רבי מנחם בר' יוסי התם דאין חילוק בין במיתה בין בגירושין לא תצא והיינו דקאמר לעיל דאם מדמינן המתניתין לעדי מיתה וקתני תצא פליגא על כולהו דבין רבנן דתמן ובין רבנן דהכא סברי בעדי מיתה לא תצא ואם לעדי גירושין מדמית לה לא פליגא אלא על רבנן דתמן:

על דעתיה כו'. השתא מפרש לטעמייהו במאי פליגי וקאמר דבשלמא ע"ד דרבנן דתמן ניחא דלא מחלקי בין מיתה לגירושין דהואיל תרי ותרי נינהו הוי ספיקא דרבנן ולא תצא וליכא למימר דלוקמה אחזקה קמייתא דהכא איכא חזקה דאשה דייקא ומנסבא ומרע להך חזקה וכדכתבו התוס' שם ומיירי שניסת לא' מעדיה והיא אומרת ברי לי כדמוקי התם:

אלא ע"ד דרבנן דהכא. דמחלקי מ"ט דמה בין מיתה לגירושין:

ר"ז אמר לה סתם. ולא בשם רבי יוחנן:

הדעת מכרעת בעדי מיתה. דהיינו טעמא דלא תצא בעדי מיתה:

דמאחר שאלו יבא הוא. הבעל מכחיש את העדים שהוא חי בפנינו הילכך אי לאו דברי לה שמת מירתתא ולא אינסיבא אבל בעדי גירושין אפילו כשיבא יכולה היא שתאמר לו גרשתני דהיכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה בפניו כדאמר התם:

א"ר חזקיה רבנן דתמן כדעתין. לאו אהני רבנן דתמן דמביא כאן לעיל קאי אלא אהא דאמר בכתובו' פ"ב הלכה ב' וכל הסוגיא זו כתובה שם וברישא דסוגיא איתא להתם

כן ראובן אוכל שדה בחזקת שהיא שלו והביא שמעון עדים שמת אביו מתוכה כלומר שהי' בחזקת אבותיו מפקין לה מראובן ומחזירין ליה לשמעון דארעא בחזקת אבהתא קיימא חזר ראובן והביא עדים שלא מת אביו מתוכה שהכחיש עדי שמעון א"ר נחמן בר יעקב אנא אפיקתיה מראובן אנא מחזיר ליה לראובן דאוקי תרי להדי תרי ומחזירין אותה לרשותו של המחזיק שהוציאו מידו. וכעין הא דאמרינן בבבלי פ' חזקת הבתים גבי זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי אנן אחתינן אנן מסקינן ליה ולזילותא דבי דינא לא חיישינן. וקאמר עלה התם רבנן דהכא סברין כן זה לדעת רבנן דהכא. רבנן דתמן שבבבל אמרין משעה שיצאת בעדות ברורה יצאת כלומר דרבנן דתמן פליגי דסברי בשעה שיצאת מראובן בעדות ברורה יצאת דעדיין לא באו עדי הכחשה שלא מת אביו מתוכה והילכך תשאר השדה בחזקת שמעון ולא מהדרינן לה לראובן משום זילותא דבי דינא ע"כ הסוגיא מהתם. והשתא מהדרינן לפרש סוגיא דהכא דקאמר רבי חזקיה רבנן דתמן דפליגי בשדה כדאמרן. כדעתין כדעת רבנן דהכא בשנים אומרים נתגרשה כו' כלומר דרבי חזקיה מפרש הא דרבנן דהכא דאמרי לעיל בנתגרשה דתצא דוקא שבאו עדים קודם שניסת אבל אם אחר שניסת באו עדים ואמרו לא נתגרשה לא תצא וטעמא דבשעה שניסת בעדות ברורה ניסת וזהו כדברי רבי מנחם ברבי יוסי בכתובות התם אלא דרבנן דהכא לא סברי בעדי מיתה כוותיה כדפרישית טעמא לעיל והיינו דאמר רבנן דתמן בשדה כדעתין כרבנן דהכא בעדי גירושין:

א"ר יוסי לא מסתברא דלא מחלפא כו' גרסינן וכן הוא התם. כלומר דהשתא מקשה ר"י דברי רבנן דתמן אהדדי והיינו רבנן דתמן של שדה ורבנן דתמן של עדי גירושין:

לא כו'. דמי לא מודו רבנן דתמן גבי שדה שאלו משעה ראשונה קודם שהוציאו מראובן באו שנים והעידו שמת אביו של שמעון מתוכה ושני' מכחישין שלא מת אביו מתוכה דודאי אמרינן השדה בחוקתו של ראובן דאוקי תרי לבהדי תרי וארעא בחזקת מרא קיימא:

והכא נמי אילו אמרו בדבריהם כן שנים אומרים נתגרשה ונשאת ושנים אומרים לא נתגרשה לא תצא:

יאות. שפיר דמיין להדדי הוה דהואיל וניסת קודם שבאו עדים לא תצא דבעדות ברורה ניסת כמו דאמרו גבי שדה אבל עכשיו דאמרו שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה לא תצא דמשמע אפי' באו מקודם לא תצא ואמאי דנימא דאוקי תרי לבהדי תרי ונוקמא אשה אחזקתה. כמו דאמרי גבי שדה והיינו דקאמר לא מסתברא דלא מחלפא שיטתין. על כרחך אי אתה יכול לומר אלא דמחלפא שיטתין דרבנן דתמן:

מתני'. ברייתא שם בכתובות וקתני דנתקדשה לא תצא וקשיא לרבי יוחנן דמ"ש נתקדשה מנתגרשה:
פתר לה ר' יוחנן. להאי מתניתא דה"ק שנים אומרים נתקדשה ונתגרשה כו' כלומר דהן הן העדים שהעידו על הקידושין ואמרו נתגרשה אח"כ ובכה"ג לא תצא בעדי הכחשה כדמפרש ואזיל:
מה בינה לקדמייתא. לדרבי יוחנן:
ומשני תמן הוחזקה באשת איש בפני הכל אבל הכא לא הוחזקה אלא בפני שנים. והן הן שאומרים נתגרשה ולפיכך מהימני:
לכשיבואו שנים. כלומר לכשיבאו אחרי' ויעידו על הקידושין דהרי לא היו כאן עדי קדושין אלא אותם שאמרו נתגרשה אח"כ. ובבבלי שם איכא אוקימתא אחריתי:
מתני' פליגא על רבי יוחנן. תוספתא בפ"ב דכתובות ושם גריס עד אומר נשבית והיא טהורה כו' ותניא לא תצא ומ"ש מנתגרשה דרבי יוחנן:
א"ר יוסי. דשאני גבי שבוי' דמאחר כו' ואנו כחיין מפיה והוי כאומרת נשביתי וטהורה אני ומ"מ לכתחילה לא תנשא דהוי תרי לבהדי תרי והא דלא אמרינן הכי בנתגרשה דבשבוי' הקלו וכהאי גוונא אמרינן התם:
שנים כו'. מילתא באפי נפשה היא דפליגי רבי יונה ורבי יוסי בשנים אומרים כו':
דרבי יונה מדמי לחלבין. כמו דהתם ב' אומרים אכל חלב וב' אומרים לא אכל דמביא אשם תלוי מספק וה"נ דנותן גט מספק:
וא"ל רבי יוסי. דשאני חלבין שכן אפילו ליכא עדים כלל והוא בעצמו אמר לבי נוקדני או נוקרני וחדא היא כלומר שלבי מפקפק ומסופק אני מביא אשם תלוי:
מתני' פליגא על רבי יוסי. ברייתא דלעיל דקס"ד דרבי יונה לגמרי מדמי לחלבין דבחזקת ספק א"א קיימא ואפילו בדיעבד אם ניסת תצא וכן רבי יוסי לא מדמי לה ולא חייש לה כלל לקידושין ואפילו לכתחילה והילכך פריך לרבי יוסי מרישא דברייתא דקתני לא תנשא וסיפא קשיא לרבי יונה דקתני אם נשאת תצא:
א"ר מנא. לא היא דלא רבי יוסי אמר דתנשא אפילו לכתחילה ולא דרבי יונה סבר דאפילו דיעבד תצא:
אלא כו'. כלומר דרבי יונה רצה לדמות לחלבים והיינו טעמא דלא תנשא לכתחילה אלא נותן גט מספק וקא"ל רבי יוסי לא תדמינה לחלבים דשאני התם שאפילו כו' ולא דמיין להדדי אבל בגופא דדינא לא פליגי ובין לר' יונה ובין לר' יוסי לכתחילה לא תנשא ואם נשאת לא תצא:

הלכה ד

מתני' **אמר לה מת בנך כו' והולד ראשון ואחרון ממזר**. אליבא דכ"ע שהרי פוגע באשת אחיו שלא במקום מצוה ובכרת היא:

גמ' **לא היתה צריכה כו'**. בעלמא קאי יבמה שהיתה זקוקה ליבם ונשאת לאחר בלא חליצה ופליגי בה רבי ירמי' ור"י וכן גרסינן להאי סוגיא בגיטין פרק הזורק הל' ז':

זה חולץ. היבם חולץ לה וזה השני מקיים דאע"ג דנשאת באיסור כשהיבם חולץ לה מותר לקיימה ורישא דהך מתני' שאני דליכא יבם להתירה והילכך תצא:

תצא. וכמתני' דפרק הזורק שם ורבי ירמיה מוקי להאי מתני' כר"מ דלקמן דקס"ד דפליגי אף בזה:

היך סבר רבי. בזה:

חזור בך. דאם לא תחזור אני כותב עליך זקן ממרא שאתה חולק על החכמים דלא פליגי אלא בהולד ממזר וכדלקמן:

מתניתא. תוספתא פ"ו דגיטין מסייע לר"י דאמר תצא דקתני התם על מתני' דהכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זאת שהי' איילונית כו' פ' הזורק שם:

תצא כו'. ומסייע בתוספתא כדברי ר"מ כו':

וחכמים אומרים אין ממזר ביבמה לא אמרי אלא אין ממזר ביבמה. כדאמרי' פ' החולץ הא לצאת תצא דלא פליגי בהא אר"מ:

והתנינן. בניחותא:

ואמר כו' ל"ג דהרי רבי יוחנן לעיל אמר כך וכן ליתא להא שם:

הלכה ה

מתני' **אמרו לה מת בעליך וניסת כו' תצא**. דקנסינן לה אעפ"י שכבר מת משום דאיבעי לה לאמתוני ולחקור האמת ולית לה כתובה ולא שום תנאי כתובה. נ"י:

הוולד הראשון. שהיה לה בעודנו חי:

והולד האחרון אינו ממזר. ולדברי הרא"ש ז"ל ממזר מדבריהם מיהא הוי וכ"כ הנ"י:

מותרת לחזור לו. דאין צריכה גט מן האחרון דאין חוששין כאן שמא יאמרו גירש זה וקידש זה כו' כדלעיל בנשאת דהכא תלו למימר דבטעות הוו קידושין והואיל לא עבדא איסורא לא קנסו רבנן כדפרישית לעיל ריש פירקין:

לא פסלה מן הכהונה. כדמפרש בגמ':

גמ' **רבי יוחנן כו' אין לה אלא משום זיהום כהונה**. בזה דנותן לה האחרון גט דאין אלא חשש זיהום בעלמא ואין ב"ד מזהמין אותה לפסלה מן הכהונה משום ריח הגט דאין כאן אפילו ריח הגט הואיל ואינה צריכה:

מה את מקיים לה. כל הני מתני' דתני בהו באו ואמרו לה במאי עסקינן אם בעד א' או בב' עדים דאע"ג דעד א' מהימן באשה מ"מ בעי להא דלקמי':

וקאמר הש"ס דנ"מ דאין תקיימינה בעד א'. ומתני' דאמרו לה מת בעלך ואח"כ מת בנך ונתייבמה נמי מיירי בעד א' נמצאת אומר דעד א' מתירה נמי ליבם כמו לשוק. ובעיא היא בבבלי דף צ"ג ופשיט שם רב ששת דמהימן אפילו ביבמה:

אין. ואם תוקמי לכל הני בב' עדים הוי מתני' פליגא על רב:

דרב אמר ניסת על פי שנים אפי' דהוא. אפילו בא הבעל לפנינו:

אמרה ליה לית תני. איני מכירך וכדאמר רב בבבלי דף פ"ח וכדמוקי שם דאנן לא ידעינן ליה:

ומניין שאין קידושין תופסין באשת איש. דקאמר במתני' אם נתקדשה אינה צריכה גט:

כשתצא מביתו. אז יהיה לה קידושין ולא קודם:

רבי תנחומא. אמר מהכא נפקא דאחר יתירא הוא אלא פרט לפרשת עריות לא' מעריות האמורים בפרשה דלאו אחר הוא אצלה:

הלכה ו

מתני' **מי שהלכה אשתו כו' מותרת לחזור לו**. דקידושי שניה אינן כלום ואינן אוסרתה כדאמר בגמ':

ומותר בקרובות שניה. לישא בתה ושאר קרובותיה דקי"ל נושאין על האנוסה ועל המפותה:

ושניה מותרת בקרוביו. דנושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו:

רבי יוסי אומר כל שפוסל כו'. מפרש בגמ':

אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאביה. שלא מאמה:

וחזרו ואמרו לו מתה השניה ונשא אחותה מאמה. שלא מאביה ונמצאת זו השלישית נכרי' אצל הראשונ':

וחזרו ואמרו לו מתה השלישית ונשא אחותה. של שלישית זו מאביה ולא מאמה נמצאת רביעית רחוקה מן השני' וכ"ש מן הראשונה:

וחזרו ואמרו לו מתה זאת הרביעית ונשא אחותה מאמה. והיא רחוקה מן הג' ומן הב' ומן הא' ואח"כ אמרו לו כולן קיימות:

מותר בראשונה בשלישית ובחמישית. שאינן קרובות זו לזו ואע"ג דהשלישית אחות השני' היא שריא דקידושי שני לא תפסי דאחות אשה היא לראשונה שלקח מקודם והויא לה כאנוסה ומפותה וקי"ל אנס אשה מותר לישא בתה וכן אחותה דלא אסרה תורה אלא אחות אשה בלבד והיכא דלא תפסי קידושין לאו אחות אשה היא וכן בחמישית אעפ"י

שהיא אחות הד' מותר בה דהואיל ותפסו הקידושין בשלישית נמצאת ביאת רביעית שהיא אחות השלישית ביאת זנות היא ולא אסרה לחמישית עליו:

ופוטרות צרותיהן. אם מת ובא יבם וייבם אחת מהן פוטרת צרתה:

ואסור בשניה. מפני הראשונ':

וברביעי'. מפני השלישי':

ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה. שאמת היו הדברים של הראשונה ושאר הדברים שקר היו אסור' בג' מפני הב' ובה' מפני הד':

גמ' **כתיב ושכב איש אותה כו' ואין שכיבת אחותה אוסרתה**. ולפיכך מותרת לחזור לו:

ואימר אף הכא תחת אישך כתיב ודרשינן פרט לאונסין. כלומר דהא ברישא הלך בעלה למדה"י ואמרו לה מת בעליך ונישאת דנמי אנוסה הויא ואפ"ה גזרו בה רבנן ואמאי גזרו התם יותר מכאן דהא בשניהם אונסין אין אוסרין ואי משום דהוי לה למידק הכא נמי הוי ליה למידק ולא לישא אחותה:

ומשני רב מתניי' דגזרו על דבר שהוא מצוי. כדמסיק דדרך האיש לצאת ואין דרכה של האשה לצאת ומילתא דלא שכיחא לא גזרו ביה רבנן:

תני אמר רבי יודה כו' בחמותו. אם בא על חמותו נאסרה אשתו עליו וכדדריש לה מקרא לקמן. וכן הסוגיא בבבלי דף צ"ה:

שב"ש אומר פסל. דלית להו דרשא דאותה וילפי להו מק"ו לקמן:

טעמא דר"י. דחמותו פסלה אשתו דכתיב בחמותו באש ישרפו אותו ואתהן:

ומה אנן קיימין. מקרא הזה אם אינו ענין לשרפה דהא אין נשרפה אלא אחת דאשתו מה חטאה אלא תנהו ענין לאיסורא:

עד כדון כרבי עקיבא. זהו היא אליבא דרבי עקיבא דלא אייתר ליה קרא דאתהן לדרשא אחריתא:

כרבי ישמעאל. אבל לר' ישמעאל תני דמפיק לה לדרשא אחריתא:

אותו ואת שניי'. השנית כלומר אפילו אין כאן אלא השנית דאשתו מתה חייב בשרפה על חמותו וכן דריש בבבלי ואת אחת מהן אפילו אחת מהן קיימת וחמותו לאחר מיתה איכא בינייהו:

והיו ב"ש דנין. דאחות אשתו פסל' עליו אשתו:

ומה במקום שבא איסור הקל כו'. אשת איש ולקמיה מפרש אמאי קרי לה איסור קל:

אסר את אוסרו. נאסר בה בעלה האוסרה על אחרים:

על האיסור החמורה. אחות אשתו:

אינו דין שנאסר את אוסריו. שתאסר אשתו האוסרה את אחותה:

והיי דין. איזהו איסור קל שנאסר האוסר:
ראשה דפירקא. מה ששנינו בריש פירקין דאמרו לה מת בעלך ונשאת דתצא מזה כו':
וההן נוקל. וזה קל קרית לה בתמיה:
אינו אלא חומר. דהא אשת איש גמורה היא:
וקאמר שנייא היא הכא שהרי נשאת לו דרך היתר. דהרי סברה שמת בעלה ואפ"ה נאסרה עליו והוי ק"ו. ובבבלי מפרש דאשת איש קרי לה קל שאין האוסרה אוסרה כל ימיו שהרי יש לה היתר בגט ואחות אשתו חמורה שאשתו אוסרת אחותה כל ימיה:
במחזיר גרושתו היא מתניתא. ברייתא דקרי איסור קל במחזיר גרושתו משנישאת מיירי דאינה אלא בלאו ואסר את אוסריו דהרי האחרון אוסר על הראשון ואם חזר וגירשה השני והחזירה הראשון אסרה על השני דהדר הויא לגביה מחזיר גרושתו משנישאת והיינו אסר את אוסריו דנאסר השני זה שהיה אוסרה על הראשון וכדמוקי רב חסדא בבלי שם:
ומדייק הש"ס למה לי משנישאת. דאפי' נתארסה נאסרה:
ומשני בגין דר' יוסי בן כיפר. דס"ל מחזיר גרושתו מן האירוסין מותרת ולהכי נקט משנישאת. דר' יוסי בן כיפר ריש פירקין:
ביבמה וכו'. והיינו איסור קל דלאו בעלמא הוא וכדמפרש ואזיל:
עשה בה הא' מאמר. אסרה על השני וחזר ובא עליה השני אסרה על הראשון והיינו אסר את אוסריו:
למה לי כו'. אמאי נקט מאמר אפילו בא עלי' הראשון בלא מאמר וחזר השני ובא עליה:
למה לי בא עליה. כלומר והשתא נמי דנקטת מאמר למה לי בא השני עליה אפי' עבד בה השני מאמר נמי אסרה:
ומשני בגין ב"ש ובגין ר"ש. דסברי לעיל פ"ה דהמאמר קונה והילכך קמ"ל דאפי' במאמר לחודי' קנה הראשון ואסרה על השני והאי דלא נקט מאמר בשני דר"ש סבר כר"ג לעיל פ"ה דאין מאמר אחר מאמר:
דתני. כמו תניא אידך היא וכן דרך הש"ס הזה:
אמר ר"ש. דפליג על ר' יודא דלא נחלקו כו' וכר' יוסי בבבלי:
שב"ש אומרים פסל. את אשתו וכטעמא דר' יודה לעיל:
והיו ב"ה דנין. ק"ו על אחות אשתו שלא תפסל אשתו ואע"ג דב"ש מודו בה נקט ב"ה שמקובל היה בידם דהק"ו היו ב"ה דנין. ובבבלי קאמר ר' יוסי הק"ו בפשיטות לכ"ע:
האיש מותר כו'. קודם שקידשה:
מרובה איסור שאסרה. בעלה מאיסור כו':

שהוא אוסרה לילך כו'. לכל העולם:
ושגגה עליו. ואם שגגה עליו באיסורה שזינתה בשוגג עליו:
ולא נאסרה למותר לה. לא נאסרה לבעלה כדדרשינן והיא לא נתפסה הא נתפסה מותרת:
ושגג באיסורו. אם שגג באיסור שאסרה עליו והיא אחותה:
אינו דין שלא יהא אסור למותר לו. לאשתו:
הדין. זה הדין מלמדינו לשוגג דלא פסל אשתו:
הלכה כר"ש. וכן מסיק בבבלי דאין הלכה כרבי יודה והבא על חמותו לא פסל אשתו וכב"ה אליבא דר"ש:
אתא עובדא. בא' שבא על חמותו:
ואפיק לה. הוציא אשתו ממנו:
דהוא סבר כר' יודה. לשון שאיל' אם סבר כר' יודה:
אלא. וקאמר דלא היא אלא מטעמא שהיתה חמותו מתרגלת לבא אצלו ואצל בתה ולפיכך הוציא אשתו ממנו כדי להפרישו מאיסורא אבל לא מדינא:
זהו ראשו של פרק. אדר' יוסי במתני' קאי דאמר כל שפוסל כו' וזהו טעמיה דר' יוסי נמי בראשו של פרק כו' כדפרישית ריש הל' ב' וע"ש:
רבי הילא בשם ר"ל אחות אשתו נשואה כו'. לפרושי מילתיה דר' יוסי קאי. ולגי' דהאי תלמודא דנקט אחות אשתו נשואה אחות אשתו פנוי' ע"כ דהכי מפרשינן דת"ק ור' יוסי פליגי בפלוגתא דר"ע ורבנן בריש פירקין אם אחות אשתו צריכה גט או לא וה"פ דת"ק סבר כרבנן דהתם דכל העריות אינן צריכו' גט חוץ מאשת איש שניסת עפ"י בית דין כדמפרשינן התם טעמא דשמא יאמרו גירש זה ונשא זה ונמצאת א"א יוצאת שלא בגט והילכך באחות אשתו אינה צריכה גט דליכא להאי חששא דהרי אם גירש אשתו אסור באחותה ולפיכך לת"ק לעולם אשתו מותרת לחזור לו אם נשא אחותה בין שהיא אחות אשתו נשואה וכגון דאזלי אשתו וגיסו למדה"י ובאו ואמרו לה מתה אשתך ולזו אמרו לה מת בעלך ועמד ונשאה ואח"כ באו אשתו וגיסו ובין שהיא אחות אשתו פנוי' דהרי אין אחות אשתו צריכה הימנו גט אפילו נשואה היא והילכך מותר באשתו ור' יוסי סבר כר"ע דאחות אשתו צריכה גט אלא דמחלק בין אחות אשתו נשואה דצריכה גט ובין אחות אשתו פנוי' דאינה צריכה גט וטעמא דאחות אשתו נשואה כיון שהיא נאסרת על בעלה צריך להוציאה בגט כדי לברר איסורו דמתוך אותו הגט נאסרה נמי אשתו של זה עליו דאחות גרושתו היא וכעין דאמר לעיל בריש פירקין כדי לברר איסורו של ראשון לפי פי' הרמב"ן ז"ל שכתבתי שם במראה ע"ש ומשום קנסא דהואיל ונאסרה על בעלה

מוציאה בגט כדי לאסור אשתו עליו אבל באחות אשתו פנוי' דליכא האי טעמא אין צריכה גט והילכך מותר באשתו. והיינו דקאמר ר' יוסי הכא כל שפוסל כו' דשמעי' לת"ק דאמר ל"ש אחות אשתו נשואה ל"ש אחותה פנוי' מותרת אשתו לחזור לו דהרי אין אחות אשתו צריכה גט ועלה קאמר ר' יוסי אחות אשתו נשואה פוסל ע"י אחרים הוא וכדפרישית פוסל ע"י עצמו דצריכה הימנו גט ונאסרה נמי אשתו עליו. אחות אשתו פנוי' דאין כאן פוסל ע"י אחרים אינו פוסל ע"י עצמו דאין צריכה הימנו גט ולא נאסרה אשתו עליו הדין פירושא דהאי סוגיא:

והיך עבידא. על המתני' קאי דקתני אמרו לו מתה אשתך ונשא אחותה מאבי' ואח"כ מאמה כו' דהחמישית נכרי' עם הג' והג' עם הראשונה וכדפרישית במתני' ומפרש היכי דמי האי גוונא:

גבר אית ליה ברתא גרסינן וחורגה ואינתו אית לה ברתא וחורגה. ראובן יש לו בת ושמה רחל ובת אשתו מבעלה הראשון לאה והרי הן אחיות מן האם:

ואינתו. וכן אשה אחת שרה יש לה בת בלהה וחורגה בת בעלה זלפה והרי הן אחיות מן האב:

ואסבון דין לדין. ונשא ראובן את שרה:

ואולידון ברתא גרסינן. והולידו בת אחת ושמה דינה הרי דינה זו עם רחל אחיות מן האב ועם לאה נכרי' וכן דינה עם בלהה אחיות מן האם ועם זלפה נכרית:

משריי' מן חורגת' דאיתתא. כלו' התחלתו היתה מן החורגה של האשה ובכה"ג דוקא משכחת לה דנשא מתחילה זלפה ואמרו לו מתה ונשא בלהה אחותה מאבי' ואח"כ נשא דינה והיא אחותה מאמה ועם זלפה נכריות ואח"כ לרחל ואח"כ ללאה ונתבארה משנתינו:

הלכה ז

מתני' **בן תשע שנים כו' פוסל על ידי אחין**. אם בא עליה דביאתו ביאה וכן יש לו מאמר אבל אינו מאמר גמור כדלקמן:

אלא שהוא פוסל תחלה. בגמ' מפרש דאמאמר קאי:

והאחין פוסלין תחלה וסוף. דביאת בן תשע לא קניא לגמרי אלא כמאמר דעלמא וקי"ל דיש מאמר וגט וביאה וחליצה אחר המאמר:

כיצד. בבבלי קאמר דחסורי מחסרא והכי קתני בד"א במאמר אבל בביאה פוסל תחלה וסוף כיצד בן ט' שנים ויום א' שבא כו':

ע"י אחים. שעשו בה מאמ' מתחלה והאי כיצד אבסוף קאי:

מתני' **בן תשע שנים ויום א' שבא כו' פסל ע"י**. דהוי ליה כמאמר אחר מאמר דשניהם תופסין בה וכיון דבעיא גט משני קם ביתה עליה בכיון שלא בנה שוב לא יבנה:
גמ' **הא בסוף אינו פוסל**. בתמיה דהא קי"ל ביאתו פוסל בסוף:
אלא לאחר מאמרו. הוא דאינו פוסל אלא בתחלה:
אבל לאחר ביאתו. כלו' לאחר שבא עליה פוסל אפילו בסוף אלא שהוא פוסל בסוף בדבר אחד בביאה:
והן פוסלין בד' דברים. בביאה ובמאמר ובגט ובחליצה:
כיצד כו' ואם לבנו ייעדנה. סוגיא זו כתובה לקמן פ"ק דקידושין הלכה ב' ואיידי דמקשי לקמן ממתני' מייתי לה הכא:
ואם לבנו. כתיב לבנו הוא מייעדה בכסף מקנתו ואין מייעדה לאחין:
ופריך אלא אם אמרת בבן. כלו' דאם בבן הוא מייעדה נימא דייעדנה לאחיו מק"ו כו':
ת"ל כו' ל"ג עד לקמן וכן הוא בקידושין:
שהוא קם תחתיו בשדה אחוזה. דהמקדיש שדה אחוזה ופדאה איש אחר יוצאה לכהנים ביובל ואם פדאה הוא עצמו אינה יוצאה לכהנים ואם פדאה בנו קם תחת אביו ואין יוצאה לכהנים כדתנן פ"ז דערכין:
הואיל ואינו כו' ת"ל כו'. ואע"ג דק"ו פריכא הוא ולמה לי קרא משום דאיכא למימר שדה אחוזה גופא תיפוק מק"ו דיבום דאחיו קם תחתיו והאי הואיל כו' ה"ק הואיל דאמ' משום שאין קם תחתיו הא ליתא דנילף שדה אחוזה וייעוד מק"ו דיבום:
אינו דין שייעדנה לו. בלשון בתמיה דאפ"ה דין הוא כדאמרן:
ת"ל ואם לבנו. והשתא דמעטי' קרא מיעוד הוי יעוד גופא פירכא לשדה אחוזה. ובבבלי קידושין י"ז וב"ב וערכין קאמ' פירכא אחריתא על ק"ו דשדה אחוזה דכלום יש יבום אלא במקום שאין בן:
ואם לבנו. וכן דרשינן למעט בן הבן דאינו מייעד:
בפרשת נחלות את עבד בן הבן כבן. דבן הבן יורש במקום הבת כבן:
והכא. אמאי לית את עביד כו':
מאן דאמר לי. טעמא דהדא מילתא אני משקה לו כוס של יין קונדיטון:
והשיב ר' תנחום הרי פ' נחלות. כלו' דשאני נחלות דמצינו דעשיתה אח כבן כלו' דאפילו אח ושארי קרובים יורשין אם אין שם יורש היותר קרוב ועכ"פ מצינו דשייכי' בירושה אבל ביעוד אין שום יעוד בקרובים:
התיבון רבנן דקיסרין. על תשובת ר' תנחום דאין ראיה מזה דהרי פ' טומאה כו' דכהן מטמא לאחיו ולשארי קרובים האמורים בפרשה כמו שהוא מטמא לבן:

ואין כו'. ואפ"ה לא מטמא לבן הבן כבן:
אמר לו ר"ז הא אזיל קונדיטון. שהפסדת א"נ ר"ת בעצמו קאמר על שהשיבו לו:
לדעת. שצריך שיהיה היעוד מדעת:
ור' יוחנן פליג לית כאן לדעת. אין צריך מדעת ור"י לטעמיה דאמר לקמן מייעד אפי' לבנו הקטן:
אית כאן כר"י בר יהודה. כלו' הא דאמר דבעינן לדעת ר"י ברבי יהודה היא דאמר שם וכן בבלי שם דף י"ט דמעות הראשונים שקיבל האב בעד כסף מקנתה לאו לקידושין ניתנו ולפיכך צריך דעת שתקבל עליה וקס"ד דכמו דבעינן דעת דידה כן נמי לדעת דידיה:
וקאמר ר' שמואל עלה דלא היא דאפי' תימר כר' יוסי בר"י דוקא דעת דידה אבל לא דידיה:
לא קטן הוא. בתמיה לא משמעות הכתוב הוא דאפי' לבנו קטן מייעדה דהא לבנו סתמא כתיב וקטן מי אית ליה דעת:
אם כו'. מימרא אחריתא היא דמייתי פלוגתא דר"י ור"ל:
לדעת. דעת דידה א"נ אדידיה קאי ור"י פליג דמייעדה אפילו לבנו קטן וא"צ לדעת:
בלבד לדעת. כלו' דצריך לדעת ולפיכך אינו מייעדה אלא לבנו הגדול בלבד א"נ לדעת דידה נמי קאמר וכדר' ינאי בבבלי שם:
עושה אלמנה לכ"ג. כדמפרש לקמיה:
וקאמר הש"ס ע"ד דר' יוחנן. דאמר יש ייעוד לקטן ופתר לה הא דקאמר עושה אלמנה לכ"ג בייעודין שייעדה:
ניחא הוא ייעודין שיש לו בה קנין. והויא כאשתו ולפיכך עושה אלמנה אם ייעדה ומת הויא אלמנה לכ"ג כו':
אלא ע"ד דר"ל. דלית ליה ייעוד בקטן וע"כ פתר לה בנישואין בתמיה:
תהא פטורה כו' והתנינן. כלומר דאפילו פטורה מן החליצה ומן הייבום היא אשת קטן כדתנן הכא נשא אשה ומת פטורה ואת אמרת דעושה אלמנה לכ"ג:
אתייא דר"ל כר' יוסי בר' יהודה. דלקמן:
ותני כן. פלוגתייהו דרבנן ור"י בר' יהודה ולקמן מסיק לה הא דמוקי ר' אבין כר' יוסי בר"י:
בן תשע כו'. ברייתא פ' יוצא דופן דף מ"ו:
הרי זו שומא. בעלמא ולא הוו סימנין:
סימנין. וכדמפרש ר' יעקב:

והן. ודוקא שעמדו בו בשעת סימנין בשעה שהוא ראוי להביא סימנין דהיינו בשנת י"ב ויום אחד כדאמר שם ועודן בו דכשהגיע לי"ב לא נשרו:

עמדו בו בשעת סימנין. מי אמרינן למפרע נעשה איש ונ"מ אם קידש אשה לאחר שנראו בו או אם אכל חלב להביא חטאת:

או מיכאן ולבא. דוקא נעשה איש וקמ"ל דאותן שתי שערות כסימנין נחשבין אע"פ שהביא קודם זמן הואיל ועמדו בו בשעת סימנין:

וקאמר הש"ס דר' אבין ודאי פשיטא ליה דלמפרע נעשה איש וכ"ש להבא. וטעמא דאמרינן דפשיטא ליה:

די פתר הדא דר"ל כר"י בר"י. הואיל דחזינן דמוקי הא דר"ל כמותו ש"מ למפרע נעשה איש ומשכחת לה אליביה הא דאמר ר"ל לעיל דבן ט' עושה אלמנה לכ"ג דאם נולדו לו סימנין מאז וקידש אשה למפרע הוי איש:

ולמה ליה כו'. ומ"ט לא מוקי ר' יוסי הכי:

וקאמר ר' מנא דהיא צריכה לי'. דהיא מספקא לי' כדבעי ר' יוסי כו' כלומר דהש"ס בעי הוי לי' לר' יוסי למיפשט אליבא דר' יוסי בר"י דלמפרע נעשה איש דאל"כ ר"ל כמאן אמרה לשמעתיה וקאמר ר' מנא דאפ"ה מספקא ליה אליביה והא דר"ל איכא למימ' לחומרא בעלמא קאמר ונ"מ דלענין קרבן לא אמרינן מספיקא להביא חולין לעזרה:

ניחא אלמנה. לר' יוחנן פריך דמוקמינן לעיל אליביה הא דבן ט' עושה אלמנה לכ"ג ע"י יעוד והילכך פריך הניחא אלמנה דעושה דביאתו ביאה והקנין ע"י יעוד מקרי קנין ושפיר אלמנה הויא:

וגרושה. בתמיה כלו' היכי משכחת לה דעביד גרושה הא גיטו ודאי אינו גט אפילו כי קני לה ע"י יעוד:

ומשני תיפתר שבא עליה משהגדיל. ואז נתן לה גט ולקמיה פריך אפי' פחות מט' נמי:

חליצה. היכי משכחת לה דעושה:

תיפתר שבא עליה כו'. ואע"ג דאשת בן ט' פטורה מן החליצה ומן היבום כדתנן הכא שאני התם דע"י קנין יעוד הוא והוי קנין:

ועל ידו. כלו' דלהכי קאמר עושה אע"פ שהוא אינו חולץ משום דע"י הוא מביא לה להיות חלוצה:

מעתה אפי' פחות מתשע. אגרושה קאי דלא משכחת לה אלא כשבא עליה כשהגדיל ונתן גט ואפ"ה קרית ליה בן ט' עושה גרושה דבתר מעיקרא אזלינן אי הכי אפי' פחות מט' בעלמא ולא ע"י יעוד ובא עליה משהגדיל לקנותה ונתן לה גט נמי:

וכיני. כן הוא באמת והא דקתני בן ט' בגין דתנא כולהון תשע גבי אלמנה וחלוצה דע"כ בן ט' דוקא דביאתו ביאה וקנין הוי ע"י יעוד תני אף גרושה עמהן:

מאחז למד ר' יוסי ברבי יהודה. לומר דבן ט' ביאתו ביאה שהרי מצינו בדורות הראשונים שהיו מולידים בני כך:

דתני כו' והרן בן שש וכלב בן עשר. ובבבלי פ' בן סורר ומורה דף ס"ט גריס הרן בן שמונה וכן כלב כדחשיב שם מדכתיב ובצלאל בן אורי בן חור וחור בנו של כלב היה כדכתיב בד"ה ותלד לו את חור ובצלאל כשעשה המשכן בר תליסר הוי כדכתיב איש איש ממלאכתו וגו' וכתוב בכלב בן מ' שנה אנכי בשלח משה מרגלים אשתכח דהוי בצלאל בשנה שניה כשנשתלחו מרגלים בר ארביסר פשו להו עשרין ושית דל תרתי שני לתלת עיבורי אישתכח דכל חד לתמני אוליד. ולפי גי' דהכא צ"ל דכלב לבד הוליד בן עשר והאחרים בני שבע או הא' בן ח' והא' בן שש כדקאמ' הכא הרן הוליד בן שש דהא ע"כ בצלאל בן י"ג הי' כשעשה המשכן:

כמ"ד הוא כלב כו'. כדאמרינן בסוטה בן יפונה שפנה מעצת מרגלים דהאי קרא בן ארבעים שנה אנכי בכלב בן חצרון כתיב:

הלכה ח

ר"ש אומר לא פסל. דביאת בן ט' לר' שמעון ספק קניא ספק לא קניא אי קניא קני לגמרי ולא מהני ביאת אחיו ואי לא קניא הוי ליה כמי שלא בעל לא הוא ולא אחיו הילכך לא פסיל ואין הלכה כר"ש:

פוסל ע"י עצמו. שפסל לראשונה ע"י עצמו וכ"ש לשני' דבית א' הוא בונה ואין בונה ב' בתי':

ור"ש אומר לא פסל. דלר"ש ספק אי קניא כו' ואי קניא קני הראשונה ולא מהניא ביאת צרתה ואי לא קני הוי כמי שלא בעל כלל לא לזו ולא לזו ומותר לקיים הראשונה אבל שניה לא דדילמא קניא בראשונה וקיימא שניה עליה באיסור ב' בתים:

ומת חולצת ולא מתייבמת. שיש עליה זיקה שביאתו של זה הקטן שהוא כמאמר בגדול ולא יצאת מידי זיקת נפילה ראשונה וחל עליה זיקת נפילה שניה ותנן פרק ד' אחין מי שעליה זיקת יבם א' ולא זיקת ב' יבמין:

נשא אשה. שאינה יבמתו ולו אחין הרי זה פטורה דאף על גב דביאתו ביאה אין קנינו קנין כלום עד שיביא ב' שערות אבל ביבמה הואיל וזקוקה ליה שוויי' רבנן כמאמר:

אם לא ידע את הראשון' משהגדיל הראשונה חולצת ולא מתייבמת דזיקת ב' יבמין עליה הואיל ולא ידעה משהגדיל לא יצאת מידי נפילה ראשונה:

ר"ש אומר מייבם לאיזו שירצה. דלית ליה זיקת ב' יבמין וה"נ אמר בפרק ד' אחין: **וחולץ לשני**'. דהא לאו צרות נינהו לאפטורי חדא ביבום חבירתה וייבומי תרוייהו לא דדילמא מאמר קני והוו ב' יבמות מבית אחד:

א' בן תשע ואחד בן כ'. שניהם שוין לדין שלמעלה דכל כמה דלא אייתי ב' שערו' קטן הוי עד שיהיה בן ל"ה שנה ואם הגיע לל"ה ולא הביא ב' שערות אף על פי שלא נראו בו סימני סריס ה"ז סריס חמה:

גמ' **שמואל אמר דברי ר"מ כו'**. גרסינן לה לעיל פ"ה הלכה ה' ושם פירשתי:

אילו שומר' יבם שנפלה כו'. כתוב' לעיל פ' ד' אחין הלכה י' ושם פירשתי. והקושיא אילו כו' שם אמתני' קאי ואגב גררא נסבא הכא משום דמייתי ראיה ממתני' דהכא:

פשיטא הדא מילתא. בשילהי פ' יוצא דופן תנן בן כ' שנה שלא הביא ב' שערות יביאו ראיה שהוא בן כ' שנה והוא הסריס לא חולץ ולא מייבם וכדמפרש התם שנולדו בו סימני סריס ואז מחשבינן ליה כגדול לעונשין אלא שהוא סריס והיינו דקאמר הכא דפשיטא הוא זה וכולא עלמא מודין בה שאם הביא ב' שערות פחות מבן עשרים דלמפרע מחשבינן ליה לאיש עד בן י"ג דדוקא בן כ' שנה ולא הביא קאמר במתני' דצריך שנולדו בו סימני סריס לחשבו כגדול אבל אם הביא מקודם נעשה איש למפרע לענין אם אכל חלב מבן י"ג ויום אחד דמביא קרבן או לענין קידושין:

ויותר מבן עשרים כו'. דהואיל ולא הביא עד לאחר מכאן לא מחשבינן ליה למפרע לאיש לכ"ע:

מה פליגין. כי פליגי רב ושמואל לקמיה:

בבן עשרים. אם הביא בשנת עשרים גופה דשמואל אמר למפרע הוי איש הואיל ולא שלמו לו עשרים והביא איגלאי מילתא למפרע שהיה גדול:

ורב אמר כו'. דמדמי ליה כמו לאחר עשרים. ובבבלי פרק הערל דף פ' פליגי רב ושמואל באכל חלב מבן י"ב ועד י"ח לתינוקות וכן לתינוק מבן י"ג עד בן כ' ובנולדו בו סימני סריס ואפי' הביא לאחר מכאן ואיפכא גריס שם דלרב נעשה סריס למפרע:

מתניתא פליגא כו'. ברייתא זו פליגא על שניהם דתניא הסריס כו' בבבלי פ' הערל שם דחיוב בן סורר ומורה משיביא ב' שערו' עד שיקיף הזקן התחתון כדתנן ריש פ"ח דסנהדרין ואי אמרת דלמפרע מחשבינן ליה לאיש קשיא:

ויתיר בו. ויתרו בו דניחוש שמא יביא ב' שערות בתוך ג' חדשים דהן ימיו של בן סורר ומורה כדאמר התם דף ס"ט כל ימיו של בן סורר ומורה אינן אלא ג' חדשים דאז ראוי'

אשה שתתעבר ממנו ובן כתיב ולא הראוי לקרותו אב והילכך קאמר בתוך ג' חדשים כלומר דאפילו אם לא הביא יתרו בו דשמא יביא עוד בתוך זמן זה:
ומשני כמאן דמר כו' דהתראת ספק לאו שמה התראה:
מתני'. משנתינו קשיא לשמואל דקתני אחד בן ט' שנים ויום אחד ואחד בן עשרים שלא הביא ב' שערות. ול"ג הכא למפרע נעשה איש עד לקמן:
כמה דתימר כו' למפרע נעשה איש. בתמיה כלומר דודאי הכא לא שייך לומר למפרע מבן ט' נעשה איש אם הביא ב' שערות בי"ב אלא מיכן ולהבא:
ודכוותה בבן עשרים כו'. נימא נמי אם הביא מיכן והילך נעשה איש דהא במתני' מדמה להו דקתני אחד כו' וקשיא לשמואל:
פתר לה. שמואל הא דקתני ואחד בן עשרים שלא הביא דמשמע אם הביא נעשה איש להבא:
סמוך לעשרים. כלומר אחר עשרים סמוך ורבותא הוא דאפילו נולדו לו סמוך לעשרים מיכן ולהבא נעשה איש אבל בשנת עשרים למפרע נעשה איש:
סלייק פירקא בס"ד

פרק יא

הלכה א

מתני' **נושאין על האנוסה**. לאחר שאנס או פתה אשה מותר לישא בתה כדדריש בגמ' בכולן נאמר שכיבה וכאן נאמר לקיחה לומר לך דרך ליקוחין אסרה תורה:
ר' יודה אוסר באנוסת אביו. כדמפרש טעמיה בגמ' ואין הלכה כר' יודה:
גמ' **כיני מתני'**. כלו' דמפרש הא דקתני על האנוסה כן אנו מפרשים כמו אחר האנוסה ולישנא דעל כמו סמוך ואחר הוא כדמפרש ואזיל:
מותר באמה. וההי"ד בבתה וכן בסיפא פיתה כו' והה"ד באמה אלא דחדא בכל גווני נקט:
דרך נישואין שנו. האי על הנשואה דרך נישואין קאמר אם הראשונה דרך נשואין היא חייב על האונס והפיתוי בשניה:
תמן תנינן. פ' אותו ואת בנו דף פ"ב וגרסי' להאי סוגיא ריש פ' ואלו הן הנשרפין והגי' בכמה נוסחאות נשתנית ומשובשת וכאן תמצא הגי' נכונה וברורה שבררתי משתיהן:
שחטה ואת בת בתה. ואין כאן עדיין איסור:
ואח"כ שחט את בתה. ויש בשחיטה זו שני איסורין אותו ואת בנו משום אמה ובנו ואותו משום בתה של זו שכבר נשחטה:
סופג את הארבעים. דחד לאו הוא וחד התראה וחד מעשה:

סופג שמנים. דס"ל לסומכוס דמיחייב בהתראה אחת ובלאו אחד ב' מלקיות:
ה"ג אמר ר' לעזר סומכוס וריב"ן שניהן כו'. וכן הוא בכריתות דף י"ד:
דהא תנינן תמן. בכריתות שם:
חייב עליה משום חמותו ואם חמותו כו'. כגון שהיה נשוי בתה ובת בתה ובא בנה וכשבא עלי' חייב על חמותו ואם חמותו ואם חמיו וזה נמי כסומכוס דבחד מעשה עבד לכולהו:
מודה סומכוס בראשונה. במשנה ראשונה דקתני התם שחט שני בניה ואח"כ שחטה סופג את הארבעים ומודה נמי סומכוס בזה וכלומר דר' יודה בר פזי בא לחזק דברי ר' לעזר שאמר סומכוס וריב"ן אמרו דבר א' דע"כ מדמודה סומכוס בראשונה ש"מ דטעמיה דבסיפא שמות מחולקין הן אותו ואת בנו ובנו ואותו דאי טעמיה משום דגופות מחולקין הן א"כ אפילו ברישא נמי אלא ע"כ דשאני רישא דתרווייהו בנו ואותו נינהו והשתא סומכוס וריב"ן אמרו דבר א' דהתם נמי שמות מחולקין הן חמותו ואם חמותו כו':
ודחי לה הש"ס דאשכחן ברייתא דתני עוד היא במחלוקת. דחלוק סומכוס אף בראשונה וכן הביא רש"י ז"ל שם בשם תוספתא ואם כן ע"כ דטעמיה דגופות מחולקין הן אבל בחמותו דלאו גופות מחולקין הן לא. ובכריתות שם דחי לה נמי כה"ג אלא דמשם משמע דאותו ואת בנו ובנו ואותו נמי לאו שמות מחולקין קרי להו:
מ"ט דריב"ן. דחייב על כל אחת ואחת:
מה אשה ובתה. דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח וחלקן הכתוב אשה ובתה בלאו אחד ובת בנה ובת בתה בלאו אחד ללמדך שחלוקין בלאויהן ואפילו עביד לכלהו שלש כאחד נמי חלוקין בלאוין הן:
דמה אשה ובתה ובת בתה בשני לאוין. דהרי חלוקין בכתוב בשני לאוין והה"ד לבת בנה עם אשה ובתה וחדא מינייהו נקט:
אף אשה ובת בנה ובת בתה. אפילו עביד לכלהו:
בשני לאוין. כלומר נמי חלוקין בלאוין הן דכמו דאשה ובת בתה בשני לאוין כך אשה ובת בתה בשני לאוין ואי איכא לכלהו חייב בשלשה לאוין:
מה טעמון דרבנן. דהתם דפליגי על ריב"ן וסברי דאינו חייב אלא אחת דשלשתן שם אחד הן:
מה כו'. דרבנן ילפי איפכא דמה בת בנה ובת בתה בלאו אחד כללן הכתוב:
אף אשה. אפילו עביד לכולה נמי בלאו אחד הוא ואף על גב דאשה ובתה לאו בפני עצמו דילפינן מבת בנה ובת בתה:
בכלהון. טעמא דמתני' מפרש דנושאין על האנוסה דבכל עריות כתיב שכיבה:

לקיחה. ואיש אשר יקח וגו':
זקוקה לו. כלומר כשהראשונה נשואה לו חייב על השניה משום אמה או משום בתה ואפי' אנס השניה:
או אינו אלא דרך נישואין. שאינו חייב על אונס השניה אלא דוקא נשאה נמי דאשר יקח אתרווייהו קאי:
ומשני כבר אמרנו שאין קידושין בעריות. דהרי למדנו שאין קידושין תופסין בעריות כדאמרינן פירקין דלעיל הלכה ה' ולא שייך בשניה לקיחה:
והכתיב לא יקח את אשת אביו. ונימא נמי דדוקא דרך לקיחה הא באונס מותר:
ומשני בא להודיעך כו' עד שלא נשאת לאביו. כלומר דוקא אם נשואת אביו היא ולא אנוסת אביו דלא כר' יהודה והלכך כתיב בה קיחה דקיחי' באביו קאי:
בא להודיעך כו' עד שלא נשאת לאחיו. דאם אנסה אחיו מותר בה דלא אסרה תורה אלא ע"י קידושין וקיחה באחיו קאי:
ותני כן על ידי ייבום. כלומר דתניא נ"ה דאאחיו קאי דהרי על ידי יבום מותרת כשמת אחיו:
עד שלא נשא אחותה. דאם אנס אחותה מותר בה:
ותני כן. דקיחה באחותה קאי דהרי לאחר מיתת אחותה מותר בה דאלמא דכל זמן שהיא לקוחה לו אסרה תורה:
והכתיב ואיש אשר יקח את אחותו וגו'. ונימא נמי דע"י אונסין מותר:
ומשני ר' אבין שלא תאמר כו'. כלומר דהתם משום האי דרשא כתיב דמצינו שהתירה התורה קיחת אחותו פעם אחד:
קין כו'. לכך נאמר חסד כו' שאמרתי עולם חסד יבנה וכן אמרינן בבלי סנהדרין דף נ"ח:
בא להודיעך כו'. ללמדך דקידושין תופסין בחייבי לאוין:
ר' חונה שמע כולהון מן הדין קרייא. הא דר' חונה לא שייכא הכא מידי ולעיל פרק כיצד הלכה ד' גבי שניות קאי דאמר שם אם אמו ואם אביו שניות וקאמר עלה התם דרבי חונה יליף לכולהו מזה הכתוב כדפרישית שם ומייתי התם האי ברייתא דלקמיה ואגב מייתי הכי נמי לדרבי חונה:
כתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה וגו' שארה הנה זימה היא וכתיב בפרשת קדושים ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זימה היא באש ישרפו ודרשינן זמה זמה לגזירה שוה:
מה למטן שלשה דורות. בת בתה ובת בנה שהן ב' דורות למטן ועם אשתו הן שלשה דורות:

אף למעלן. דורות עליונים ג' דורות ולומר לך שאף אם חמותו אסורה:
מה למטן בלא תעשה. דכתיב לא תקח אף למעלן דלא כתיב בה אזהרה ילפינן בגזירה שוה דבל"ת:
מה למעלן דרך נישואין. דואיש אשר יקח כתיב וכדדריש לעיל דוקא דרך נשואין אסרה תורה אם נשא אשה אסור באמה:
אף למטה דרך נשואין. אם נשא אשה אסור בבתה:
מה למטה עשה בת זכר. דבת בנה כבת בתה אף למעלה נעשה אם זכר אם חמיו כאם חמותו וזה כאביי בבבלי סנהדרין דף ע"ה:
ופריך וכדרבי מאיר. דרבי מאיר אומר גזירה שוה כמקום שבאת וכדאמר לעיל פרק הערל הלכה ג'. כלומר דרבי מאיר סבר בכל גזירה שוה דון מינה ואוקי באתרה שבכל מקום דלמדין ג"ש דנין עיקר הדבר מחבירו אבל לשאר דברים העמידנו במקומו ואל תשווהו לחבירו קשיא:
דור שלישי שלמעלן גרסינן. דהא למטה בהדיא כתיב לא תקח אלא דלמעלן מנין שהוא בלא תעשה דהרי דור שלישי שלמעלן ילפינן מלמטן ואוקי באתרה כמו שלמעלן אין מפורש אזהרה באשה ואת אמה כן דור שלישי אם חמותו אינו בל"ת:
וכרבנן. וכן נמי לרבנן קשיא דאינון אמרי גזירה שוה כאמור בה דהיינו דון מינה ומינה שלכל דבר נלמד מחבירו האמור בו:
דור ג' שלמעלן מנין שהיא בשריפה. דהרי אתה למד דור ג' שלמעלן מלמטן שהוא מפורש בה ומה למטן אינו מפורש בשריפה אף דור שלישי שלמעלן מנין שהיא בשרפה:
ומשני בין כרבי מאיר כו' שהוא בלא תעשה ובשרפה גרסינן מכיון כו'. כלומר מכיון דילפינן גזירה שוה זימה זימה:
כמי שכולהן כן. הוי כמו שכתובין בכתוב אחד:
דכולהן כן. וכולן שוין בזה דקאי שרפה והל"ת אכל הג' דורות בין מלמעלן בין מלמטן:
עד כדון בת בתו מן הנישואין. עד כאן לא ילפינן אלא בת בתו דהיא נמי בכלל אשה ובתה ובת בתה והתם מן הנשואין דכתיב לא תקח:
בת בתו מן האונסין. מניין:
ערות בת בנך וגו' כתיב ומה אנן קיימין. המקרא הזה כו' על כרחך לאונסין:
לעונש מנין. בת בתו מאונסין שהיא בשרפה:
הנה מהנה. כתיב באונסין ערות בת בנך וגו' לא תגלה כי ערותך הנה וכתיב באשה ובתה שארה הנה מה להלן זימה עמו אף כאן זימה עמו והדר ילפינן זימה זימה מאשה ואמה דבשריפה. וכן אמר בבלי שם:

עד כדון כר"ע. זו היא שיטת ר"ע דיליף הנה הנה זימה זימה:
כר' ישמעאל. אבל לר"י מצינו ברייתא דלא יליף הכי:
דתני ר"י הנה מאתהן דכתיב התם באש ישרפו אותו ואתהן ודריש מאתהן דהן נמי לשון הנה:
עד כדון בת בתו מן האונסין. כדילפינן בתו. מן האונסין מנין:
רב אמר. דילפינן מק"ו על אזהרה ועל העונש וגלויי מילתא בעלמא היא דבת בתו מכח קורבה דבתו קאתיא:
בעון קומי ר' אבהו בת בתו מן הנישואין. כתיבא:
בת בתו מן האונסין. מנין:
כל שם בת בת אחת. דמ"ש מן הנישואין או מן האונסין כולן שם בת להן ולית ליה לר' אבהו אם אינו ענין דלעיל דבת בתך סתמא כתיב והכל בכלל:
הבא על האשה וילדה בת ואח"כ בא כו'. ע"כ גי' זו טעות היא דמה שייך כאן בת בתה ובת בנה. ובכריתות שם גבי חמותו ואם חמותו כו' דהוי אשה ובתה ובת בתה ובת בנה והתם על ידי נשואין מיירי שהיה נשוי לבת בתה ולבת בנה וחזר ובא על חמותו ושפיר משכחת לה כל הג' איסורין כאחת וכדפרישית לעיל. לכך נראה דה"ג הבא על האשה וילדה בת ובא בנה עליה וילדה בת וחזר ובא עליה. על אותה הבת שנולד' מבת אשה ומבנה דהויא בת בתה ובת בנה כאחת ולא גרסינן משום אשה ובתה דלא משכחת לה לגוונא דנקט הכא והבעיא לא הוה אלא בת בתה ובת בנה כאחת אם חייב שתים. א"נ דגרסינן הבא על האשה וילדה בת ובא עליה וילדה בת ואח"כ בא עליה. על אותה הבת שנולדה מבתו דהויא בתו ובת בתו כאח' וכן מוכח מדלקמן דהבעיא הוי בכה"ג וגרסינן בבעיא חייב עליה משום אשה ובתה ובת בתה ולא גרסינן ובת בנה והא דנקט משום אשה ובתה ולא משום בתו דבתו לא כתיבא בהדיא אלא מכללא דבת אשה נפקא:
כולהון משום זימה. הכתוב עשאן לכולן זימה אחת דאינו חייב בביאה אחת אלא אחת:
למה לית אינון אמרין. מ"ט אמרו דאינו חייב אלא אחת משום דהכתוב עשאן זימה אחת ולמה לא נאמר דהיינו טעמא בתך לא תגלה בת בתך לא תגלה בתמיה. כלו' מי כתיב אשה ובתה לא תגלה ובת בתך לא תגלה הא לא כתיב אלא חדא לא תגלה וכללן בלאו אחד והילכך אינו חייב אלא אחת והא דקאמר בתך ובת בתך לאו דוקא דהרי בתך לא כתיבא אלא בת אשה קאמר דבתך בכללא היא כדלעיל:
א"ל אילו הוה כתיב ערות אשה ובת בתה לא תגלה. כלומר אי הוה כתיב האי לא תגלה בתר בת בתה ערות אשה ובתה ובת בתה לא תגלה שפיר הוינן אמרין דה"ט בתה לא

תגלה בת בתה לא תגלה לא כתיב אבל השתא דכתיב ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח וגו' זימה היא והוי אמינא הואיל דלא כלל הכתוב לבת בתה עם בתה בלאו אחד חייב שתים אפילו בביאה אחת והילכך צריכין לטעמא דעשאן זימה אחת דזימה אכלהו קאי:

שני לאוין וכרת אחד. כל מקום שאתה מוצא בכתוב כן אע"פ שכרת אחד כתיבה הלאוין חולקין כריתות ואם עשאן שניהם בהעלם א' חייב שתים:

מה טעמא. כלומר היכן מצינו דכתיב במפטם שמן המשחה והסך על בשר אדם וגו' וכתיב איש אשר ירקח כמוהו ונכרתה וגו' הרי כאן כו' וחולקין הלאוין לכריתות לחילוק חטאות. והכי אמרינן ברישׁ כריתות ובבבלי מכות:

וכר' ישמעאל. לעיל קאי דילפינן בתו מק"ו דבת בתו וקאמר לר"י דאמר למדין ואין עונשין מק"ו:

מנן ליה. בתו מנין לו ולית ליה לר' ישמעאל דגלויי מילתא בעלמא הוא:

וקאמר אתייא לר' ישמעאל כההיא כו' ובת כהן. הוה ליה למיכתב ומה ת"ל ובת איש כהן להביא את הבא על בת בתו מן האונסין כו' כלומר בת איש היא ואינה בת אשתו אלא מן האונסין כי תחל לזנות את אביה כנומר מאביה בשרפה:

אפילו לאזהרה את ש"מ. דהא לאזהרה נמי אין למדין מבת בתו דאין מזהירין מן הדין אלא את שמע מינה מהאי קרא דכתיב אל תחלל את בתך ודרשינן זו אזהרה לבתו מאנוסתו אל תחללה בזנות וכדר' אילעאי בבבלי סנהדרין שם:

ומ"ט דר' יודה. במתני' דאוסר אנוסת אביו:

דכתיב לא יקח וגו' כנף אביו זו אנוסתו. דכנף שראה אביו ואפי' אנוסתו לא יגלה:

מה כו' תמן אמרין. בבבל אומרים לתרץ אליבא דרבנן:

ולא יודעין כו'. ולא ידענו ממי באה שמועה זו דקשיא לן עלה כדלקמיה:

כנף הסמוכה לאביו. דבבבל אומרין לרבנן דכנף הסמוכה כלומר שהיא סמוכה וראוי' לאביו והיא שומרת יבם שלו כדאמר בבבלי רישׁ פירקין:

בלא כך כו'. וקשיא דהא בלא כך אינו חייב עליה משום אשת אב בתמיה דהא זקוקה כאשתו דמיא:

א"ר הילא. דל"ק דלהתרייי' נ"מ שאם התרו בו משום אשת אב או משום כנף אב לוקה ואם התרו בו משום שניהם לוקה שתים וכדאמר התם על דמקשה ותיפוק לי' משום דודתו לעבור עליו בשני לאוין:

מודה ר"י במכות כו'. דלא אמר אלא דאסור באנוסת אביו אבל אינו לוקה ואינו מביא קרבן:

בשאר כל הספיקות. ובסנהדרין גריס בשאר כל האנשים ועיקר כלומר בשאר כל העריות כגון אנוסת אביו וכיוצא בהן:
שהוא פטור. כלומר מותר דלא אסר אלא באנוסת אביו מההיא דרשא דלעיל:
שאם קידשה. לאנוסת אביו שתפסו בה קידושין וצריכה גט:
מהו שיהא הולד ממזר לר"י. באנוסת אביו:
לא יבא פצוע דכא הפסיק הענין. בין ולא יגלה כנף אביו ללא יבא ממזר לומר לך דאנוסת אביו אין הולד ממזר:
ופריך הפסיק הענין לאשת האב. דהא בחד קרא כתיבי לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו ונימא נמי דהפסיק הענין מאשת אב דלא הוי ממזר:
אשת אב בכלל כל העריות. דכבר מפורשת בפ' עריות:
ויצאת כו'. כלו' דממנה למדו על כל עריות. דח"כ דהוי ממזר וכדאמרי' סוף החולץ:
ותצא כו'. דנימא דיצאת אשת אב ללמד על כל העריות לממזר:
ותצא אנוסה. קרא דלא יגלה כנף אביו ללמד נמי על כל האונסין של עריות לאיסור:
א"ל. לא דמי דבשלמא אשת אב בכלל כל העריו' היתה והילכך אמרינן ויצאת מכללה כו':
אית לך למימר. אבל יש לך למימר דאנוסה בכלל כו' בתמיה דהיכן מצינו אזהר' לאונסין דנימא בכלל היתה:
ותצא אשת אב ותלמד על כל. נימא דאשת אב גופה מלמד על כל הכתוב דכתיבא בה על עריות לממזר ועל האונסין לאיסור:
אנוסתה. כלומר ואנוסתה נמי תלמד:
א"ל. דלא שייך לומר כן דהרי חלוקין הן:
אם אשת אב היא לא מיקריא אנוסת אב כו'. ולאו כחדא הוו ללמד זה על זה:

הלכה ב

מתני' **גיורת שנתגיירו בניה עמה**. והורתן ולידתן שלא בקדושה:
לא חולצין כו'. דאחוה מן האב בעינן וגרים אין להם שאר מן האב דרחמנא אפקרי' לזרעי' כזרע בהמה שנאמר וזרמת סוסים זרמתם:
אפי' הורתו של ראשון כו' כדמפרש בבבלי דאפילו השני הורתו ולידתו בקדושה והוי אמינא דכשתי אמהות דמי ותיהוי עליה כנכרית בעלמ' ואי בעי לייבומי מייבם קמ"ל דאפ"ה אסור' וקיימא עליה באיסור אשת אח:
גמ' **והלא הגר כו'**. ברייתא היא בת"כ בפ' קדושים פ' ט' ורישא דברייתא הכי היא אביו ואמו קלל מה ת"ל. דהלא כבר נאמר אשר יקלל את אביו ואת אמו. לפי שנאמר ומקלל

אביו ואמו מות יומת יכול לא יהי' חייב עד שיקלל שניהם בבת אחת ת"ל אביו קלל אמו קלל אפי' אחד מהם. דברישא דקרא סמך קלל לאביו והכא לאמו לומר לך אפי' קלל א' מהם חייב:

והלא הגר חייב על אמו ואינו חייב על אביו. כלו' מכאן נשמע דהגר חייב על אמו אע"פ שאין חייב על אביו דאין אבות לעכום"ז דהרי אפילו על אחד מהן חייב:

ר"ע אומר אביו ואמו קלל את שהוא חייב על אביו חייב על אמו גרסינן וכן הוא התם. כלומר דלהכי אתי ייתורא דקרא אביו וגו' ללמדך על הגר שאינו חייב על קללת אמו הואיל ואין חייב על קללת אביו. ולר"ע נפקא ליה דאין צריך לקלל שניהם מדר' יונתן דאמר משמע זה בפני עצמו כו' עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו:

מודה ר"ע בשתוקי כו'. דוקא בגר דאביו ידוע ואינו חייב על אביו קאמר דאינו חייב על אמו לאפוקי שתוקי דטעמא דאינו חייב על אביו משום דלא ידעינן מנו:

מה פליגין. ע"כ לא פליגי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבה דרבי יוסי הגלילי מחלק דמצינו דחייב על אמו ולא על אביו ורבי עקיבה אינו מחלק:

אלא בגר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה. כלומר אף על פי שלידתו בקדושה:

אף ר"י הגלילי מודה. דאין חילוק וחייב נמי על אביו כשם שהוא חייב על אמו והאי מודה לאו מודה לר"ע הוא אלא דכמו דר"ע אינו מחלק בהורתו שלא בקדושה דפטור אף על אמו כן נמי לר"י הגלילי בהורתו ולידתו בקדושה דחייב נמי על אביו:

לחמץ. שם מקום:

איליין דבר עשתין. שם משפחה אחת וגרין היו:

מהו שייבמו. וממתני' דקתני לא חולצין ולא מייבמין ליכא למיפשט דאיכא למימר לאו משום דאסירי אלא שאינן בתורת חליצה ויבום ושריא לעלמא ואינהו נמי שרו בנשותיהן זה לזה וכן אמר בבבלי גבי יודן אמתא לחד תרוצא התם:

הוון בעיין מימר. היו בני הישיבה רוצין לומר הא דאמר ר' יוחנן אסור דוקא באשה שיש לה בנים כלומר באחין מן האם דכאשה שיש לה בנים הוי דהא לא שייך כאן תורת יבום ומטעמא דשמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי בעכום"ז יש להן שאר מן האם:

אבל באשה שאין לה בנים. כלומר היכי דשייכא תורת יבום באין לה בנים והיינו באחין מן האב מותר דהא אין להן שאר אב וטעמא דשמא יאמרו ליכא דבגיותן נמי אין להם שאר האב ומה נפשך מותר:

דאם אשת אחיו. מייבם אותה שפיר כלומר אם חשבינן אותה כאשת אחיו:
ואם כו'. דלא הוי כאשת אחיו מותר נמי דהוי כנושא אשה מן השוק:
אתא ר' יעקב. וקאמ' דלא היא דאפי' כן אסור אפי' באחין מן האב דלא יאמרו מצות יבום ראינו נוהגין בגרין ואתו למימר דיש בהן תורת יבום ואם יקדשנה אחר אתו לאפוקה למ"ד דאין קידושין תופסין ביבמה:
בזמן שהכירה. שבא עליה אחיו לאחר שנתגייר:
אבל. אם לא בעלה לאחר מכאן כ"ע מודים שהוא מותר דהוי כנושא אשה מן השוק דאין אישות לעכום"ז וקמ"ל דלא ניגזור אטו כשבא עליה לאתר שנתגייר. וכה"ג אמרינן בבבלי דף צ"ח:
גר שנתגייר כו'. רישא דברייתא גרסינן שם ע"ב:
והיה נשוי אשה ובתה. בהיותו עכום"ז ונתגיירו עמו:
או אשה ואחותה. מן האם דאלו מן האב אינו מוציא וכ"כ התוס' שם:
ומוציא אחת. דלא ליתו למישרי בישראל אשה ובתה או אשה ואחותה:
במה דברים אמורים. דאיזו שירצה יכנוס:
שלא הכיר. שלא בא על אחת מהן לאח"כ:
אותה שהכיר. היא אשתו לקיימה דבא עליה כשהוא בישראל וקנאה ומוציא האחרת:
כיון שהכיר הכיר. דבדיעבד לא מפקינן להו מיניה לאחר שכנסן. ובבבלי דלא מחלק בזה משמע דלעולם מפקינן מיניה אחת מהן:
גר. שהיה נשוי אחותו בהיותו עכום"ז ונתגייר מיירי וטעמא באחותו מן האם שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה כו' וכן פירשו התוס' שם אלא דכתבו דברייתא דבבבלי פליגא על ההיא דהכא מדלקמן:
בין מאב. ובבבלי מחלק באחותו ואפי' לר"מ:
מאב יקיים. דליכא שמא יאמרו דאפי' בעכום"ז אין להם שאר אב:
אחות אמו יוציא. דדמיא טפי לאחותו מאם והא דקאמר ר"מ באחותו מן האב יוציא נמי משום אחותו מאמו גזור דהא אין להן שאר אב אלא דבאחות אביו דמיפלגא טפי לא גזיר ר"מ. א"נ משום דבעכום"ז נמי ס"ל לקמן דאסור ודריש לה מקרא ועיקר:
אחות אמו מאמה יוציא. דליכא צד אב כלל:
מאביה יקיים. כחכמים שם:
שאר כל העריות. לאתויי אשת אב כדאמר התם:
לא אמר אלא כנס. אם כנס בהיותו עכום"ז ונתגייר אין מפרישין אותן:

הא בתחילה. לאחר שנתגייר אסור וכן מפרשינן הא דקאמר בבבלי ושאר כל העריות מותרות לו לומר שאין מפרישין אותן וכ"כ הרמב"ם ז"ל פי"ד מהלכות א"ב:
עכו"ם. נמי דינא הכי אחותו כו' דפליגי לפי שיטתא דלעיל והילכך מה דאסר בעכו"ם אסור לגר למר וכן למר דכולהו טעמא שמא יאמרו כו':
פשט הוא לן. טעמא דר"מ פשוט לן מהאי קרא:
את אביו. ודריש את לריבוייא:
מעתה. נימא לר"מ דאחות אב נמי אסורה שהיא סמוכה לאביו ואמאי אמר ר"מ יקיים:
אחות אמו תהא אסורה. אע"ג דבאמ' אסורה לר"מ ה"ק דלדידך דדרשת בסמוך וכמו דלא מחלק ר"מ בין אחותו מן האב או מן האם דשתיהן סמוכות כן נמי לא יחלק בין אחות אב לאחות אם אלא דאחות אב תהא אסורה מאת אביו ואחות אם תהא אסורה מאת אמו דהרי סמוכין הן נמי שתיהן:
התיב ר' שמעון. על קושיית ר' ביבי דהאי לא מצית אמרת דהכתיב ויקח עמרם וגו':
אמר רבי הילא. ר' הילא בא לתרץ דמכל מקום קשיא מאי טעמא באמת לא דרשינן נמי על אחות האב. דלא מרבינן אלא בסמוך לו מן אביו או מאמו והיא אחותו אבל לא אחות האב דסמוכה לאביו היא וטעמא דאסר רבי מאיר אחות האם הואיל ואיכא צד האם ודמיא טפי לאחותו מאם:
מעתה אפי' כב"נ כו'. בתמיה אם לב"נ אסור אחות האב היאך נשא עמרם יוכבד דודתו דאחות אביו היתה:
והכתיב וגם אמנה אחותי בת אבי וגו'. ולרבי מאיר אחותו מאב אסורה:
משם ראיה. ובב"ר פ' י"ח גריס בשיטתן השיבן. כלומר דהם אין חוששין לזרע האב ואמר כן כדי שלא יקחוה ממנו. ואפשר לפרש נמי הכא כן דמשם ראיה לא ותהי לי לאשה כתיב כלומר דלמה לו שיאמר ותהי לי לאשה דהרי יודעין היו עכשיו ששתו היא אלא דקאמר לשיטתכם מותרת היא לי ותהי לי לאשה אבל באמת לא היתה אחותו אלא בת אחיו ובבבלי סנהדרין דף נ"ח מקשי לה התם אליבא דר"ע דאמר אפי' אחותו מאם מותרת מהכא דקאמר אך לא בת אמי ומשני דה"ק קורבא דאחוה אית בהדה מאבא ולא מאימא וליתקוני דיבורא קמא דקאמר אחותי היא וכדפרש"י שם דקרי לה אחותי דבני בנים הרי הן כבנים והיא מותרת לי והיינו נמי דקאמר הכא משם ראי' דהא לאו אחותו היא לא ותהי לי לאשה קאמר דודאי מותרת לי דאין לי אלא קורבא בהדא כו':
מאי כדון. מאי הוי עלה וקאמר ר' יוסה דכל ערוה כו' ולאפוקי חייבי כריתות וכדר' יוחנן בבבלי שם:

התיבון לו הרי אחותו הרי ב"ד של ישראל אין ממיתין עליה ובן נח מוזהר עליה גרסינן. דהרי אחותו מאם לכ"ע אסורה וכדהשיבו שם חכמים לר"מ דקאמר הכי דכל ערוה פי' הרבה עריות שאין ב"ד של ישראל ממיתין עליה ב"נ מוזהר עליהן ומפרק שם דרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא היא דאמר לא הוזהרו על חייבי כריתות דדריש את אביו על אשת אביו והא דקאמר אחותו רבי מאיר אליבא דר"א היא אלא דשיטתא דהכא לא אתייא כן אליבא דר"א הא דלעיל דהתם אמר ר"א דאפילו אחות אב אסורה:

ר' הילא כו'. דפליג על זה ואמר דמוזהרין על חייבי כריתות דלא ענש אלא אם כן הזהיר:

עבד מותר באחותו. אפי' באחותו דעכומ"ז אסור וכ"ש שאר עריות. ובבבלי שם גריס מותר באמו כדמפרש התם טעמא דיצא מכלל העכומ"ז ופקע שם בן נח מיניה ולכלל ישראל לא בא דליגזר שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה:

שמעת אפי' מאם. דסתמא קאמרת וא"כ אפי' באחותו מן האם מותר דקס"ד דאליבא דר"מ קאמר דאסר בעכומ"ז אפי' אחותו מן האב והילכך קאמר דעבד מותר דאי לר' יודה מאי מספקא ליה פשיטא דמן האם דמן האב אפי' עכומ"ז מותר:

אין. ואפי' מן האם:

והתנינן וכן שפחה כו'. וקס"ד דטעמא משום אחוה הוא דאסור דהויא ליה אשת אחיו מאמו ומכ"ש דאסור באחותו:

ומשני לחליצה וליבום. כלומר דטעמא דמתני' לאו משום איסורה אלא משום דאינן בתורת חליצה ויבום ושריא לעלמא ואינהו נמי שרו וכדפרישית לעיל:

עבד שבא על אמו חייב חטאת. לשון בעיא היא אם נאמר דחייב דואמרת אליהם כתיב בפרשת קרבנות ודרשינן לרבות עבדים:

או נאמר לחלבין איתאמרת. כלומר דהתורה רבתה עבדים לשאר חטאות לחלב וכיוצא בו אבל לא לעריו':

ופשיט ליה מה מצינו בזיקת אם. באיסור אמו בגר דקי"ל דאסור באמו:

שעשה בה צד שנתגיירה. כלומר אחר שנתגיירה:

כצד. כמו עד שלא נתגייר' דטעמא דגר אסור באמו הוא משום שלא יאמרו כו' הוא דקודם שנתגיירה אסור בה היה וכדאמרינן בבבלי פ' כיצד דף כ"ב:

אף שפחה כו' נעשה בה. כלומר דפשיט ליה דמד"ס הוא אבל חיוב חטאת ליכא:

הלכה ג

מתני' **חמש נשי' שנתערבו ולדותיהן**. הזכרים ויש לכל אחת מהן בן ודאי שלא נתערב:

ארבעה חולצין לאחת. בן ודאי של כל אחת מן הארבעה חולץ לאחת מהן דכל אחת ספק היא לו באשת אחיו ובן החמישית ישאנה ממ"נ אם אשת אחיו היא הרי טוב ואם לאו הרי חלץ לה יבמה:

הוא ושלשה. זה שייבם חולץ לאחרת ושלשה עמו והחמישי מייבם ממ"נ וחוזרין השנים הללו וחולצין להשלישית ושנים עמהם והחמישי מייבם וכן כלם:

נמצאו ד' חליצות. תחלה חולצין לפי שאין אחד רשאי לייבם עד שיחלצו לה הארבעה כי היכי דלא ליפגע ביבמה לשוק. והה"ד דמצי הארבעה למיחלץ לכלהו והאחד לייבם את כלן אלא דאמר בבבלי דהכי שפיר טפי דילמא לכל חד וחד מיתרמא דיליה ומתקיימה מצות יבום:

גמ' **בכל אתר**. בכל מקום אמרי' דאין חליצה אחר חליצה לא ביבמה אחת ולא בב' יבמות כדתנן לעיל פ"ה:

והכא את אמר הכין. בתמיה דארבעה חולצין לאחת:

ומשני כאן בודאי. יבמות אין חליצה אחר חליצה.

כאן בספק. מתני' דלא ידעי' איזו יבמתו וכטעמא דפרישית במתני':

בכל אתר את אמרת בכל מקום שאומרים לו ייבם אין אומר חלוץ גרסינן. דקי"ל במקום דשייך יבום אין אומרים חלוץ מתחילה:

והכא את אמר אכין. בתמיה:

כאן בספק. דאי אפשר לייבם מתחילה דלא יפגע ביבמה לשוק כדפרישית במתני' וגרסינן להך קושיא ופירוקא נמי לעיל פ' כיצד הלכה ז':

הלכה ד

מתני' **האשה כו' בני הכלה**. הודאין:

מתו כשירין. הודאין:

התערובות לבני הזקנה. כלומר לנשי בני הזקנה כדמפרש בגמ':

ובני הכלה. לנשי בני הכלה ודאין:

אחד. מן התערובות חולץ תחילה והדר מייבם אידך ממ"נ אי האי דחלץ לה היא בן הכלה וחלץ לאשת אחיו הא אישתריא לה בהך חליצה ושפיר נסיב לה אידך שהוא בן הזקנה דהיא אשת בן אחיו ומותרת לו ואי האי דחלץ לה הוא בן הזקנה ואשת בן אחיו חלץ הויא כחולצת מן הנכרי ובן הכלה כי מייבם לה שפיר קא מייבם:

גמ' **א"ר יוחנן כיני מתני'**. כן אנו מפרשין להמתני' דהאי לבני הכלה לבני הזקנה דקאמר כמו לנשי בני הכלה כו' כדבמתני':

זאת אומרת. ממתני' דקתני דמייבמין לכתחילה לאשת בן אחיו:

שמותר אדם לישא אשת בן אחיו. ולא חיישינן משום ביטול מצות יבמין דשמא ימות ותפול לפני אחיו ותהיה אסורה לו משום כלתו. והכי דייק לה בריש מכילתין מכלתו דמתני' התם והכא עיקר דלכתחלה מיירי כמה שכתבתי שם:

הלכה ה

מתני' **כהנת כו' הרי אלו אוכלין בתרומה**. כדמפרש בגמ' שכן עבד כהן נמי אוכל בתרומה:

וחולקין חלק א'. בגמ' מפרש דדוקא אם באו כאחד חולקין דאין חולקין לעבד בגורן אא"כ רבו עמו:

בין כשירות. כדמפרש בגמ':

גמ' **הרי אלו כו'**. דטעמא שכן עבדי כהן כו' ואפי' דמספקינן לכל א' בעבד כהן אוכל בתרומה בשביל רבו:

וחולקין חלק א' הדא היא דתני ר"ח כו'. כלומר דהא דקאמר חלק אחד כאחד הוא שבאין כאחד לגורן ואז חולקין להן וכדתני ר' חייא דנשים ועבדים אין חולקין על הגורן וכדמפרש טעמא בבבלי דף ק' דאשה משום גרושה שמא יגרשנה בעלה ואסורה בתרומה ולא ידעי אינשי ופלגי לה א"נ משום יחוד היכי דלא שכיחי בה אינשי בגורן. ועבד נמי דילמא אתו לאסוקי מתרומה ליוחסין:

מתוך הבית. כשהן בביתן משגרין להן:

ואין נושאין כו'. דטעמא הוא לא כשרות יכולין להנשא מפני הפסול דכל א' מהן ספק עבד הוא וכשרות אסורות לעבד:

ולא פסולות מפני הכשר. דכל א' מהן ספק כהן היא ופסולות אסורות לכהן וספק איסורא לחומרא:

מהו שיביאו מנחה אחת כו'. דבסיפא דמתני' גבי הגדילו ושחררו זא"ז תנן דנותנין עליהן חומרי ישראל וחומרי כהנים וכדמפרש בבבלי התם דמנחת כהן נשרפת כולה כליל ומנחת ישראל נקמצת והשיריים לכהנים ושלהן נקמצת כמנחת ישראל וקרב בפני עצמו ואין שירים נאכלין ונשרפת כמנחת כהנים והכא בעי ברישא דעדיין לא שחררו זא"ז אם מביאין מנחה אחת

ותהא קריבה כליל משום ספקא דמנחת כהן או דילמא דאי אפשר להקריבה כליל משום חלקו של העבד דיש בה שיריים וקרי כאן כל שממנו לאישים הקומץ הרי הוא בבל תקטירו:

וקאמר דתני בברייתא מביאין מנחה אחת ומתנין עליה. למחול כל אחד חלקו לחבירו:

ותהא קריבה בכליל. לחומרא א"נ דמתנין עליה שתהא הקטרת שיריים לשום עצים ולא לשם מנחה וכעין דמפרק לה בבבלי על הסיפא באם אחד מהן מביא מנחתו:
מהו שיביאו ב' מנחות. בשותפות ויהא אחד קריבה בכליל כדין מנחת כהן ואחת נקמצת ונאכלת כמנחת ישראל:
תני. נמי דמביאין בהאי גוונא וצ"ל דמתנין בה נמי כדלעיל:
מה שיעידו עדות אחת. דעבד פסול לעדות ובעי אם יעידו שניהן כאחת אם תעלה להן לעדות אחת כלומר לאיש אחד:
וקאמר אתייא כההיא דאמר ר"ז כו'. דבפ"ק דמכות תנן אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו שניהן דכתיב והנה עד שקר העד ואמר מר כל מקום שנ' עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב א' כדאמרי' בריש סוט'. וקאמר רב אסי בעלמא מאחר שאלו ימצאו כו' דבכל מקום שאין העדים נהרגין אין ההורג נהרג נמי דעדות שאי אתה יכול להזימ' היא ולאו שמה עדות וכדאמרי' בבלי סנהדרין מ"א:
אף הכא כן. דהרי עדות שאי אתה יכול להזימה היא דעדותו של עבד לאו עדות היא ואינן נהרגין עד שיזומו שניהן וא"כ לא הויא עדות כלל:

הלכה ו

מתני' **הגדילו התערובות ושחררו**. בגמרא מפרש דאפי' לכתחילה מותר לשחרר:
ראוין. ולא גרושה וחלוצה משום הכהן
אין סופגין את המ'. דכל חד אמר אנא לאו כהן:
אינן משלמין. דכל חד אמר כהן אנא ומספיקא לא מפקינן ממונא:
ואין חולקין. אין נותנין להם תרומה על הגורן דהמשוחרר ישראל הוא ואפי' יבאו שניהם כיון דאינן אוכלין דילמא אתי לידי תקלה:
ומוכרין את התרומה. תרומת תבואתן אין נותנין אותה לכהן כשמפרישין אותה דכל חד אמר אייתי ראיה דלאו כהן אנא ולאוכלה אי אפשר אלא מוכרים לכהני' והדמים שלהן:
ואין חולקין בקדשי המקדש. כגון עורות קדשים:
ואין נותנין להם קדשים. להקריב:
ואין מוציאין את שלהן מידיהן. אם היו חייבין חטאת או אשם או עולה אין כופין אותם לתתם לאנשי משמר ולהיות עבודתם ועורם לאנשי משמר דכל חד אמר כהן אנא ודיניה דכהן דמקריב בכל שעה שירצה ועבודתו ועורה שלו כדמייתי הכא בגמ' והילכך אינן יכולין להוציא מידם אלא הם יקריבו קרבנותיהן ויחזרו להן הבשר והעור ויתנו לכל מי שירצו או הללו יעשו שליח כל כהן שירצו להקריב את קרבנם:

ובכורו ירעה עד שיסתאב. ואפי' בזמן הבית דהא לא מצי למכפינהו למיתן לכהנים לאקרובי ולאכול את בשרו ואינהו נמי לא מצי למיתביה לכהן ולהחזיר להן הבשר דבכור תם אינו נאכל אלא לכהנים כדאמרי' בבכורות פ"ד דף כ"ח הילכך ירעה עד שיסתאב ומותר לשוחטו במדינה ויאכלוהו הם דבכור בעל מום אין בו משום זרות אלא משום גזל מתנות כהונה והכא גזל ליכא דהמוציא מחבירו עליו הראיה:

חומרי ישראל וחומרי כהנים. כדפרישית לעיל בגמ':

גמ' **לשעבר**. ושחררו דמתני' דייק דמשמע דוקא לשעבר אם שיחררו בדיעבד הא לכתחילה לא ישחררו זא"ז בתמיה הא אין להן תקנה עד שישחררו זא"ז:

ומשני כיני מתני'. דבאמת כן צריך לפרש המתני' דמותר לשחרר אף בתחילה:

אף ר"י הגלילי אמר אסור לשחרר. כלומר אפי' לר' יוסי הגלילי דאמר בעלמא אסור לשחרר העבד דעובר בעשה כדאמרי' פ"ד דגיטין מודה הוא הכא שהוא מותר לשחרר:

מפני תיקון הולד. כלומר מפני תקנת תערובות הללו דהרי אי אפשר להן לישא אשה דכל אחד ספק עבד ספק בן חורין הוה עד שישחררו זא"ז. ובבבלי שם קאמר רבא כופין ומשחררין זא"ז כדין מי שחציו עבד וחציו בן חורין. ואפשר דהכא נמי קאמר דמדמותר לשחרר כופין אותן מפני תיקון הוולד:

מהו ראויות. דקתני במתני' מאי ראויות:

לא פסולות. לאפוקי פסולות לכהונה:

מנין לכהן כו'. ברייתא בבבלי פ' הגוזל דף ק"ט:

שהוא מקריב קרבנותיו. שהי' מוטל עליו אפי' במשמר שאינו שלו:

ת"ל כו'. והתם מסיק לה ומנין שעבודת' בשרה ועורה שלו ת"ל ואיש את קדשיו לו יהיו וכן צריך לגרוס הכא כדלקמן:

היה זקן או חול'. שראוין לאכול הן וכן נמי ראוין לעבודה ע"י הדחק כדמוקי לה התם ולפיכך עורן ובשרן שלו:

היה טמא ובעל מום. שאינן ראוין להקרבה לפיכך עורן ובשרן עליהן. של אנשי משמר וכן גריס רש"י ז"ל שם בבעל מום בלשון אחר שפירש:

ובעי איליז בני התערובות. דמתני' מה את עבד להן כזקן וכחולה ועבודתן ועורן שלהן:

או כטמא ובעל מום. ושל אנשי משמר היא:

וקאמר מסתברא. מן הסברא ראוי לעשותן כטמא ובעל מום שהרי אינן ראוין להקרב':

ומתני' עבדא לון. אלא דממתני' שמעינן דעושה להן כזקן וחולה:

דתנינן אין מוציאין שלו מידו. דמשמע אפי' עבוד' ועורות קרבנותיהן. וזה כלשון ראשון דרש"י ז"ל במתני' וכדפרישית וכן הוכיחו התוס' שם מההיא דהכא ומה שהקשה רש"י

דהיכי מצי למיעבד שליח הא אמרי' בהגוזל שם דהיכי דלא מצי עביד עבודה שליח נמי לא משוי כבר תירצו התוס' שם דשאני הכא אם יבא אליהו ויאמר שהוא כהן היה ראוי לעבוד עבודה כמו חול' וזקן שנותן לאיזה משמר שירצה הואיל וע"י הדחק ראוי לעבודה:

הלכה ז

מתני' **מי שלא שהת כו' חולצין ולא מייבמין**. לאשתו של ספק זה בני הראשון חולצין שמא בן אביהן הי' ולא מייבמין שמא בן אחרון הוא והרי הוא אחיהן מן האם ולא מן האב ואשתו עליהן בכרת וכן בני האחרון וכן הוא לנשותיהם חולץ ולא מייבם:

היו לו אחין מן הראשון ומן השני. שלא מאותה האם:

הוא. או חולץ או מייבם לאשת בן הראשון או לאשת בן האחרון דאם אחיו הוא הרי טוב ואם לאו נכרית היא אצלו וכגון שאין שם אח אלא הוא דליכא לספוקי ביבמה לשוק:

והם א' חולץ וא' מייבם. או בן הראשון או בן האחרון חולץ לה וחבירו מייבם אם יבמתו היא הרי טוב ואם לאו נכרית היא ומשום יבמה לשוק ליכא למיחש שהרי חלץ לה יבמה:

היה א' ישראל וא' כהן. א' מן הבעלים ישראל וא' כהן:

נושא כו'. כדפרישית במתני' דלעיל:

הוא אונן עליהם. על כל א' ביום מיתתו ואסור בקדשים דשמא זה אביו הוא:

והם אוננין עליו. וביום מותו אסורין שניהן לאכול בקדשי'. ובגמ' פריך לה דהיכי משכחת דרואה במיתת שניהם וכהן כשר הוא דהרי אינו מיטמא להם ומפרק לה:

הוא לא יורש אותן. דיורשים מדחין אותו אלו אצל אלו:

אבל הם יורשין אותו. בשלא הניח זרע וחולקין הממון בין שניהן:

פטור על מכתו כו'. אם הכה וקלל את זה וחזר והכה וקלל את זה אבל שניהם ביחד חייב כדמפרש בגמ':

ועולה במשמרו. לעבוד ואין בני משמר מעכבין על ידו אבל אינו חולק דכל בני משמר דחי ליה גבי חברי':

במשמר א'. ובית אב אחד כדמפרש בגמ':

גמ' **מה אנן קיימין**. במאי עסקינן מתני' דקתני ונשאת וילדה:

אם לאחר מיתה. לאחר שמת ראשון נשאת:

לית יכיל. אי אתה יכול לפרש כן:

דתנינן כו' והם אוננין עליו. אלמא דשניהן חיין:

וגרסי' הכא הא דלקמן אלא בשגירש. כלומר דע"כ בשגירש הראשון מוקמינן ומאי אחר בעלה אחר גט בעלה וא"כ קשיא:

ניחא לשני אינו מטמא. הא דאינו מטמא לשני שפיר דשמא בנו של ראשון הוא:

לראשון למה אינו מטמא מה נפשך כו'. דאם בנו שפיר מטמא ואם אינו בנו אלא של שני א"כ חלל הוא שנולד מגרושה ומה בכך שיטמא:

אלא בשאנס. הראשון אנסה בזנות ומאי אחר בעלה אחר בועלה. והכי מוקי לה בבבלי מעיקרא אלא דלשמואל התם דס"ל דבזנות גזרו רבנן לפוסלו מדין כהונה ומתני' דקתני עולה במשמרו כו' אלמא דאין פסול לעבודה ע"כ מוקמינן בקידושי טעות שקידשה הראשון על תנאי ולא נתקיים ויוצאת בלא גט וכר' ישמעאל התם:

ופריך ולא כן אמר ר' בא כו'. לעיל סוף פ"ג דאנוסה אין צריכה להמתין וטעמא משום דכל המזנה מתהפכת ואם באנוסה מיירי מתני' קשה מאי דקתני מי שלא שהת ג' חדשים דמשמע שעברה ולא שהתה הא אנוסה מדינא אינה צריכה להמתין:

ומשני וסברן מימר כרבנן. כלומר דמתני' מוקמינן אליבא דרבנן דר' יוסי דפליגי התם וסבירא להו דאנוסה נמי צריכה להמתין:

והכא. מילתיה דר' בא אליבא דרבי יוסי אנן קיימין וכן אמרי' לעיל פ' החולץ הלכה י"א אליבא דרבי יוסי הכי:

אוננין. שחייבין בדין אונן על הספק:

ומטמאין על הספק. לאו בספיקא דמתני' איירי אלא ספק בן ח' ספק בן ט':

מתני' אמרה כן. דאוננין על הספק דתנינן הוא אונן והם אוננים עליו והכא ספק הוי:

הוה ליה עובדא. שמת לו תינוק א' וספק הוי:

לית צריך. אתה לנהוג אנינות ואבילות:

סימנין היו ניכרין. הא דר"ח מיירי שיש בו סימנין וקס"ד דגמרו שערו וציפרניו וסומכין על זה שכלו חדשיו:

ופריך לא כן כו' סימנין בן שמנה אין עושין מעשה. אף על פי שגמרו שערו וציפרניו אין סומכין עליהן להשוותו לבן קיימא עד שיהא בן עשרים כדאמר בבבלי פרק הערל דף פ':

ומשני סימן היה לו. דבהכי מיירי שבעל ופירש דודאי סימן גמור הוא לסמוך שכלו חדשיו והא דקרי לה ספיקות משום דלא אישתהי ל' יום דבעלמא ספיקא קרי לה כרשב"ג לקמן היכא דלא שהה ל' יום ולהכי קרי לה נמי בברייתא ספיקות אף על גב דקים לי':

בן שמנה כו'. ברייתא פרק הערל שם:

ומיניקתו. מפני הסכנה דאיכא נמי סכנת אמו שלא ירבה חלב הדדין:

אלו תינוקות ספיקות. ספק בן ח' או בן ט' מהו לחלל את השבת ולמול אותן:

ויאות. דשפיר מהלינן דמה נפשך כדמסיק אם בן ט' הוא ימול ואם בן ח' נעשה כמחתך בשר בעלמא שלא לצורך:

רבנן כו'. שאל על זה מי אמר לך דמותר לעשות כן ולחתוך שלא לצורך. אבל בבבלי פ' ר' אליעזר דמילה דף קל"ו מסקינן להאי טעמא דמש"ה מותר בכל התינוקות אליבא דר' שמעון בן גמליאל דכל ששהה ל' יום ספיקא הוי אלא דבספק בן ח' אין מלין בשבת מהאי טעמא לדעת הרמב"ם ז"ל:

תני רבי שמעון בן גמליאל כו'. פ' ר"א דמילה שם:

שלשים יום. שלימין:

ופדויו מבן חודש. מדתלי בהכי ש"מ שעכשיו נתברר שהוא בן קיימא ולא קודם לכן:

ובהמה שמנה ימים. ויום שמנה כלאחר שמנה וכ"כ התוס' שם:

מה פליגין. לא נחלקו אלא בשלא נולד לחדשיו דלא קים לן שכלו חדשיו אבל אם כלו חדשיו אף רבי שמעון בן גמליאל מודה דלא צריך ל' יום. וכן מוכח התם מעובדא דרב אשי:

הכה את זה כו'. אמתני' קאי דקתני פטור על מכתו כו' דוקא בשהכה או קילל זא"ז דהוי התראת ספק. ובריית' היא ג"כ בבבלי פירקין:

לית הדא פליגא. אם מתניתא לא פליגא על ר' יוחנן דס"ל התראת ספק שמה התראה:

דאיתפלגון. דפליגי בב' י"ט של גליות אם עשה בהן מלאכה דר"י אומר דלוקה דמקבלין התראת ספק:

ור"ל כו'. וכן פליגי בבלי פ' אלו הן הלוקין:

ומשני ר' חנינא א"ר דלית היא פליגא. על ר"י דשאני הכא ומודה בה ר' יוחנן:

תמן איפשר כו'. דהתם הרי אפשר לעמוד על הספק אחר שיוודע להם מתי קדשו ב"ד את החדש וכשנודע אגלאי מילתא למפרע דהתראה הוי ולא חשיבה התראת ספק בכה"ג אף על גב דבשעת התראה היה ספק:

ברם הכא הרי אי אפשר לך לעמוד עליו. מי הוא אביו ואפילו ר"י מודה בה:

הכה שניהן כאחת כו' חייב. דהתראת ודאי היא:

ר"י פוטר. כדדריש לה מקרא לקמן:

מחלפה שיטתיה דר' יודה. וקשיא דידיה אדידי':

דתנן תמן. פ' גיד הנשה נוהג בשל ימין ובשל שמאל ר' יודה אומר אינו נוהג אלא בשל אחת ותנינן שם אכל מזה כו' משל ימין ומשל שמאל סופג פ':

אינו סופג אלא ארבעים. וסבירא ליה להאי תלמודא דלר"י ספוקי מספקא ליה באיזו נוהג כדלקמן ואפילו הכי קאמר סופג מ' אלמא דלר"י היכי דודאי איסורא עבד אע"פ שנסתפק לנו באיזה מהן חייב והכא נמי אם הכה בבת אחת אמאי פטור לר' יודא:

ומשני ר' קרוספי **דאינה מוחלפת דתמן עיקר לאוין ספק היה**. כלומר לר"י עיקר לאו דגיד הנשה נסתפק לנו באיזו נוהג ואסרינן בשניהם מספיקא וכשאכל שניהם ודאי איסורא קאכיל והילכך חייב:

ברם הכא ודאי היה. כלומר שהיה לנו לידע איזו אביו והיינו כשאר אב מחזקה:

ונסתפק לו. ואירע ספק זה וכלומר דעיקר האיסור נצטוה על אביו חזקה ולא על הספק וכדלקמן:

מעתה נבילה שביטלה בשחוטה. כלומר שנתערבה בשחיטה ולא נודע איזו היא ואכל שתיהן ונימא נמי מאחר שודאי היה ונסתפק לו עכשיו שיהא פטור בתמיה והרי ודאי אכל נבילה:

וקאמר ר' יוסי דמודה ר"י בשאר כל הספיקות שהוא חייב גרסי'. כלומר בכה"ג דודאי אכל האיסור אעפ"י שספק איזו היא:

ברם הכא. היינו טעמי' דר"י דקרא דריש דאביו ודאי כתיב ולא הספק. אמו אגב גררא נסבה א"נ דכמו אמו ודאי כן אביו וכלומר דלא נצטוה מתחלה על גוונא שיש ספק באביו איזה הוא ואע"ג דהכה שניהן כא' פטור:

ועולה כו'. ופריך לא יעלה מאחר דאינו חולק:

מפני פגם המשפחה. דהללו משפחות בושין עליו שאומרין עליו פסול לעבודה הוא. וכן הוא בבלי שם:

תני והן. הא דקתני שניהם של משמר א' נוטל חלק א'. ודוקא שיהיו שניהן בית אב א' דאי לאו הכי בית אבות מדחי ליה וכדאמר שם:

סליק פירקא בס"ד

פרק יב

הלכה א

מתני' **מצות חליצה בג' דיינין ואפי' בג' הדיוטות**. שאינן מסנהדרין ובבבלי מפרש הא דקרי להו דיינין שצריך שיודעין להקרות הפסוקים כעין דייני':

במנעל. של עור רך חליצתה כשירה אבל לכתחילה לא כדאמר התם טעמא גזירה שמא יחלוץ במנעל מרופט שנקרע מלמעלה דאפילו כי קרוע מייתב אכרעי' הואיל והוא רך ואנן מידי דמגין בעינן והא ליכא אבל סנדל שהוא של עור קשה וכי קרוע לא מייתב אכרעיה ליכא למיגזר שמא יחלוץ בסנדל הקרוע הלכך עיקר חליצה בסנדל היא:

באמפולייא. כמין בתי רגלים של בגד:

חליצתו פסולה. דמידי דמגין בעינן דכתיב הכא נעלו וכתיב התם ואנעלך תחש והוא עור:

שיש לו עקב. עור של סנדל המכסה את גובה הרגל שכנגד שוקיו מאחוריו:
מן הארכובה ולמעלה. שהיו רצועות המנעל קשורות למעלה מן הארכובה חליצתה פסולה דכתיב מעל רגלו ולא מעל דמעל:
גמ' **כתיב זקנים**. ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים:
ואת אמר הדיוטות. בתמיה:
ומשני מצוה. לכתחילה בזקנים קאמר קרא:
ומנין אפי' הדיוטות. אם לא ימצא זקנים:
ת"ל חלוץ הנעל מ"מ. אריש' דקרא דכתיב ונקרא שמו בישראל ישראל כל דהו. וכן דריש בבבלי ריש פירקין לר' יודה:
ואית תנא תני חליצה בגרים פסולה. וכשיטת הבבלי דליכא שם למ"ד דכשירה:
כמ"ד בישראל לרבות. דאיהו דריש האי בישראל לרבית הגרים אתא כדדרשינן בעלמא לרבות וכדלקמן:
פרט לגרים. וכדדריש התם ואפילו אמו מישראל עד שיהא אביו ואמו מישראל:
ופריך להאי מ"ד דלמעט אתא הכא אמר. בישראל פרט לגרים:
והכא. בסוכה דכתיב האזרח בישראל ודרשינן לרבית את הגרים וכדאמרינן בבבלי סוכה דף כ"ח דקרא לרבות גרים הוא דאתא:
ומשני תמן. תרי מיעוטי כתיבי האזרח פרט לגרים וכן בישראל ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות:
ברם הכא. חדא בישראל כתיבא ודרשינן למעט הגרים. וצ"ל להאי מ"ד דלרבות הוא דס"ל כדדריש התם האזרח להוציא את הנשים ודרשינן מחד בישראל לרבו' הגרים וה"נ כן:
איתתניי תני כו'. פלוגתא היא לקמן במתני':
כמ"ד חליצה בגרים פסולה. דמדפסיל בגרים ש"מ ב"ד מעליא בעינן ואין ב"ד פחות מג':
ודחי הש"ס דלא היא דאפי' למ"ד חליצה בגרים כשרה מודה בשנים דפסול שהרי מצינו בדיני ממונות דכשרה בגרים אפילו לישראל ואפ"ה בשנים פסולה כדתנן דיני ממונות בשלשה וה"ד בחליצה:
איתכו'. כדלעיל:
ופסולין בלילה. לתחילת דין:
יודעים לקרות. להקרות להיבם ויבמה הפסוקים לא חפצתי לקחתה וגו' בלשון הקודש:
ה"ג מ"ד אפי' אין הדיינים יודעים לקרות עד שלא סמכוהו למקרא ומ"ד והן. דדוקא שיהו כו' משסמכוהו למקרא:

משסמכוהו למקרא. משמצאו רמז וסמך לזה מן המקרא דצריך להקרותם ולא שיאמרו מעצמן דכתיב וענתה ואמרה אין לשון עונה אלא אם הוא מפי אחר שמקרא אותו והוא עונה אחריו:

ולא עבדין כן. לא נהגו כן אלא אפי' מפי אחר. ובבבלי משמע דדוקא הדיינים מקרין אותו:

למי נצרכה. לומר דכשירה בדיעבד:

לר"מ דאמר אין חולצין במנעל. לכתחלה וקמ"ל דמודה דבדיעבד כשרה:

בקי לך. כלום אתה מכיר לו:

וכי יש סנדל במקומינו. דלא שכיח ובמנעל היה חולץ. ובבבלי שם בנוסחא אחרת וגריס שם אמר לו וכי חולצין במנעל ועל זה השיבו שם מה ראה ר"מ לומר במנעל חליצתה כשירה דאף בדיעבד פסולה לר' יוסי. והכא מפרשינן לגי' דהאי ש"ס כן מה ראה ר"מ לומר אין חולצין במנעל. כלו' דאפי' אין שם סנדל אין חולצין לכתחילה לר"מ דאפילו על ידי הדחק אין חולצין במנעל שהרי אמר לו וכי יש סנדל במקומינו ואעפ"כ השיבו לו ממנה לדברי ר' מאיר. כן פי' הרמב"ן ז"ל דלא כמי שפי' שם בענין אחר:

אם יבא אליהו ויאמר שחולצין במנעל כו' ור"ז אמר בשם רב אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין כו'. וכן פליגי התם רבה ורב יוסף אליבא דרב ואמרינן שם מנעל לכתחילה איכא בינייהו דלישנא קמא עד דלא אתי אליהו ויאמר חולצין אין חולצין לכתחיל' ולישנא בתרא כל כמה דלא אמר אליהו אין חולצין חלצינן לכתחילה כן פי' רש"י ז"ל. ומשמע מהסוגיא דהלכה כלישנא בתרא דהא מתרץ לה התם הא דקתני במתני' לישנא דדיעבד משום סיפא דבאמפילייא פסולה אפי' בדיעבד וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ד מהל' יבום דחולצין במנעל לכתחילה:

ר"ז מחוי לר' בא בר יצחק כפוף. שהראה לו צורת הסנדל שצריך להיות כפוף:

אמר ליה ועבדין כן. כלומר שר' בא הראה לו עוד בענין אחר ושאלו אם מותר לעשות כן:

א"ל ועבדין. שעושין כן:

הא רבן כפוף. הרי רבי הורה לי מתחילה שצריך להיות כפוף והוא סבר דלאו דוקא אלא שבתחילה צריך להיות כפוף ליישבו היטב על הרגל:

ר"ז מחוי כו'. בקשירת המנעל:

קושרו. קשר גמור:

כדי שיכול להלוך בו מאיליו. שלא ישמט מעל רגלו:

כיצד הוא עושה. לא גרסינן אלא דר"ח פליג דלא צריך לקושרו בקשר גמור אלא בעניבה סגי כדי שיכולה להתיר כו' ואפשר דלפי גי' הספר ה"ק כיצד היא עושה אחר זה עונבו. שצריך להיות עניבה ע"ג קשר וכ"כ בהגמי"י בשם סמ"ג ומביאו בש"ע בפי' סדר חליצה:

כיצד הוא עושה. אחר כך:

מתרתן בימין. היבמה ותופסת הרגל בשמאל שצריך התרה וחליצה להיות בלי סיוע יד השמאל אלא הכל בימין. וכן הביאו התוס' שם ד"ה ואע"ג שצריך שתתירנו בידה הימנית וכ"כ הרא"ש ז"ל דאף דבגמ' דידן לא אשכחן שהצריכו ימין אלא ברגל וכן הרמב"ם ז"ל לא הזכיר יד ימין לענין חליצה מ"מ נהוג עלמא כההיא דהכא וכן פסק הטור סי' קס"ט:

רב אמר עיקר חליצה התרת הרצועה. וקס"ד דסבר דאין מעכב אלא התרת הרציעה ומידי אחרינא לא:

ופריך לא כן כו' דברי חכמים. לדברי חכמים לקמן הל' ג' גבי פלוגתא דר"א ור"ע וקאמר שם רב דלדברי חכמים חליצה ורקיקה מעכבין:

ומשני אע"ג דרב אמר עד שתחלוץ ותרוק מודה כו'. כלומר דתרווייהו בעינן וה"ק אעפ"י שרקקה עיקר חליצה צריך נמי התרת הרצועות ואגב נמי קמ"ל בזה דכסדרן לא מעכב וכדאמרי' בבבלי שם דהקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי והיינו דקאמר עיקר חליצה כו' לומר דכשהתירה ואפי' אחר הרקיקה הויא עיקר חליצה. א"נ דבחליצה גופה קאמ' דעיקר הויא התרת הרצועות ואעפ"י שלא שלפה מעל רגלו קיימה עיקר החליצה ולעולם צריכה נמי שתרוק דתרווייהו בעינן אליבא דרב:

עיקר חזקה. חזקת ג' שנים בשדה:

הכנסת פירות. שצריך שיראו אותו מכניס פירותיה לביתו. וגרסינן לה לקמן פרק חזקת הבתים הלכה ג' ואגב דאיירי במילתי' דרב ודמיא להההיא דלעיל מייתי לה הכא:

לא כן אמר רב והן. ודוקא שראוהו מנכש ומעדר בשדה זו דאז הוי חזקה:

אע"ג כו'. כדלעיל דתרווייהו בעינן קאמר ואפילו ראוהו מנכש ומעדר אינו כלום עד שיכניס הפירות וכן פסק הטור ח"מ סי' קמ"א:

חלץ הוא. שמט המנעל מן הרגל:

והתירה היא גרסינן. שהתירה הרצועות:

חליצתה פסולה. עד שתתיר היא ותשמיט היא וכדאמר נמי בבלי שם:

אם רצה להחזיר. כדמפרש ואזיל:

ובעי למה פסולה אי טעמא משום שאין שתיהן בה. שלא עשתה היא שתיהן או דטעמא שאינן על סדר חליצה דבעינן התרת הרצועות מקודם ונ"מ דאפילו תתיר הרצועות לאחר מכאן אינו כלום כדמסיק מה נפק כו':

הרי לית טעמא דלא כו'. מדקאמר אם רצה להחזיר לא יחזיר דמשמע דאסיפא קאי חלצה היא והתיר הוא ואינו מועיל שתחזיר הרצועות ותתיר היא והרי שתיהן בה ש"מ דאין הטעם אלא משום שאינן על הסדר דאלו ברישא למה לא יועיל חזרה כשישים המנעל על רגלו ותשמיט היא דהא התירה הרצועות מקודם והרי שתיהן בה ועל הסדר הן. א"נ הא דקאמר אם רצה להחזיר כו' לומר שאין החליצה כלום ולא נפסלה לאחין וכדמפרשינן לקמן והכא לא קאמר אלא מדאמרינן דאפילו חזרה והתירה אח"כ לא הויא חליצה ש"מ דטעמא מפני שאינן על הסדר הוא:

יש מהן שאמרו כו'. דיש חליצה פסולה דיכול לחזור ולחלוץ חליצה כשירה וכלומר דפסולה ופוסלת על האחין היא ואם רצה להחזיר ולהתירה יחזיר ויחלוץ חליצה כשירה:

ויש מהן שאמרו חליצה פסולה ואם רצה להחזיר לא יחזיר. כלומר דיש מהן דחליצה לאו חליצה כלל ולא פסלה על האחין דאפילו מתייבמת היא והאי לא יחזיר כמו אין צריך להחזיר. וזהו לפי כללא דנקטינן דכל מקום שאמרו אינה חליצה לא נפסלת על האחין ולא מן הכהונה וכל מקום שאמרו חליצה פסולה נפסלת וצריך לחלוץ לה חליצה כשירה וכן אמר בבבלי פרק כל הגט וכ"כ הרמב"ם ז"ל פ"ד מהלכות חליצה:

ומפרש באמפילייא וכן החולצת לקטן כו' לא יחזיר. דלאו חליצה היא כלל ומותרת להתייבם וכ"כ הרא"ש ז"ל לקמן גבי והחולצת לקטן:

באמפילייא של בגד. דעור בעינן מידי דמגין. וכן מחלק רבא בבבלי שם:

במנעל באמפילייא. שחלצה בשתיהן זה ע"ג זה:

באמפילייא של בגד ומנעל של עור. והאמפילייא בתוך המנעל דכיון דשל בגד אין ראוי לחליצה בטלה לגבי המנעל וקרינא ביה מעל רגלו:

כשהיתה אמפילייא של עור ומנעל של עור. דכיון דתרוייהו של עור וראוין לחליצה הן הוי כמנעל דמנעל ולא מעל רגלו ולפיכך חליצתה פסולה:

יוצאין באמפילייא ביום הכיפורים. דלא הוי מנעל:

קנסורס. שם צורת סנדל ידוע:

אילן דידן. כעין סנדל שלנו:

שורציפא דשנצוי. סנדל שיש לו שנצית ונוח לחלצו:

לא הוה לבן רב עליהן. לא מלאנו לבנו לעשות כן. וכדאמר בבלי שם דלא הואי חליצנא אלא בסנדלא דטעייא דמיהדק טפי:

חלץ בלילה כו'. כולן במעשה אחד:

שעם. גמי קשה ומגין הוא:

ור' זריקה אמר דגם זה היה שלא רקקה. והכשיר:

מאן יעבד דא. להתיר כולן:
אלא אחוי כו'. דרב גוברי' ובבבלי ק"ד גריס במוק וביחידי ובלילה וכדמסיק שם דכולהו יחידאה קתני להו:
כיני מתני'. הא דקתני מן הארכובה ולמטה חליצתה כשרה כן אנו מפרשים בקושר הרצועות מן הארכובה למטה כשרה ולמעלן פסולה וכדפרישית במתני' ולא בנקטעה רגלו למטה מארכובה מיירי דקוטע לא חליץ כלל וכן פירשו בתוס' דף ק"ג ד"ה מאן דמסגי וכן דעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל:
ותני עלה. שיעור קידוש ביד עד הפרק:
סובך. פי' הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה סוף פ' הזרוע שכבת הרגל ר"ל ענפי המיתרים והם הקורסלים אלמא דלא מיקרי רגל למעלה מקורסלים:
והכא את אמר הכין. בתמיה דעד ארכובה והוא השוק מיקרי רגל:
שנייא הכא דכתיב מעל רגלו. משמע מדבר שהוא על רגלו מדלא כתיב מרגלו:
היוצאת מבין רגלי'. אלמא דירכים נמי מיקרו רגל:
ומשני וכי מבין רגליה אלא נראית כמבין רגליה. כעין שאמרו בכיור:
דתנינן תמן. פ"ג דמדות:
וכי מבין כו'. דמשוך כלפי דרום כו':
אלא נראה. שהיה מכוון כבין האולם ולמזבח. ובבבלי שם משני על הא דקאמר בהני רגליה דלישנא מעליא היא:

הלכה ב

מתני' **חלצה בסנדל שאינו שלו**. כדיליף בגמ' חלוץ הנעל מכל מקום:
בסנדל של עץ. בגמ' פליגי בה:
חלצה בגדול. סנדל שגדול ממדת רגלו אבל יכול להלך בו:
בקטן. ממדת רגלו אבל חופה הוא את רוב הרגל כשרה:
בלילה. בגמ' מפרש פלוגתייהו:
ור"א פוסל. והלכה כר"א דחליצה בלילה פסולה ואין הלכה כמותו במה דמכשיר חליצה בשמאל:
מתני' **חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשירה**. דכי כתב רחמנא ככה דמשמע עיכובא אמעשה הוא דכתיב וקריאה דיבורא בעלמא הוא:
ככה יעשה. ורקיקה מעשה היא:
מעשה באיש. חליצה שהאשה עושה מעשה בגופו של איש לאפוקי רקיקה דלאו מעשה בגופו של איש הוא:

גמ' **שופר של עכומ"ז**. שנשתמשו בו לעכומ"ז. וגרסינן לה לעיל פ' לולב הגזול:
כשר. וכן תני ר' חייא דכשר:
לכם משלכם. ואיסורי הנאה לאו משלכם הוא:
יהיה לכם. ויהיה ריבויא הוא דמ"מ:
א"ר לעזר. טעם אחר דבלולב בגופו הוא יוצא ושייך בו איסור הנאה:
ברם הכא. בשופר בקול הוא יוצא:
ויש קול אסור בהנאה. בתמיה דלא שייך איסור הנאה בקול:
הכל מודים בסנדל. של חליצה של עיר הנדחת דכשר דמרבינן מחלוץ הנעל:
ור' מנא פליג דלאו הכל מודים בה אלא כמה דאת אמר תמן כו'. כלומר למ"ד דס"ל בשופר כשר דמרבינן מיהיה וכן הכא ס"ל דחלוץ הנעל ריבויא הוא אבל למ"ד דפסול דיהיה לאו ריבויא הוא ס"ל דהכא נמי לאו ריבויא הוא. ובבבלי בר"ה מסיק דכולן של עכומ"ז יצא דמצות לאו ליהנות ניתנו ושל עיר הנדחת פסול דכתותי מיכתת שיעורא הוא הואיל ולשרפה עומד וכן הכא בפירקין דף ק"ד בסנדל של חליצה של עיר הנדחת פסול:
גמ' **שמואל כו' ואתיא כר' ליעזר**. כלומר דשמואל מפרש דלר"א רקיקה הוא דמעכבא נמי סבירא ליה אבל ברישא אם לא קראה רבי אלעזר נמי מודי דכשרה דקרייי' לא מעכבא:
סנדל של עץ כו' והן. ודוקא שיהיו חובטין. גביו שהן חובטין ע"ג הרגל:
של עץ. אבל השאר של עור:
והן שיהיו מעמידין של עץ. תחתיתו של סנדל שהן מעמידיו אבל גביו צריך שיהיה של עור וכדמוקי בבבלי במחופה עור:
תמן. בבבל אומרים בשם רב:
תרסיותיו. מקום קביעות הרצועות:
מתניתא. תוספתא דכלים מסייע לר"י דאפי' כולו עץ כשר:
ורבי הילא כו'. פליג דקאמר בשם ר"א דקרייי' נמי מעכבא ורישא דמתני' לאו ר"א היא:
סנדל שנפסקו אזניו. ברייתא בבבלי פ' ואלו קשרים דף קי"ב וגרסי' נמי להאי סוגיא הכא פ' במה אשה:
אחת מכפיו. שניטל כל הכף שלו וזהו מה שתחת פרסות הרגל זול"א בלע"ז:
טהור. דתו לא מתקני ליה וא"נ מתקני ליה חידוש הוא והשתא מיהא בטל ליה:
טמא. לא פרחה טומאתו מעליו דאכתי מנא הוא ואפילו נפסקה החיצונה דאי בעי מפיך ליה מימין לשמאל ונמצאת חיצונה נעשית פנימית:

הלכה כר' יודה לענין שבת. כדלקמן דחלוקין נמי בשבת ואם נפסקה החיצונה אסור לצאת בו ברה"ר:

הוה ליה עובדא. שנפסקה לו החיצונה:

והורי ליה כרבנן. דמנא הוא ומותר לצאת בו בשבת:

ושמע מימר הל' כר' יודה גרסי'. בתמיה הלא שמע לרב דאמר לעיל הל' כר"י לענין שבת ואמאי הורה לו כרבנן:

אם כדברי שהוא מטמא כו'. דכחלוקין לענין טומאה כך לענין שבת:

ולא אפיק גבי' כלום. שלא הוציא ממנו דבר ברור לומר הלכה כדברי מי:

אבל מטייל הוא. אם נפסקה לו ברה"ר או בכרמלית מטייל בו משום דלא מינטר ליה:

עד שמגיע לפתח חצירו. דאז צריך להניחו שם דמינטר ליה ואסור ליתן בידו להצניעו וכדלקמן:

באיסרטן. ברה"ר:

אפיק סנדלא. נפסקה סנדל שלו ולא הרגיש כלום:

מן דמטון פילי. כשהגיעו לשער חצרו:

ההן פתח חצרך. זה פתח חצר שלך וצריך אתה להניחו כאן וכלומר דמתחילה לא רצה להגיד לו שנפסקה סנדלו שמותר לטייל בו עד פתח החצר:

כרך סבנה. סיב של דקל היה כורך על הסנדל כשנפסק בהילוכו:

אגוד מלבניקי. אגודה של גמי לח. הערוך:

מן המוכן הוא. הואיל וחזי למאכל בהמה מותר לטלטלו לכרוך בו וכעין דאמר בבבלי שם ר' ירמיה הוי קאזיל בתריה דר' אבהו בכרמלית איפסיק רצועה דסנדלי' א"ל מאי נעביד א"ל שקול גמי לח דחזי למאכל בהמה וכרוך עילוי' וכן שמעינן משם דבחצר אסור לטייל בו גבי אביי דהוי קאי קמי דרב יוסף איפסיק רצועה דסנדליה אמר מאי אעביד וא"ל שבקי' ומ"ש מדר' ירמיה התם לא מינטר הכא מינטר:

טלקיה. השליכו וישליכה אל ארץ אחרת ת"י וטלקינון לארע אוחרן:

לחנותא דחליטר". חנות שמוכרין בו מיני חליטין ורקיקין הערוך. ורבים מצוין שם וככרמלית היא דאע"ג דחנות בעלמא רה"י היא הכא הואיל ושכיחי בה רבים דמיא לבקעה בימות החמה דהויא נמי כרמלית משום דשכיחי בה רבים וראיה לזה מדאמרי' בהאי תלמודא ברישׁ שבת איזו היא כרמלית ר' יסא בשם ר' יוחנן כגון חנותי' דבר יוסטיני אלמא דזמנין משכחת לה לחנות לדונה ככרמלית והתם נמי משום דשכיחי שם רבים:

ויקר אף ציבחר הוה. כלו' דאשמעינן הכא חשיבותן דהני אמוראי ר' יונה ור' לעזר דאע"ג דמדינא מותר לטייל בו עד פתח החצר א"נ ע"י כריכת גמי לח כדלעיל מ"מ הן החמירו על עצמן ור' יונה נהג כשנפסק' לו סנדלו השליכו מעליו לכרמלית ואע"ג דעדיין לא מינטר ליה שפיר דשכיחי בה רבים מ"מ לא רצה לטייל בו משם לפתח חצירו כיון דמינטר ליה קצת והיינו דקאמר ויקר אף ציבחר הוה כלומר דחשיבות הוא ואעפ"י שלא היה אלא חשיבות מעט נגד חשיבות דר' לעזר לקמיה מ"מ חשיבות וחומרא יתירא היא:

סדרה יקר של ר' לעזר מסלק לה. כלומר אבל סדר ומנהג חשיבות של ר' לעזר היה שהיה מסלק ממנו לגמרי במקום שנפסקה ולא רצה לטייל בו כלל משום חומרא ואזהרה יתירא ביותר:

דדין הות פירושא דהאי מלתא:

מהו להחליף. אם נפסקה החיצונה אם מותר להחליף של שמאל בימין ולצאת בו בשבת ואליבא דר' יודה קא מיבעיא ליה דאמר אם נפסקה החיצונה תו לא הוי מנא ואם מחליף לה מי נימא דאכתי חזיא ליה:

אפי' כך אמר ליה פוק חמי כו'. אפ"ה אמר לי' צא וראה אם יש עוד איזה זקן וחכם אחד שיורה כן ואז תוכל לסמוך להלכה למעשה:

מתני' אמרה שהוא מין מלבוש. ממשנתינו שמעינן דחזי להפוכי ומין מלבוש הוא דקתני בשל שמאל בימין חליצתה כשירה והואיל בעלמא סנדל הוא משום דחזי להפוכי הכא נמי חזי להפוכי:

הדא דתימר לרוחב. הא דאמרינן לעיל או שפירש רוב כפיו טמא דעדיין מנא הויא דוקא שנפרש לרוחב דמתיישב עדיין על הרגל אבל אם פירש לאורך צריך שיהא בצד השלם שלא נפרש שיעור כדי שיהא חופה את רוב הרגל:

ומה טעמא דר' ליעזר. במתני' דפוסל חליצה בלילה דכתיב לעיני הזקנים פרט בלילה:

מחלפא שיטתיה דר' ליעזר דתמן. במצורע הוא אמר הימנית מעכבת כדתנן פי"ד דנגעים אין לו בהן יד בהן רגל אזן הימנית אין לו טהרה עולמית ר"א אומר נותן על מקומן ר"ש אומר אם נתן על של שמאל יצא דע"כ לא מכשר ר"א אלא על מקומן דס"ל לא בעינן קרא כדכתיב ועכ"פ פליג על דר"ש דלא יצא אם נתן על של שמאל והכא הוא מכשיר בחליצה בשמאל. וקאמר ר' יוסי. דמאי קושיא דהתם כתיב הימנית והכא לא כתיבא רגל הימנית:

אזנו אזנו. דילפינן ג"ש לרציעה שהיא באזן הימנית מאזנו דמצורע:

ואמר רגלו רגלו. כלומר דפריך דנימר נמי ג"ש רגלו דחליצה מרגלו דמצורע:

מאן דאית ליה כו'. כלומר דאפילו מאן דיליף ג"ש אזנו אזנו אפילו הכי לא יליף רגלו רגלו וטעמא כדאמר בבבלי פירקין שם דאזן אזן מופנה רגל רגל לא מופנה:

והא תני. ברייתא בשם ר' ליעזר דאית ליה ג"ש רגלו רגלו ופוסל בשמאל:

ומשני הוי. ע"כ ש"מ דתרין תנאין אליבא דר"א:

מאן דאית ליה כו'. כלומר דלהאי מאן דאמר ס"ל דילפינן לתרווייהו והאי מ"ד סבירא ליה דלא ילפינן כלום לא אזן אזן ולא רגל רגל ולא סבירא להו להני תנאי לחלק בין מופנה ללא מופנה אליבא דר"א אלא דמר יליף ג"ש ממצורע ומר לא יליף ליה:

והדא מתניתא. משנתינו דמכשיר בשמאל סבירא ליה כמאן דאמר דלא יליף ממצורע:

הלכה ג

עוד היא דר"א. זו דברי ר"א דקריי' מעכבא:

דברי חכמים. אבל דברי חכמים כדאמר רבי בא כו' דחליצה ורקיקה מעכבין אבל לא קריאה ומסקנת דברי רבי הילא היא. אבל בבבלי מסיק כרבי עקיבה דרקיקה נמי לא מעכבא:

הקדימה רקיקה לחליצה. מהו:

כמי שהן על הסדר. דכסדרן לא מעכבא וכן אמר בבבלי דף ק"ה:

קידש. ועוד שאלו ר' בא לר' אימי אם קידש מי חטאת בגופו של סופין. ספוג מהו שיהו כשרים דבפ"ו דפרה תנן המקדש בשוקת והיה בו ספוג המים שבתוך הספוג פסולין דלאו כלי הוא ואנן מים חיים אל כלי בעינן והיינו דבעא מיני' הכא אם קידש בגופו של ספוג אם המים מקודשין:

א"ל בתניין שבו קידש. כלומר במים השניים שבשוקת יקדש ולא בשל ספוג כדאמרי' שם כיצד יעשה יזלף עד שמגיע לספוג. ולבי מגמגם בה דמאי בעי מיניה הא מתני' היא לכך נראה דגרסינן קידש בנופו של סופין ולענין קידושי אשה מיירי וסופין הן תאנים שאינן מבושלין כל צרכן כמו סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים. ובעי אם קידש בנוף ובו סופי תאנים אם אמרינן דדעתו אתאנים ולא הוי קידושין דאינן ראוין לכלום או דדעתי' אנופו ואם יש בו שוה פרוטה מקודשת וא"ל בתניין. כמו בתאנים דדעתיה אתאנים שבו לקדשה וצריך שיהא בהן שוה פרוטה. תניין כמו תינין:

מהו לפתוח. ועוד שאלו אם מותר לפתוח חלון המצרית והוא חלון קטן שעשוי להביט דרך שם לשמור פרדיסו וגנתו כדתנן פרק חזקת הבתים איזו חלון המצרית כל שאין ראשו של אדם יכול ליכנס לתוכה ואם אותו החלון מותר לפתוח לחצר השותפין למעלה

מד' אמות דהואיל דלאו קביעותא הוא לא חיישינן ולא הוי בכלל הא דתנן שם לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין:

כן אנן אמרין לסתום אוירה בעלמא באפוי. בתמיה אם אנו נאמר דיכול למחות בידו ולסתום אויר העולה בפניו דאפי' חלון המצרית לא יוכל לפתוח למעלה מד' אמות דודאי בזה אין יכול למחות בידו:

אמר ר' נסא. דהוא נמי סבר הכי אלא דאמרה בדרך אחר וג"כ בלשון בתמיה אם כן אומרים:

מאן דבעי למיעבד ביתא כמין שובך. כלומר בחורים קטנים שאינן עשוים אלא כחורי שובך לא ישמעון לו בתמיה דמה היזק יש לזה האחר. ובבבלי פרק חזקת דף נ"ט איפליגו ר"י ורבי אילעאי אם יכול למחות למעלה מד' אמות ולפי' הרשב"ם שם דבחלון צורית מיירי לא פליגא אדהכא אבל לפי' ר"ת שם דבחלון המצרית קאמר צ"ל דאתייא האי דהכא דלא כרבי אילעאי דאמר שם דיכול למחות:

הלכה ד

מתני' **החרש שנחלץ**. חליצתו פסולה שאינו פוטרה במקום שיש אח אחר כשר:

והחרשת שחלצה. פסולה שהיא עצמה אינה נפטרה בחליצתה ואין לה תקנה אלא ביבום ואם רצה אח"כ להוציא מוציא בגט:

והחולצה לקטן. בגמ' מוקי לה כר"מ:

קטנה כו' ואם לא חלצה חליצתה כשרה. ובנוסחת הבבלי גריס חליצתה פסולה דאיש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש וכתבו התוס' דף ק"ה ד"ה קטנה דהאי תלמודא סובר דהא דמקיש רבי מאיר אשה לאיש היינו מדרבנן אבל לחכמים והיינו ר' יוסי שם חולצת לכתחילה:

גמ' **אמר ר' יוחנן כו'**. טעמא דמתני' מפרש דחליצת חרש פסולה שאינן יכולין לומר ואמר ואמרה דקסבר שומע ואינו מדבר נמי בכלל חרש כדלקמן והואיל ואינן בני קריי' ועמד ואמר לא חפצתי וגו' וענתה ואמרה וגו':

וקריי' מעכבת. בתמיה הא תנן לעיל דאין קריי' מעכבת:

ומשני ר' שמואל הראוי לקריי' כו'. וכר' זירא דאמר הראוי לבילה כו' וכדמפרק בבבלי שם:

תמן תנינן. ריש חגיגה:

עד כדון במדבר ואינו שומע. דנפקא מלמען ישמעון שומע ואינו מדבר מנלן דהא יכול הוא ללמוד כדאמר שם:

וקאמר ר' הילא דלמען ילמדון כתיב. קרי ביה למען ילמידון לאחרים:
הדא אמרה. זאת אומרת ממתני' דכללי דרבי דהוא כייל במשנה לאו דוקא הן כדמסיק:
דתני תמן. ריש תרומות חרש המדבר כו' לא יתרום דצריך להשמיע לאזניו כשיברך:
וסברנן מימר כו'. כלומר דש"מ דתרווייהו בכלל חרש הן דהתם קרי למדבר ואינו שומע חרש והכא תנינן חרש שנחלץ ואמר ר' יוחנן עלה דטעמא שאינן יכולין לומר ואמר ואמרה דאלמא דשומע ואינו מדבר נמי חרש מיקרי:
ותנינן. ושם בתרומות קאמר דחרש שדברו כו' והרי מהכא שמעינן דאינו מדבר נמי בכלל חרש ובחגיגה נמי חד מינייהו חרש קרי ליה:
הדא מסייע כו'. דהאי כללא לאו דוקא. וכן איתא להא בתרומות שם:
מה בין קטן ובין קטנה. דבקטנה חליצתה כשירה בדיעבד:
איש כתוב בפרשה. דדוקא ביה אימעוט קטן אבל ביבמה כתיב ונגשה יבמתו מכל מקום ואפילו קטנה בדיעבד אלא דלכתחילה מקשינן אשה לאיש ומדרבנן כדפרישית במתני':
אמר לה סתם. ולא בשם רבי יונה:
דרבי מאיר היא. מתני' דאין קטנה חולצת לכתחילה אבל לחכמים ואפילו לכתחילה חולצת וכדפרישית במתני' לפי הגי' דהכא:

הלכה ה

מתני' **חלצה בשנים**. כשירים או בשלשה והיה אחד מהן קרוב או פסול ולא נשתיירו אלא שנים כשרים חליצתה פסולה:
מכשירין. ובבבלי קאמר דאין הלכה כאותו הזוג:
בבית האסורי'. מפ' בגמ':
גמ' **בבית האסורים היה מעשה**. של חליצה וכן נמי לבית האסורים שהיה ר"ע חבוש בא המעשה לפניו כדלקמן. וכן אמר בבבלי שם:
עבד גרמי' רוכל. עשה עצמו כרוכל המחזיר בעיירות עם סחורה שלא ירגישו והי' מכריז כו' ובתוך דבריו שאל חלצה בינו לבינה מהו:
אודיק. הציץ ר"ע מן חלון של בית האסורים והשיבו גם כן ברמז אית לך כושין למכור אית לך כשר החליצה:

הלכה ו

מתני' **מצות חליצה כו' עצה ההגון לו**. כדמפרש בגמרא:
בלשון הקודש היו אומרים. כדיליף לה מקראי במס' סוטה פרק ואלו נאמרין:
בתלמידים. היושבי' שם לפני רבן בשעת חליצה:
מצוה על כל העומדין שם. והלכה כרבי יודה:

גמ' **מהו את ההוגן לו**. מאי עצה הוגנת:
אין הוה סב. אם היה הוא זקן אומרים לה זה הזקן למה לך:
היא טליתא. ילדה והוא זקן אומרי' לו ילדה היא והיא תבזה אותך תמיד ואל תכניס קטטה לתוך ביתך וכן הוא ילד כו':
היו שניהן רוצין. להתייבם ומיירי דאין שניהם שוין מצד שנותם והילכך אמר ר' יוסי אפיק לבר. דאפ"ה אומרים שיוציאה ויחלוץ לה:
ביבמה מי מרדף אחרי מי. אם הוא צריך לילך אחריה או היא צריכה לילך למקומו:
והכתיב ועלתה יבמתו השערה. דמשמע שהיא צריכה לילך אחריו:
יפה לימדנו רבי לעזר. ממקרא זה:
וקריי' מעכבת. בתמיה ואמאי דקתני היא אומרת כו' פריך דמשמע דמעכבת הואיל וקפדינן על הסדר והא תנן לעיל דאין קריי' מעכבת:
אמר ר' שמואל כו'. כלומר וכן תירץ רבי שמואל לעיל הלכה ד' גבי חרש הראוי לקריי' כו' אלמא דאינה מעכבת לכ"ע:
אע"ג כו'. דלכתחילה אם בא לאומרן מודה דמצוה לאומרן על הסדר:
ובלחוד. ובלבד שלא תאמר מאן יבמי להקים לא. אבה יבמי. כלומר שלא תפסיק בין לא לאבה יבמי דמשמע אבה יבמי וכן הוא בין לא לחפצתי אלא מאן וגו' הכל בלי הפסק וכדאביי בבבלי סוף פירקין:
תמן אמרין. בבבל כשכותבין נוסח גט חליצה:
קרבת קדמנא כו' רוק דמתחזי על ארעא. וכן גריס בבבלי פ' החולץ דף ל"ט:
ור' אבהו. פליג על זה דלא צריך מיתחזי על ארעא דמכיון שנראה הרוק יוצא מתוך פיה אפילו הפריחתו הרוח אח"כ כשר. וכן משמע בבבלי פירקין דלא קפדינן אלא להדי אפיה והתוס' כתבו דשמא למצוה מן המובחר הוא דבעינן על ארעא:
רקה דם. מהו:
ר' זריקן מטי בה בשם ר' ירמיה כו' דאם יש בו צחצוחית של רוק. כגון במוצצת דאי אפשר לדם שנמצץ בלא ציחצוחי רוק כשר. וכן מוקי בבבלי דף ק"ה:
בשיני'. דלא כתיב וחלצה ביד והא דקאמר הכא בריש פירקין דחולצת בימין למצוה בעלמא אבל עיכובא ליכא. תוס' שם:
בני סימונייא. כההיא גי' גריס בב"ר ובבבלי גריס שם לוי נפיק לקרייתא כו':
בעא תתן לן. רצוננו שתתן לנו איש אחד שיהא דורש כו' וכל המעלות הללו בו:
ולא אגיבון. ולא השיב להם כלום:
דילמא דלית הוא מרי אולפן. שמא אינו בעל הלכות וגמרא אלא בעל אגדה:

אם אמת למה רשום. דאמת משמע כתב העשוי להתקיים בכתיבה תמה ורשום אינו אלא כסי' ודרך עראי בעלמא. ובבבלי קאמר וכי יש כתב שאינו אמת:

הדין פייסונא. וכי זה הוא הפיוס והרצון שבקשנו ממך ונתת לנו אדם שאינו יודע להשיב:

שלח אייתיתי'. להביאו ללוי לפניו:

עד שלא נתחתם גזר דין רשום. דיכול לבטלו בתפלה. וכר' אלעזר בבבלי פ"ק דר"ה והכי קאמר בבבלי בגזר דין שאין עמו שבועה וכדר' יצחק שם דיפה צעקה אפי' לאחר גזר דין אא"כ יש עמו שבועה:

וטפח. גבה רוחי עלי וע"י כן נכשלתי מלידע להשיבם:

חלוץ לה והיא נתרת כו'. שבכך אתה כונסה:

עד שיהו שניהן מתכוונין. לפטור ואת אמרת דחליצה כשרה היא זו בתמיה:

ואיזו חליצה מוטעת לר' יוחנן כל שאומרים לו כו'. וכן היא פלוגתא דר"י ור"ל בבבלי ק"ו:

אם אמר על מנת. שתתן לי מאה מנה מחויבת לקיים התנאי ונותנת:

ועבד כר"ל. שאמר לו בכך אתה כונסה:

כד שמע. רב הונא דר' יוחנן פליג עלה חזר וכפה אותו לחלוץ לה שנית חליצה מעלייתא דהואיל ואיפסילה עליה כופין אותו לחלוץ חליצה אחרת להתירה לעלמא וכן אמר בבבלי בעובדא דר' חייא בר אבא:

מן דחלץ. לאחר שחלץ לה א"ל עכשיו אם יבאו משה ושמואל לא יוכלו להתירה לך וחליצה גמורה היא:

וקרא עלוי. עליה דר' חייא בר ווא:

להרע. על שהשיאו עצה מוטעת:

גנאי. לחולץ שלא קיים מצות יבום:

כמשנה הראשונה. בסוף פ"ק דבכורות בראשונה שהיו מתכונין לשם מצוה אמרו מצות יבם קודמת:

כמשנה האחרונה. שם דעכשיו שאינן מתכונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת ולפיכך שבח הוא:

אמר רבי יוסי. דלא היא דלא תוקמי הני תנאי אליבא דמשנה ראשונה ואחרונה דמטעם אחר פליגי ושניהם או למשנה ראשונה או למשנה אחרונה. דמ"ד גנאי אפי' למשנה אחרונה ע"י שפגם דבר א' מן התורה יבמה יבא עליה והיה לו להתכוין לשם מצוה:

יבא כו'. וזהו הגנאי דקאמר:

ומ"ד חליצה שבח. דלעולם אין כאן גנאי אלא שבח דילפינן מג"ש:
מה קריי' שנאמר להלן שבח. וברכה. אף קריאה שנאמר בחליצה לשבח ולברכה. ושבח וברכה לנו ולכל ישראל:
סליק פירקא בס"ד

פרק יג

הלכה א

מתני' **ב"ש אומרים אין ממאנין**. יתומה שהשיאוה אמה ואחי' אלא מן האירוסין וטעמייהו מפ' בגמ':
בבעל. אבל אם מת ולא מיאנה בו ונפלה לפני יבם אינה יוצאה במיאון אלא תמתין עד שתגדיל ותחלוץ:
בב"ד ושלא בב"ד. ואפילו בפני שנים כדמסיק בבבלי ריש פירקין דלעיל:
אין בנות ישראל הבקר. ואפי' מן האירוסין לא תמאן ותארוס לאחר ותחזור ותמאן אלא ממאנת בזה ותמתין מלארוס לאחר עד שתגדיל:
ותמאן ותנשא. בבבלי מפרש לה דלאו למיהדר ולמאן זימנ' אחריתא אלא דה"ק ממאנת וממתנת מלארס לאחר עד שתגדיל או אם רוצה להנשא ממאנת בבעלה ותנשא מיד דתו לא ממאנת לב"ש דנשואה היא ובגמ' מדייק עלה:
גמ' **תמן תנינן**. ריש פרק ו' דעדיות:
שממאנין את הקטנות. מלמדין אותן למאן היכא דצריכין למיאון כגון ההיא דתנן לקמן שני אחין נשואין שתי אחיות יתומות אחת גדולה וא' קטנה ומת בעלה של גדולה כו' כדמפרשינן התם:
ועל עדות חולקין. בתמיה אם מקובלין היו שממאנין היו יודעין אימתי ממאנין מן האירוסין או מן הנישואין והיאך חולקין בית שמאי ובית הלל בזה:
על עיקר עדות חולקין. כלומר דרבי יודה בן בבא לא העיד אלא שמלמדין למאן סתם ובהא נחלקו בית שמאי ובית הלל דבית שמאי אומרים דכך היתה עיקר עדותו דאין ממאנין אלא ארוסות וב"ה אומרים אף הנשואות:
וקשיא על דב"ה נשואי' התירו. לקטנה וכאשתו לכל דבר היא:
וזכאי במציאתה כו' ואת אמר הכין. בתמיה שתמאן בו ותעקור נשואיה:
ומשני משלך נתנו לך. כלומר דנשואין מדבריהם וכן מיאונה דבדין היה שלא היו נשואים כלומר דמן התורה אין נשואין לקטנה אלא על ידי אביה והן אמרו דנשואין הן על יד אמה ואחיה והן נמי אמרו דיוצאה במיאון:

מ"ט דב"ש. דאין מיאון בנשואה:
אם אומר את כן. דאפילו מן הנשואין ממאנת נמצא כל בעילותיו בעילת זנות ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וממנעי ולא נסבי לה ומעקרא תקנתא דרבנן וכן אמר בבבלי ריש פירקין לפי שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. א"נ דמפרשינן הכא שאין לנו לעשות בעילתו בעילת זנות וכדלקמן וחדא טעמא הוא:
כרבי לעזר דתני רבי אלעזר כו'. לעיל בפרק הבא על יבמתו דכל ביאה שהיא שלא לשם אישות מיקריא בעילת זנות וכן נמי לבית שמאי:
הדא אמרה כו'. זאת אומרת מדאמרינן טעמייהו דב"ש משום הכי הוא ש"מ דאפילו בדיעבד אין מיאונה מיאון מן הנשואין לב"ש דאין לנו לעשות בעילותיו בעילת זנות ולקמן פליגי בה אמוראי בדיעבד לב"ש:
מה את עבד לה. לב"ש היך הדין נכנסה לחופה ולא נבעלה דלא שייכא טעמייהו אם כארוסה היא וממאנת או כנשואה וכן איפכא בארוסה שביהודה דלבו גס בה ובא עליה קודם החופה אם ממאנת הואיל וארוסה היא או כנשואה עבדינן לה הואיל וחיישינן שמא נבעלה ולא איפשיטא. ובבבלי קאמר דנכנסה לחופה כו' לא פלוג רבנן ואפשר דבארוסה שביהודה נמי לא פלוג רבנן ואפילו לקולא דכל ארוסה ממאנת:
נראית שלא למאן. בעיא אחריתא היא אם בנשואים הראשונים נראית שלא למאן כגון שהשיאה אביה ואם נתגרשה והשיאה את עצמה אם אעפ"כ אמרינן דחוזרת וממאנת לבית הלל:
נישמעיני' כו'. ת"ש דתני בברייתא בהדיא דחוזרת וממאנת:
מה טעמון דב"ש. דאינה ממאנת ביבם:
יבמה שנפלה לו ע"כ. מקידושי ראשון ואינה ממאנת לעקור זיקתה ממנו:
אם בעיקר. בבעל היא ממאנת לכ"ש ביבם דבא מכח הבעל:
ר' יוחנן אמר ממאנת היא ביבם כו'. כל הסוגיא זו עד ובנה על כתיפה גרסינן לה לעיל פ"ק הלכה ב' ושם פירשתי עם הגי' נכונה שבררתי בס"ד וכל הסוגיא ממתני' פליגא על ר"י שייכא להתם ואגב מייתי לה הכא:
ביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא מתניתא. הא דקתני ממאנת ביבם מדקאמר הכא ותינשא לשוק על כרחך דס"ל להאי מ"ד דממאנת אפילו לזיקתו וכעולא בבבלי דף ק"ז דנישואי קמא קא עקרה וכדלקמן והא דקאמר בשני יבמין לרבותא קאמר וקמ"ל דאפילו בשני יבמין יש מיאון ולאפוקי מהאי מ"ד דאמר התם דאין מיאון בב' יבמין דאין מיאון

לחצי זיקה ולהכי מוקי בעשה בה מאמר דכיון דעשה בה הא' מאמר פסלה על אחיו וכשהיא ממאנת בו תינשא לשוק:

ופריך ותנשא לאחיו. דהא לא מיאנה אלא למאמרו ותהא מותרת לאחיו דמאמר דעביד בה שקלה:

ומשני תיפתר באומרת אי אפשי בך. כלומר דקאמרה סתמא אי אפשי בך וכמ"ד לעיל דלא בנישואיך ולא בנישואי אחיך קאמרה והילכך קא עקרה לזיקת נשואי קמא ואסורה לאחיו ומותרת לשוק. א"נ דכיון דאמרה אי אפשי בך איתסרא ליה והויא כבעלת הגט וכיון דאיתסר לה לחד איתסרא לכולהו אחי וכמ"ד בבבלי שם מיאנה בזה אסורה לזה:

ור' הילא פליג דס"ל דמיאנה בזה מותרת בזה והילכך איפכא קאמרינן:

ביבמה שנפלה לפני שני יבמין היא מתני' גרסינן:

ותמאן כו'. דממאנת למאמרו ועדיין הזיקה קיימת ולפיכך תנשא לאחיו:

ופריך ותמאן למאמרו ותנשא לשוק. דמדקאמר בשני יבמין ע"כ דס"ל דממאנת אף לזיקתו דאל"כ מאי איריא בב' יבמין אפילו ביבם אחד כי מיאנה למאמרו עדיין הזיקה קיימת וצריכה חליצה ממנו ולפיכך אפילו לשוק תהא מותרת:

ומשני תיפתר בשהשיאה אביה. לבעלה שמת ונישואי תורה היו והילכך אינה יכולה לעקור זיקה דקמא ממנה במיאונה ותנשא לאחיו והא דקאמר לאחיו קמ"ל דמיאנה בזה מותרת בזה:

אמרו בית הלל לב"ש כו'. ועל דקאמרי ב"ש במתני' דדוקא בפניו הוא דמקשו:

לפי שמדד בכפישה. כמו בכפוי' ולשון אונא' כמודד בשולי המדה ועל שהיה מפסיד נכסי מלוג שלה ולפיכך קנסו חכמים:

וקשיא כו'. וכי בשביל שהוא עשה דבר שלא כהוגן נתיר הערוה שלו דהרי נשואה היתה ולב"ש אין ממאנין נשואות:

וקאמר רב חסדא הדא אמרה. דלב"ש בדיעבד הוי מיאון מן הנשואין ופליג אדלעיל ובבבלי משני שם לב"ש תרי קיטרי עבדי ביה שקנסו בו שני קנסות:

הא ארוסיך איעבר. הרי הארוס שלך עובר לפניך:

תלך אמה. ועל שם שארסה אמה שלא מדעתה אמרה כן כלומר אי אפשי בו:

אפילו לא נכנסה אלא ליטול חפץ מן החנווני. חפץ של בעלה דאפילו ליכא אלא חנוני ואיכא למימר משום דאטרחה ליטול חפץ שלו אמרה. וכן הוא בבבלי ק"ח:

ובית דין יושבין במיאונין. בתמיה לא כן כו' ואדלעיל קאי דמדקאמר לב"ש בדיעבד אפילו מן הנשואין הוי מיאון ש"מ דממאנין לארוסות ואפילו לכתחלה קאמר וכי בית דין יושבין להזקק למיאון:

אלא פוק דין. הוצא זה מביתך:
בני אם ערבת לרעך. טעמא דערב קמפרש דיש להתרחק אם ערבת לרעך נוקשת באמרי פיך וכדאמר בבבלי בערבי של ציון ששולף עצמו מן הלוה ותוקע עצמו על הערב:
ובית דין כו'. מהדר לתחילת הקושיא הוא:
דהוו כו'. כגון שהיו עסוקין בדבר אחר ובא ענין המיאון לפניהם ולא שישבו מתחילה לכך:
כיני מתניתא ותמאן ותנשא. כן היא המתניתא דקאמרה לב"ש דתמאן ותנשא מיד ותו לא תוכל למאן וכדפרישית במתני':
הא תתארס לא. בתמי' הא לב"ש אין ממאנת וחוזרת וממאנת אפי' מן האירוסין:
הדא אמרה כו'. זאת אומרת דלב"ש בדיעבד אפי' מן הנשואין הוי מיאון והילכך קאמר ותנשא כלומר ותנשא עוד שאם היתה נשואה ומיאנה תנשא לאחר כמו שהיתה נשואה ולזה קאמר לשון נשואה:
ור' אחא. מתרץ דה"ט דקאמר דעצה טובה קמ"ל שידעו הכל שנשאת דקול יוצא לנשואה כו' ואפשר שתטמין עצמה אירוסין שלה לומר לא נתארסתי ותנשא עוד לאחר והילכך קאמרי ותנשא:

הלכה ב

מתני' **איזו היא קטנה כו' כל שהשיאת' אמה**. ודוקא השיאתה אבל אם קידשוה וקבלו הם הקידושין אינה צריכה למאן ואפי' היה לדעתה שלא מצינו שליחות לקטן ואפי' מדבריהם והא דאמרינן מיאון בארוסות מיירי שקבלה היא עצמה הקידושין. הרמב"ן ז"ל בשם הרב הנשיא ר' יהודה הברגלוני ז"ל:
לדעתה. מפרש בגמרא:
שאינה יכולה לשמור קידושי'. לשמור בשביל קידושין ולא שתשמור אותן כדרך שמשמרות אגוז וכיוצא בו:
אלא כמפותה. כדמפרש בת ישראל לכהן כו' דכמי שלא נשאת דמי והלכה כר"ח בן אנטיגנוס ואין הלכה כר"א:
גמ' **איזהו לדעתה עבד לה גנון**. חופה:
קוזמירין. מלבושים נאים ומזכירין לה בעל ואם אין מזכירין לה בעל הוי שלא לדעתה אפי' עבדין לה חופה וקוזמירין וחסר כאן הסיפא וכן מצאתי בהרשב"א ז"ל איזהו שלא לדעתה עבדין לה גנון ומלבשין לה קוזמירין ולא מדכרין לה גבר:
מה חלוקין. ובעי הש"ס אם חביריו חלוקין על ר"ח בן אנטיגנוס דמתני':

ופשיט לה מן מה דאמר ר' יוחנן. לקמן בגיטין פ' התקבל סוף הלכה ב':
איזו היא קטנה שצריכה להתגרש. ואינה יוצאה במיאון:
כל שנותנין לה גיטה ודבר אחר. כדמפרשינן שם שמבחנת בין גיטה לדבר אחר ויכולה לשמור את גיטה וקודם לזמן הזה אינה צריכה להתגרש ומשמע אבל מיאון צריכה ואעפ"י שאינה יודעת לשמור ולר"ח בן אנטיגנוס כל שאינה יודעת לשמור אינה צריכה למאן ש"מ דחלוקין חביריו על ר"ח בן אנטיגנוס:
אינו זכאי כו'. וכן פלוגתא דר"א ור' יהושע בבבלי שם:
כילו. כאלו:
שמדתו שוה בקטנה. שהשוה מדותיו לומר דאינה כאשתו כלל אלא שצריכה מיאון:
בתי לכי הנשאי. שלא רצה לישאנה דעדיין קטנה היתה ור"א לטעמיה:
ולא הכירה. שלא בא עליה עד שהביאה ב' שערות דתו לא תוכל למאן:
על דעתיה דרבי לעזר. דאמר אינה כאשתו כלל:
מהו שתמאן ותטול קנס ממנו. כלומר דמאחר שאינה אשתו אם תוכל לתבוע קנס כמפותה ממני:
ע"ד דר"י. דכאשתו היא וממנו ודאי אין נוטלת קנס אלא מהו שתמאן ותטול קנס מאחר. ובקידושי קטנות מיירי שיצאה במיאון ועדיין בתולה היתה ואם אנס או פיתה אותה אחר מהו שתועיל המיאון לבטל הקידושין למפרע ונמצאת פנויה היתה ונוטלת קנס מזה וממיתה ודאי פטור הוא דקידושי דרבנן נינהו. א"נ דבעי אם אנסה אחר לאחר שמיאנה בו וכלומר דאם קידשה ויצאה במיאון אם דמיא להא דקי"ל בפ"ג דכתובות יתומה שנתארסה ונתגרשה דהאונסה חייב בקנס וכן נמי מיאון ביתומה קטנה:
מהו שתמאן בו ותעקור גיטה חללה וממזרת. כלומר למאי דתנן לקמן דמיאון אחר גט מותרת לחזור לו והיינו בגיטא דידי' אתי מיאון ומבטל הגט וכי קא מיבעיא לן בגיטא דחבריה שנתן לה הראשון גט ונשאת לאחר ומיאנה אם מבטל גט הראשון ומותרת לחזור לו ואע"ג דתנן נמי לקמן בסיפא הממאנת כו' לאחר וגירשה לאחר ומיאנה כל שהיא יוצאה ממנו בגט אסורה לחזור לו דאלמא דלא אתי מיאון ומבטל גיטא דחבריה. כבר רמז בבבלי שם עליה דמרישא שמעינן דמבטל אפי' גיטא דחבריה דקתני מיאנה בו והחזירה נתן לה גט ונשאת לאחר ונתאלמנה או נתגרשה אסורה לחזור לו וטעמא דנתאלמנה או נתגרשה מהאחר הא מיאנה בו מותרת לחזור לו דמבטל גט הראשון ומפרק לה התם תברא מי ששנה זו לא שנה זו והיינו דקא מיבעיא ליה הכא הלכה כמאן ולכ"ע בעי. וזהו כעין בעיא ראשונה בבבלי ששאלו לר"ע בבית האסורין:

חללה. כלומר אם לאחר שגירשה הראשון נשאת לכהן והויא חללה ואם מיאנה מהו שתבטל הגט נמי לענין זה דלמפרע לא תיהוי חללה. א"נ היכי דנשא חללה או ממזרת ומיאנה בו מהו שתעקור המיאון נמי לאיסור לאו דחללה וממזרת ולא לקי כמו שעוקרת הנישואין. ולא שייכא הכא למיפרך מהו לאיסור כרת התרת איסור אשת איש דמפקעת מינה איסור לאו לכ"ש כדפריך בבבלי על הבעיא הראשונה לענין מחזיר גרושתו דהתם מפקע המיאון להגט ולא מיקרי מחזיר גרישתו אבל הכא איסורא דעבד בשעת מעשה עבד או דנימא דעוקרת נמי הלאו למפרע דלא הוו נישואין כלל ולא איפשיטו כל הני בעיא:

מהו שתמאן בו ותחזור למזונות אביה. לאחר שמיאנה אם תחזור להאחין וחייבין לזונה מנכסי אביה דלא הוי כנשאת כלל או דדמיא לשאר נשאת ונתגרשה דאין לה מזונות מהאחין דמיאון שלה כגט דידה הויא:

פשיטא כו'. כלומר הא ודאי פשיטא לן דאם מת בעלה דאינה חוזרת ליזון מנכסיו מתנאי כתובה:

שכן הוא כותב לה כו' ולית היא ביתי'. שכבר יצאת מביתו:

לא צורכה דלא מהו כו'. כי קא מיבעיא לן אלא אם חוזרת להאחין ליזון מנכסי אביה ולא איפשיטא:

תמן תנינן. בפ"ק דתרומות הלכה ג' וכל הסוגיא זו וכתבתי כאן הגי' עיקר עם מה שבירורתי משתיהן ועל דמקשי לקמן אדרבי יהושע מייתי לה הכא:

ר' יודא אומר תרומתו תרומה. דלא ס"ל לר"י הך דרשה מאת כל איש פרט לקטן וכן הגי' שם במשנה ובבבלי פ' יוצא דופן גריס לר' יהודה אין תרומתו תרומה:

לעולם כו'. משום דר' יוסי מחלק התם דעד שלא בא לעונת נדרים אין תרומתו תרומה ומשבא לעונת נדרים תרומתו תרומה להכי קאמר אליבא דר"מ דלעולם אין תרומתו תרומה עד שיביא ב' שערות:

ר' אבין כהנא קאמר בשם ר'הילא. דהיינו טעמא דר"מ דכתיב בתרומה ולא תשאו וגו' את שאינו בנשיאות עון דלאו בר עונשין הוא עד שיביא ב' שערות אינו תורם:

התיבון. לר' אבין הרי עכומ"ז דאינן בכלל עונשין ותורם את שלו כדתנן בסוף פ"ג דתרומות העכומ"ז והכותי תרומתן תרומה:

וקאמר ר' יוסי בשם ר' הילא. דהיינו טעמא דכתיב ונחשב לכם תרומתכם את שכתוב בו מחשבה שיש לו מחשבה לאפוקי קטן דאין לו מחשבה וכדתנן בפ"ג דמכשירין חש"ו יש להן מעשה ואין להן מחשבה:

התיבון ליה הרי עכום"ז. דאין להם מחשבה ואפ"ה תורם:
ותני ר' הושעיא. כלומר דמייתי סייעתא לתיובתיה דרבי הושעיא תני בהדיא דאין להן מחשבה:
ומשני כאן להכשיר כאן לתרומה גרסינן וכן הוא בתרומות. כלומר דלהכשי' אין להן מחשבה כדתנן גבי הכשר חשב עליהם שירדו גשמים הרי זה בכי יותן. משום דלאו בר מקבל טומאה הוא ומחשבתו לאו מחשבה היא לענין הכשר:
כאן לתרומה. אבל לתרומה מחשבתו מחשבה היא דשייך בתרומה דנפשיה אבל קטן לא שייך ביה מחשבה כלל:
כדברי מי שהוא אומר. לדברי האומר דקטן אינו תורם וכן אינו מקדיש דאין הקדשו הקדש ולקמן מפרש:
ולמה לא אמר כו'. דהיה לו לסיים דבריו נמי ולדברי האומר תורם מקדיש:
ומשני בגין דר"י. בשביל ששמענו אליבא דר' יודה דאעפ"י שהוא תורם ס"ל דאינו מקדיש והילכך לא מצי למינקט הכי וטעמיה דר' יודה דס"ל דמאת כל איש אהקדש קאי:
ור' יוחנן. פלי"ג אדברי ר' אחא דאפילו למ"ד אינו תורם אפ"ה מקדיש דשאני תורם דמיעטי' קרא:
מהו מקדיש וקאמר עולה ושלמים. כלומר קרבן נדבה אבל לא חובה כדמסיק להביא חטאת חלב וחטאת דם אינו יכול שאין לו דלאו מחויב חטאת הוא:
מהו שיביא קרבן זיבה וקרבן צרעת. מי אמרינן מאחר שהוא חובה אינו מביא או דמאחר שהוא מטמא בהן דקטן אפי' בן יומו מטמא בזיבה וכן בצרעת מביא:
פשיטא לך שהוא מביא גרסינן ולא גרסינן כותי וכן הוא בתרומות. כלומר דזה פשיטא שהוא מביא מאחר דשייך בהן ואף על פי שהן חובה:
מהו כו'. אלא דהא קא מיבעיא לן מהו שיעשה הקטן שליח לאחרים להביא קרבן זיבה וקרבן צרעת מי נימא מאחר שהוא מטמא בהן כו' או מאחר דאין שליחות לקטן בכל התורה כולה אינו נעשה בהן אפי' שליח:
התיב רבי יודן. דמאי קא מיבעיא לן ודאי אינו נעשה שליח אע"פ שהוא שייך בהן דהרי טבל דיש לקטן טבל ד"ת בתבואה שלו דחייב בתרומות ומעשרות:
אינו פוטר טבלו דברי תורה גרסינן וכן הוא שם. ואפילו הכי אינו פוטר הוא אם תרם טבל של אחרים:
והכא. נמי דאף על פי שהוא שייך בהן אינו נעשה שליח לאחרים:
מהו. שיביא הקטן ביכורים:

כרבי יודא. לרבי יודא דאמר הוקשו ביכורים לקדשי הגבול אינו מביא כשם שהוא אינו תורם. פלוגתא דרבי יודא ורבנן בסוף ביכורים ובפ' ד' דחלה דחכמים אומרי' הביכורים כקדשי המקדש ליתנם לכל כהן ואפילו לכהן שאינו נזהר בחולין בטהרה ולרבי יודה אין נותנים ביכורים אלא לחבר שאוכל חולין בטהרה דהואיל ולא עביד בהו עבודה לא מיזדהרו בהו ודינן כקדשי הגבול שאינן נתנין לכל כהן:

מהו שיביא הקטן חגיגה. אם נימא מאחר שהוא חובה דחגיגת יום טוב הראשון חובה היא אינו מביא:

או מאחר שהוא משנה לשם שלמים. דשלמי חגיגה מיקרו. אי נמי דיוצא בהן משום שלמי שמחה וכדאמרינן פרק קמא דחגיגה דשלמי שמחה אינן חובה במקום שיש בשר:

מביא. כותי פשיטא לך שהוא מביא. לא גרסינן לה בתרומות ואפשר לפ' לפי גי' הספר דסבירא ליה כמאן דאמר גירי אמת הן וכן הא דלעיל גבי קרבן זיבה וצרעת:

ומשנהו לשם שלמים. דפסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ושלמים באין נדבה מביא. ולא איפשטו כל הני בעיא:

מהו שיבי' מעשר בהמה גרסינן וכן הוא שם:

אין יסבור כרבי מאיר. אם יסבור האי תנא כרבי מאיר ובתרומות גריס אין יסבור רבי מאיר וכן נראה דהא אליבא דר' מאיר קיימינן ואפשר נמי דאליבא דרבי יוסי קאמר דהא איהו נמי סבירא ליה עד שלא בא לעונת נדרים אין תרומתו תרומה ואם יסבור בזה כרבי מאיר:

מכל מעשרותיכם הקשו כו'. ובריש פרק ט' דבכורות סבר רבי עקיבה להא דהוקשו מעשר דגן ומעשר בהמה זה לזה והתם יליף לה מדכתיב ואת מעשרותיכם בפרשה ראה ממקום שאתה מעלה מעשר דגן כו' וכן נמי הוקשו לענין זה דכשם שאינו מביא מעשר דגן כלומר הוא עצמו אינו מפריש כדלעיל כך אינו מפריש מעשר בהמה:

מהו שיעשה הקטן תמורה. וקאמר אין יסבור כרבי מאיר כו' כלומר הואיל וכבר נפקא לן דאינו מביא מעשר בהמה כן נמי אין עושה תמורה דעיקר תמורה במעשר בהמה כתיבה:

ויסבור כרבי שמעון. כלומר דצריך אכתי נמי להא דרבי שמעון דאמר סוף פ"ק דתמורה דמעשר בהמה לימד על כל הקדשים לתמורה כדאמר שם מעשר בכלל היה ולמה יצא לומר לך מה מעשר קרבן יחיד יצאו קרבנות ציבור כו' ולהכי קאמר דיסבור נמי כרבי שמעון דאלו מדרבי מאיר לחודי' לא נפקא לן אלא דאינו עושה תמורה במעשר בהמה הואיל דאינו מביא ולרבי שמעון נפקא לן שפיר בכל הקדשים דכשם שאינו מביא מעשר

דגן כו' מהיקישא דלעיל. וה"ג כך אינו עושה תמורה וכשם שאינו ממיר בו כך אינו ממיר בכל הקדשים וכן הוא שם:

מהו שיהו חייבין על קדשיו. שהקדיש הקטן ואכל הגדול או הקריב בחוץ:

אין חייבין. ואפילו הגיע לעונת נדרים דסבר מופלא הסמוך לאיש לאו דאורייתא והא דילפינן מאיש כי יפליא לנדור כשהוא מופלא ויודע לפרש לשם מי נדר הוי נדרו נדר והקדשו הקדש מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא:

חייבין. דקסברי מופלא הסמוך לאיש דאורייתא וכן פליגי פ' יוצא דופן דף מ"ו:

וקשיא דרב כהנא כו'. כלומר הא דרב כהנא פליגא על ר' יודה וכן הוא בתרומות דהא ר' יודה פוטר טיבלו מן התורה דהא ס"ל תרומתו תרומה:

ואת אומר אכין. בתמיה דאין נדרו נדר ואין הקדשו הקדש מן התורה אלא מדרבנן והיכי אתי גברא דרבנן ומתקן טיבלא דאורייתא:

כמ"ד. לעיל פ"ג דשביעית והובא לעיל פ' אלמנה לכ"ג הלכה ג' דמאליהן קבלו המעשרות בבית שני וכן תרומה נמי לא הוי בזמן הזה אלא מדרבנן:

וקשיא דר' יוחנן. דקאמר דהקדשו ונדרו דאורייתא דקס"ד דהקדש ונדר חדא היא דמקדשה בדיבורו:

על דרבי יהושע. דאמר הכא לעיל דזכאי באשתו קטנה בהפרת נדרים:

נשואים דרבנן גרסינן והפר נדרים תורה ואת אמר הכין. בתמיה היאך אתו נשואים דרבנן ומפר לנדרים שהיא מן התורה:

לית כאן הפר נדרים מן הדא דר' יוחנן כו'. סמי מכאן הפרת נדרים לר' יוחנן בדברי ר' יהושע:

ויהי כן באסורות. בתמי' דקמדמית נדרים להקדשות דשאני נדרים לר' יוחנן דלדידיה לא לקי על לאו דלא יחל דנדרים דר' יוחנן אמר לקמן בריש נדרים ובריש נזיר דאין לוקין על האסורות היינו קונמות שאסר עליו שאינן אלא משום איסור בל יחל כדמפרשינן שם והילכך הוא מפר נדריה דנדרי' בעלמא נמי אין לוקין עליהן ולא חמירי כהקדשות והשתא אפי' דגרסינן בדברי ר' יהושע הפרת נדרי' לא קשיא על דר' יוחנן:

ומשני הוי הדא דתנינן תמן. פ' יוצא דופן שם:

קודם לזמן הזה. היינו בשנת י"א לקטנה ובשנת י"ב לקטן:

אע"פ כו'. א"כ ע"כ ש"מ דמדמינן נדרים להקדשות:

לאחר הזמן הזה. לאחר י"ב לתינוקת וי"ג לקטן דבתוך הזמן הזה קאמר שם דנבדקין אם יודעין הן ואם כן על כרחך דסמי מכאן הפרת נדרי' בדברי ר' יהושע לר' יוחנן:

והדא מתניתא מהו. כמאן אתיא:

על דעתיה דכהנא במחלוקת. דלא אתיא כר' יהושע דהרי לרב כהנא דאמר אין חייבין ואפי' בהגיעו לעונת נדרי' וגריס נמי בדברי ר' יהושע זכאי בהפרת נדרים דאלמא דנדרי' דרבנן נינהו בקטנה בת מיאון והוא קודם י"ב ואע"ג דיודעת לשם מי נדרה דסתמא קאמר והתם קתני דבתוך הזמן הזה נדריה קיימין אם יודעת לשם מי נדרה:

ועל דעתיה דר"י ור"ל. דלא גרסי בדברי רבי יהושע בהפרת נדרי' משום דנדרים קיימין ד"ת ולא אתו נשואי' דרבנן כו' אתיא כדברי הכל ואפי' כרבי יהושע:

הלכה ג

מתני' **ראב"י אומר כל עכבה שהיא מן האיש**. כדמפרש בגמ':

גמ' **תני כו'**. לפרושי מתני' דכל עכבה שהיא מן האיש:

בגט. נתן לה גט זו היא עכבה שהוא מן האיש דכיון דלא מיאנה גלתה דעתה שכל מה שהיתה מעכבת אצלו היה בשבילו וכאלו שהיא אשתו היא שנתעכב' משום אישות:

במיאונים. דזו היא עכבה שאינו מן האיש שלא נתעכבה אצלו משום אישות וכאביי בר אבין בבלי פירקין שם וכמתני' דלקמן מפרש לה ואזיל:

הלכה ד

מתני' **הממאנת כו' נתן לה גט**. ואפי' היא קטנה הרי היא כשאר גרושה ופסלה בקרוביו:

מותרת לחזור לו. אע"ג דאם לא החזירה ונשאת לאחר מתוך הגירושין ונתארמלה אסורה לראשון אפ"ה כי החזירה ומיאנה בו אתיא מיאון וגלי עלה דקטנה היא ובטלי' לגט ולא הוי בחזרה שניה כמחזיר גרושתו משנשאת:

זה הכלל. כלומר אפילו גירש' פעמים הרבה והחזירה ומיאנה בו אם נשאת לאחר מתוך גט אסורה לחזור לו ומתוך מיאון מותרת לחזור לו:

גמ' **ר' יוחנן כו'**. אין בה משום זיהום כהונה. דמיאון לא הוי כריח גט כלל:

ואין ב"ד מזהמין אותה. לכהונה וכה"ג אמר לעיל פ' י' הל' ז':

הלכה ה

מתני' **הממאנת באיש ונשאת כו' לאחר ומיאנה בו**. כלומר חזרה ונשאת לשלישי ומיאנה בו:

כל שיצאת ממנו בגט אסורה לחזור לו. אף על פי שיצאת משל אחריו במיאון לא בטלי' לגיטא דידיה הכי דייק לה בבבלי ופריך שם רישא לסיפא כדפרישית לעיל ריש הלכה ב'. ובגמרא דהכא לא דייק הכי:

גמ' **ר' יוחנן כו'**. כדלעיל:

והוא שיהא הגט בסוף. נראה דלא גריס במתני' לאחר ומיאנה בו דבתרא אלא לאחר וגירשה לאחר ומיאנה לאחר וגירשה ותו לא כדגריס במתני' בנוסחת הבבלי ולא דייק הכא לומר דהיוצאת משום גט אסורה לחזור אפילו היה אחריו מיאון אלא דוקא קתני כל שהיא יוצאת הימנו בגט אסורה לחזור והיינו להאחרון שהיה הגט בסוף ולא היה אחריו מיאון לבטלו והיוצאת במיאון מותרת לחזור לעולם ולפ"ז לא קשה דיוקא דרישא אדסיפא כדקאמר שם ועיין לעיל הלכה ב':

הלכה ו

מתני' **המגרש כו' מותרת ליבם**. ולא אמרינן נישואין הראשונים מפילים היבמה לפני היבם והרי נאסרו עליו אותן נישואין דמשעה שגירשה אחיו קיימא עליה באיסור אשת אח דהויא לה גרושת אחיו:

ור"א אוסר. מפרש טעמי' בגמ':

וכן המגרש את היתומה. קטנה שהשיאוה אמה ואחי' והחזירה בין בקטנותה בין בגדלותה מותרת כדאמרי' דמיתה מפנת ובשעת מיתה היתה אשתו:

כיתומה בחיי האב. אע"פ שהאב חי הרי היא כיתומה לענין קידושיה דשוב אין לאב כח לקבל קידושין כדאמרינן פרק נער' אם משהשיאה אין לאביה רשות בה:

והחזירה. ולקמיה מפרש דהחזירה בקטנותה ומת בקטנותה:

ד"ה אסורה ליבם. ואפילו לרבנן דקידושי חזרה אינן כלום הואיל ופקע רשות האב מינה והיא אין לה יד והויא כגרושה ועומדת:

ומודין חכמים כו'. הך ומודי' ליתא בשום נוסחא דמתני'. ותוספתא היא ומייתי לה בבבלי בגמרא דף ק"ט וכלומר דהא דמודים חכמים לר"א בקטנה שהשיאה אביה ונתגרשה דוקא כשהחזירה כשהיא קטנה כדמפרש טעמא דגירושיה היו גירושין גמורין וחזרתה לא היתה גמורה דאין לה יד:

אבל אם כו'. דהחזרה היתה בגדלותה או שגדלה תחתיו מותרת ליבם דאמרינן ביאה הראשונה משגדלה היתה לשם קידושין וכאשתו היא ובהא לא מודו חכמים לר"א אבל לר"א אמרי' בתוספתא דפליג ואפילו בכי הא גזר וס"ל חולצת ולא מתייבמת וכן הוא בבבלי בברייתא שם:

גמ' **מאי טעמא דר"א**. דאוסר ברישא:

שעה אחת. כשגירשה קמה עליו באיסור גרושת אחיו שהיא בכרת. ובבבלי לא קם הך טעמא דאי הכי חליצה נמי לא תיבעי ושמעינן ליה לר"א דאמר בברייתא חולצת אלא דטעמא דגזר בהני משום יתומה בחיי האב:

מודים כו'. דקידושיה וגירושיה תורה וחזרתה אינה מן התורה דאין לה יד וכדפרישית במתני':

צרתה. של יתומה בחיי האב מהו:

צרתה אסורה. דעד כאן לא אמר ר' אליעזר דצרתה מתייבמת כדמסיק בבבלי על דבעא מיניה רבא מרב נחמן והתם בצרת מוחזרת גדולה מיירי כדקאמר התם דהיא גופה גזירה היא משום יתומה בחיי האב ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אבל הכא מיירי בצרת יתומה בחיי האב דהיא ודאי ערוה היא וגזרינן צרתה אטו היא:

צרתה מותרת. דלא גזרינן וכדלקמן:

אמר רבי לעזר. הוא ר' אלעזר בן פדת אמורא:

חזרתי. על כל רבנן בין דהכא בין של בבל ולא מצאתי לאדם שאמר כמותי אלא לר"ל בהא דאמר ג"כ צרתה מותרת:

אמר גירושין. כלומר ששאלו היא עצמה שנתגרשה מהו ואמר אסורה:

אמר חזריו. כלו' שחזר ושאלה מה טעמא אם היא אסורה הויא צרתה צרת ערוה. ובחידושי הרשב"א לא גריס להך דאמר גירושין כו' וכן ליתא להא בהרא"ש שהביאו שם:

מסתברא כמ"ד צרתה מותרת. דאלו למ"ד צרתה אסורה קשה מה נפשך צד שקנה בה כנגדו התיר בצרה גרסינן וכן הוא בחידושי הרשב"א וכן הביא הרמב"ן ז"ל בספר המלחמות:

וצד שלא קנה בה כנגדו התיר בצרה. כלומר דהרי קטנה קנוי' ואינה קנוי' היא וממ"נ צרתה מותרת דמצד שקנה בה הויא כאשתו וחזרתה חזרה גמורה ואפילו היא עצמה מותרת מצד זה וצרתה פשיטא מותרת:

וצד שלא קנה בה. והיא עצמה אסורה משום הך צד אבל לצרתה כנגדו נמי מותר דלא הויא צרת ערוה דאינה קנוי' לו הך צד:

וכי יש מ"נ. וכי אומרין מ"נ בעריות בתמיה:

מה כדון. מ"ט:

דאמרינן כל יבמה שאין כולה לחוץ. שאינה פטורה לגמרי אלא נשאר בה צד הקנוי:

צד הקנוי נידון משום ערוה. דס"ל לר' שמי הואיל ויש בהצד קנוי וצד שאינו קנוי עשאוה כקנוי' ומשויירת ואסורה עליו משום ערוה וערוה פוטרת צרתה וכתב הרמב"ן ז"ל שם דלדידן דקי"ל דקטנה קנוי' ואינה קנוי' ממש היא אזלא ליה טעמיה דר' שמי ומותרת צרתה ממה נפשך וכן פסק שם רב אלפס ז"ל דצרת יתומה בחיי האב מותרת לרבנן. הך דר' שמי גרסינן לה נמי לעיל פ' כיצד סוף הל' ב' ושם גריס כל יבמה שאין כולה לפנים והיינו הך:

אמר המפרש בכאן גי' הספר נשתבשה וצריך להפוך הגי' כמו שהביאו התוס' פ' מצות חליצה דף ק"ד ד"ה מר סבר דהרבה דברים יש בירושלמי שצריך להפכם. וגרסינן הכא הא דכתוב בגי' הספר אחר מתני' דלקמן רבי יודן בעי כמה דאת אמר כו' עד אלא ארוסות. וה"פ דרבי יודן בעי אמאי דאמר דצרתה אסורה מפני צד קנינה של קטנה הא אפשר לה בתקנה דכמה דאת אמר תמן לקמן במתני' גבי מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות ומת דביאתה וחליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה כדמפרש התם דכקנינה של זו כך קנינה של זו וכשחולץ צד הקנוי שבה פוטרת צד הקנוי שבצרתה וכן אם בא על אחת מהן וטעמא דנקט הכא חולץ משום דכאן אי אפשר בביאה דהרי ערוה היא לו מצד שאינו קנוי בה כדפרישית לעיל:

אף הכא נמי ויחלוץ צד הקנוי. שבקטנה זו דהא אין איסור בחליצה ומעתה יהא מותר לכנוס צרתה ולקמן בעי נמי כהאי גוונא גבי קטנה וחרשת ומשני התם דלא מצינו ב' יבמות מבית אחד חולצת ואחת מתייבמת וכן שייך האי שנויא גם כן הכא:

עד דאת מקשי לה על דרבנן גרסינן קשייתה על דרבי ליעזר. כלומר דמתמה על דמקשי אליבא דמ"ד צרת יתומה בחיי האב אסורה לרבנן ומהדר אתקנתא דצרה אליבייהו ולמה לא מקשי נמי לר' אליעזר דלדידיה אפי' בקטנה דעלמא אסורה כשגירשה והחזירה וכן צרתה אסורה אליבא האי מ"ד דחד טעמא הוא ואמאי והא אפשר בתקנת צרה לר"א דאמר לקמן גבי שתי אחיות אחת קטנה ואחת גדולה ומת בעלה של גדולה דמלמדין את הקטנה למאן בו ויהא מיבם את הגדולה והכא נמי ילמדו את הקטנה למאן ותעקור נשואיה למפרע ולא הויא הך צרת ערוה ותתייבם:

ומשני ליתני יכול למיקשי על דר"א אין אני יכול להקשות לדבריו כן ולמיהדר בתקנתא דמיאון הכא:

דרבי אליעזר שמתי. כלו' מתלמידי ב"ש הוא וב"ש אומרין אין ממאנין אלא ארוסות והכא נשואה היא ואי אפשר במיאון:

הלכה ז

מתני' **שני אחין כו' תצא משום אחות אשה**. ופטורה מן החליצה ומן היבום כדמפרש טעמא בגמ' דקניינן שוות:

תצא. הקטנה משום אחות אשה:

מת בעלה של גדולה. ונופלת לפני בעל הקטנה זיקתה של הגדולה שהיא מן התורה אוסרת הקטנה עליו משום דנשואיה מדרבנן הוו ולא אלימי לאפקועי זיקה דאורייתא והויא לה אחות זקוקתו ומה יעשו:

מלמדין הקטנה שתמאן בו. ותעקור נשואי' ויהא מייבם את הגדולה וכן הלכה:
ר"ג אומר אין זיקת גדולה אוסרת הקטנה. דלא אלימא זיקה לאסור את אשתו עליו הילכך אם מיאנה מיאנה ותתייבם הגדולה:
ואם לאו. תמתין הקטנה אצלו עד שתגדיל ויהיו נשואיה דאורייתא ואח"כ תצא הגדולה משום אחות אשה אבל לחלוץ הגדולה לא דפסל את הקטנה עליו משום אחות חלוצה:
אי לו. אוי לו על אשתו שמוציאה בגט ואין מלמדין אותה למאן דאמרינן שיתרחק אדם מן המיאונין ומיתב נמי לא יתבא תותי' דקסבר יש זיקה ואשת אחיו נמי לא תתייבם משום אחות גרושה אלא תצא בחליצה:
גמ' **כקנינה של זו כו**'. טעמא דמתני' מפרש דשתיהן קניינן שוות והוי' אחות זקוקתו ותצא משום אחות אשה:
ולא כן תנינן קטנה וחרשת. כלומר דבקטנה וחרשת אחיות אין הדין כן אלא כדתני ר"ח לקמיה:
תני ר' חייה. דתני ר"ח בתוספתא פ' י"ג ומייתי לה בבבלי לקמן דף קי"א שני אחין נשואין שתי אחיות קטנה וחרשת מת בעל הקטנה החרשת יוצאת בגט משום דקי"ל קטנה קנוי' ואינה קנוי' וחרשת קנוי' ומשויירת והילכך זיקת הקטנה אוסרת על החרשת דשמא קטנה קנוי' לגמרי והויא לה חרשת אחות זקוקתו:
והקטנה תמתין כו'. כדמפרש טעמא דלחלוץ מיד לית את יכיל בשביל דר' מאיר כו' דאתיא כוותיה:
בעל הקטנה מוציאה בגט. דזיקת אחותה חרשת אוסרתה דשמא קטנה אינה קנוי' כלל והויא כמפותה וחרשת קנוי' ומשויירת והויא לה אשתו אחות זקוקתו:
והחרשת אסורה איסור עולם. דלכונסה אי אפשר שמא קטנה קנוי' היא וזו אחות גרושתו ובחליצה אי אפשר דלאו בת חליצה היא:
עבר ובא על החרשת. אחר שגירש הקטנה מוציאה בגט:
והותרה. לשוק ממה נפשך אי קטנה קנוי' היא הא נפקא לה מעיקרא משום אחות אשה והך כניסה זנות בעלמא היא ואי קטנה לאו קנוי' היא שפיר ייבם להחרשת:
כההיא דאמר ר' הילא מפני תקנתה. כעין דאמר ר' הילא לקמן דאין לה תקנה אחרת באם עבר ובא על החרשת אלא שמוציאה בגט והכא לא שייך למיפרך כדלקמן דהא אחיות נינהו:
כיני מתניתא והקטנה כו' ותינשא. כלומר דכן אנו מפרשין המתני' הא דקתני והקטנה תמתין עד שתגדיל ותגיע לפרקה שתינשא והיינו שתיבעל לו דאז תצא אחותה הגדולה

משום אחות אשה דקידושי קמאי לאו כלום הן ולפיכך צריכה שתיבעל לאחר שגדלה. ובבבלי שם בעיא דר' אלעזר מרב היא אם צריכה שתיבעל לאחר מכאן או לא:

ור' אלעזר פליג ואמר לית כאן תינשא. אין אנו צריכין שתיבעל לאחר מכאן:

אלא תתארס. כלומר דקידושי דקמאי הוו קידושין מהשתא דס"ל כהאי דאמרינן שם דקידושי קטנה מיתלי תלוי וכי גדלו גדלו בהדה ואע"ג דלא בעל ואיגלאי מילתא למפרע דזיקה דהך לאו כלום היא:

זו דברי ר"ג. במתני' דסבר המקדש אחות יבמתו נפטרה יבמתו מן הזיקה ואע"ג דזיקתה קדמה לקידושי אחותה הואיל ועכשיו אסורה עליו משום אחות אשה פקעה זיקתה וס"ל לר' יוחנן דבקטנה דמתני' נמי אמר ר"ג דוקא לכשתיבעל דאז הוו קידושין ואע"ג דזיקת אחותה קדמ' תצא משום אחות אשה וכרב שם:

הוי. ש"מ הא דתנינן תמן פ' החולץ הלכה י' שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה דאומרים לו המתן עד שיעשה אחיך מעשה ולא יכנוס את אשתו משום הך אחות זקוקה דלא כר"ג דלדידיה לא אלימא זיקה לאסור אשתו עליו:

הלכה כר"א אם מיאנה מיאנה. וקס"ד הלכה כדברי ר"א קאמר:

ומתמה הא ר"א סבר ליה מלמדין כו' ואת אמר הכין. דאם מיאנה מיאנה:

וקאמר ר"ז דהלכה כר' יהושע אם כו'. קאמר:

ואת אמר הכין. בתמיה דהא לר' יהושע לית ליה תקנתא אלא מוציא כו' וקס"ד דרבי יהושע אפילו דיעבד קאמר:

וקאמר רבי הילא דה"ק דאם מיאנה מיאנה. לכ"ע היא והל' כר"ג בזה דר' יהושע נמי מודה לו בדיעבד:

ואם לאו. שלא מיאנה ולא רצה להמתין דאז אמר רבי יהושע מוציא כו' אבל בבבלי מסיק דהלכה כר"א דאמר מלמדין שתמאן:

הלכה ח

מתני' **מי שהיה נשוי לשתי יתומות קטנות**. נכריות:

או חליצתה. לאחר שתגדיל:

וכן שתי חרשות. כלומר כשם שבשתי קטנות ביאת אחת מהן פוטרת צרתה כך בשתי חרשות אבל חליצה ליכא למימר בחרשת דלאו בת חליצה היא:

אחת קטנה ואחת חרשת. אע"ג דשתיהן אין נשואיהן נשואין גמורין מכל מקום לא ידעינן מהי מינייהו ניחא ליה אי בקטנה דאתיא לכלל דעת אי בחרשת דגדולה ובת ביאה היא ולא ידעינן הי חשיבא אשתו טפי הילכך אין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה:

גמ' **כיצד הוא עושה**. בקטנה וחרשת דהא חרשת לאו בת חליצה היא ולכונסה א"א דאכתי צריך לחלוץ לקטנה דאין ביאת החרשת פוטרתה ואם כן מיפסל' עליה החרשת דקאי עלה בלא יבנה וחליצה של זו נמי אינה פוטרת לחרשת:

כונס את החרשת כו' והקטנה כו'. כדלעיל:

ואם בא על הקטנה. ועדיין זיקת החרשת קיימת מוציאה בגט ואי קשיא הא קטנה ספק קנוי' היא ספק לא ואם כן תיתיב גביה ממ"נ אי קנוי' היא הא קנויה היא וליכא מידי בתר ביאתו אי לאו קנוי' היא נכרית בעלמא היא והחרשת תיפוק בגט כבר תירץ רש"י ז"ל שם ד"ה נאסרו שתיהן דגזרינן דילמא אתי למיבעל לחרשת ברישא וביאת קטנה פסלה לה דשמא קנוי' היא ואתי נמי למימר תיתיב חרשת גביה הילכך צריך גט לקטנה:

והחרשת אסורה לעולם. דלחלוץ לה א"א ולכונסה אסור מאחר דנתן גט לקטנה קאי עלה בלא יבנה:

עבר ובא על החרשת. לאחר שגירש הקטנה מוציאה בגט והותרה לשוק ממ"נ אם קטנה קנויה היא הא מעיקרא נפקא חרשת משום שני בתים והך כניסה זנו' בעלמא הויא ואי לאו קנוי' היא שפיר ייבמה:

מפני תקנתה. של החרשת אמרינן כונסה ומוציאה בגט כדלעיל:

מהו מפני תקנתה. דהא איפשר לה בתקנה אחרת:

כמה דתימר תמן. בשתיהן קטנות דרישא:

יחלוץ צד הקנוי שבה ויפטור צרתה גרסינן. כדלעיל סוף הלכה ו' וכדקתני במתני' דחליצה של אחת מהן פוטרת צרתה:

אוף הכא נמי ויחלוץ צד הקנוי שבקטנה. והיינו לאחר שתגדיל:

ויכניס את החרשת גרסינן. ואמאי מוציאה בגט:

לא מצינו שתי יבמות מבית אחד דא' חולצת וא' מתייבמת. דקאי על שניה בלא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה:

ופריך ומצינו. בתמיה והיכן מצינו דא' יוצאת בגט ואחת בחליצה:

א"ל. אין דמצינו:

הוי כההיא דתנינן תמן. לעיל פ"ה מאמר לזה כו' הראשונה צריכה גט למאמרו דחליצה אינה מפקעת אלא הזיקה הרי מצינו חליצה לאחת וגט לאחת:

הלכה ט

מתני' **פיקחת וחרשת ביאת הפיקחת כו'**. וה"ד חליצתה אלא משום דלא מצי למינקט בסיפא ואין חליצת החרשת דלאו בת חליצה היא:

מתני' **פיקחת וחרשת כו'**. כול' מתניתי' לא צריכה דנשמעינה ממתני' דלעיל אלא דהתנא בעי למיתני לכל הצדדין משום יגדיל תורה ויאדיר:

גמ' **פיקחת וחרשת כו'**. כלומר הא דקאמר אין ביאת החרשת פוטרת לאו דוקא אלא אפי' פוסלת את הפיקחת דהא חרשת קנוי' ומשויירת היא ובהך מקצת דקנוי' היא פסלה את הפיקחת דאינו יכול לייבם אותה משום בית אחד הוא בונה ואינו בונה שתי בתים:

הלכה י

מתני' **גדולה וקטנה ביאת הגדולה כו'**. דביאת מי שנשואי' נשואין גמורין הן פוטרת אותה שאין נשואיה נשואין גמורין אבל איפכא לא:

מתני' **גדולה וקטנה כו'**. כדלעיל:

גמ' **גדולה כו' אלא פוסלת את הגדול'**. דשמא קנוי' היא וכדלעיל ואינה פוטרת דשמא אינה קנוי' היא:

הלכה יא

מתני' **מי שהיה נשוי כו' ולא פסל את הראשונה**. שהרי ביאתן שוה ואי ראשונה קנויה היא הרי היא אשתו וביאת האחרונה בעילת זנות ואי לאו קנוי' היא הרי שתיהן נכריות אצלו שלא היו קנויות לאחיו ומקיים את הראשונה שלא נפסלה עליו אבל אחרונה לא דילמא קנויות הוו ומשבא על הראשונה קיימא הך עליה באיסור שני בתים:

קטנה וחרשת. דמסקינן בבבלי דקטנה ספק אם קנוי' היא לגמרי הואיל וראוי' לביאה לאחר זמן ספק אינה קנוי' כלל וחרשת קנוי' ומשויירת כלומר קנוי' במקצת ואינה קנוי' קנין גמור ואם בא על החרשת לאחר שבא על הקטנה לא פסל את הקטנה ממה נפשך אי קנוי' לגמרי הרי קנאה וביאת החרשת שאחריה לאו כלום היא ואי אינה קנויה כלל אף לאחיו לא היתה קנוי' ונכרית בעלמא היא אבל אם בא תחלה על החרשת ואחר כך על הקטנה פסל את החרשת דשמא קנין הקטנה קנין גמור הוא ופסל קנין החרשת שהוא קנין המשוייר ורש"י ז"ל גריס בנוסחת המשנה אם בא על הקטנה וחזר ובא על החרשת פסל את הקטנה וכדמפרש שם דגזרינן דילמא בעיל חרשת ברישא:

גמ' **אפילו לא בא כו'**. כלומר דמפרש הא דקתני וחזר ובא על הקטנה פסל את החרשת לאו דוקא בא על הקטנה אלא אפי' לא בא עליה פסלה זיקת הקטנה דשמא קנויה לגמרי היתה לאחיו וזיקתה פוסלת להחרשת דקנין משוייר הוא אלא היינו טעמא דקתני ובא על הקטנה לומר שאפי' מתה אח"כ:

שאילו לא בא. עליה ומתה היה מותר בחרשת ועכשיו אשמעינן דאפי' מתה הקטנה אחר שבא עלי' פוסלת החרשת דשמא קטנה קנוי' היתה ובית א' הוא בונה כו':

הלכה יב

גמ' **אפי' כו'**. כדפרישית לעיל דבכל מקום זיקת הקנוי לגמרי פוסלת ביאת שאינה קנוי' לגמרי אלא לאשמועינן אפי' מתה אח"כ:

הלכה יג

ר' לעזר. גרסינן בלא יו"ד ובמתני' קמייתא גרסינן ר' ליעזר ביו"ד והכי אמרינן בפ"ק דנדה דף ח':

מלמדין את הקטנה שתמאן בו. ותעקור נשואי' ויקיים את הגדולה:

גמ' **אפילו לא בא על הגדולה כו'**. כדפרישית לעיל:

לשעבר. הא דאמרינן דמלמדין הקטנה כו' בדיעבד אם בא על הקטנה:

הא בתחילה לא. כלומר דאשמועינן דהא דקאמר בא על הקטנה לאו לכתחילה מיירי דהא אסור לייבם הקטנה וכדמסיק דמתני' ר"מ היא:

אמר לה סתם. ולא בשם דר' יוחנן:

דר"מ היא. מתני' דאין מייבמין את הקטנה כו':

הלכה יד

מתני' **יבם קטן כו'**. יגדלו זה עם זה. ואינו יכול לגרשה עד שיגדיל דגט קטן אינו גט:

בתוך שלשים יום. שכנסה היבם:

לא נבעלתי. ליבם והוא אומר בעלתיך ודייך בגט כופין אותו לחלוץ דהיא נאמנת כדאמר בגמרא דעד תלתין יומין מוקי אינש נפשיה ולא בעיל:

לאחר שלשים יום. הוא נאמן דלא מוקי אינש נפשיה מלבעול יותר משלשים יום ומיהו איהי לא מישתרא דשויתה נפשה חתיכה דאיסורא ובעיא חליצה ומבקשים ממנו שיחלוץ אבל לא כופין שהרי הוא אומר שבעל ובגמ' מוקי לה כגון שהגט יוצא מתחת ידה ונפסלה עליו ולפיכך אין אומרים לו לייבם ומיהו חליצה בעיא למשרייי' לעלמא:

הנודרת כו'. כופין אותו שיחלוץ לה. דלא אסקא אדעתה שימות בעלה ותפול לפניו לייבם ולא נתכוונה לפטור עצמה ממנו לאחר מיתת בעלה אלא מחמת כעס שהיה להם זה על זה נדרה:

לאחר מיתת בעלה. הויא מורדת וקיימא לן כותבין אגרת מרד על שומרת יבם:

גמ' **תני טענת בתולים**. להפסיד כתיבתה:

עד ל' יום. יכול לטעון עדיין לא בעלתי עד עתה:

מיד. כדמפרש ואזיל:

מה. במה אנן קיימין פלוגתייהו:

אם כשבעל. דידעינן שבעל:

מיד. יכול הוא לטעון ולא מכאן ואילך:
בסתם. דלא ידעינן דר"מ סבר כל ל' יום נאמן לומר לא בעלתי דחזקה אדם כו' וכן אמר בבבלי פירקין קי"א:
על דר"מ. לדברי ר"מ אם אדם נאמן נמי לומר לא בעלתי בתוך ל' יום כדי לפסול את בנו לעשותו שתוקי דהרי לא ידעינן אבוה מנו או דשאני התם בטענת בתולים דממונא הוא ונאמן הוא להפסידה ולהחזיק הממון שבידו אבל לפסול את בנו לא:
נישמעינה. לזה מן הדא דר' לעזר לקמיה:
ואמר ר' לעזר דר' מאיר היא. מתני' דאדם מעמיד עצמו שלשים יום ולפיכך הכא היא נאמנת:
ואמר ר' לעזר. עלה לא שנו דנאמנת אליבא דר"מ:
אלא אצלה. דשווי' נפשה חתיכה דאיסורא אבל אצל צרתה אינה נאמנת לומר לא נבעלתי כדי לאסור הצרה לשוק אלא אמרינן חזקה דבעל מיד:
כמו דתימר. וכמו דאמרינן התם אצל הצרה דאינה נאמנת לר"מ ואע"ג דאיכא למימר אדם מעמיד עצמו:
אף הכא. נמי לענין לפסול את בנו מודה ר"מ דאינו נאמן:
כהדא. כלומר וכה"ג דאם הוא אומר מתחלה בעלתי והיא כו' בזה אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי אינו נאמן להכחיש דיבורו הראשון וצריכה גט לביאתו וחליצה נמי לזיקתו דהרי היא אומרת לא נבעלתי וכן אומרים בבבלי שם:
שניהן יכולין לעקור חזקה. כלומר אפילו לאחר ל' הואיל ושניהם מודים:
חברייא. בני הישיבה בעו מה אנן קיימין מתני' דקתני כופין לחלוץ ולא לייבם:
אם כמשנה הראשונה. דמצות יבום קודמת כדתנן בסוף פ"ק דבכורות:
שמענו שמותר לייבם. דאפי' מצוה קודמת היא ואמאי לא נכפיני' לייבם:
אם כמשנה האחרונה. כלומר ואפי' למשנה האחרונה דאמרינן שם דעכשיו אמרו מצות חליצה קודמת:
שמענו שמותר לחלוץ. לא שמענו ממשנה זו אלא שמותר לחלוץ ומצוה יותר מביבום:
שמענו שכופין. בתמיה וכי היכן שמענו דכופין דוקא לחליצה ולא ליבום:
והוא שיהא כו'. דמתני' מיירי שהגט יוצא עכשיו מידו לידה וגט סתם הוא והוא אומר בעלתי וגט אשה הוא כשאר גיטין ושוב אינה צריכה חליצה:
והיא אומרת. לא נבעלתי וגט יבמה הוא ופסולה עליו בגט זה ועדיין צריכה חליצה לזיקתו והילכך אמרינן בתוך ל' יום היא נאמנת דחזקה לא בעל דאדם מעמיד עצמו כ"כ וכופין לחלוץ דנפסלה עליו בגט. וכן משני רב בבבלי שם:

ר' יוסי בעי כו'. היינו נמי כעין בעייא דחברייא אלא דנקט לה בגוונא אחריתא ומיחלפא לישנא בעלמא הוא:

לאחר ל' יום חזקה בעל. כלומר דודאי לאחר ל' חזקה אין אדם מעמיד עצמו ואת אמר כופין לחלוץ בתוך ל' ואמאי נימא דימתין עד לאחר ל' ואז חזקה דיבעול וייבם אותה:

אלא כיני כו'. כדאמר רב לעיל:

כהדא כו'. כלומר ובהאי גוונא דהוא אומר בעלתי פשיטא לן דמעלה לה מזונות דמחייב עצמו בדבר הוא:

פשיטא. וכן פשיטא הוא דאינו יורשה אם מתה שהרי אמרה לא נבעלתי ואינו נאמן להוציא נכסי' מחזקת יורשיה:

לא צריכא דלא. כי קא מיבעיא לן אלא מהו שיהא נאמן לירש בנכסי אחיו המת כדין הכונס את יבמתו דזכה בנכסי אחיו מי אמרינן דהואיל וחזקתו שוה בהן עם שאר האחין נאמן להחזיק בנכסים:

היא אומרת נבעלתי כו'. דפשיטא לן בזה דאין מעלה לה מזונות שהרי מכחישה וכן פשיטא שאינו יורש בנכסי אחיו גרסינן:

לא צריכא דלא. כי קא מיבעיא לן אלא מהו שיירשנה הואיל והיא אמרה נבעלתי או דילמא הואיל והוא עצמו אמר לא בעלתי אינו יורשה ולא איפשיטא ותיקו דממונא היא ולקולא:

סליק פירקא בס"ד

פרק יד

הלכה א

מתני' **כשם שהוא כונסה ברמיזה**. מה טעם קאמר כלומר כקידושין כך גירושין וכן פקח בחרשת ברמיזה כנס לה עד שנתרצית לו וברמיזה יוציא אם רצה להוציא:

פיקח שנשא פיקחת ונתחרש'. אע"פ שקידושי' קידושין גמורין היו אם רצה יוציא דבגט לא בעינן דעת האשה כדמפ' במתניתן דלקמן:

נשטתתה לא יוציא. אעפ"י שיודעת לשמור את גיטה ומתגרשת מן התורה תקנו חכמים שלא יגרשנה כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר והילכך לא קתני הכא עולמית כדקתני בסיפא משום דבדיעבד אם נשאת בגט זה לא תצא והכי מפרש לה בבבלי ובגמרא דהכא פליגי בה אמוראי:

נתחרש. הוא לאחר קידושין הואיל וקידושיו קידושי' גמורין לא יוציא עולמי' דלא אתו גירושין שאינן גמורין ומפקיעין קידושין גמורין:

גמ' **כיצד הוא עושה**. בגירושי חרש רומז כו':

כשם שהוא רומז. כלומר כשם שסומכין על רמיזה שלו כך אם הוא נרמז מאחרים סומכין על זה ולא אמרינן אפשר שטעה במה שנרמז לו וכדתנן פ"ה דגיטין חרש רומז ונרמז:

מתניתא. דקתני כשם שהוא כונס כך הוא מוצי' דוקא בשקידשה בכסף דלאו קידושי מעשה הן:

קידושיו מעשה. ולא מבטלי להו גירושי רמיזה שאינן מעשה:

אשתו של חרש. שבא עליה אחר מהו:

אפי' אשם תלוי אין בה. דלא מספקינן לה באשת איש כלל מן התורה. וכלישנא קמא דשמואל בבבלי ריש פירקין:

וקאמר הש"ס מכיון דאת אמר דאפי' אשם תלוי אין בה. ואפי' חשש קידושין אין לחרש מדאוריית' ש"מ דאם בא אחר וקידשה תפסו בה הקידושין:

גירשה. זה האחר שקידשה:

מותרת לחזור להראשון. החרש דאע"ג דגבי קידושי ספק אם בא אחר וקידשה דקי"ל מגרש ראשון ונושא שני אבל לא יגרש שני וישא ראשון שמא יאמרו גירש ראשון ונשא שני ונמצא זה מחזיר גרושתו הני מילי כשהראשון יש לו קידושין מן התורה שאז יש לחוש שמא גירש אבל החרש שאין לו לא קידושין ולא גירושין דבר תורה ליכא שמא יאמרו גירש החרש משום דיתלו בגירושי הפיקח הואיל וקידושי החרש דרבנן הן ותפסו קידושי הפיקח ולא אתו למיטעי:

הדא היא דתני ר' חייה כו'. מתוספתא דר"ח אית לן למילף דין זה דאם גירשה הפיקח אחר קידושיו מותרת לחזור להחרש:

אשתו של חרש שגירשה החרש ונשאת לחרש אחר או לפיקח. כלומר ואצ"ל לפיקח קורא אני כו' דהואיל ונשאת לכיוצא בו אסור להחזירה דהוי מחזיר גרושתו ומכל שכן כשנשאת לפקח דמחזיר גרושתו מן הנשואין גמורין הוא:

אשתו של פקח. אבל אם היתה מתחלה אשת פקת וגרשה ונשאת לחרש ולא גרסינן הכא או לפקח:

איני קורא עליה כו' גרסינן דלא אתי נשואי' דחרש דמדרבנן ואסרי אפקח משום מחזיר גרושתו הואיל ולאו נשואין גמורין הן לגבי נשואי הראשון אלמא דלא גזרינן דאתו למטעי ולומר דזה מחזיר גרושתו משנשאת משום דכ"ע ידעי דנשואי חרש לאו כלום הן

לגבי נשואי פקח והכא נמי אם קידשה הפקח אחר נשואי החרש וגירשה מותרת לחזור להחרש הואיל והחרש לא גירשה לא אסרה עליו וליכא למיגזר שמא יאמרו גירש כו' משום דרואין שנשאה הפקח דכ"ע ידעי דקידושי חרש דרבנן הן ויתלו דלהכי תפסי בה קדושי הפקח ולא משום שגירשה החרש:

אשתו של חרש שהלך בעלה כו' תצא מזה ומזה. כדתנן לעיל ריש פ"י הואיל ונשאת לכיוצא בו ומכ"ש כשנשאת לפקח:

אשתו של פקח שהלך כו' הוינן סברין מימר. היו מתחלה רוצים לומר דדמיא לדלעיל דנשואי חרש לא אסרי אפקח והילכך יוציא החרש ויקיים הפקח:

עוד היא באילין קנסייא. כלומר דחזרו לומר דלא דמיא להא דלעיל דשאני התם דלא עבדה איסורא אבל הכא דעבדה איסורא קנסו בה רבנן בכל הקנסות דתנן התם גבי אשה שהלך בעלה וניסת ואח"כ בא בעלה:

נשתטתה כו' מפני גרירה. שנגררת אחר כל אחד ונוהגין בה מנהג הפקר:

אמר תלתא. תלת מילי איכא בינייהו:

עבר וגירש. דלמ"ד מפני גרירה גירש. בדיעבד הוו גירושין כיון דליכא אלא איסור דרבנן שלא ינהגו בה הפקר בדיעבד הוי גט:

מ"ד. ולמ"ד דטעמא שאינה יכולה לשמור את גיטא אסור אפי' בדיעבד דמדאורייתא לא הוי גיטא דכתיב ונתן בידה מי שיש לה יד לגרש עצמה יצתה זו שאין לה יד:

יש לה בן או אב או אח. נמי איכא בינייהו דלמ"ד מפני גרירה אסור שאין יכולין לשמרה מן ההפקר:

ולמ"ד שאין יכולה כו'. הרי יש לה אב ויכול לשמור גיטה ומתגרשת על ידי אביה ואחיה:

פעמים שוטה פעמים חלומה. נמי איכא בינייהו דמפני גרירה אסורה שאינה נשמרת כשהיא שוטה:

ולמ"ד שאינה יכולה לשמור גיטה וזו יש לה עתים שיכולה לשמור גיטה. ומתגרשת כשהיא חלומה:

הלכה ב

מתני' אמר ר' יוחנן בן נורי כו' בבבלי מפרש דלדבריהם דרבנן קאמר לדידי כי היכי דאיש לא מצי מגרש אשה נמי לא מגרשה אלא לדידכו מ"ש איש ומ"ש אשה אמרו לו לא דומה כו':

על החרשת שהשיאה אביה. בקטנותה וקיבל קידושיה וקידושין גמורים הן ואע"פ שהיא חרשת שעל דעת אביה נתקדשה ולא על דעתה:

שהיא יוצאה בגט. אפי' לאחר שגדלה ופקע כח האב מקבלת היא את גיטה:
אף זו. פיקחת ונתחרשה כיוצא בה וזה ראיה לדבריהם דרבנן דלעיל:
גמ' **ר' חנניה בעי**. אדברי ר' יוחנן בן גודגדא דמתני':
נראין הדברים כו'. כלומר דבשלמא בפקחת שיש בה דעת דלדעתה נשאת ולא היה כאן דעת אחרת שפיר היא יוצאה בין לדעת בין שלא לדעת דבגט לא בעינן דעתה ודעת אחרת נמי לא שהרי בנשואיה לא היה דעת אחרת:
והחרשת. אלא דבחרשת שאין בה דעת כ"א לדעת אביה נשאת:
לא תצא נמי אלא לדעת. אביה ואמאי קאמר שהיא יוצאה בגט:
ומתמה הש"ס על בעיא דרבי חנניה ולא עדות היא. שכך קיבל דאפי' השיאה אביה יוצאת היא בגט שלא מדעת אביה:
אף זו כיוצא בה ומוסיפין על העדות. בתמיה דשמא לא שמענו אלא בחרשת מעיקרא אבל בפקחת ונתחרשה מנין להוסיף לך דיוצאת בגט:
ומשני דרבי חנניה סבר מימר הכי. דעידותו של רבי יוחנן מיירי בפקחת שהשיאה אביה ונתחרשה אחר כך ואפ"ה קאמר דהיא יוצאת. אי נמי יש לומר דהאי ולא עידות היא כו' ומוסיפין כו' כולה חדא קושיא היא דמקשה על רבי חנניה שרצה לחלק בין פקחת מעיקרא דהואיל ויש לה גם כן דעתה ובין חרשת מעיקרא דאין לה אלא דעת אביה ופריך ולא עדות היא מוסיפין על העדות בתמיה ומשני רבי חנניה דמחלק כך סבר מימר דהתם נמי בפקחת מעיקרא מיירי ואח"כ נתחרשה הואיל והיה לה דעת בשעת נשואיה אבל בחרשת מעיקרא אימא לך דאינה יוצאת אלא לדעת אביה הואיל ומתחילה על דעתו נשאת:
ורבי יוסה משני דסבר מימר דהעדות מיירי בקטנה שהשיאה אביה ונתחרשה גרסינן. והייינו הך אלא משום דסתם קטנה פקחת על דעת אביה נשאת ורבי חנניה קאמר בפקחת שהשיאה אביה דמשמע הוא הדין בנערה וקאמר רבי יוסה דבקטנה ולרבותא דאפילו קטנה הואיל ופקחת היתה ואתיא לכלל דעת:
אמר ר' יוחנן לית כן על ראשה. ר' יוחנן אהנך מתני' דלקמן קאי ואסידורא בעלמא קאמר דלית כאן על ראשה כלומר דסדר דמתני' דנקט ברישא לא הוה ליה למינקט כ"א בסיפא כדמפרש ואזיל:
מה אית כן על ראשה. מה היה צריך לנקוט הכא ברישא:

כשהיה חרש כו' פיקח כו'. היינו מתני' דלקמן הלכה ה' שני אחין אחד חרש ואתד פקח נשואין לשתי אחיות אחת חרשת ואחת פקחת דשניהן שוין דיש כאן חרש בעל חרשת ופקח בעל פקחת וגוונא זו שייך למינקט ברישא:

אבל אם היה חרש בעל הפקחת. היינו מתני' דלקמן ב' אחין א' חרש וא' פקח נשואין לב' אחיות פקחות או פקח בעל החרשת מתני' דשני אחין פקחין כו':

הדא היא דתנינן דבתר כו'. כלומר זה שייך למינקט זו אחר זו. א"נ י"ל דר' יוחנן אמתני' דלקמן שני אחים חרשין לב' אחיות חרשות קאי וקאמר דלית כאן על ראשה כלומר דלא אשמועינן הכא שום חידוש ברישא דפשיט' דפטורין מן החליצה כששניהן שוין דדמיא לפקח בעל פקחת כמו שני אחין פקחין לב' אחיות פקחות דודאי פטורין:

אית כן על סופה. כלומר דהעיקר להשמיענו מה דנקט בסיפא א' היה חרש או פקח או איפכא הא דנקט דבתרה כו' והיינו דקאמר מה אית כן כו'. כלומר דמה בא להשמיענו כשכולן שוין דהוי כפיקח כו' כדפרישית ועיקר וגרסי' להאי דר' יוחנן אחר הלכה ג' ב' אחין חרשין לב' אחיות חרשות כו':

הלכה ג

מתני' **שני אחין חרשין כו' הרי אלו פטורין**. דהואיל ושניהן חרשין או שתיהן חרשות כקידושי זו כך קידושי זו ואתו קידושי דאשתו אע"פ שאינן גמורין ומפקעי לזיקת יבמתו שאינה זיקה גמורה:

אם היו נכריות יכנוסו. שאין חליצה בחרש וחרשת שאינן באמר ואמרה ואח"כ אם רצו להוציא בגט יוציאו דאתא גט ברמיזה ומפקע נישואי דידי' וזיקת אחיו דהוי ברמיזה. וגרסינן הכא גמרא להההיא דאמר ר' יוחנן לעיל כו':

שני אחין א' חרש כו' מת פיקח בעל פיקחת מה יעשה חרש בעל פיקחת מוציא את אשתו בגט. דזיקת אחותה הבאה מכח קידושין גמורין אוסרתה עליו ואין כח בקידישין דידיה לדחות היבמה משום אחות אשתו:

ואשת אחיו אסורה לעולם. דחרש לא חליץ ולכנוס אי אפשר משום אחות אשה:

מתני' **שני אחין א' חרש וא' פיקח כו'**. כדפרישית לעיל:

מתני' **שני אחין א' חרש וא' פקח כו' או חולץ או מייבם**. דנכריות הן:

מת פקח בעל פיקחת מה יעשה חרש בעל פיקחת כונס ואינו מוציא לעולם. דלא אתי גט דידיה ומפקיע נישואין שהיו מכח זיקת יבומי אחיו הראשון:

גמ' **צרתה מהו**. על מת חרש בעל הפקחת קאי דקתני בה תצא משום אחות אשה וצרתה של זו מהו אם כצרת ערוה ממש היא ופטורה או דאמרינן הואיל והך מכח בעלה חרש קאתייא דלא הוו נשואין גמורין לא דמיא לצרת ערוה:

נישמעינה מן הדא. ברייתא דקתני בהדיא בתו פקחת נשואה לאחיו חרש ומת צרתה גם כן פטורה דהואיל והיא פקחת מיחלפא בצרת ערוה דעלמא:

גמ' **צרתה מהו**. אם מת חרש בעל החרשת:

נישמעינה כו'. דהואיל והוא חרש והיא חרשת מיחלפא טפי בצרת ערוה דעלמא בשניהן שוין לפיכך צרתה פטור' א"נ דהואיל והצרה ג"כ באה מזיקת החרש דלא הוי זיקה גמורה אבל לעיל אתיא מכח הפיקח ובמתני' דשני אחין א' חרש וא' פיקח הואיל והיא פקח' מיחלפא כדפרישית:

הלכה ד

מתני' שני אחין פיקחין כו' מוציא את אשתו בגט כדלעיל:

ואת אשת אחיו בחליצה. דפיקח בר חליצה הוא:

גמ' **צרתה מהו**. אריבא מת פיקח בעל חרשת קאי:

נישמעינה כו'. דהואיל והיא חרשת לא מתחזיא כצרת ערוה ולא מיחלפא בצרת ערוה דעלמא ולפיכך חולצת ולא מתייבמת דהויא צרת ערוה מדרבנן:

הלכה ו

גמ' **מהו שתאכל בתרומה**. פקח' אשת פקח שנפלה לפני יבם חרש:

נשמעינה כו'. ברייתא היא לעיל פ"ו סוף הל' א':

אינה אוכלת בתרומה. דחרש בפקחת אינו מאכיל וכדאמרינן הכא בבבלי דאפי' חרש בחרשת אינו מאכיל ואע"ג דקטן אוכל נבלות הוא גזירה שמא יאכיל חרש בפיקחת דאיכא עלה חיוב מיתה:

אם הי' פיקח. בעלה הראשון אוכלת דהואיל ומעיקרא אכלה בחיי בעלה וכדאמרינן התם לשמואל:

חרש. בעלה הראשון:

הלכה ז

מתני' **שני אחין פקחין כו' כונס**. את החרשת ואם רצה להוציאה אח"כ יוציאה:

או חולץ או מייבם. להפקחת ולא קתני הכא אם רצה כו' דהואיל ופקחת היא מסתמא רוצה לקיימא:

שני אחין א' חרש כו' כונס ואינו מוציא לעולם. דלא אתא גט דידיה כו' כדלעיל:

גמ' **מהו שתאכל בתרומה**. חרשת מפיקח שנפלה לפני יבם:
נשמעיניה כו'. ברייתא זו גרסינן ג"כ התם לסיועי לר' יוחנן דיפה כח היבם דמאכיל אע"פ שלא אכלה מעיקרא וטעמא דרחמנא רביי' לייבם כדאמרינן התם:
סליק פירקא בס"ד

פרק טו

הלכה א

מתני' **שלום בינו ובינה**. כלו' שלא ראינו קטטה ומסתמא שלום בינו לבינה שאם היתה קטטה דילמא מחמת שנא' מכוונה לאסור עצמה עליו:
ושלום בעולם. ג"כ מסתמא מיתפרשא דסתמא דמילתא הכי הוא וכדאמר בבבלי ריש פרקין דלא צריך למיתני רישא אלא איידי דקתני סיפא אין שלום כו' דדוקא היא:
מלחמה בעולם. שהיה שעת חירום דאז אמרה בדדמי מאומד לבה כשראתה ששהה זמן הרבה ולא חזר אמרה ודאי לסטים הרגוהו א"נ ראתה אותו מוכה במלחמה אמרה ודאי ימות אבל כהשלום בעולם אי לא חזיתיה דמית ודאי חיישא לקילקולא שמא יבא אחר שתנשא ותהא מקולקלת:
אמרו לו. לדבריך פקחת תנשא שיודעת לאמת דבריה ושוטה לא תנשא אלא אחת זו ואחת זו תנשא ואין הל' כר"י:
גמ' **כמה דאת אמר**. בכתובות פ"ב אמרינן האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים כו' אינה נאמנת שאין כאן הפה שאסר:
ואמר אף הכא כן. דנימא הכא נמי דלא תהא נאמנת לומר מת בעלי דהא כ"ע ידעי שהיא אשת איש:
ומשני שנייא היא הכא בעדי מיתה. כלו' שיש עדים שהיא אשת איש והיא אומרת מת בעלי דמאחר שאם יבא הוא מכחיש ולא תוכל לומר לא מת אתה מירתתא ודייקא אבל התם אפי' יאמר לא גרשתיך היא אומרת לו גרשתני דהואיל ומתחילה שלא בפניו אמרה גרושה אני מעיזה כדאמר התם:
ותהא. אשה נאמנת לומר מת יבמי מהאי טעמא להנשא לשוק:
לית יכיל. אי אתה יכול לומר כן דתנינ' לקמן שאין כו' וכדמפרש ר' בא טעמא:
בעלה שנישאת לו לרצונה נאמנת. דדייקא:
על כרחה. וזימנין דסנייא ליה ולא דייקא:
הגע עצמך שניסת לבעלה על כרחה מעתה לא תהא נאמנת. בתמיה:

ומשני לא סוף דבר כו'. כלומר דשאני גבי בעלה דלעולם נאמנת דלא סוף דבר למשנה אחרונה שאפילו עד אחד מתירה כדאמרי' בשלהי האשה בתרא והוחזקו להיות משיאין ע"פ עד אחד דפשיטא שהיא עצמה נאמנת:

ואפילו כמשנה ראשונה. דאמר התם שמעתי שאין משיאין בא"י ע"פ עד א' מודים שהיא מתרת עצמה וכדמפרש ואזיל:

והיא אינה חשודה לקלקל עצמה. ולפיכך לעולם נאמנת ואפי' ניסת לו על כרחה:

עד א' מהו שיהא נאמן בשעת מלחמה. כלומר למאי דמסקינן כמשנה אחרונה דעד אחד נאמן ואם אמר מת במלחמה מהו מי אמרינן טעמא דעד א' נאמן משום דבמילתא דעבידא לגלויי לא משקר ובמלחמה נמי נאמן או דילמא דטעמא דאשה גופא דייקא והכא לא דייקא דסומכת עליו יותר ממה כשאומר מת סתם כיון דאיכא מלחמה בעולם ויש רגלים לדבר:

נישמעינה. לזה מן הדא דלקמן:

חד כו' ושאלו אותו הן ההוא פלן. היכן הוא פלוני:

וכולהון מתים. וכי כולן מתו:

ואילין הוון בחיין כו'. כלומר דמסתמא מתו שאלו היו בחיים וכי לא היו באין משם:

מעשה בא לפני רבי. ובאה השאלה לפני רבי:

ואמר מאן דנשאת כו'. דלכתחלה לא תנשא אבל הנשאת בעדות זו לא תצא:

ר' אייבו כו'. כלומר דר' אייבו קאמר עלה דבשעת מלחמה היה המעשה וא"כ ש"מ דעד א' נאמן בשעת מלחמה:

מה בין שלום כו'. מ"ט במלחמה אינה נאמנת:

סבורה בו שמת. ואמרה בדדמי דס"ד כולהו איקטול ולא פלט:

עד כדון. עד כאן לא שמענו דבמלחמה אינה נאמנת אלא כשבאת ממקום שהיתה מלחמה:

היתה מלחמה בצפון כו' והיא אומרת מן הצפון באתי. ויודע אני שמת במלחמה מהו:

וקאמר הש"ס ואני אומר כו' והיא אומרת מן הצפון באתי גרסינן סבורה להתיר את עצמה. כלומר דתלינן דעל מטתו מת דהרי מן הדרום באת ונאמנת והא דאמרה דמת במלחמה משום דסבורה דבזה תתיר עצמה טפי ומחזקת דבריה כן פי' המרדכי בשם הראבי"ה בפרקין דלקמן:

היא אמרה כו'. כלומר דאנו יודעין דלמלחמה הלך אלא שהיא אומרת על מטתו מת דסבורה להתיר עצמה ואינה נאמנת ובריש טעמא דלא היתה במקום המלחמה. אבל

בבבלי מסיק דמת על מטתו נאמנת אפילו במלחמה וכדפרישית לעיל במראה ד"ה עד אחד:

אין זה קטטה. כלומר דמהאי קטטה לא תלינן לומר דמשקרת דהא לא תבעה מידי:

קידשתני וגרשתני אלא כו'. דהואיל והיא תובעת כתובה חיישינן דמשקרא כדי לגבות הכתובה:

אמר לי' לא בני גרסינן. לא כן בני אלא אפילו היא תובעת עכשיו להתגרש בודאי ה"ז קטטה ותלינן דמשקרת:

אחת בוכה. שיודעת להערים ולאמת דבריה:

ולזו את מתיר. בתמיה וכן השיבו לו רבנן בבבלי דף קי"ו:

התיב ר"ח. תשובה אחרת לר' יודה הגע עצמך כו' דאני אומר שמא היא מזכרת צערה בשביל בנה ובוכה אלא דלא תלינן כלל בזה ואחת זו ואחת זו תנשא:

הלכה ב

מתני' **ב"ה כו' אלא בבואה מן הקציר בלבד**. כדמפ' טעמא בגמ'. ובנוסחת הבבלי גריס אלא בבואה מן הקציר ובאותה מדינה וכמעשה שהיה כדאמר שם בגמרא דמעשה שהלכו בני אדם לקצור חטים ונשכו נחש לאחד מהם ומת ובאה והודיעה בב"ד ושלחו ומצאה כדבריה ולא התירו חכמים אלא דוגמתו שיהא הדבר קרוב אבל ממדינת הים אינה נאמנת:

אלא בהוה. דמעשה שהיה כך היה והה"ד לשאר מקומות:

גמ' **אמרו להן ב"ש והלא כל השנה כולה קציר**. כלומר לדבריכם מ"מ אתם אומרים דוקא בקציר בלבד והלא כל השנה כולה יש לה דין קציר וכדמפרש ואזיל הא כיצד כו' ובבבלי קאמרי לדבריכם דוקא קציר חטים וכמעשה שהיה ומנין אף קציר שעורים כו':

וקיימו ב"ה את דבריהן. דב"ש ומש"ה חזרו:

ולמה קציר. ולמה תלו ב"ה במתני' בקציר דוקא:

דאונסא שכיח. שאז שכיח חולי ואונס לאדם מחמת שהחמה קופחת כו' כדמצינו בבן השונמית:

דריחשא שכיח. דהנחשי' שכיחים בעת הזאת:

סכותה וגו'. איידי דקאמר הכא דאונסא שכיח מביא להדרש הזה שדוד המלך עליו השלום היה מתפלל שהקב"ה יצילו מעת שהחולי ואונס שכיחין:

ביום שהקיץ נושק החורף. שנושקין ומתחברין שהקיץ עובר והחורף בא דאז שכיחי כמה מקריי' וחולי ר"ל מחמת שינוי העתים:

זה נשקו של גוג. ונשק לשון כלי זיין וכלי קרב:

ביום ששני עולמות נושקין זא"ז. והוא יום המיתה והיה מתפלל שהקב"ה יצילו להגן עליו וכהאי דאמרינן על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא זו יום המיתה:

הלכה ג

מתני' **ב"ש אומרים תנשא ותטול כתובתה**. על פיה:

מצינו שאין האחים נכנסים. לנחלת בעלה על פיה דרחמנא אמר על פי שנים עדים ולגבי נישואי דידה הוא דאקילו רבנן משום עיגונא:

מספר כתובתה. מנוסח הכתוב בשטר הכתובה כשתנשאי לאחר והרי היא נשאת:

גמ' **בנות**. שהן ניזונות מתנאי כתובה ואין ניזונות אלא לאחר מיתה:

מהו שיכנסו למזונות על פיה. מי אמרינן הואיל והיא שקלה כתובה תנאי כתובה ככתובה דמיא או דילמא שאני כתובה דמספר כתובתה נלמוד אבל מזונות הבנות דמיא לנחלת אחין שאין נכנסין על פיה. ולא איפשיטא:

ב"ש עבדין כתובה מדרש. שדורשין מלשון הכתוב בכתובה כדאמרי במתני':

ב"ה. לאחר שחזרו:

דרש הלל הזקן. היה ג"כ דורש לשון הדיוט שהנהיגו לכתוב בשטרות וכן אמר בבבלי ב"מ פ' המקבל דף ק"ד:

היו כותבין כו'. ולאחר קידושין היה חבירו חוטפה:

לכשתיכנסי לביתי. וקידושיהן על מנת כן היו ולא חלו הקידושין עד כניסתן לחופה:

מה הבני' כו'. ואין האב חייב במזונות בתו בחייו:

ר"מ עביד כתובה מדרש. לשון הדיוט הכתוב בשטר:

שמין אותה. כשהובירה שלא חרשה ולא זרעה וכגון בקבלנות שקיבלו ממנו למחצה ולשליש ולרביע:

כל קרבן שהיא חייב'. שהוא חייב בקרבן לידתה ומביא עליה קרבן עשיר אם הוא עשיר ואע"פ שאין לה כלום וכדאמרינן בנגעים פי"ד ואפילו קרבן חובה הבאה לה ממקום אחר שאכלה חלב וחיללה שבת:

פוטרה. ה"ג לה בת"כ פ' מצורע פרשה ד' לפיכך אם פטרה אינו חייב בה שכן היא כותבת לו כו' כלומר אם גירשה ונתן לה כתובתה ועדיין קרבנותיה עליה אינו חייב בהן שכך כותבת לו בשובר שנתנה לו על קבלת הכתובה התקבלתי כתובתי ואחראין די אית לי עלך מן קדמת דנא כל אחריות שהיה לי עליך מלפני היום הזה. וכן גי' רש"י ז"ל שם ובגמ' שם ובנדרים ובנזיר גי' אחרת והיא גי' התוספתא בכתובות:

מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה. שכל מה שכתוב בכתובה ודן נדוניא דהנעלת ליה כו' נפרעת ממנו כשנתאלמנה או נתגרשה הכל כדרך ב"ח שנפרע בכל הכתוב בשטר מלוה וכמו שאנו כותבין אחריות דנא קבלת עלי:

גובה את הכל. הבעל כשגובה מאבי הבת כל מה שכתוב בכתובה כאלו הלוהו:

לכפול. מקום שנהגו לשום מה שמכנסת לו כפליי' בדמיו מפני הכבוד וכותבים כפליי' בכתובה וכשיוצאת אינה נפרעת אלא החצי:

אינו גובה. החתן מחמיו ג"כ אלא המחצה:

ה"ג ר' לעזר הקפר עביד כתובה מדרש דר' לעזר אמר כו'. וכן הוא בכתובות שם דדורש נמי לשון המקרא ונתתי עשב בשדך לבהמתך:

שהוא כותב לו תשלמתה. שכמשיב לו העבוט לזמן מרובה שמין את המשכון וכותב לו בשטר יהיה לך כל תשלומין עלי ליפרע ממני דמי משכון זה שבא לידי ושנקנה לי מזה ואם משכנו יותר על חובו נמצא גובה שלא כדין:

מה הבנים יורשים מן המטלטלים. אף מן המטלטלים:

אף הבנות. שניזונות מתנאי כתובה גובין אפי' מן המטלטלין:

מתני'. ברייתא דלקמיה דדוקא מקרקע ולא ממטלטלי:

דתני. ברייתא זו הובאה בבבלי כתובות דף נ"א:

נפרעין מהן. מן היתומים:

הבנים מוציאים מהבנים. כגון שהחזיקו הגדולים בנכסי' הקטנים מוציאין מהן לחלוק בשוה:

והבנות. שאין שם אלא בנות מוציאות הקטנות מן הגדולות שהחזיקו בנכסים:

והבנים מן הבנות. בנכסים מרובין והחזיקו הבנות בנכסים:

והבנות מן הבנים. למזונות ולפרנסה:

ושאין כו' ואין הבנות מוציאין מן הבנים. למזונות והיינו כשמואל:

אמרין. אמרו שחזר בו רב הונא והודה לשמואל וכן מסיק בבבלי שם דהלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי:

אמרין. שהקשו בני הישיבה על הא דקאמר דמוציאין למזון הבנות מן היורשין ואפי' ממטלטלי:

יאות כתובה דבר תורה. בשלמא כתובת אשה שפיר דמוציאין מהיורשים דמן התורה היא וכמ"ד כתובה מדאורייתא:

ומזון הבנות. אלא דמזון הבנות מדבריהן הוא:

ומדבריהן עוקרין ד"ת. בתמיה וכי היאך מצו לעקור ולהוציא מירושה שהיא ד"ת:

אלא בכסף כתובת אימן פליגין. פלוגתייהו דר' ורשב"א אם מוציאין מיורשי כתובת בנין דכרין שהיא נמי מדבריהן:

וה"ג ואפי' תימר בכסף כתובת אימן פליגין וכסף כתובת אימן לאו קרקע היא וכן הוא בכתובות. כלו' דדחי לה הש"ס דאפי' תימא בכסף כתובת בנין דכרין הוא דפליגי אם מוציאין מהן לא אתיא שפיר דכסף כתובת אמן לאו קרקע היא בתמיה דהרי קי"ל דכתובת בנין דכרין אינה נגבית אלא ממקרקעי וא"כ מאי האי דקאמר רבי אחד נכסין שאין להן אחריות מוציאין למזון הבנות. ולא משני מידי:

היורד לנכסי אשתו. נכסי מלוג שאוכל הפירות והקרן שלה:

ה"ז זריז ונשכר. ואע"פ שנתן עיניו לגרשה הואיל ותלש הפירות קודם שגירשה ואיידי דלקמן נקט לה:

היורד לנכסי שבוין. ברייתא בבבלי פ' המפקיד דף ל"ח:

ושמע עליהן. ואפי' שמע שממשמשין ובאין:

ואילו הן נכסי שבוין. שאין מוציאין מידו הפירות שתלש כששמע עליהן שמתו:

אבל נכסי נטושין. שהנכסים נטושין:

שמעתי הוא שבוי' הוא נטושין. ובשתיהן אין מוציאין מידו:

אבל נכסי רטושין. שהנכסין רטושין וכדמפרש לה לקמיה שעזבום בעלי' מדעתם כדאמר התם דכתיב אם על בנים רוטשה וכשיצא בע"כ קרי לה נטישין כמו השביעית תשמטנה ונטשתה דאפקעתא דמלכא היא:

ואין ידוע איכן הלכו. דכיון דהיה לו לצוות הורידו קרובי לנכסי ולא צוה ש"מ לא ניחא ליה:

שמואל אמר שבוי כו'. כלומר טעמא דת"ק מפרש דמחלק בין שבוי לנטוש דלדידיה נטוש נמי יצא לדעת הוא ולפיכך מוציאין מידו וכדמפרש ואזיל:

תדע שעילה. מצא להבריח לזה הקרוב מנכסיו דהרי לדעת יצא ולא צוה כלום:

המטלטלין אין בהן משום נכסי רטושין. לאו דוקא אלא כלומר שאין בהן דין נכסי שבוין או רטושין דמחלק לעיל אלא לעולם אין מורידין קרוב להמטלטלין כ"א יהיו מופקדים ביד נאמן על פי בית דין וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' נחלות:

ממטלטלין הן. דכבצורות הן וכמטלטלין דמו וכדאמר שם דמעמידין אפוטרופוס וקוצר ובוצר ומוכר הפירות ומניח דמיהן עם שאר המטלטלין בבית דין דאין מורידין קרוב אלא לקרקעות כדי שלא יפסדו:

איליין דיקלייא. תמרים שבבבל דלא צריכין להתרכך עוד מהו:

וקאמר לא מסתברא כו'. כלומר דודאי מסתברא הוא דנעשין אותן כקמה כו' וכמטלטלין הן:

הלכה ד

מתני' **הכל כו' חוץ מחמותה**. טעמא דכולהו מפני ששונאות אותה ומתכוונות לקלקלה:

חמותה. שונאתה שומרת בלבה זאת תאכל כל עמלי:

ובת חמותה. אומרת זאת תירש כל עמל אבי ואמי:

יבמתה. יראה שמא סופה להיות צרתה:

ובת בעלה. אומרת זאת באה במקום אמי ותאכל כל עמלה:

מה בין גט למיתה. דאמרינן סוף פ"ב דגיטין אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה:

שהכתב מוכיח. דהעיקר סמכינן על הגט ובגמ' פריך דהא עלייהו נמי סמכינן שצריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם ומשני לה:

עד אומר מת ונישאת. בבבלי מפרש לאו דוקא נשאת אלא כיון שהתירוה לינשא אע"פ שלא נשאת ואח"כ בא עד א' ואמר לא מת לא תצא מהתירה הראשון:

עד אומר מת ושני' אומרים לא מת כו'. בבבלי פריך פשיטא אין דבריו של א' במקום שנים ומשני בפסולי עדות מיירי דהואיל והאמינה התורה כאן עד אחד אין כאן תורת עדות וכי היכי דחד חשיב פסולי עדות נמי חשיבי והלך אחר רוב דיעו' וכגון דאתי אשה מעיקרא ואשמעינן דתצא ע"פ שתי נשים הבאות אח"כ אבל אם אתא עד כשר מעיקרא והתירוה ואח"כ באו הפסולים לא תצא דשתי נשים באיש אחד כפלגא ופלגא דמי:

שנים אומרים מת כו'. הא קמ"ל דאזלינן אחר רוב דיעות בפסולי עדות בין לקולא בין לחומרא:

גמ' **תני כשם כו'**. ואין הכלה נאמנת לחמותה ולא אשת האב לבת הבעל וכך משמע מהבבלי:

בן חמותה. כלומר דלאו דוקא נקבות אלא אפילו זכרים ובן חמותה אין נאמן עליה כבת חמותה ואע"ג דלא שייך גביה לומר זו תירש כל עמל אבי ואמי מ"מ שונאה הואיל והיא תירש עמו:

בן בעלה. דאיכא נמי טעמא זו באה במקום חמי:

צרתה אפילו נשואה. כלומר אפילו כבר נישאת לאחר מ"מ עדיין השנאה כבושה ביניהן וכ"פ הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' גירושין הלכה ג':

יבמתה. אשת יבמה אפי' אחותה היא דליכא טעמא שמא סופה להיות צרתה אפ"ה אינה נאמנת עליה דלא פלוג רבנן. הרמב"ם שם:

א"ר יוסי. דר"י פליג אהא דקאמר עשו זכרים כנקבות דממתניתא דלקמן סוף פירקין מוכח דלא עשו דהרי לדידך דאמרת דבן חמותה אין נאמן עליה וא"כ היא אינה נאמנת ג"כ להעיד עליו לפי האי כללא דכשם שאין נאמנות כו':

והא תנינן שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתינשא. ומדקאמר שתנשא ש"מ מפני שאין לה בנים הוא דאינה נאמנת לפטור עצמה מזיקתו הא אם יש לה בנים נאמנת עליו להשיא אשתו והרי יבמה בן חמותה הוא דמי לא עסקינן שהיה יבמה אח בעלה מן האב ומן האם ועוד דעכ"פ בן חמיה הוא ובת חמיה נמי אינה נאמנת ואפ"ה אמרינן כשיש לה בנים נאמנת וא"כ ע"כ דהוא נאמן נמי עליה מכח האי כללא דכשם כו':

והכתוב מוכיח. בתמי' דקתני מתני' מה בין גט למיתה כו' וכי הכתב בלבד מוכיח:

ולא מפיה. נמי מאמינין אותה שהרי צריכה לומר בפ"נ ובפ"נ ואילו לא אמרה שמא את מתירה להנשא ומעתה ניחוש דילמא משקרת:

ומשני רבי יוסי כההיא דא"ר בון. בריש גיטין על הא דאמרינן שם דחומר שהחמרת עליה מתחלתה שהצריכו לומר בפ"נ ובפ"נ הקלתה עליה בסופה שאם בא הבעל ועירער ערערו בטל ופריך שם וחש לומר שמא חתמו בעדים פסולין. כלו' דעדיין חששא זו לא מיתקן באמירה בפ"נ ובפ"נ ושמא יכוין הבעל לקלקלה ולחתום הגט בעדי פסולין ומשני שם ר' בון אינו חשוד לקלקלה בידי שמים בב"ד הוא חשוד לקלקלה שמתוך שהוא יודע שאם בא ועירער ערעורו בטל אף הוא מחתמו בעדים כשרים כלומר דלא חיישינן שיבא לקלקלה באמת שתנשא שלא כדין אלא דחיישינן שיבא לערער בב"ד ויאמר מזויף הוא שלא יניחוה להנשא ומעתה אמרינן מתוך שהוא יודע שאין מאמינין לערעורו שהרי כבר אמר השליח בפ"נ ובפ"נ אף הוא מחתמו בעדים כשרים שלא יבא קילקול בידי שמים על ידו:

והכא. נמי לא חיישינן דתהא משקרת דמתוך שהיא יודעת שלא עשו כו' ואין סומכין על דבריה לחוד כ"א העיקר על הכתב אף היא אומרת אמת בפ"נ ובפ"נ:

עד אחד אומר מת ונישאת כו'. ומפרש הש"ס דדוקא מפני שאמר השני לא מת משנישאת הוא דלא תצא:

הא. אם בא עד השני עד שלא נשאת ונשאת תצא ופליג בזה אאוקימתא דבבלי אליבא דעולא דאפילו התירוה לינשא כו' כדפרישית במתני':

אבל דברי חכמים. דסברי בין בא עד השני משנשאת בין בא עד שלא נשאת לא תנשא לכתחילה ואם נשאת לא תצא:

נישאת ע"פ עדים שנים אפי' אתא גרסינן. אפי' בא הבעל:

אמרין ליה לית אתנו. אין את אתנו כלומר שיכולה לומר איני מכירך וכגון שאנו נמי אין מכירין אותו וכן אמרינן לעיל פ"י הלכה ה' וכאשר ציינתי שם:

הגע עצמך שהוא אדם מסויים. מפורסם:

כגון אימי. כמו רב אמי שהיה מפורסם בדורם אם נאמר נמי איני מכירך:

ולית כמן כו'. אם אין בן אדם דומה לר' אמי בתמי':

אתא עובדא. כזו שנשאת בב' עדים ובא בעלה והורו כן:

קם אבא בר בא. הוא אבוה דשמואל ולחש ליה להבעל מתוך אזנו שיתן לה גט מספק:

ימחוניה. הכוהו לאבא בר בא על שהתריס נגד רב שלא לקיים דבריו שהורה להיתר:

אמרי ערקתא יקד. הרצועה בוערת וכן הספסל כלומר ראוי להלקותך מלקות בשביל זה:

תמן הוינא כו'. שלא אמרו מזה כלום:

אלא אבא הוא דלקה. שהכוהו כך בלא רצועה וספסל:

וקם ליה. עמד והלך לו. א"נ וקם לה שהבעל קיים אותה ויצא הדבר בהיתר:

אתא עובדא. כהאי קמיה דר' אימי וא"ל להבעל שנשאה אין בני ודאי דשריא לך מדינא:

אלא תהא יודע דבניך ממזירים קמי שמיא. כלומר דאכתי ידי שמים לא יצאת דאפשר אמת הוא שזה בעלה:

והוה ר"ז. משבח ליה לר' אימי:

דו מקיים. שהוא מקיים הדבר על בוריו ולצאת נמי ידי שמים:

הלכה ה

מתני' **אחת אומרת מת**. ש ת י צרות הבאות ממדינת הים אחת אומרת מת בעלי ואחת אומרת לא מת:

וזו שאמרה לא מת לא תינשא. בבבלי פריך הא אישתיקא תנשא הא אין צרה מעידה לחברתה וכדפי' התוס' שם דליכא למימר דאשמועינן דאפי' היא מכחשת צרתה תנשא דא"כ לא הוה ליה למיתני אלא תנשא ואנא ידענא דאאומרת מת קאי דההיא דלא מת שוויי' נפשה חתיכה דאיסורא ומשני הא קמ"ל דמהו דתימא כיון דאתיא ומערערה גליא דעתה דלצעורא קאתיא ולעגנה שלא תנשא ותמות נפשי עם פלשתים קעבדה והילכך אם חזרה בה ונתנה אמתלא לדבריה תהא נאמנת ואפילו היא תשתרי ולא אמרינן לעיל דאין צרה מעידה לחברתה אלא כי שתק' השניה קמ"ל:

הואיל והן מכחישות כו'. ובגמרא פליגי בה אי מודה ר' מאיר בראשונה ואין הלכה כר"מ:

גמ' **ר' יעקב כו' מודה ר"מ בראשונ'**. באחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת דאע"פ דמכחישות זו את זו תנשא כדמפרש טעמיה לקמיה וכן אמר ר' יוחנן בבלי דף קי"ח:

אשכח. מצינו ברייתא דתני עוד היא במחלוקת שחולק ר"מ אף בראשונה:

מה בין כו'. לר' יוחנן:

ראשונה. היינו טעמא דלא עשו בה דבר זה. הכחשה דלא מת אצל חברתה כלום דכל לא מת באשה לאו הכחשה היא שמכחשת לצרתה ואין לנו להאמינה דרבנן הימנוה לקמא אבל א' אומרת מת ואחת אומרת נהרג הוי ודאי הכחשה כיון דשתיהן באות להתיר עצמן ואין מכוונות דבריהם דאמרי בדדמי ואינן יודעות אמתת הדברים. תוס' שם ד"ה דכל לא מת:

מודה ר' יודה ור"ש בעדים. דאחד אומר מת ואחד אומר לא מת דהוי הכחשה וכדתנן במתני' דלקמן ומודו ר"י ור"ש ברישא דהתם:

מה בין כו'. לר"י ור"ש:

לא עשו. דלדידהו לא עשו כלום דברי צרה בחברתה אפילו באחת אומרת נהרג דכל דברי' של צרה אין בהן ממש לגבי חברתה אבל בעדים הוי הכחשה אפי' א' אומר מת ואחד אומר לא מת וכן פירשו התוס' שם דהא דאמרו כל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא דוקא בצרה אמרו:

מני. ממני שמע זה:

תמן תנינן. בנזיר פ"ג הלכה ז' וכל הסוגי' זו שם וכן היא בסנהדרין פ' היו בודקין הלכה ב':

מי שהיו ב' כיתי עדים כו'. דנחלקו שם ב"ש וב"ה שב"ש אומרים נחלקה העדות ואין כאן נזירות וב"ה אומרים יש בכלל חמש שתים ויהא נזיר שתים:

רב אמר בכלל נחלקו. כדמפרש לקמן דכלל קרי ליה היכא דא' אומר שתים וא' אומר חמש דשניהם תפסו כלל הדבר. ופרט או מונה קרי היכא דאחד אומר א' וב' ואחד אומר עוד ג' וד' וה':

אבל בפרט כ"ע מודיי. ואפי' ב"ש:

שיש בכלל חמש ב'. דלא מיקרי הכחשה בכה"ג אלא דמוסיף עליו דכי אמר אידך ג' ד' וה' לא מיעט שלא אמר הנודר א' וב':

ור' יוחנן אמר במונה. והיינו פרט מחלוקת אבל בכלל אפי' ב"ה מודים דנחלקה העדות. וכן הגירסא בנזיר אבל בסנהדרין גריס איפכא דבמונה הוי הכחשה טפי:

והידינו. ואיזהו כלל ואיזהו פרט:
כלל ההן. זה אומר שתים וזה אומר חמש זהו כלל:
מונה ההן. זה אומר א' שתים וההן כו' דהוי מונה:
רב אמר הכחיש עדות בתוך עדות. הכחשה שהיא בגופה של עדות:
לא בטלה העדות. וכגון בב' כתי עדים כדמפרש לקמן:
ד"ה הכחיש עדות לאחר עדות. הכחשה דלאו בגופה של עדות היא אלא לאחר שנעשה הדבר כ"ע מודים דלא בטלה העדות:
ר' יוחנן כדעתיה. דאזיל לטעמיה:
דאמר ר' בא בשם ר' יוחנן. בסנהדרין שם:
הוחזק המונה. ראוהו למלוה שמנה המעות ליד הלוה:
זה אומר. כלומר בכת אחת זה אומר מן הכיס מנה:
וזה אמר מן הצרור. מן קישורי מעות שלו דהוי הכחשה בגופה של עדות ואף רב מודה הכא שבטלה העדות דכיון דאחד מהן ודאי שקרן הוא שוב אין כאן עדות:
מה פליגין. לא נחלקו אלא בב' כיתי עדות אילו כו' דהוי הכחשה בתוך העדות ובטל העדות לר' יוחנן:
וכרב. ולרב לא בטלה העדות דכיון דב' כיתי עדים הן לא אמרינן דתרווייהו משקרי אלא אחת מהן אמת אמרי ויש כאן עדות:
אילו כו' אבל אילו אומרים בתוך חיקו מנה גרסינן ואילו אומרים בתוך פונדתו מנה. שמכחישין זא"ז לאיזו כלי מנה הלוה אח"כ דהוי כהכחש' לאחר גופה של עדות ד"ה לא בטלה העדות:
זה אומר. כלומר כי היכי דפליגי בדיני ממונות כך פליגי בדיני נפשות דבכת אחת כ"ע מודים דבטלה העדות וכדאמר רב חסדא פ' זה בורר שם דא' אומר בסייף הרגו וא' אמר באירין הרגו אין זה נכון דאפילו בבדיקות כי מכחישין זא"ז עדותן בטלה היא דהוי בגופה של עדות:
אילו אומרי' בדרו' פנה. הרוצח אחר שהרגו דהוי הכחשה לאחר גופה של עדות ד"ה לא בטלה העדות:
חייליה דרב. ראייתו של רב דאמר דאפי' בגופה של עדות לא הוי הכחשה:
מן הדא דר"י ור"ש. במתני' דא' אומר מת וא' אומר נהרג דינשאו דלא הוי הכחשה הואיל ומודים שאינו קיים והכא נמי כב' כיתי עדים דמי דהרי האמינה התורה כאן עד א' וכן נמי בב' כיתי עדים א' אומרת במקל הרגו וא' אומרת בסייף לא הוי הכחשה:

ופריך עלה דלא מסייע ליה לרב ולא שמיע ליה מה דאמר ר' לעזר. לעיל דמודו ר"י ור"ש בעדים דהוי הכחשה דלא אמרו אלא בצרה כו' וכדפרישית לעיל:

מתניתא פליגא על רב. מתני' דריש פ' היו בודקין דקתני שם דאפי' בבדיקות בזמן שמכחישין זא"ז עדותן בטילה וקשיא לרב:

פתר לה רב. למתני':

עד בעד. דבכת אחת מודה רב דעדותן בטילה:

ואפילו תימר כת בכת. בשתי כיתות עדות מיירי מתני' ושנייא היא בדיני נפשות דמהדרינן אזכותא דכתיב צדק צדק תרדוף ודריש לה אד"נ שהב"ד יראו להפוך בזכות ובבבלי שם ריש פ"ד דריש לה אפשרה ולדרשא אחריתא שם:

הלכה ו

מתני' **עד אומר מת ועד אומר לא מת כו' לא תנשא**. הואיל ובאו שניהן כאחת ובעד א' כשר וא' פסול שבאו שניהן כאח' מפרש בגמ':

גמ' **גידל בר בנימין אמר בשם רב כל מקום שהכשירו עדות אשה כאיש**. כגון הכא ובסוטה שנטמאת:

האיש מכחיש את האשה והאשה מכחשת את האיש גרסינן וכן הוא בסוטה. כלומר דהוו כעד בעד ואם באו שניהן כאחת לא תנשא:

ופריך ניתני עד אומר ואשה כו'. ולאשמועינן רבותא טפי:

ומשני תני דבית ר'. באמת כן דאפי' עד כשר ועד פסול שבאו שניהן כא' לא תנשא דאשה הכא כעד כשר דמיא:

תני בשם ר' נחמיה הולכין אחר רוב העדות. גבי עדות אשה וכדמפרש ואזיל:

היך עבידה. היכי דמי ומפרש ב' נשים ואשה אחת המכחישות עשו אותן כב' עדים ועד אחד והולכין אחר רוב דיעות:

הדא דאת אמר. דוקא באשה אחת וב' נשים:

אבל אם היו מאה נשים ועד א' כעד בעד אינון גרסינן. כלומר כפלגא ופלגא דמי והיינו כלישנא בתרא דמסיק בבבלי אליבא דר"נ גבי מתני' דלעיל עד אומר מת ונשאת כו' דכל היכי דאתא עד כשר מעיקרא והתירוה לינשא אפי' מאה נשים דאתו בתרייהו כעד א' דמיין ואין דבריהן כלום אלא דשם מיירי כגון דאתי אשה מעיקרא כו' ואם אתו ב' נשים ואיש אחד כאחת כפלגא ופלגא דמו ולא תינשא. ובמרדכי סוף פירקין גריס הכא היך עבידא שתי נשים ואיש א' עשו אותן כשני אנשים ועד אחד. בתמיה ומשני הדא דאת אמר באשה ונשים כו' והיינו הך:

הלכה ז

מתני' **האשה שהלכה כו' היתה**. צרתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה בחזקה שבעלה קיים ואינה חוששת לעדות צרתה שהואיל דאינה נאמנת להשיאה אינה נאמנת לפוסלה והלכה כר' טרפון בהני תרתי מתני' קמייתא:

גמ' **חשודה כו'**. כלומר דמפרש טעמא דרואין אנו שהיא נשאת ע"פ עדות זו אפ"ה לגבי צרתה אינה נאמנת דחשודה היא לקלקל עצמה כדי לקלקל צרתה עמה:

ופריך מעתה. דמשקרת אפי' על עצמה לא תהא נאמנת:

ומשני מתוך שהיא יודעת כו'. שאין מאמינין לה לגבי צרתה ולא תקלקלה אף היא אומרת אמת דמה לה לקלקל עצמה אם אין דיבורה כלום לגבי צרתה:

מעתה. דמחזקינן לה שאומרת אמת אפי' על צרתה תהא נאמנת:

ומשני ר' הילא חוזר לקילקול הראשון כו'. דאם נאמינה נמי על צרתה אז תחזור להיות חשודה משקרת לקלקל עצמה עם צרתה:

הלכה ח

מתני' **אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי חמותה אסורה**. שאין כלה מעיד' על חמותה כדאמרינן לעיל כשם שאינן נאמנות עליה כך היא אינה נאמנת עליהן ובגמרא פריך עלה:

היתה. חמותה בת ישראל לכהן כו' כדלעיל:

גמ' **ופריך ותהא נאמנת לומר מת חמי**. דכיון דאמרה מת בעלי תו אינה כלתה והויא נכרית ותהא נאמנת:

לא כן כו'. מסקנת הקושיא היא דלא כן אמרינן לעיל כשם שאינן כו' והתם חשיב חמותה דמשמע כשהיא חמותה אינה נאמנת עליה וכן היא על חמותה אבל הכא תו לא הויא חמותה:

ומשני ר"ח תיפתר המתני' שהי' חמיה כאן וסיימה. והכירה כלומר שהיה חמיה עם אשתו כאן והיא היתה אצלם והכירה לחמותה וכבר הרגישה צערה מחמותה. וכעין דאמר בבבלי דף קי"ז דרגיש לה צערא ואיכא למימר דלא בעלה מית ולא חמיה מית ולקלקולא לחמותה הוא דמתכוונה סברה לבתר שעתא כשישוב בעלי ובעלה לא תיתי תצטערן:

הלכה ט

מתני' **קידש אחת מחמש נשים**. בבבלי מסיק דקידש בביאה מיירי ומשום דעבד איסורא דרבנן דרב מנגיד אמאן דמקדש בביאה קנסוהו רבנן ולפיכך סבר ר"ע דנותן גט וכתובה

לכל אחת ואחת אם אינו חפץ בכולן אבל אם קידש בלא ביאה מודה ר"ע שמניח כתובה ביניהם ומסתלק:

גזל א' מחמשה. תנא גזל להודיעך כחו דר"ט דאפי' עביד איסורא דאורייתא לא קניס ותנא קידש להודיעך כחו דר"ע דאפי' באיסור' דרבנן קניס אבל לקח מקח מחמשה ואינו יודע מאיזו מהן לקח אפי' לר"ע מניח דמי מקח ביניהם ומסתלק דלא עביד איסור והלכה כר"ע בהך מתני':

גמ' **א"ר אסי מתני'**. דמייתי לקמיה דפ' המפקיד כר"ע דהכא אתיא ודלא כר"ט:

דתנינן תמן אמר לשני' כו' דנותן לזה מנה ולזה מנה. כר"ע במתני' דלר"ט מספיקא לא מפקינן ממונא:

דברי הכל היא. דמודה התם ר"ט דאומרים לו צא ידי שמים כדקתני שהודה מפי עצמו דמשמע שלא היה אדם תובעו אלא שהוא בא לימלך ואומרי' לו ידי שמים לא יצאת עד שתתן לשניה'. וכן משני בבבלי התם דף ל"ז:

כאן שיש עדים יודעין. דהתם מיירי שעדי' יודעים מה גזילה ומה פקדון שאצלו אבל אינם יודעים ממי ולפיכך צריך ליתן לכל א' וא' אפי' לר"ט דכל אחד יכול לתובעו בעדים:

כאן במדברי'. דהתם מיירי שהם תובעים כל אחד ממנו מנה:

כאן בשנשבע. דהתם מיירי שנשבע על הגזילה ואח"כ הודה. וכעין דמסיק בבבלי פ' הגוזל דף ק"ג מודה ר"ט היכא דמשתבע דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ולקמן פריך עלה:

ה"ג ר' יוחנן אמר אם בשנשבע היה לו לעשות שליח ב"ד ולמסור. וכן הוא בפ' המפקיד דאם כשנשבע עדיין יש לו תקנה לעשות שליח ב"ד ולמסור בידו המנה ובזה יצא י"ח כדתנן פ' הגוזל אבל נותן הוא לשליח ב"ד ואמאי צריך ליתן לשניהם:

ר' יוחנן סבר מימר. וקאמר הש"ס דר' יוחנן דהקשה כן משום דסבר שליח ב"ד שאמרו בהגוזל חבירו ונשבע דכשירצה לחזור עבדי רבנן תקנת השבים דיתן לשליח ב"ד:

ב"ד שעשאו גוזל. כלומר אפילו בשליח ב"ד שעשאו הגזלן הוי שליח:

לא ב"ד שעשאו נגזל. כלומר דלא צריך שיעשנו הנגזל לשליח:

רב. פליג על דר' יוחנן דשליח ב"ד שעשאו נגזל דוקא הוי שליח:

חיילי' דרב. סייעתו וראייתו מן הדא דאמר רשב"א דדוקא ב"ד שעשאו נגזל וכן קאמר רשב"א בבבלי הגוזל דף ק"ד:

ה"ג ר' ירמיה בעי אם כשנשבע היה לו לשתוק. וכן הוא בהמפקיד כלומר דבעי על מה דאמר בשם רב לעיל דבנשבע מיירי אמאי דקתני שהודה מפי עצמו וכדמפ' ואזיל:

ר' ירמיה. דבעי הכי סבר מימר היה לו לשתוק ולא להודות דאם כשנשבע אמאי הודה ואם רצה לצאת ידי שמים א"כ מאי איריא כשנשבע אפילו לא נשבע נמי דעיקר חיובו הודאתו גרמא:

ר' יוסי סבר מימר. כלומר דבעי הכי דהיה לו לשתוק ולא לישבע דאם מתני' מיירי שרצה לכפור מתחילה היה לו לשתוק דהרי אין אדם תובעו כלום:

א"ר יודן. דפליג אהא דמחלק לעיל בין שותקין ובין מדברים אלא אפילו תימא כמו הנך אמוראי דאינון אמרין דהיא שותקין והיא מדברין חדא היא ומתני' מוקי לה בבא לצאת ידי שמים אלא דמחלק בין גזילה לפקדון והיינו דקאמר בגזילה מודי ר"ט דאם בא לצאת ידי שמים דנותן לשניהם ואפי' אינם תובעין אותו:

בפקדון. הוא דיש לחלק דשתק מתגר נשכר אם הוא שותק ולא הודה ואפי' הם תובעין:

ודמשתעי מספר. נפסד כלומר שצריך לספר וליתן לכל א' וא' ואפילו הם שותקין:

דשתק מתגר מן הדה. דקתני התם שנים שהפקידו כו' דאפילו הם תובעין נשכר שאין צריך ליתן לשניהם:

דמשתעי מספר מן הכא אמר גזלתי את אחד מכם ואינו יודע איזה מכם כו'. ואסיפא קאי או אביו של אחד מכם הפקיד כו' דנפסד הואיל והוא מעצמו אמר כדקתני שהודה מפי עצמו:

הלכה י

מתני' **האשה כו' מת בעלי ואח"כ מת בני**. והריני מותרת לשוק נאמנת כדמפרש טעמא בגמ' הואיל והיה לה בן ולא היתה בחזקת זקוקה ליבם כשיצאת השתא נמי כי אמרה מת בעלי ואח"כ מת בני שאין בה זיקת יבם מהימנת אבל כי אמרה מת בני ואח"כ מת בעלי ורוצה להתייבם לא מהימנא לאפוקי מחזקה קמייתא:

וחוששים לדבריה. דאפקה נפשה מחזקה ושויתה לנפשה חתיכה דאיסורא לעלמא ולא מישתריא לשוק בלא חליצה:

ניתן לי בן. והיא הלכה בלא בן ובחזקת עתידה להתייבם היתה ואמרה מת בני ואח"כ בעלי נאמנת ומותרת להתייבם דלא אפקה נפשה מחזקה קמייתא:

מת בעלי ואח"כ מת בני אינה נאמנת. להנשא לשוק בלא חליצה דכי הימנוה רבנן לאשה גבי בעלה הימנוה משום דדייקא ומנסבא אבל לאפוקי נפשה מיבם לא הימנוה משום דזמנין דסני' לי' וכדאמרי' בריש פירקין:

וחוששין לדבריה. דאפקה נפשה מיבם וחולצת ולא מתייבמת:

ניתן לי יבם במדינת הים. שילדה חמותה שם והיא הלכה מכאן בחזקת שאין לה יבם:

ואמרה מת בעלי כו'. דבתרווייהו קא שרייא נפשה לשוק נאמנת ומותרת לשוק בחזקתה הראשונה שהפה שאסר הוא הפה שהתיר:

שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי. כדפרישי' לעיל:

ולא מתה אחותי. דלא מקלקלא בהכי ולא דייקא ומנסבא:

גמ' **מאן תנא חוששין לדבריה**. דמדקאמר לדבריה משמע מיעוטא לדבריה הוא דחוששין הא לדברי צרה אין חוששין ומאן תנא אם נימא דכר' טרפון אתיא דאמר לעיל גבי צרתה אם היתה בת ישראל לכהן תאכל בתרומה דאין חוששין לדברי צרה כלל ודלא כר"ע דס"ל התם דחוששין ואסורה לאכול בתרומה:

הכא אוף ר"ע מודה. דאין חוששין לדברי צרה כלל אלא דהתם בתרומה מחמיר משום עבירה. וכקושיא התוס' דף קי"ח ד"ה לדבריה אבל בבבלי שם מסיק דכר' טרפון אתיא מכח האי דיוקא:

מה בינה לקדמייתא. טעמא דמתני' מפרש דמחלק בין בני ואח"כ בעלי ובין בעלי ואח"כ בני ובסיפא גבי ניתן לי בן איפכא מ"ש דהכא תימר אינה נאמנת:

וכה. והכא תימר נאמנת:

וקאמר כשיצאת. מתחלה מכלל היתר ליבם נאמנת היכי דלא אפקה נפשה מחזקה:

והן דתימר. ומקום שאמרו אינה נאמנת בשלא כו' כדפרישית במתני':

א"ר יוסי מתניתא אמרה כן שלא עשו זכרים כנקבות. לעיל הלכה ד' קאמר דעשו זכרים כנקבות ור' יוסי פליג עלה ודייק ממתני' דהכא ונקט לה נמי הכא ולעיל פירשתי:

סליק פירקא בס"ד

פרק טז

הלכה א

מתני' **האשה שהלך בעלה כו' לא תנשא**. הואיל ובלא בנים יצא בעלה ובבבלי פריך עלה אמאי לא תנשא הלך אחר רוב נשים שמתעברות ויולדת ולד של קיימא ואם כן ילדה צרתה ולד של קיימא ומותר לשוק ומשני משום דאיכא מיעוט מפילות וסמוך מיעוטא לחזקה דאשה זו בחזקת יבום קיימא והוי ליה פלגא ופלגא וחזקה לא עדיף כי רובא והילכך נמי לא תתייבם ואתיא המתני' אפי' כרבנן דלא חיישי למיעוטא:

ולא תתייבם. שמא ילדה צרתה ובגמ' פריך תחלוץ ותנשא ממה נפשך:

היתה לה חמות. במדינת הים וכשיצאת לא היה לה בן ואין יבם לזו:

אינה חוששת. שמא ניתן לה יבם ואע"ג דחיישינן לעיל שמא ילדה צרת' התם הוא דכל מה דילדה בין זכר בן נקיבה מפיק לה להאיך מיבם אבל חמות דאי נמי ילדה לא זקיק לה להך אלא א"כ ילדה זכר איכא למימר שמא הפילה ואת"ל לא הפילה שמא נקבה ילדה:

יצאת מליאה. מעובר':

חוששת. שמא ניתן לה יבם ואין הלכה כר' יהושע דאמר אינה חוששת:

גמ' **רב שאל לר' חייא רבה ותמתין שלשה חדשים**. כדין כל הנשים שאין חולצות בתוך ג' ותחלוץ אח"כ מיד ותנשא ממה נפשך:

אם בן קיימה הוא. ולד צרתה לא נגעה בה חליצה דאינה כלום:

ואם אינו בן קיימה הרי חליצתה בידה. ומותרת לשוק:

לא שני שלשה חדשים. לא אמרו דאחר ג' חדשים תחלוץ:

אלא אצלה. אם אין כאן חשש משום צרתה הא משום צרתה אי אפשר לה לחלוץ לאחר ג' שמא מעובר' היא וחליצה של זו אינה כלומר והולד אינו פוטר עד שיצא לאויר העולם:

ופריך הא אצל צרתה כמה. עד כמה תמתין אם לעולם לא תחלוץ ואמאי:

תמתין ט' חדשים. דאם מעוברת היא צרתה כבר ילדה ותחלוץ אח"כ מיד ותנשא ממה נפשך כו':

אתא ר' יהודה כו'. ואמר דהיינו טעמא:

שלא תהא צריכה כרוז לכהונה. דאם הולד בן קיימא תהא צריכה כרוז דמותר' לכהונה ודילמא איכא דהוי בחליצה ולא הוי בכרוז ואתו למימר קשרו חלוצה לכהן. וכן מפרק בבבלי ריש פירקין ולעיל ריש פ' החולץ:

טעמון דרבנן. דהיתה לה חמות אינה חוששת וביצאת מליאה חוששת דכתי' כי ישבו אחים יחדיו בודאי שיש לו אחים ולא בספק והיינו היכי שיש ספיקות הרבה אבל יצאת מליאה חוששת שהוא ספק אחד ספק זכר ספק נקיבה ומד"ת הוא ולהחמי':

ר' יהושע אמר אינה חוששת. שיש כאן ב' ספיקות ובב' ספיקו' אפילו בדבר שהוא מד"ת להקל:

הלכה ב

מתני' **שתי יבמות**. נשי שני אחים:

זו אסורה. לשוק מפני בעלה של זו יבמה שמא חי הוא וזקוקה לו ואע"פ שאשתו אומר' מת אינה נאמנת איבמתה שתנשא על פיה שאין יבמה מעידה על חבירתה שהיא אחת מה' נשים שאינן נאמנות:

לזו עדים. שמת בעלה:

זו שיש לה עדים אסורה. להנשא מפני יבמה שאין עדים שמת:

וזו שאין לה עדים מותר'. שהרי בשביל בעלה היא נאמנת לומר מת בעלי ובשביל יבמה נמי לא מיתסרא שהרי באו עדים שמת:

לזו בנים ולזו אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו:

נתייבמו. אריש קאי שאין להם לא עדים ולא בנים והיו להן כאן שני יבמין ונתייבמו דלעניין יבום לא הוצרכו זו לעדו' של זו:

ומתו היבמין אסורו' להנשא. לשוק זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של זו ואע"פ שהיו שתיהן נשואות ליבמיהן בחזק' שמתו בעליהן על פי עצמן נתייבמו והיו נאמנו' שהאשה האומר' מת בעלי תתייבם אבל עכשיו אם ינשאו לשוק נמצא עדותה של זו מועיל לזו ועדותה של זו מועיל לזו ואין היבמות מעידות זו לזו:

הואיל והותרו ליבמין. בחזק' שמתו בעליהן הותרו לינשא לשוק דתו לא חיישינן שמא הם בחיים ואין הלכה כר' אליעזר:

גמ' **לזו בנים ועדים גרסינן ולזו אין כלום**. לא עדים ולא בנים שתיהן מותרו' שאין כאן זיקת יבום:

זו ניתר' בבנים וזו ניתר' בעדיה. של חבירתה וכן הוא בבבלי דף קי"ט והוא מהתוספתא פי"ד:

מה טעמא דר' לעזר. דאמר הואיל והותרו ליבמין הותרו אם נימא דסבר ר' לעזר משום שאין חשודה לקלקל צרתה כל עיקר דקסבר צרה מעידה לחבירתה דהא שתי יבמו' צרות נינהו ולא נפסלו מלהעיד משום צד צרו' או דילמא טעמיה משום דאיהי לא מקלקלא נפשה וכן בעי בבבלי שם וכדאמר התם דנ"מ לאינסובי לצרה מקמי דידה בעלמא כגון האשה שהלכה היא ובעלה למד"ה ובאה ואמרה מת בעלי והיה לה כאן צרה דלטעמא דאיהי לא מקלקלא נפשה שהרי היא ג"כ נתיבמה והכא נמי לא נסבינן לצרה עד דנסבה היא:

נשמעינה. לזה מן הדא ממתני' דפירקין דלעיל הלכה ז' האשה כו' וסברין שם מימר דה"ט דחשודה היא כו' כדמפרש התם וחזינן דלית ר' לעזר פליג התם ומודה הוא דאין צרה מעידה לחבירתה:

הוי. ש"מ לית טעמא אלא דלא מיקלקלא נפשה גרסינן ולא כו' וכן מסיק בבבלי אליבא דר"א:

ופריך וחש לומר. דאפילו נימא דטעמא דאיהי לא מיקלקלא נפשה ובעלמא כי אינסבה איהי מנסבינן לצרה לר"א ניחוש לומר שמא שלח לה גט ממדה"י ואיהי לא מקלקלא ולצרה מכוונה לקלקלה שהחביאה גיטה ואמרה מת בעלי:

ומשני הגע עצמך שהיה כהן. זה השני שנשא' לו סוף סוף מיפסלא ליה כשיבא בעלה וצריכה להראות גיטה ולר"א לא שרינן לאנסובי לצרה אלא היכי דהיא עצמה נשאת לכהן:

ור' בא בר זימנא. דחי לה דלא דמי קילקולה לשל צרתה ואפילו כי נשאת לכהן חיישינן דחשודה היא לעשו' כמה חללים מבניה מחמ' קילקולה שנשא' לכהן כדי לעשו' בני צרתה ממזרים גמורין:

הלכה ג

מתני' **אין מעידין**. על האיש שמת אלא אם כן ראוהו בפרצוף פניו עם חוטמו שיכולין להכירו שזהו אבל לא ראו פרצוף או שניטל חוטמו אין מעידין עליו להשיא את אשתו שמא אין זה הוא:

אף על פי שיש סימנין. כדמפרש בגמרא:

אפילו ראוהו מגווייד. לשון גודו אילנא מנותח ומלא פצעים:

והחי'. דורסת ואוכל' בו במקום שאין נפשו יוצאת בו אין מעידין עד שיראו שתצא נפשו ואם אוכל' במקום שנפשו יוצאה מעידין בו:

אין מעידין אלא לאחר שלשה ימים. מפרש בגמרא דהיינו עד לאחר שלשה ימים ובנוסחת הבבלי גריס הכי במתניתין עד שלשה ימים דאם לא ראוהו עד לאחר שלשה ימים למיתתו אין מעידין עליו דחיישינן שמא נשתנו מראי' פניו ואינו זה שהם סבורים:

לא כל האדם כו'. יש לך אדם שממהר להנפח כגון אדם שמן ויש לך מקום שהחמה נוגעת בו יותר ואדם מת ממהר להסריח ולהשתנו' ויש לך שעה שהעולם חם והמת ממהר להסריח ובבבלי קאמר דר"י בן בבא בין לקולא בין לחומרא פליג:

גמ' **החוטם עם הלסתות**. הלחיים וזהו פרצוף פנים שאמרו דאין משגיחין על העינים ולא על הפה אלא צריך שיכירו הלחיים עם החוטם. והב"י בא"ה סימן י"ז כתב כן בשם רבינו ירוחם. ובבבלי מסיק דגם פדחת בעינן. ואתיא הא דאמרינן צריך שיכירו החוטם כהאי דאמר רבי ירמיה כו':

זה החוטם. שהוא עיקר הכרת פניו של אדם כדלקמן:

מאן דבעי. הרוצה שלא יהא ניכר בפניו יתן אספלנית על נחיריו ולא יוכר כהאי מעשה ביומי כו':

מתבעין. אנשי ציפורי היו נתבעין ומתבקשין מן המלכות:

ובסיפא. ובסוף נאמר עליהן לשון הרע ונתפסו כולם מיד:

מכה גדולה מאד. ובמקרא לא מצינו אלא מכה רבה ודריש לשון רבה דמשמע רבה והולכת זולת החללים שנפלו שהעביר הכרת פניהם כדי לעגן הנשים והן כמתות בחייהן:
הדא הוא דכתיב הכרת וגו'. כלומר כהא דאמרינן לעיל דצריך להעיד על החוטם שהוא הכרת פנים והוא העביר הכרת פניהם מהם:
שהושיב עליהם משמרו'. דר' אמי קאמר שלא עשה מעש' אכזריו' כ"כ אלא שהושיב כו' עד שנתקלקל' צורתן מאיליהן ונתעגנו נשיהם:
הה"ד עצמו לי אלמנותיך וגו'. לשון עוצם וגודל והיינו נמי דקאמר מכה רבה על גודל ועוצם המכה שגרם להן להיותן אלמנות חיות עד יום מותן:
ותני כן אין מעידין כו'. ומחמת שנתקלקלה צורתן לא היו יכולין להעיד עליהן:
את סבור שהוא ירבעם. שניגף אינו כן דהרי מצינו שירבעם היה חי אחר מות אביה כדכתיב במלכים א' ט"ו ובשנת עשרים לירבעם מלך ישראל מלך אסא על יהוד':
אלא אביה ניגף. והא דכתיב שם בתרי' דויגפהו ויתחזק אביהו וישא לו נשים זה היה מקודם:
על שחישד. לשון חסד הוא שגידפו וביישו ברבים:
שביזה את אחי' השילוני הה"ד ויקבצו אליו וגו'. ובזה היה נרמז גם כן אחיה שהרי הוא המחזיק את ירבעם ראשונה בדבר ה':
על ידי שבאת עכומ"ז לידו כו'. שהרי הוא לכד בית אל והי' בידו לבער א' מעגלי הזהב שמה ומצינו שהיה שם אחר כן עד גלות עשרת השבטים כדכתיב בהושע י' לעגלות בית און יגורו שכן שמרון והוא בית אל:
אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו. קתני במתני' דלא סמכינן עלייהו:
ולא כן תני מנין לאחיך שטעה בדרך שאתה מחזירו וחסר כאן ת"ל לכל אבדת אחיך בין בגופו בין בכליו. שאבדו לו דבסימנין מהדרינן ליה כדאמר פרק אלו מציאו' אף השמל' בכלל אלא כו' דאלמ' סימנין דאורייתי' לסמוך עלייהו:
ומשני שנייא היא הכא שהסימנין דרכן להשתנו'. ממראיהן לאחר מיתה ולפיכך לא סמכינן הכא אסימנין. וכאיכא דאמרי קמא בבבלי דף ק"כ אליבא דר' אלעזר בן מהבאי דמוקי למתני' כוותי' ולעולם סימנין דאורייתא:
כיני מתניתא כו'. כלומר הא דקתני אלא לאחר ג' ימים כן צריך לפרש אלא עד לאחר ג' ימים כדפרישי' במתני':
כל תלתא יומין. לאחר מיתה ואיידי דקאמר דלאחר ג' ימים הפרצוף פנים משתנה נקט לה הכא:
ומן ג' ימים ולהלן הכרס כו'. וכן אמר בבבלי פ' השואל דף קנ"א:

ואפי' פרש חגיכם. כפל פרש דכתיב בקרא דריש וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם דה"ק ואפילו פרש כרסכם יזרה עליהם במותם וחגיכם על שאוכלים למעדנים כבחגים:
באותה שעה. אדלעיל קאי דהיינו בג' ימים דנפשא טייסא על גופא. ובפ' השואל שם גריס נפשו של אדם מתאבלת ז' ימים ואפשר דהכי נמי קאמר מג' ואילך נפשי עליו תאבל עד ז' ימים:
אפילו ראוהו מגוייד. אין מעידין דאני אומר בחרב מלובנת נכוה:
וחיה. ונתרפא כדאמר בבבלי שם:
אומר אני מטרונא. אחת עברה שם המכרת אותו ופדאוהו מהם קודם שמת:
אני אומר נתרחמו כו'. וניצול ממנה:
נפל לבור מלא נחשים ועקרבים מעידין עליו גרסינן. וכן הוא בבבלי דת"ק סבר אגב איצטא שדוחקן כשעומד עליהן מזקי ליה ור' יהודה ב"ב פליג דאין מעידין עליו:
אומר אני חבר היה. ויודע ללחוש ושם גריס נפל לכבשן האש מעידין עליו וטעמא דאין תולין בנס ובגוב אריות דאמר שם נמי אין מעידין עליו משום דליכא איצטא שרווח הוא ואין עומד עליהן כדפרש"י ז"ל שם:
של שמן מעידין עליו. מפני שהוא מבעיר:
של מים. בבבלי בדברי ר' אחא גריס של יין אין מעידין מפני שהוא מכבה והה"ד של מים להאי טעמא ולאמרו לו דהתם חחלתו מכבה וסופו מבעיר הה"ד של מים וכן פסק הטור א"ה סי' י"ז דבכולם אין מעידין:
הלכה כר"י בן בבא. דמתני':
מיליהון דרבנן. דלקמיה פליגין אדקאמר סתם לאחר ג' ימים ולא מחלק בין יבשה למים:
דאמר ר' ירמיה כו' והכירו שצרפתו הצינה. שצמתוהו המים ומנעוהו מלהשתנות ומחמת זה הכירו אותו והשיאו את אשתו ואפי' לאחר י"ז ימים:

הלכה ד

מתני' **נפל למים בין שיש להם סוף**. שנראים כל ארבע הרוחות שסביב המים:
שאין להם סוף. שאין אדם יכול לראות כל סביביו:
אשתו אסורה. שמא לאחר פרישתו משם יצא והלך לו:
אמר ר"מ. דר' מאיר סבר יכול אדם לחיות במים ימים רבים ולפיכך לא מפליג בין מים שאין להם סוף ובין מים שיש להם סוף דאפילו במים שיש להם סוף דאי נפיק הוי חזי לי' חייש דילמא נפיק בתר ימים רבים ולא חזי ליה:

ור' יוסי. פליג עליה וס"ל כחכמים דפליגי בברייתא דמים שיש להן סוף אשתו מותרת אם שהה שיעור שאי אפשר שיחיה כשיעור זה בתוך המים ומים שאין להן סוף אשתו אסורה דשמא לאחר שעלה משם יצא והלך לו:

לטבול במערה כו'. ומערה מים שיש להם סוף ושהו עד שתצא נפשם והשיאו את נשותיהן:

מן הארכובה ולמט'. הואיל ויכול לחיות לא תנשא שמא יצא ולא ראוהו דמים שאין להם סוף הן והלכה כר' יוסי:

גמ' **נפל למים כו'**. פלוגתא דר' מאיר וחכמים בברייתא גם כן מייתי וכן הוא בבבלי:

אין מזכירין מעשה ניסים. דנס אירע לו ששהה שם כ"כ ובלא זה לא יכול לחיות דלא ניים שלשה ימים כדאמר בבבלי דף קכ"א ורבי מאיר סבר אי אפשר דמסריך באבנים שבמים וניים פורתא:

לכמור כו'. כדאמר הני עובדי בבלי שם:

לציתותי. לעתותי ערב:

מחילה של דגי'. שחוטטין סמוך לשפת הנהר ואין מתמלא' כולה ואדם הנכנס שם מגביה צואתו בתוך המערה למעלה מן המים:

"**אם הים גליני**. צ"ל גבוליני כלומר שיש לו גבולי' סביב והביט כו' וכדמפרש אביי בבבלי דמים שיש להם סוף הוא כל שעומד ורואה מד' רוחותיו:

תני רצו לחתוך ספוגים. אמן הארכובה ולמטה קאי וספוגין הן מלשון קנה וסוף קמלו א"נ ספוגין ממש והן גדלים בים כלומר שדימו עליו שמת [הגה"ה. הים גליני כשהיה שקט ונח ואין הרוח מנשבת כלל קורין לו בערבי גליני ובלע"ז קאלמא:] ורצו לתתוך הספוגים ולחפש אחריו. אי נמי שהם היו רצין כדרכן ולחתוך ספוגים מהים ועל ידי זה באו לעכו שהיא על שפת הים ומצאו אותו. ועיקר:

ובאו ומצאו. לזה שלחני בעכו:

לא מסתברא. הא דקתני במתני' מן הארכובה ולמעלה תנשא דאין יכול לחיות שנותנין לו שהות עכ"פ כדי טרפה כלומר שאין מתירין אשתו כל זמן שיכול לחיות אפילו הוא טרפה והוא י"ב חודש כדאמרינן באלו טרפות דטרפה חיה עד י"ב חודש:

אף אנא סבר כן. דקודם י"ב חודש אין משיאין את אשתו:

הלכה ה

מתני' **אפילו שמע מן הנשים**. שלא היו מתכוונות להעיד ומסיחות לפי תומן:

דיו. ויכול לילך ולהעיד להשיא את אשתו:

הרי אנו הולכים לספוד. בבבלי מוקי דה"ק הרי אנו הולכים לביתינו שבאנו מלספוד ומלקבור את איש פלוני וכגון דאמרי מענינא דהספד כך וכך רבנן הוו התם וכך וכך ספדני הוו התם מפני שדרך התינוקות לשחוק ולהעלות שמות ושמא נמלה או חגב קברו ומכנים אותו בשם איש פלוני:

בין שהוא מתכוין. לעדות:

ובעכו"ם אם היה מתכוין אין עדותו עדות. בבבלי מפרש בין שהוא מתכוין להתיר שאמר איש פלוני מת השיאו את אשתו בין שמתכוין להעיד שאמר איש פלוני מת סתם אינו נאמן אא"כ היה מסיח לפי תומו כדמפרשינן בגמרא:

גמ' **שמע קול המקוננות**. שמספידות ומקוננות לפלוני בין המתי' אין עדות גדולה מזו שמת ויכול לבוא ולהעיד עליו והביאה הרשב"א ז"ל לזו התוספתא וכן פסק הב"י:

מקמנטריסי המלך. ממונים של המלך להרוג:

מת. אם שמע מהם מת פ' כו':

אין משיאין את אשתו. וכדאמר בבבלי גיטין דף כ"ט דאע"ג דעכו"ם מסיח לפי תומו נאמן ה"מ במילתא דלא שייכי בה אבל במילתא דשייכי בה עבדי לאחזוקי שקרייהו לפי שמתפארים בעצמן שהרגו בדין:

אבד פ' כו' ל"ג הכא עד לקמן:

מב"ד שלישי מת כו'. אם שמעו מב"ד של שלשה של ישראל מת או נהרג משיאין אשתו כדאמר התם דבתר גמר דינא תו לא שכיחא למיחזי ליה זכותא ולא מספקינן בהכי:

ה"ג אבד פלוני נתרי פלוני אינו בעולם. כלומר באחד מן לשונות הללו הוי עדות כדמפרש ואזיל.

אבד פ' אנה אומר רבך. נרבך ונשמט מן העולם:

נתרי פ' אנא אומר. שכוונתו לומר אתרי פ' מאכל כלומר שנשר ונלקח ממנו מאכל. הערוך:

אינו בעולם. היינו לומר טיפח רוחיה עליה שנפתר וקמ"ל דכולן לשון עדות מיתה הן:

שקעה ספינתו בים. לשון בעיא היא אם אמרו שקעה ספינתו בים ולא הזכירו שנטבע פ' אם הוי עדות:

ופשיט לה אתיא כהדה דאמר כו' והוא לא היה בתוכה והא נמי כן. דאפשר שקעה ספינתו בים והוא לא הי' בתוכה:

איזו מתכוין. בעכו"ם דאמרינן אין עדותו עדות:

כל שמזכירין לו אשה. אם מזכירין לו אשה של פלוני והוא אומר מת פלוני דודאי מתכוין להתיר אשה הוא:

כל ששואלין אותו. על פלוני והוא משיב להם מת זה נמי הוי מתכוין ואפילו אינו מתכוין להתיר:
זכור ר' בשלישי. בב"ד של שלשה שישבו ועוד כמה זקנים וכל כך היו מתריסין כנגד ר' הושעיא:
ביד. מיד כלומר לקבל עליו מיד הא דר"ל ואפ"ה לא היה מקבל עליו ולדון לזה כמתכוין להעיד:
אין הלכה כר"י ב"ב בישראל. דאמר עד שיהא מתכוין להעיד אלא אפי' אינו מתכוין:
ומילהון דרבנן. דלקמיה נמי אמרי כן דסברי אין בודקין עדי מיתה עדים שמעידים פלוני מת:
בדרישה וחקירה. דאין מדקדקין אחריהן כ"כ וכן נמי אפילו אין מתכוין:
מעשה כו'. וכן הביא הבבלי לזה המעשה בשלהי מכלתין להביא ראיה דר"ט ס"ל דבודקין בדרישׁ' וחקיר' מדדקדק אחריו לשאלו כן:
ה"ג יפה אמרת יונתן בן יוחנן כו' יוחנן בן יונתן:
או נימר משום מה בכך. כלומר דבעי דמי נימא דר"ט נמי לא ס"ל דבודקין בדרישׁ' וחקירה ולא שאלו כן אלא משום מה בכך ולא דדינא הכי:
ופשיט לה אשכח תני כו'. ומדקאמר דלא כר"ט אלמא דס"ל דבודקין בדרישה וחקירה:

הלכה ו

מתני' **מעידין לאור הנר כו'**. אפילו לא ראוהו אלא לאור הנר ולאור הלבנה והכירוהו:
בת קול. שמעו קול צעקה פלוני מת ולא ראו אדם:
בצלמון. שם מקום:
גמ' **לימדני ר' יונתן**. למתני':
והוא שראו בוביה. צל של אדם דאי לאו הכי חיישינן שמא שד הוא וכדאמרי' בבלי פירקין דחזו ליה בבואה דבבואה דאינהו לית להו:
תמן תנינן. בגיטין פרק התקבל:
הדא דתימר בשדה. דוקא בעינן שראו בוביה דשכיחי מזיקין:
והן תנינן. והא תנינן מי שהיה מושלך לבור דבעיר עסקינן ואפ"ה א"ר יונתן והוא שראו כו':
המזיקין מצויין בבורות כו'. ולפיכך הצריך שם ר' יונתן נמי בבואה:
תמן תנינן. פ' ד' מיתות:
המסית זה הדיוט שהסית את ההדיוט. ומקשי על הא דקאמר הדיוט הא חכם לא בתמיה. וכן גרסי' להא התם ואגב גררא דלקמן נסבה לה הכא:

ומשני מכיון כו'. לכך הוא מכנם בלשון הדיוט:
כיצד עושין לו להערים עליו. שיהו רואין אותו ושומעין קולו:
מכמיני'. מסתירים:
וכה תמר אכן. בתמיה דהכא אמרינן אפי' אין רואין אותו אלא שומעין קולו:
שניי' היא הכא דמר אני. שהרי אומר אני איש פלוני כו' והילכך אינו צריך שיראוהו ויכירוהו דבהכי סגי:
אף הכא אני. במסית ליסגי נמי באני ואמאי צריך להערים ולעשות כך שיראו אותי:
שלא יברח כו'. כלומר דהתם טעמא אחרינא נמי איכא ומערימין להביאו לב"ד:
תמן תנינן. פ' כל הגט:
ואם לאו פסול. שמא מאחר נפל ואין זה שלו:
ה"ג ר' יוחנן אמר כל שלא עבר שם ברייה ר' יעקב בר אידי ר"ש בר אבא בשם ר' יהושע ב"ל כל שלא עברו שם שלשה בני אדם וכן הוא שם. דר' יוחנן סבר כר"ש בן אלעזר בבבלי שם דף כ"ז דלא עבר שום אדם שם זהו לאלתר ור' יעקב כר' נתן שם דאמר כדי שתעבור שיירא ותשרה והן ג' בני אדם דנקראו שיירא בכ"מ זהו שלא לאלתר:
עבר עכו"ם. מהו מי נימא דטעמא דפסול בעבר אדם שם דחיישינן לנפילה ואם כן בעבר עכו"ם כשר דליכא למיחש שנפל ממנו דאינ' שייך בהבאת גיטין או דילמא דטעמא דחיישינן שמא נדחף ונדרס הגט ברגל העובר שם וזה גט אחר הוא ועבר עכו"ם נמי פסול ואליבא דר' יוחנן קבעי:
ופשיט לה נשמיענה כו' ואשכחיה חד סרקאי. סוחר ישמעאל ומדאכשרון ש"מ כו' דטעמא משום חשש נפילה הוא:
ודחי לה הש"ס. וה"ג נימר סימן הוי ליה ביה. והיה ניכר שזה גיטו:
ופריך ולא כן תני אין סימן לגיטין וכן הוא שם. דאין סומכין להחזיר הגט בסימנין:
ומשני בההוא דאמר תרתי תלת שורין. כלומר סימן כזה אינו כלום שאומר כך וכך שורות בגט זה:
ברם. אבל הכא סימן מובהק היה לו שה"א שבו היה נקוד ולעולם עבר עכום"ז נמי פסול דעיקר טעמא דשמא נדרס כו' ולפ"ז מתני' דוקא במקום שהשיירות מצויות:
ר' עזרא כו'. שאל לו טעמא דמתני' מ"ט לאחר זמן מרובה פסול:
אני אומר כו'. דהואיל והשיירות מצויות ולא מצאו לאלתר חיישינן דילמא מאחר הוא ששמו כשמו:
הגע עצמך כו'. ואמאי חיישינן:

ולא משום חומר הוא בעריות. ע"כ דטעמא משום חומרא דעריות חיישינן בשהשיירות מצויות ואף על גב דלא הוחזקו:

והא תנינן. הכא הלכו כו' וכן בסיפא הלכו ולא הכירוהו ולא חיישינן דילמא אחר הוא ששמו כשמו כיון דלא הוחזקו במקום פלוני:

א"ל ר' מנא כן כו'. דר' שמי בשם ר' אחא פירש לנו מתני' דגיטין מטעמא אחרינא דהכא במאי עסקינן דהאיש הזה היו בידו ב' גיטין א' כשר ואחד פסול ומיירי שלא היה הפסול ניכר מתוכו כגון שנכתב שלא לשמה ואבד הכשר והשליך הפסול והילכך לזמן מרובה חיישינן בשעה שמצא את הפסול מצא אבל אם מצאו לאלתר כשר דנאמן לומר זהו הכשר כיון דזמן מועט הוא שיצא מתחת ידו:

הלכה ז

מתני' **נימיתי לו וכן הדברי'**. אמרתי לו כן הוא שכל חביריו חולקים עליו:

אתם יודעים כו' משובשת בגייסות. ואיני יכול לילך אצליכם להעיד מה ששמעתי אלא אמור להם אתה זה העדות משמי:

והוחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה. ובנוסחת הבבלי גריס מפי עבד ואין צריך להגיה כאן דנלמד משפחה:

גמ' **מצאו כתוב בשטר כו'**. ואינו מקוים:

מתני'. תניא כוותיה דר' ירמיה ות"כ דר' בון:

ע"פ עדי'. כתיב ולא ע"פ כתבן כדאמר נמי בבבלי מכלתין דף ל"א:

ולא ע"פ מתורגמן. כדתנן בפ"ק דמכות ע"פ עדים שלא תהא סנהדרין שומעים מפי המתורגמן:

ועכשיו אין משיאין עד מפי עד. בתמיה שהרי הוחזקו להיות משיאין ודכוותה על פי כתבן כו' משיאין הואיל והקילו בעדות אשה בעד מפי עד וכן ע"פ'כתבן וקרא בעדות אחרינא מיירי:

שהמלוה את חבירו בעדים כו'. כדתנן בשלהי בבא בתרא:

הלכה ח

מתני' **ר"א כו'**. כדמוקי בגמ' דקודם שהחזיקו הוא:

גמ' **ופריך תנינן הוחזקו כו' ואת אמר הכין**. דאין משיאין:

מתני' כמשנה הראשונה. קודם שהוחזקו וכן מפרק לה בבבלי להא דר"ע:

הלכה ט

מתני' **אמרו לו**. לר"ע:

לא תהא כהנת. כלומר וכי לא תהא בת ישראל או כהנת מיוחסת נאמנת כפונדקית עכומ"ז זו:
כשתהא הפונדקית נאמנת. כלומר שגם הפונדקית אינה נאמנת שהרי לא עליה סמכו אלא שהוציאה להן מקלו כו':
גמ' **הפונדקית כו' ואפונדתו**. זהו תרמילו דמתני':
ר' אחא בשם ר' חנינא. טעמא דהאמינו לפונדקית:
עשו אותה כחיה שהיא נאמנת על אתר. כלומר אף על גב דלא היתה מסיחה לפי תומה שהרי שאלו אותה איו חבירינו אפילו הכי נאמנת דעשו אותה כחי' דאמרי' בקידושין ג' נאמנין לאלתר חיה נאמנת לומר זה יצא ראשון ובכור הוא וכן בבבלי שם דף ע"ג וכן נמי הכא משום שהיתה מראה פנים לדבריה שהוציאה מקלו ותרמילו:
עשו אותה כעכומ"ז מסיח לתומו. כלומר לאו מסיח לתומה ממש אלא דמיא למל"ת.
חד אריסטון. משם מקום:
לית הדא פליג כו'. וכי לא פליגא הדא מתני' אדר"ל דאמר לעיל כל ששואלין אותו והוא משיב לא הוי מסיח לפי תומו אלא כמתכוין הוא:
ומשני לית כאן כההיא כו'. כלומר דריש לקיש לא מפרש טעמא דמתניתין כרבי שמואל אלא דמפרש כטעמא דר' חנינא דאפילו לא הויא מסיחה לפי תומה נאמנת דעשו אותה כחיה:
סליק פירקא בס"ד
בריך רחמנא דסייען מריש ועד כען פני משה
אמר הצעיר ראיתי לכתוב פה טעם לסדר הש"ס הזה ששינה מסידור הבבלי ממש בכל סדר הזה דנקט סוטה אחר יבמות ואח"כ כתובות ונדרים וגיטין והדר נזיר וקידושין בבבלי ריש סוטה קאמר מכדי תנא מנזיר סליק מאי תנא דתני סוטה כדרבי דתניא רבי אומר למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקילקולה יזיר עצמו מן היין וליתני סוטה והדר ליתני נזיר איידי דתנא כתובות ותנא המדיר תנא נדרים ואיידי דתני נדרים תנא נזיר דדמי לנדרים וקתני סוטה כדרבי. ומבואר הוא דמה שהאריך הש"ס בלישניה וקאמר איידי דתנא כתובות ותני כו' דהרי לתרץ הקושיא מכדי תנא מנזיר סליק באיידי דתני נדרים תני נזיר כו' סגי. אבל העיקר הוא למאי דאמר ריש נזיר מכדי תנא בסדר נשים קאי מ"ט תני נזיר תנא אקרא קאי והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר וה"ק מי גרם לעבירה יין וקאמר כל הרואה סוטה בקילקולה יזיר עצמו מן היין וכתבו התוספות דלא הוי מצי למימר טעמא כדקאמר בריש סוטה דאיידי

דתנא בכתובות המדיר תנא נדרים ואיידי דתנא נדרים תנא נמי נזיר ולכך שנאן בסדר נשים די"ל משום דלא מיסתבר ליה דאגב נדרים לישבק לסדר קדשים שכולו קרבנות וראוי נזיר לשנות התם טפי ואדרבה אגביה ה"ל למיתני נדרים התם לכך צ"ל טעמא דתנא אקרא קאי. וא"כ ע"כ צריך הכא לטעמא דאיידי דתנא כתובות תני נדרים כי היכי דלא תיקשי דליתני נדרים אגב נזיר בסדר קדשים אלא דבהאי טעמא לחוד נמי לא סגי משום דלא מיסתבר ליה כו' לכך צריך עוד לטעמא דהתם דתנא אקרא קאי כדברי התוס' ז"ל והשתא מהדרינן לסידור דהאי תלמודא דנראה לכאורה דלא ס"ל טעמא דאיידי כו' מדלא תנא נזיר בתר נדרים ולא לטעמא דתנא אקרא קאי כו' מדלא נקט נזיר וסוטה בהדי הדדי וא"כ קשה מ"ט תני נזיר בסדר נשים וכן לא נוכל לומר דלסדר הפרשיות הוא חוזר דא"כ הוי ליה למתני בתר סוטה נזיר ובתר נזיר נדרים ובתר נדרים כתובות כסדר הפרשיות וכבר הניחו התו' זה בתימא על הירושלמי בסוטה דף ג' ד"ה רבי ישמעאל וע"ש. אמנם כי דייקינן שפיר הדין הוא טעמא דסידורא דהאי תלמודא. דהתו' דיקדקו בנזיר שם על הא דקאמר תנא אקרא קאי כו' וכל הרואה סוטה בקילקולה כו' דלמה לו להאריך לשונו ולומר כל הרואה סוטה כו' דמה ענין זה לזה ותירצו דמאי דאמר תנא אקרא קאי אינו ר"ל לקרא דכתיב בפרשה אלא ר"ל אקרא קאי דכתב בסוף המגרש במסכת גיטין דכתיב והיה אם כו' ועתה ניחא שפיר מאי דכתב נזיר בסדר נשים דמי גרם לעבירה יין אבל מ"מ הוי קשה אמאי תנא נזירות אצל סוטה היה לו לכותבו אחר גיטין ומשום הכי קאמר דכל הרואה סוטה בקילקולה יזיר כו' וגם זה עבירה ובטעמא דהכא לחוד לא סגי דא"כ ליתני סוטה ברישא והדר נזיר כסדר הפרשה לכך צריך טעמא דהתם דאגב המדיר תנא נדרים ואגב נדרים תנא נזיר והדר חוזר לסוטה שהוא עיקר מסדר נשים עכ"ל כוונתם ז"ל במה דכתבו וגם זה עבירה לומר דאי הוי תנא נזיר בתר גיטין ה"א דאינו רשאי להזיר עצמו מן היין אא"כ רואה גרם עבירה ודאי מן היין כדכתיב התם כי מצא בה ערות דבר אבל הרואה סוטה בקילקולה והיינו בניוולה ובבשתה שמנוולין אותה כדפרש"י ז"ל בריש סוטה ואפילו לספק עושין כך ופעמים שתמצא טהורה אח"כ וכבר ניוולו אותה דמחמת זה אין מותר להזיר עצמו בנזיר והלכך קאמר וגם זה עבירה ר"ל דבא התנא להשמיענו דאפילו הרואה סוטה בניוולה לבד דמלבד שישמור עצמו מן היין בלא נדר אלא אפילו בנדר מותר להזיר עצמו מן היין וכדכתבו התו' שם בתחילת דבריהם וטעמא דמ"מ גם זה עבירה שהרי עברה על יחוד שנסתתרה עמו. והאי ש"ס לא ס"ל הכי אלא דוקא מחמת עבירה ודאי מותר להזיר עצמו אבל לא מחמת ראיית ניוול סוטה לבד והלכך לדידיה לא נקט התנא נזיר וסוטה בהדדי אלא נזיר בתר גיטין ותנא אקרא דכתב

בסוף המגרש קאי כפירוש התו' אבל לא כדסיימו שם אליבא דהבבלי. וטעמא דמילתא דהאי תלמודא לשיטתיה אזיל כדבעינן לפרושי בשלהי גיטין בס"ד כי שם מקומו וס"ל נמי טעמא דאיידי והיינו איידי דתני כתובות תנא נדרים אבל לא כדמסיק בבבלי ואיידי כו' משום טעמא דלעיל דנזיר בתר גיטין דוקא. אלא דאכתי נשאר לנו לבאר מ"ט נקט סוטה בתר יבמות ונראה דלשיטתיה אזיל נמי בזה והוא למאי דמסיק בריש האשה רבה סוף הלכה א' דצרת סוטה אסורה להתייבם ופטורה מן החליצה ושייכא שפיר סוטה בתר יבמות לומר דגם היא מן הנשים הפוטרות צרותיהן והיינו בסוטה ודאי ילפינן הואיל וטומאה כתיב בה כעריות וכרב בבבלי נמי ריש יבמות אלא דהתם אינו מבואר בהדיא המסקנא הכי הגם שמסקנת רוב הפוסקים כן הוא ועיין בריש מכלתין דלקמן הלכה ב' מ"ש שם בס"ד: